DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE MİMARLIK BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASINDA MEDYANIN ROLÜ

Meltem UZUN

Eylül, 2006
İZMİR

TÜRKİYE'DE MİMARLIK BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASINDA MEDYANIN ROLÜ

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Anabilim Dalı

Meltem UZUN

Eylül, 2006

İZMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Meltem Uzun, tarafından Yrd. Doç. Dr. Zehra Ersoy yönetiminde hazırlanan **"Türkiye'de Mimarlık Bilincinin Oluşturulmasında Medyanın Rolü"** başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

Yrd. Doç. Dr. Zehra Ersoy

Yönetici

.....

Jüri Üyesi

.....

Jüri Üyesi

Prof.Dr. Cahit HELVACI

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında öncelikle gösterdiği ilgi ve sabırdan dolayı danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Zehra Ersoy'a, çalışmanın başlangıcında bu konu ile ilgili fikirlerimin oluşmasında yardımlarını esirgemeyen ve bu alanda çalışma yapmamı destekleyen hocam Prof. Dr. Mehmet Türeyen'e ve değerli görüşleriyle çalışmanın bütün aşamalarında düşüncelerime ışık tutan hocam Prof. Dr. Gürhan Tümer'e, desteklerinden dolayı arkadaşlarıma ve her zaman olduğu gibi bu çalışma süresince de bütün özverisi ile benden desteğini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, bu tez çalışması ile ilgili gazete arşivlerinin taranması sırasında değerli yardımları ile çalışmaya önemli katkıda bulunan İzmir Kent Arşivi Müzesi, Milli Kütüphane görevlilerine sonsuz teşekkür ederim.

Meltem UZUN

TÜRKİYE'DE MİMARLIK BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASINDA MEDYANIN ROLÜ

ÖZ

Bu tez çalışmasının amacı, 1980'den sonra Türkiye'de medyada mimarlık ile ilgili yer alan konuların incelenmesi yolu ile toplumun mimarlık bilinci konusunda durum tespiti yapmaktır.

Bu çalışmada, yapılı çevrenin kalitesinin arttırılabilmesinin ancak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yoluyla mümkün olacağı ve bunda da en önemli rolü medyanın oynayabileceği iddiasından yola çıkılarak, 1980 sonrası dönemde medyada mimarlık ile ilgili yer alan konular incelenmiştir. Bu inceleme mimarlık medyası, çalışma kapsamında genel medya olarak nitelendirilen gazeteler ile televizyonda ve süreli yayınlarda olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, 1980'den sonra Türkiye'de değişen dönemlerde toplumun mimarlık bilinci ve yapılı çevrenin niteliği bakımından değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması, Türkiye'de kentlerde kaliteli fiziksel çevrelerin oluşmasına bir katkı olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar sözcükler: medya, süreli yayınlar, mimarlık süreli yayınları, mimarlık kültürü, mimarlık bilinci.

THE ROLE OF MEDIA AT THE FORMATION OF ARCHITECTURAL CONCIOUSNESS IN TURKEY

ABSTRACT

The aim of this study is, to confirm about the attitude of community conciousness after 1980 in Turkey by the way of examining the topics about architecture at media.

Begining the claim of increasing the quality of building environment can only be possible by the architectural conciousness at the community, the topics about architecture at media after 1980 have been examined in this study. This examining has been made in three parts which are the architectural media, newspapers and television that are named general media in the frontier of this study and periodicals. The conclusions that are hold at the result of this examination had been evaluated around the attitude of the architectural conciousness at community and the building environments after 1980 in Turkey.

This study must be evaluated as a contribution at forming qualitily build environments in the cities of Turkey.

Keywords: media, periodicals, architectural periodicals, architectural culture, architectural conciousness.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ SONUÇ FORMU ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v

BÖLÜM BİR – GİRİŞ 1

1.1 Problemin Tanımı ve Amaçlar 1

1.2 Çalışmanın İçeriği ve Yöntem 7

BÖLÜM İKİ – TÜRKİYE'DE 1980 SONRASI SOSYO-EKONOMİK, SİYASAL VE KÜLTÜREL YAPI ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRMELER 12

2.1 Türkiye'de 1980 Sonrası Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Yapıya Genel Bir Bakış 12

2.2 Türkiye'de 1980 Sonrası Değişen Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Yapıya Bağlı Olarak Meydana Gelen Kültürel Değişimler 15

2.2.1 Kültürel Üretim Olarak "İmaj" ve Mimarlık Kültürü 19

BÖLÜM ÜÇ – 1980 SONRASI TÜRKİYE MEDYASINDA MİMARLIK 25

3.1 1980 Sonrası Türkiye'de Mimarlık Medyası 30

3.2 1980 Sonrası Genel Medyada Mimarlık Konularına Panoramik Bakış 55

3.2.1 Basılı Medyada Mimarlık 57
3.2.1.1 1980-1990 Döneminde Basılı Medyada Mimarlık 57
3.2.1.2 1990-2000 Döneminde Basılı Medyada Mimarlık 71
3.2.1.3 2000'den Günümüze Basılı Medyada Mimarlık 93
3.2.2 Televizyon ve Bilgisayar Medyasında Mimarlık 125

3.3 1980 Sonrası Mimarlık Dışı Süreli Yayınlara İçeriksel Bakış 133
3.3.1 Dekorasyon Dergileri 135
3.3.2 Kadın / Moda / Sağlık Dergileri 154
3.3.3 Magazin Dergileri 164
3.3.4 Kent Kültürü Dergileri 167

BÖLÜM DÖRT – SONUÇLAR 173

KAYNAKLAR 182

BÖLÜM BİR
GİRİŞ

1.1 Problemin Tanımı Ve Amaçlar

- **Genel Çerçeve:**

Dünyada 20. yüzyılda yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişimlere bağlı olarak, özellikle yüzyılın ikinci yarısında sosyal ve kültürel dönüşümler meydana gelmiştir. Türkiye'de de 1950'li yıllardan itibaren dünyadaki bu değişimlere paralel bir takım değişimlerin yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Ancak 1980 yılı, Türkiye için siyasal ve ekonomik yapıya bağlı olarak köklü kültürel değişimlerin yaşandığı önemli bir dönüm noktası olarak anılabilir.

Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihinde, "Ekonomik Önlemler Paketi"nin açılması ile yapılan devalüasyon sonucu Türk ekonomisi büyük bir belirsizlik ortamının içine düşmüştür. Türkiye'nin tarihindeki bu önemli değişimin ardından aynı yıl içinde 12 Eylül'de askeri darbe yapılmış, sivil yönetim idareyi askeri yönetime devretmiştir. 12 Eylül sonrası dönemde, Türkiye'de siyasi bir bunalım yaşanmış, kişisel hak ve özgürlükler kısıtlanmıştır. 1980 yılında önemli siyasi, sosyal ve ekonomik sonuçları olan bu iki olayın yaşanması daha sonraki yıllarda Türkiye'de köklü kültürel değişimlerin yaşanmasına zemin hazırlaması açısından önemlidir.

1983 yılında Türkiye'de liberal ekonominin önemine inanan politikacıların yönetime geçmesiyle tüketim özgürlüğü, para kazanma olanaklarının geliştirilmesi, yurt içi ve yurt dışı dolaşımın kolaylaştırılması gibi konular öncelik kazanmıştır. Bu bakış açısıyla, politik ve ekonomik düzenlemeler yapılmış ve bazı kısıtlamalar kaldırılmıştır. Böylece 1980 sonrası ekonomik alanda oluşan belirsizlik ortamı yerini tüketim özgürlüğüne bırakmıştır. Ayrıca 12 Eylül'ün ardından Türkiye'de siyasi konuların tartışılmasının yasaklanması, kişisel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması sonucunda Türk toplumunda genel olarak daha risksiz ve sorumluluktan uzak olarak görülen tüketim ve iletişim gibi konulara eğilim başlamıştır. Böylece kişisel bakım,

yeme-içme, eğlenme, ev ve araba edinme, tatile gitme ile gezme ve spor yapma alışkanlıkları gibi sonuçları tüketim kültürünü ilgilendiren konularda farklılaşmalar olmuştur.

1980'den sonra Türkiye'de, tüketim kültürünün etkilerinin artması sonucu tüketim ürünlerinin çeşitliliği ve sayısı olağanüstü artmış ve piyasada aşırı bir meta bollaşması oluşmuştur. "Özal dönemi" olarak bilinen bu dönemde tüketici kredileri arttırılarak tüketim desteklenmiş ve bunun sonucunda toplumda harcama gücü yüksek bir kesim oluşmuştur. Bir taraftan da bu dönemde kitle iletişim araçları bolluk imajını yaymayı, tüketim hedeflerini çeşitlendirmeyi ve tüketimi özendirmeyi sürdürerek kitlelerin tüketim isteklerinin arttırılması yönünde rol oynamıştır.

1980 sonrası Türkiye'de başlatılan yeni siyasi ve ekonomik yapılanmalar medyada da kuşkusuz önemli değişimlere yol açmıştır. Bu dönemde medya, değişik sermaye gruplarının medya alanına girmesiyle hızlı bir değişime girerek sektör olmuştur. Gazete, dergi ve benzeri periyodik yayın sayısı artmış radyo ve televizyon kanalları, özel kanalların da ortaya çıkması ve yaygınlaşmasıyla çoğalmıştır. Ayrıca bu dönemde reklamcılık alanındaki ilerlemeler ve bilgisayarla iletişimin yaygınlaşması ile de iletişim olanakları iyice artmıştır. Medyanın sektör haline geldikten sonra üstlendiği işlev, tüketimi teşvik ederek tüketici kitlelerin oluşmasını sağlamak olmuştur.

Bu süreç sonunda Türkiye'de popüler kültür, toplum üzerinde çok daha fazla etkili olmaya başlamış ve dolayısıyla da popüler kültür ürünleri hızla artmıştır. Türkiye'de 1980 yılı sonrasında popüler kültürün toplum üzerindeki etkisinin artması, yeniden üretilmiş sanat ürünlerinin ve bununla beraber de medyanın dönüştürücü gücünü oldukça arttırmıştır. Bu dönemdeki yayınlar, tüketicinin taleplerine bağımlı postmodern kültürden etkilenmişlerdir. Medyada genel olarak, teorik ve deneysel özellikler yanında görsel özellikler dikkate değer bir üstünlük kazanmaya başlamıştır. 1980 yılından itibaren medyada görsel özelliklerin üstünlük kazanmasıyla birlikte adlandırma ve imaj haberden ve konudan öncelikli hale gelmiştir. Bu dönemde yayınlanan birçok yayın popüler kültürün özelliklerini

yansıtmaktadır. Türkiye'de 1980 sonrası medya alanında yaşanan bu değişimlerin etkisiyle medyada renkli ve çekici içerik göze çarpmaya başlamıştır.

1980'den sonra Türkiye'de medya alanında gözlemlenen büyüme eğilimi sonucu diğer birçok konu gibi mimarlık da medyaya daha fazla yansımaya başlamıştır. Çalışma kapsamında "genel medya" olarak nitelendirilen gazeteler ve televizyonda 80'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte mimarlığın, giderek artan yoğunlukta ve sosyal içerikli konular yerine daha elit, nitelikli ancak bir o kadar da popüler konular aracılığıyla yer aldığı gözlemlenmektedir.

1980'den sonra Türkiye'de medya alanındaki değişimleri yansıtmaya uygun oldukları için özellikle süreli yayınlarda genel olarak önemli bir artış ve eskiden olmadığı kadar çeşitlenme gözlemlenmiştir. Bununla birlikte özellikle 1985 yılı sonrasında süreli yayınlarda gözlemlenen çeşitlilik ortamı içinde, mimarlığın popülarize olmasını ve çok daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacak olan ve bu tez çalışması kapsamında "mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar" olarak nitelendirilen dekorasyon, kadın moda sağlık, kent kültürü ve magazin dergileri hem sayıca çoğalmış hem de kendi aralarında çeşitlenmişlerdir. Böylece bu yayınlardan her biri belirlediği özel konuları işleyerek daha tanımlı kitlelere seslenmeye ve sayfalarında mimarlığa daha geniş yer ayırabilmeye başlamışlardır.

1980'den sonra süreli yayın alanında gözlemlenen değişimlerin etkisi şüphesiz mimarlık süreli yayınlarına da yansımıştır. Böylece bu tarihten itibaren mimarlık süreli yayınlarında "imaj" bağımlı bir kültür egemen olmaya başlamıştır. Bu dönemde süreli yayınların genelinde olduğu gibi mimarlık süreli yayınlarında da renkli ve çekici bir içerik görülmeye başlanmıştır. Bu dönem yayınlarının bir çoğundaki renkli ve çekici içeriğin aslında mimarlığı mimarlık ürününe indirgeyici bir yaklaşım olduğu, böyle bir yaklaşımın görsel değerlere, içeriksel değerlere göre sanal bir önem kazandırdığı ve mimari ürünün kavramsal ve çevresel değerlerini yok saydığı dile getirilir (Alemdar, 1998). Buna göre bu yayınların imaj bağımlı sunuşlarında mimari ürünün deneyimsel değerleri yok olmakta ve ürün yalnız görsel değerleri ile belirlenmektedir. Ancak söz konusu yayınlar ilk bakışta olumsuz gibi

görülen bu özelliklerinin yanında, tüketim kültürünün etkisi altındaki toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeleri ve kolay anlaşılır olma özelliklerinden dolayı, Türkiye'de mimarlık mesleğinin dışındaki kişilere ulaşan ilk mimarlık süreli yayınları olmaları açısından önemlidirler.

Türkiye'de 1980 öncesi dönemde mimarlık süreli yayınlarında, meslek içi iletişim ortamını sağlamak önemli iken; tüketim kültürünün egemen olduğu 1980 sonrası dönemde mimarlık süreli yayınlarında mimarlığın hizmet ettiği işveren ya da müşteri olarak adlandırılabilecek meslek dışı bir grupla kurulacak iletişim daha önemli bir hale gelir. Bu bakış açısıyla mimarlık süreli yayınları, 80 sonrası dönemde çizgilerini topluma açılma yönünde değiştirerek bir anlamda kendi içlerinde dönüşmüşlerdir. 1980 yılı sonrasında Türkiye'deki mimarlık dergilerinde mimarlık, bir meslek olmaktan öte bir ilgi alanı olarak yer almış ve ortalama bir okura yönlenmiştir. Bu dönemde birçok mimarlık dergisi, sayfalarında dekorasyona yer ayırmaya başlayarak bir anlamda tüketiciye açılmak istemiştir. Ayrıca 1980'li yılların sonlarından itibaren, tüketim kültürünün etkisiyle mimarlığın popülarize olabileceği dekorasyon, tekstil ve mobilya ağırlıklı yeni bir "yaşam tarzı" tanımlamaya yönelik popüler mimarlık süreli yayınların sayıları hızla artmıştır.

1980 yılından sonra Türkiye'de hem popüler kültür tarafından beslenen dekorasyon, kadın moda sağlık, magazin, ve kent kültürü dergilerinin sayıca oldukça artması hem de mimarlık dergilerinin kendi içlerinde dönüşerek mimarlık için isteği kamçılayan ve mimarlığı estetik bir model, bir tüketim nesnesi olarak kullanan dergiler haline gelmesi sonucu, mimarlığın Türk toplumunun gündemine gelmesi yönünde ilk adım atılmıştır. Bu dönemde yaygın olan tüketim kültürünün etkisi sonucu ticari kaygılarla atılan dolayısıyla da mimarlığın sadece popüler boyutunu öne süren bu adım, toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın rolünü ortaya çıkaran önemli bir başlangıç oluşturmuştur. Türkiye gibi gelişmekte olan ve ikinci kere yeniden üretilmiş imajların toplum üzerinde çok geniş etki yaptığı bir ülkede mimarlığın bir kültür olduğunu anlatmak için belki de bu, doğru bir başlangıçtır.

- **Mimarlık Kültürü ve Medya İlişkileri**

Türkiye'de mimarlığın iki ayrı görüntüsü vardır. İlki mimarlık medyasına, mimarlık yayınlarına, konferanslara, panellere, ödüllere yansıyan görünümüdür. Bir başka tanımla, "elit mimarlık" diyebileceğimiz Türk toplumundaki mimarlık eylemlerinin yüzde olarak çok az bir bölümünü oluşturan mimarlık eylemleridir. İkincisi ise yapılı çevreye yansıyan görüntüdür. Bu görüntü ise "popüler mimarlık" olarak nitelendirilebilir ve toplumun oldukça geniş bir kesimini ilgilendiren mimarlık eylemlerini içerir. Türkiye'de 1980 yılına kadar bu iki görüntü arasında en ufak bir akışkanlığın bile görülemediği söylenebilir .

Türkiye genelinde kentlerde oluşan yapılı çevrelere göz atıldığında büyük bir karmaşa ve kimliksizlik göze çarpmaktadır. Fiziksel çevreyi düzenleyen en önemli uğraşılardan biri kuşkusuz mimarlıktır. Ancak mimarlık, tek başına yapılı çevrenin bu olumsuz durumundan sorumlu tutulamaz. Çünkü içinde yaşadığımız fiziki çevre, toplumsal yapı tarafından belirlenmekte ve toplumumuzu yansıtmaktadır. Dolayısıyla, mimarlık ve toplum birbirlerini sürekli etkileyen iki kavramdır. Mimari çevre toplumun yaşam biçimini etkilediği gibi, toplum da mimari çevrelerin oluşturulmasında önemli bir role sahiptir. Fiziki çevrenin daha olumlu hale gelebilmesi için ilk önce toplumu oluşturan bireylerin yaşadıkları çevrenin kendilerine yabancı olmadığını, onlardan bağımsız oluşmadığını ve yapılı çevrenin olumlu yada olumsuz olarak oluşmasında önemli bir paya sahip olduklarının farkına varmaları gerekmektedir. Tabii bu farkındalığın tek başına fiziki çevrelerin niteliğinin arttırılmasında yeterli olmayacağı açıktır. Bundan sonra da toplumun yapılı çevre konusunda doğru kararlar verebilmesi için mimarlığı kültürel boyutuyla birlikte algılaması ve mimarlık bilincine sahip olması gerekmektedir.

Bütün bu aşamalardan sonra toplumda mimarlıkla ilgili olarak belli bir alt yapı oluşması ile birlikte toplumun da yavaş yavaş mimarlığı talep eder duruma gelmesini beklemek yerinde olacaktır. Bundan sonra toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönündeki çabalarda çift yönlü arz talep ilişkisinin devreye girmesiyle daha hızlı yol alınabileceği söylenebilir.

Türkiye'de yapılı çevre sorunları, toplumda mimarlık bilincinin yaygınlaşamaması problemine dayanmaktadır ve bu tez bu sorunu esas almaktadır. Ayrıca bu tez çalışması kapsamında mimarlık kültürünün yaygınlaştırılarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında en önemli rolü genel medyanın oynayabileceği kabul edilmektedir. Bu doğrultuda yaygın medyada mimarlık bilincini destekleyen ve şekillendiren unsurların yeterince araştırılmamış bir konu olduğu gözlemlenmiştir. Medya-mimarlık ilişkisinin daha önce mimarlık medyası özellikle de mimarlık süreli yayınları üzerinden incelendiği, genel medya ve mimarlık dışı süreli yayınların yapılan çalışmalarda göz ardı edildiği görülmüştür. Bunun üzerine bu tez çalışmasında, toplumun mimarlığa bakışını değiştirmede dolayısıyla da mimarlık etkinliklerinin daha olumlu sonuçlar vermesini sağlamada genel medya ve mimarlık dışı süreli yayınları daha etkili görülmeleri nedeniyle ilk kez ele alınmıştır.

Daha kaliteli fiziksel çevrelerin elde edilebilmesi için toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasının gerekliliği kabul edilen bir gerçektir. Mimarlık gibi kültürel boyutu ağır basan oldukça karmaşık bir olguda bilincin oluşturulmasının ancak günümüzde en etkili eğitim ve iletişim aracı olan medya sayesinde gerçekleştirilebileceği bu tezin temel dayanak noktasıdır. Ayrıca bu çalışma mimarlık medyasından daha çok genel medyanın özellikle de mimarlık dışı süreli yayınların toplum ve dolayısıyla da mimarlık üzerinde çok daha önemli etkilerinin olduğu savında bulunmaktadır. Yine bu tez kapsamında şikayetçi olduğumuz Türkiye'deki yapılı çevrenin iyileştirilebilmesinin öncelikle medya aracılığıyla mimarlığın Türk toplumunun gündemine taşınması daha sonra da uzun süreli bir çabayla mimarlık kültürünün tanıtılarak toplumda mimarlık bilinci oluşturulması yoluyla mümkün olabileceği kabul edilmektedir.

- **Amaçlar**

1980'den sonra Türkiye'de birçok alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak medya ve mimarlık alanlarında önemli değişimler yaşanmış ve medya-mimarlık ilişkisi güçlenmeye başlamıştır. 1980'den sonra Türkiye'de oluşan bu durumun tespit edilmesinin üzerine bu tez çalışmasında, 80 sonrası medya alanındaki ve toplumdaki

gelişmelere bağlı olarak medyada toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik yapılan yayınların niteliğinin ve zaman içinde toplum üzerinde artan etkinliğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın en önemli amacı, Türkiye'de her dönem şikayetçi olduğumuz plansız ve bozuk yapılı çevrenin toplum bilincinden bağımsız düşünülemeyeceğini vurgulamak, fiziksel çevrenin iyileştirilebilmesinin ancak toplumun mimarlık bilincine sahip olarak yapılı çevrenin oluşturulmasında mimarlık disiplini ile işbirliği içinde olmasıyla mümkün olabileceğinin altını çizmektir. Bunun için çalışmanın özgün bölümünü oluşturan üçüncü bölümde 1980'den sonra Türkiye'de mimarlık-medya ilişkisi özellikle de mimarlık dışı medyanın mimarlığı ele alış biçimindeki gelişme irdelenmiştir.

Bu tez çalışması, medya üzerinden toplumun mimarlık bilincini genel anlamda ölçmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın yapılma nedeni, 1980'den sonra Türkiye'de genel medyada ve mimarlık dışı süreli yayınlarında mimarlık kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik yapılan yayınların incelenmesi suretiyle Türk toplumunda mimarlık bilincinin gelişimini ortaya koymaktır. Kısaca bu çalışmayla değişik dönemlerde toplumun mimarlığa olan ilgisinin hangi konulara yoğunlaştığının ölçülmesi yolu ile Türkiye'de 1980 sonrası dönemde toplumun mimarlık bilinci konusunda durum tespiti yapılması amaçlanmıştır.

1.2 Çalışmanın İçeriği Ve Yöntemi

- **İçerik**

Bu çalışmada, yapılı çevrenin kalitesinin arttırılabilmesinin ancak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yoluyla mümkün olabileceği ve bunda da en önemli rolü medyanın oynayabileceği düşüncesinden yola çıkılarak, 1980 sonrası dönemde genel medya ve mimarlık dışı süreli yayınlarında mimarlık ile ilgili yer alan konular incelenmiştir. Söz konusu inceleme için öncelikle 80 sonrası Türkiye'de meydana gelen sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel dönüşümler genel bir arka plan

oluşturmak amacıyla derlenerek çalışmanın ikinci bölümünde "Türkiye'de 1980 Sonrası Sosyo-Ekonomik Siyasal ve Kültürel Yapı Üzerine Genel Değerlendirmeler" başlığı altında aktarılmıştır. Bu bölümde ayrıca 1980'den sonra Türkiye'de meydana gelen kültürel değişimlerden biri olarak "imaj"ın kültürel üretim olarak üretilmeye başlanması, medyanın mimarlığın sunumunda sık kullandığı bir araç haline gelmesinden dolayı toplumun mimarlığı algılamasındaki etkisi açısından irdelenmiştir.

1980 sonrası mimarlık-medya ilişkisi ise "1980 Sonrası Türkiye Medyasında Mimarlık" başlığını taşıyan üçüncü bölümde üç ana başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar 1980 sonrası Türkiye'de mimarlık medyası, genel medyada mimarlık, mimarlık dışı süreli yayınlarında mimarlık olarak sıralanmaktadır. Bu bölümde ilk olarak, Türkiye'de 80 sonrası dönemde mimarlık medyasının gelişimi ele alınmıştır. Burada mimarlık süreli yayınları 1980 yılından itibaren geçirdikleri bazı dönüşümler sonucu toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasındaki katkıları yönünden irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde mimarlık-medya ilişkisinin popüler yönü "Genel Medyada Mimarlık" üzerinden incelenmiştir. 1980 sonrası Türkiye'de genel medyada mimarlık konusu bu tez çalışması kapsamında basılı medyada mimarlık ve televizyon ve bilgisayar medyasında mimarlık olarak iki ana başlık altında ele alınmıştır. Bu bölümde ilk olarak basılı medyada mimarlık, üç dönem halinde incelenmiştir. Bu dönemler 1980-1990 dönemi, 1990-2000 dönemi, 2000'den günümüze kadar olan dönem olarak sıralanmaktadır. Bu dönemler medyada mimarlığın işlenmesinde belirgin farkların oluşması göz önüne alınarak belirlenmiştir. Üç dönem halinde incelenen bu bölüm genel medyaya yönelik panoramik bir bakışı içermektedir. Bunun için genel bir medya arşivi taraması yapılarak dönemlere göre medyada mimarlıkla ilgili yer alan konu başlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece 1980 yılından günümüze kadar olan süreçte, toplumun mimarlıkla ilgili hangi konulara ilgi duyduğu saptanarak toplumda mimarlık bilincinin gelişimi irdelenmiştir. Bu bölüm çalışmanın genel amaçlarını yerine getiren özgün kısmını oluşturmaktadır. Burada genel medya kapsamında

gazete ve TV programlarında halka yönelik mimarlık ve ilgili yapılan yayınların araştırılması yapılırken özel bir gazete ya da TV kanalı seçimi yapılmamış, genel bir panorama aktarılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde son olarak mimarlık dışı medyanın bir diğer kolu olan mimarlık dışı süreli yayınlara yönelik içerik araştırması yapılmıştır. Bu bölümde Türkiye'de 80 sonrası gelişen dergicilik sektörü ve mimarlığın bu dergiler içinde tuttuğu yer incelenmiştir. Bunun için söz konusu dönemde yayınlanan dergiler belirli bir kategoriye oturtularak seçilen belirli başlı dergiler üzerinden içerik incelemesi yapılmıştır. Bu sayede 1980'den sonra Türkiye'de toplumda mimarlık bilincinin durumu, gelişimi ve yönü hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç bölümünde 1980 sonrası dönemde medyada mimarlık ile ilgili ele alınan konular değerlendirilerek Türk toplumunda mimarlık bilincinin gelişimi ve durumu hakkında bu tez çalışması kapsamında varılan sonuçlar aktarılmıştır. Toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın daha aktif rol oynayabilmesi için medyada görülen eksiklikler dile getirilmiştir. Ayrıca bu bölümde, Türkiye'de her dönem şikayetçi olunan fiziksel çevrenin iyileşmesinin, toplumun mimarlık konusunda bilinçlenmesine bağlı olduğu vurgulanarak bu tez çalışmasının Türkiye'de kentlerde daha kaliteli yapılı çevrelerin oluşmasına hizmet ettiği belirtilmiştir.

- **Yöntem**

Bu tez çalışması kapsamında "genel medya" olarak nitelendirilen günlük gazetelerde ve televizyonda 1980 sonrası dönemde mimarlık ile ilgili ne tür konulara yer verildiğini tespit etmek için arşiv araştırması yapılmıştır. Bu araştırmada özellikle gazetelerin internet sitelerinde bulunan arşiv bölümleri, konuya göre arama yapılabilmesine olanak verdiği için faydalı olmuştur. Ayrıca çalışma kapsamında mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar olarak tanımlanan dekorasyon, kadın/moda/sağlık, magazin ve kent kültürü dergileri gibi süreli yayınlardan 1980'den sonra yayımlananlar arasında mimarlığa yer verme oranları fazla olanlar ve

daha çok kişiye ulaştıklarını göstermesi açısından tirajları fazla olan örnekler seçilerek incelenmiştir. Bu inceleme sırasında, söz konusu yayınlarla ilgili yapılmış fazla çalışma bulunmadığı için literatür araştırmasından çok gözlemlere dayalı bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

1980'den sonra mimarlık süreli yayınlarının da kendi içlerinde dönüşerek toplumda mimarlık bilincinin oluşumuna katkıda bulunduklarının gözlemlenmesi üzerine, bu yayınların 1980 yılı sonrası yaşadığı dönüşüm süreci, konuyla ilgili yayınlanmış makalelerin özellikle de tezlerin incelenmesi suretiyle araştırılarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik katkıları açısından değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak bu tez çalışması genel olarak literatür araştırması yapılarak konuyla ilgili yayınlanmış makalelerin, çalışmaların, tezlerin incelenmesi ve gazete arşivleri ile internet kaynaklarının araştırılması şeklinde yürütülmüştür. Ayrıca çalışmanın genel olarak amacı mimarlık bilincinin medya üzerinden değerlendirilmesi olduğu için, çalışma kapsamında 1980 sonrası yazılı ve görsel medyada mimarlıkla ilgili yer alan yayınların niteliklerinin ve mimarlık bilinci konusunda toplum üzerinde yaptıkları etkilerin gözlemlenmesi gerekli görülmüştür. Mimarlık medyası ise hem yayınlarının mimarlık bilincinin topluma kazandırılması gerekliliği konusuna duyarlı olup olmadığı, hem de mimar olmayan kişilere de ulaşma kaygıları ve sonuçları yönünden gözlemlenmiştir.

- **Sınırlar**

Türkiye'de medyada ancak 1980'den sonra birçok alanda yaşanan değişimlerle birlikte medya alanında görülen gelişmeler sonucu mimarlığa yer verilmeye başlandığı ve toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönünde ilk adımın atıldığı gözlemlenmiştir. 1980 yılı Türkiye için sosyo-ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi mimarlığın toplumun gündemine taşınması yönüyle de bir dönüm noktası olduğu için çalışmanın, Türkiye'de 1980 yılı sonrası dönemi kapsamasına karar verilmiştir.

Ayrıca medya alanında mimarlığın topluma ulaşmasını sağlamada “genel medya” ve “mimarlık dışı süreli yayınlar” mimarlık yayınlarından daha etkili bulundukları için çalışmada ağırlıklı olarak incelenmişlerdir. Çalışma kapsamında genel medya olarak nitelendirilen gazeteler ve televizyonda 80 sonrası dönemde mimarlığın ele alındığı konular incelenirken özel bir gazete ya da TV kanalı seçimi yapılmamış bu yayınların tümünü kapsayan genel bir araştırma yapılmıştır. Ayrıca 1980 sonrası dönemde yayımlanan süreli yayınlar arasında yapılan içerik araştırması sonucu, mimarlığa yer verdiği belirlenen dekorasyon, kadın/moda/sağlık, magazin ve kent kültürü dergileri, “mimarlık dışı süreli yayınlar” başlığı altında incelenerek toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında sağladıkları katkı ölçülmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM İKİ
TÜRKİYE'DE 1980 SONRASI SOSYO-EKONOMİK, SİYASAL VE KÜLTÜREL YAPI ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRMELER

2.1 Türkiye'de 1980 Sonrası Sosyo-Ekonomik Ve Siyasal Yapıya Genel Bir Bakış

20. yüzyılın ikinci yarısında tüm dünyada, sosyo-ekonomik ve teknolojik gelişmeleri izleyen kültürel bir değişim gözlenmiştir. Türkiye'de de 1950'li yıllardan itibaren dünyadaki bu değişimlere paralel bir takım değişimler yaşanmıştır. Özellikle 1980 yılı Türkiye için sosyo-ekonomik ve siyasal yapıya bağlı olarak köklü kültürel değişimlerin yaşandığı önemli bir dönüm noktasıdır.

Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihinde dönemin başbakanı Süleyman Demirel tarafından piyasa ekonomisine yönelişi başlatan bir "Ekonomik Önlemler Paketi" açılmıştır. Bu paketle yapılan devalüasyon ile Türk parası yabancı paralar karşısında değer kaybetmiştir. Böylece Türk ekonomisi, tek yönlü bir rayın üzerinden tam liberal yapıya doğru yönlenmiştir. Türkiye'nin ekonomisi, 1980 yılında 24 Ocak Kararlarından sonra önemli değişimler geçirmiştir; ekonomi, sanayi kesiminin değil, hizmet kesiminin büyümesiyle yön değiştirmiştir. Servet dağılımı biçim değiştirmiş; iş adamları ve rantiyeler sanayicilerin önüne geçmiş, dış borçlanma büyümüştür. 1980'den sonra Türkiye'de kırsal ve kentsel kesim farklılıkları açısından toplumun ekonomik yapısında önemli değişimler olmuş; kırsal kesim yoksullaşmış, kentlerdeki ve taşradaki orta sınıf erimiştir. Buna karşılık Türkiye'de Özal dönemi olarak bilinen bu dönemde ihracat teşvik kredileri sayesinde toplum içinde harcama potansiyeli yüksek bir kesim oluşmuştur.

Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı üzerinde etkileri olan bu önemli değişimin ardından aynı yıl içinde 12 Eylül 1980'de askeri darbe yapılmış, sivil yönetim idareyi askeri yönetime devretmiştir. Bu dönemde Türkiye'de siyasi bir bunalım yaşanmış, kişisel hak ve özgürlükler kısıtlanmıştır. 1980 yılında Türkiye için siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan önemli sonuçları olan bu iki olayın yaşanması daha sonraki

yıllarda Türkiye'de köklü kültürel değişimlerin yaşanmasına zemin hazırlaması açısından önemlidir.

Türkiye'de 1970'li yılların siyasal bunalımları, ekonomik çöküntüsü, toplumsal bölünmeleri, şiddet olayları 12 Eylül 1980'de askeri darbe ile sonlanmıştır. 12 Eylül'den sonra Türkiye'de sivil yönetim idareyi askeri yönetime devretmiştir. Türkiye'de 1980'lerdeki durumu şöyle tanımlanmaktadır:

> 12 Eylül 1980'in Türkiye'nin yakın siyasi ve toplumsal tarihindeki en önemli dönüm noktalarından biri olduğuna şüphe yoktur. Bu tarihle birlikte sivil siyaset devre dışı kalmış, siyasetçiler ve geniş toplum kesimleri uzunca bir süre siyasal yaşamın belirleyici aktörleri olmaktan çıkmış, kurulan askeri rejim baskıcı politikalarını yeni oluşturduğu kurumlar vasıtasıyla bütün topluma dayatmaya başlamıştır. "Devletin bekası" ve "milli birlik ve beraberlik" söylemi herşeyin önüne geçmiş, siyasetin yanısıra bilim, edebiyat ve sanat alanları da bu bağlamda sıkı bir baskı ve denetim altına alınmıştır (Madra, 2005).

1980'li yıllarda söz konusu zihinsel ve ideolojik ortam içinde 12 Eylül askeri yönetimi bilimsel alana, üniversiteye de doğrudan müdahale etmiştir. 1981 yılında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) oluşturularak bu kurum ile üniversiteler, bilimsel olarak kontrol altına alınmaya başlanmıştır. Böylece 1980'den sonra Türkiye'de bilimsel ve entelektüel etkinliğin ekseni üniversite dışına kaymış, kamuya dönük bir üretim yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde geniş kitlelere dönük yayınlarda olduğu gibi, döneme damgasını vuran önemli çalışmaların büyük bir kısmı da üniversite dışında gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde İletişim Yayınları, yayın etkinlikleri bağlamında yeni bir platform olarak ortaya çıkarak, gerçekleştirdiği büyük ve kalıcı yayınlarıyla kısa sürede Türkiye'nin üniversite dışı bilimsel ve entelektüel hayatına kayda değer bir hareket getirmiştir.

Bir taraftan da 1980'li yılların başında Türkiye'de 12 Eylül sonrasında yaşanan siyasi bunalım sonucu kişisel hak ve özgürlükler kısıtlanmıştır. Bunun sonucu olarak da bazı dergi ve gazeteler kapatılmış, kimi parti ve örgütlerin etkinliği

durdurulmuştur. Bu dönemde yayın oldukça kısıtlıdır. Televizyonda renk yoktur ve kanallarda devlet yayınından başka bir şey dinlemek, seyretmek olanaksızdır. Bilgisayar ve faks ancak çok az bir kesimin hizmetindeyken, telefon ile iletişim bugünkü kadar yaygınlaşmamıştır. Uzaktakilerle acilen haberleşebilmek için telgraf çekilmektedir. Yabancı para kullanımı yasaktır. İthal malların satımı kısıtlıdır. Yabancı sigaralar, çaylar, parfümler, hesap makinaları, radyolar el altından sokaklarda satılmaktadır. Üniversitelerde ise olanaklar iyice sınırlıdır.

1980'li yılların başında Türkiye'de durum böyleyken, 1983 yılında liberal ekonominin önemine inanan politikacıların yönetime geçmesiyle tüketim özgürlüğü, para kazanma olanaklarının geliştirilmesi, yurt içi ve yurt dışı dolaşımın kolaylaştırılması gibi konular öncelik kazanmıştır. Çünkü bu yöneticilerin amaçları ekonomik refahı ve kendilerine göre "çağdaş" diye niteledikleri yaşam koşullarını sağlamaktır. Bu bakış açısıyla, politik ve ekonomik düzenlemeler yapılmış ve bazı kısıtlamalar kaldırılmıştır. Ayrıca 12 Eylül'ün ardından Türkiye'de siyasi konuların tartışılmasının yasaklanması, kişisel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması sonucunda Türk toplumunda genel olarak daha risksiz ve sorumluluktan uzak olarak görülen tüketim ve iletişim gibi konulara eğilim başlamıştır. Böylece, kişisel bakım, yeme-içme, eğlenme, ev ve araba edinme, tatile gitme ile gezme ve spor yapma alışkanlıkları gibi sonuçları tüketim kültürünü ilgilendiren konularda farklılaşmalar olmuştur. Bu dönemde Türkiye'de tüketim ürünlerinin çeşitliliği ve sayısı olağan üstü artmıştır.

1983 yılından sonra Türkiye'de kişi ve toplum değerlerindeki yenileşme ile çağdaş yaşam koşullarının aranır hale gelmesi tüketim kültürü üzerinde önemli bir etki yapmıştır. Ayrıca bu dönemde iletişim olanaklarının gelişmiş olması, gazete, dergi ve benzeri periyodik yayın sayısının artması, radyo ve televizyon kanallarının çoğalması, reklamcılık alanındaki ilerlemeler ve bilgisayarla iletişimin yaygınlaşması tüketim üzerinde itici gücü oluşturmuştur.

1980 yılından itibaren Türkiye'de medya, toplumda gruplar arası eşgüdümü sağlamakta ve böylelikle ortak duygu, düşünce ve değerlerin oluşumuna yardımcı

olmaktadır. Özellikle gruplar içinde yer alan çocuklar, gençler ve kadınlar, ortaya çıkan değerleri içselleştirerek yeniden üretmektedirler. İletişim biçimi ile kültürel bilginin aktarılması ve yenilenmesi; bütünleşme, dayanışma ve kişisel özdeşleşme yönünde etkili olmaktadır. Medya, topluma bilgi sağlamakta ve aynı zamanda bilgiyi yeniden inşa etmektedir. Kısaca, toplumsal yaşamı belirli kategorilere ayırıp üzerinde yorum yaparak herkesçe onaylanan bir düzen kurabilen medyanın, 1983 sonrası Türkiye'de hızı artan tüketim kültürü üzerinde önemli bir etkisi vardır.

Türkiye'de özellikle 1983 yılından sonra tüketim kültürü üzerinde meydana gelen bu gelişmeler, medya sektörüyle birlikte grafik ve reklam sektörünün büyümesine sebep olmuştur. Ayrıca bu dönemde Türkiye'de milli sermaye, büyük ölçüde kültüre ve sanata yatırılmaya başlanmıştır. 1980'den sonra sanat ve kültür, uluslararası ilişkilerde Türkiye için bir saygınlık göstergesi ya da vitrin durumuna gelmeye başlamıştır.

2.2 Türkiye'de 1980 Sonrası Değişen Ekonomik Ve Siyasal Yapıya Bağlı Olarak Meydana Gelen Kültürel Değişimler

1980 yılında Türkiye'de ekonomik ve siyasal sonuçları oldukça fazla olan 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül'ün ardarda yaşanmasından sonra, ülke birçok açıdan yeniden yapılanmıştır. Buna bağlı olarak da 1980 sonrası dönemde Türkiye'de, sanat ve kültür ürünleri ile etkinliklerinde önemli değişimler gözlenmiştir. Sanat ve kültür alanında görülen bu değişim; yeni bir dil, yeni bir üslup yönünde değil, tamamen bu dönemde ülkede ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve siyasal sorunların doğurduğu yeni bir durum değerlendirmesinin sonucu oluşan farklılaşmadır.

1980 yılı, Türkiye için sosyo-ekonomik ve siyasal yapıda meydana gelen değişimler açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Özellikle 1983 yılında liberal ekonominin önemine inanan politikacıların yönetime geçmesiyle, tüketim kültürünün toplum üzerindeki etkisi ivme kazanmıştır. Ayrıca bu dönemde Türkiye'de iletişim olanaklarının artması da tüketim kültürünün etkilerinin toplum üzerindeki etkisini arttırıcı yönde rol oynamıştır. Bir taraftan da 12 Eylül sonrası kişisel hak ve

özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlanmış olan toplum, bu dönemde daha risksiz olarak gördükleri iletişim ve tüketim gibi konulara yönelmiştir. Bütün bu gelişmelerin etkisiyle Türkiye'de, milli gelirin büyük bir bölümü sanatsal ve kültürel faaliyetlere ayrılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla 1980'den sonra, Türkiye'de değişen sosyo-ekonomik ve siyasal yapıya bağlı olarak önemli kültürel değişimlerin yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Nurdan Gürbilek 80'li yıllarda Türkiye'de kültürel alanda yaşanan bu değişimleri şu şekilde anlatmaktadır:

> İki farklı iktidar projesinin, iki farklı söz siyasetinin, nihayet iki farklı kültür stratejisinin sahnesi olmuştu 80'ler. Bir yandan bir baskı ve yasaklar dönemiydi, diğer yandan yasaklamaktansa dönüştürmeyi, yok etmektense içermeyi, bastırmaktansa kışkırtmayı hedefleyen daha modern, daha kurucu, daha kuşatıcı denilebilecek bir kültürel stratejinin kendini varetmeye çalıştığı yıllar. Bir yandan bir red, inkar ve bastırma dönemiydi, diğer yandan insanların arzu ve iştahının hiç olmadığı kadar kışkırtıldığı bir fırsat ve vaatler dönemi. Bir yanda söz hakkı engellenmiş, susturulmuş Türkiye vardı, diğer yanda söze yeni kanallar, yeni çerçeveler sunan bir "Konuşan Türkiye". Kurumsal, siyasi ve insani sonuçları bakımından yakın tarihin en ağır dönemlerinden biriydi 80'ler, ama aynı zamanda insanların politik yükümlülüklerinden kurtuldukları bir hafifleme ve serbestlik dönemi. 1980'ler Türkiye'sinin ayırt edici yanı yalnızca bu karşıtlıkları çarpıcı bir biçimde bir araya getirmesi değil, birbirinden hiçbir zaman tam kopmamış bu kültürel stratejileri, görünürdeki bütün çatışmaya karşın birbiriyle uzlaştırarak varedebilmiş olmasıydı (Gürbilek 1992, s.9).

Gürbilek'e göre Türkiye'de 1980'lerin kültürel iklimini belirleyen, 80'leri önceki baskı dönemlerinden ayıran da bu çakışmaydı. Kültürel alandaki yasaklar ile kültüre sermaye akıtılması, kitlelerin taleplerini dile getirebilecekleri kurumların yok edilmesi ile neredeyse ilk kez bir kitle kültürünün ortaya çıkması, aynı dönemin farklı yüzleriydi. Türkiye'de ilk kez bu dönemde "yüksek" kültürün dışında bir "aşağı" kültür patlaması yaşanmıştır. Fakat bir taraftan da kitlelerin umut ve özlemleri de ilk kez bu kadar yoğun bir biçimde kültür endüstrisinin nüfuz alanına girmiştir. 1980'li yıllar, Türkiye'de özgürlüklerin en çok kısıtlandığı dönemdi ama

bu dönemde insanlar kendilerini belki de ilk kez bu kadar serbest hissedebilmiş; kurumların dışında olmanın serbestliğini, tüketme özgürlüğünün hazzını tatmışlardır. Kültür ilk kez bu kadar önem kazanmış, bir bakıma günlük hayatın kendisi kültürelleşmiştir fakat bir taraftan da, kültür denen alan özerkliğini ve otoritesini ilk kez bu kadar kesin bir biçimde kaybetmiştir. Baskının bu kadar yoğun olduğu bir dönemde, iç dökme, anlatma, ifşa etme arzusu ilk kez bu kadar öne çıkmıştır. Bu süreçte medya da eskiden olmadığı kadar etkili olmuş, imkanlarını bu yönde insanlara bonkörce sunmuştur.

1980'li yıllardan itibaren Türkiye'de kültür, kendiliğinden yaşanan bir olgu olmaktan çıkarak üzerinde tartışmaların yapıldığı dışa açık bir alana dönüşmüştür. Bunun sonucunda da 1980 yılından sonra Türkiye'de daha önce ihmal edilmiş kişisel istekler daha rahat ifade edilebilir hale gelmiş; bireyselleşme isteğinin etkileri her alanda görülmeye başlanmıştır. Özgürleşme ve bireyselleşme isteği içinde bulunan Türk toplumunda içini dökme arzusu belirginleşmiştir. Ayrıca bu dönemde Türkiye'de o zamana kadar mahrem kabul edildiği için üzerinde konuşulmayan "özel hayat" olgusu toplumun gündemine gelmiştir. İnsanların özel hayatları kitle iletişim araçlarında söze ve görüntüye geçirilerek yansıtılmaya başlanmış ve hatta merak konusuna dönüştürülmüştür. Böylece 1980'li yıllarda "dikizleme" isteği yeni bir haz olarak tanımlanmıştır (Gürbilek, 1992).

1980'den sonra özel hayatın Türk toplumunun gündemini oldukça meşgul etmesi sonucu bu tarihten itibaren yayınlanan filmlerin ve dizilerin birçoğunda özel hayatın gözler önüne serildiği sahneler sık sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu filmlerde evin içi özellikle de özel mekanlar yoğun bir şekilde gösterilerek insanların özel ilişkileri izleme olanağı bulması ve böylece dikizleme arzularını doyurmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Bu filmler söz konusu dönemde Türk toplumunun önemli bir ihtiyacına cevap verdikleri için popüler olmuşlardır.

1980'den sonra mimarlık dergilerinde dekorasyona bolca yer verilmesinin ve ayrıca dekorasyon dergilerinin sayılarının bu dönemde hızla artmasının sebebinin toplumdaki bu dikizleme arzusundan kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü bu tür

yayınlarda, özellikle ünlülerin evleri ve yaşadıkları mekanlar; her açıdan çekilmiş fotoğraflarla insanların izlenimine sunularak toplumun merakının giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu tür dekorasyon ağırlıklı yayınlar, ilk başta sadece toplumun dikizleme ihtiyacını karşılamak olan amaçlarını zamanla geliştirerek daha sonraları mimarlık ile toplum arasında köprü vazifesi görmüşlerdir.

Türkiye'de 1980'li yıllarda çok yaygın bir söz, imge ve görüntü patlaması yaşanmıştır. Bu dönemde reklamların sunduğu seçkin imgeler, vitrinlerin bolluğu ve özellikle de ticari kimlik kazanan medyanın bütün bu görüntülerin sanki herkes için geçerli olabilecekmiş izlenimini doğuracak yayınlar yapması sonucu insanlar tüketime teşvik edilmiştir. Bir taraftan da baskı döneminden yeni çıkan toplumun daha risksiz olarak gördüğü tüketim ve iletişim gibi konulara yönelmesi sonucu tüketim kültürünün etkileri Türk toplumunda oldukça yoğunlaşmıştır.

1980 yılından sonra değişen sosyo-ekonomik ve siyasal yapıya bağlı olarak meydana gelen bu önemli kültürel değişimlerin yanısıra Türkiye'de bu yıllarda dünyadaki bazı gelişmelere de bağlı olarak sanat ve kültür ortamında bir takım değişimler meydana gelmiştir. 1980 yılı; sosyal, ekonomik ve kültürel anlamlarda Türkiye'deki kadar belirgin olmasa da bütün dünyada bir kırılma noktasıdır. Çünkü 1980 yılından sonra bütün dünyada uydu teknolojisinin kullanımının yaygınlaşması sonucu dünya genelinde iletişim olanakları büyük bir hızla gelişmiştir. Bunun sonucu olarak da "küreselleşme" kavramı tüm dünyada her alanda sınırların ortadan kalktığını dile getirmek için çok sık kullanılır hale gelmiştir.

Böylece 1980'li yıllarda bütün dünyada kültür ve sanat ortamları arasında belirgin bir iletişim ve alışveriş başlamıştır. Bunun sonucu olarak da farklılıkların bir araya gelmesi sonucu tüm dünyada etkileşimli kültür ve sanat anlayışı benimsenmiştir. Post-Modern çoğulcu ve yaygınlaşmış bir kültürel anlayış hakimiyet kurmuştur. "Bu dönemde, çelişkili ve karşıt öğeler yanyana kullanılarak şaşırtıcılık elde edilmiş, soyut düşünceler yerine, insanların zevki ve duyarlılığını esas alan çalışmalar sergilenmiştir. Sıradan olandan, karmaşadan, hatta 'kitch'den (gündelik hayatın

görünümlerinden) korku duymayan bir rahatlık sözkonusu olmuştur" (Kubat 1994, s.64).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 1980'den sonra sanat ve kültür ortamlarında Postmodern üretimin özellikleri görülmeye başlanmıştır. Postmodernizm ile birlikte farklılıkların bir arada kullanılabileceği düşüncesi çoğulculuk ve parçalanma kabul edilmiştir. Böylece kültür ve sanat alanlarında alışılagelmiş çözümlemelerden uzaklaşılmış, evrensel ve mutlak kurallara bağlı kalma zorunluluğu ortadan kalkmaya başlamıştır. Modernizm döneminde bağlı kalınan kurallar nedeniyle toplum ve sanat arasındaki bağ zayıflamıştır. Modernizmin bu özelliği, bir diğer deyişle ürünlerin kitlelerce anlaşılamaması dolayısıyla da sahiplenilememesinden ötürü post-modern bir durumdan bahsedilebilir. Postmodernizm ile birlikte sanat ve kültür ürünleri gündelik yaşamın etkilerini daha fazla yansıtır hale gelerek de topluma yaklaşma eğilimi göstermeye başlamıştır. Böylece yüksek kültür ile kitle kültürü arasındaki ilişkinin yaygınlaşması ve derinleşmesi, 1980'den sonra sanat ve kültür üretiminde etkileri artan postmodernizm eğiliminin modernizmden ayrılan en önemli özelliği olarak karşımıza çıkmıştır.

Sonuç olarak 1980 yılından sonra Türkiye'de sanat ve kültür üretiminde tüketim ekonomisinin etkileri belirginleşmiş, hatta ağırlık kazanmaya başlamıştır. Böylece sanat ve kültür ortamında toplumun isteklerini yansıtmak öncelikli amaç haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak da bu alanlarda popülist bir eğilimin doğması kaçınılmaz olmuş alt kültür yüksek kültürün içine sızmaya başlamıştır.

2.2.1 Kültürel Üretim Olarak "İmaj" Ve Mimarlık Kültürü

Tüm dünyada tarihin bütün dönemlerinde kültür, elit için kültür ve kitleler için kültür olmak üzere iki şekilde ele alınmıştır. Kültürün bu iki değişik türü, değişik değerleri ve değişik estetik standartları ifade etmektedir. Böylece zevk ve estetik anlayış, "yüksek" kültür ve "popüler" kültür arasındaki farkları oluşturur. Endüstri devrimi sonrası tüm dünyada sanat ve kültür ortamında endüstriyel ekonominin

etkilerinin etkili olmaya başlaması ile elit kültür ekonomik elite doğru eğilim göstermiştir. Bu gelişmeyle birlikte bütün dünyada yüksek kültür ile popüler kültür arasındaki farklılık bulanıklaşarak kitle kültürü kabul edilmiştir. Kitle kültürünün kabülüyle birlikte de, zevk ve estetik anlayışta bir azalma gözlenmiştir (Alemdar, 1998).

Türkiye'de kitle kültürünün etkilerinin yaygınlaşması ancak 1980'den sonra Türk ekonomisinin liberal yapıya doğru yönlenmesi sonucu tüketim kültürünün dolayısıyla da popüler kültürün etkilerinin yoğunlaşmasından sonra mümkün olmuştur. Böylece Türkiye'de ilk defa geniş kitleler kültür ve sanat ortamına çekilmiştir. Çünkü, kitle kültürünün kabülüne kadar olan süreçte Türkiye'de toplum, kültürün daha karmaşık oluşumlarını kavrayabilmek için yeterli olmadığı için kültür ve sanat anlamında zevk ve estetik anlayıştan yoksun olarak yaşamaktaydı. 1980 yılı, Türkiye'de sosyal, ekonomik ve siyasal açılardan bir dönüm noktası olduğu kadar; toplumun kültür ve sanatla buluşması açısından da önemli bir kırılma noktasıdır. Bu dönemde Türkiye'de kitle kültürü, kitle kültürünün yaygınlaşmasına aracılık yapan tüketim kültürü ve kitle üretiminin sürekliliğini sağlayan popüler kültür birlikte kültür ve sanat üretimini etkileyerek Türk toplumunun ilk kez bu kadar etkin olarak kültür ve sanat ortamına dahil olmasını sağlamıştır.

Kitle kültürü içinde ticari amaçların gerçekleşmesiyle ilgili olarak üretilen ve popülerleştirilen ve dinamik bir görünüm verilen popüler kültür ortaya çıkmıştır. Popüler kültür, bütün dünyada 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren söz edilen yeni bir terminolojidir. "Popüler Kültür"ün tanımlanmasında, onu oluşturan iki terime yani, "popüler" ve "kültür"e ayrı ayrı nasıl anlam verildiği önem taşımaktadır ama, "popüler"in tanımı daha belirleyici olmaktadır. Çünkü onun tanım tarzı, kültür tanımını da birlikte getirmektedir. "Popüler"in günümüzde kullanıldığı biçimiyle iki temel tanımı vardır. Hakim olan birinci tanımında popüler "yaygın olarak beğenilen, tüketilen" anlamına gelmektedir. Bu tanıma Stuart Hall, "ticari" tanım demektedir. İkinci tanım ise, halka ait anlamına gelmektedir (Özbek, 1991).

Popüler kültürün giderek kitle kültürü tarafından emilmesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşarak etkilerinin artması sonucu popüler kültürün etkileri tüm dünyada önemli bir ölçüde artmıştır. Türkiye'de bu süreç 1980 yılı sonrasına denk gelmektedir. Çünkü, ülkemizde tüketim kültürünün gelişmesini sağlayan ekonomik değişimlerin yaşanması ile kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması 1980'den sonra gerçekleşmiştir.

Türkiye'de 24 Ocak 1980'de "Ekonomik Önlemler Paketi"nin açılmasıyla birlikte yapılan devalüasyon ile Türk parası yabancı paralar karşısında değer kaybetmiştir. Bu dönemde yaşanan büyük enflasyonla birlikte piyasada aşırı bir mal bollaşması olmuş ve tüketim kültürünün etkisiyle kitlelerin tüketim istekleri artmıştır. Ayrıca bu dönemde liberal ekonominin benimsenmesi ile toplumda harcama gücü artan bir kesim oluşmuştur. Bir taraftan da bu dönemde, birçok TV dizisi ve filmi bolluk imajını yaymayı ve tüketim hedeflerini çeşitlendirmeyi, tüketimi özendirmeyi sürdürmüştür. Bu süreç sonunda da Türkiye'de popüler kültürün etkilerinin dolayısıyla da popüler kültür ürünlerinin artması kaçınılmaz olmuştur.

Popüler kültür, gündelik yaşamın kültürüdür; dolayısıyla gerçekliğin olumsuz yanlarından kurtulmaya yarayan ve yapay mutluluklar üreten bir kültürdür. "Popüler kültür, reel yaşamın yerine başka türlü bir yaşam olabileceğini düşünmenin yollarını tıkamakta, bu kırgınlıkları hafifletmekte, var olanı benimsemenin acısını, utancını hafifletmektedir" (Oktay 1994, s.31).

Örneğin Türkiye'de 1980 yılından sonra sayıları hızla artan kadın ve dekorasyon dergilerinde yer alan yaşam tarzları, imkanlar ve yaşam mekanları Türk toplumunun geneli için geçerli olabilecekmiş gibi yansıtılmaktadır. Bu yayınlarda özellikle altgelir gruplarındaki ve küçük burjuvaziye ait kesimlerdeki bireylere başkalarının yaşamları, evleri, işleri, zevkleri onlarda da aynı yaşama özlem uyandıracak biçimde sunulmaktadır. Bundan dolayı da bu tür yayınları bireyler tartışma ve eleştirme gereksinimi duymadan okumakta, genel-geçer olguları ve düşünceleri estetize eden bu yayınlardaki yazıları hiçbir eleştiri yapmadan kendilerine sunulan biçimde

alımlamaktadırlar. Bu noktada popüler kültürün ikonolojik yönü üzerinde durmak gerekmektedir.

Yunanca eikon sözcüğünden gelen ikon, insanın eleştirisiz ve tartışmasız kabul ettiği, bağlandığı ve saygı duyduğu nesne anlamına gelmektedir. Hiç kuşkusuz, ikona atfedilen nitelikler, nesnenin kendisinden kaynaklanmamaktadır. İkonlara bir anlam veren ve bu anlamı yücelten bireyler ve gruplardır. Tüketim ideolojisinin yaygınlaştığı bir toplumda sayısız ikon üretilmekte, bunlar ucuz fiyatlarla piyasaya sürülmektedir. Böylece Marshall Fishwick'in dediği gibi "herkesin kafasında yaşamının gerektirdiği anlamlar ve formlar için kullanılmak üzere ikonolojik imajlardan meydana gelen bir banka" oluşmaktadır. Bundan sonraki aşama ise insanların hafızalarındaki görüntünün, imgenin metaya dönüşmesidir. Bu ise insanların her tür görüntüyü sadece görmek isteyerek, üstelik bu görme ediminden de haz duyarak satın almaya koyulmalarıdır. Böylece dünyanın anlamlı göstergeleri içerikleri boşaltılarak alınır satılırlık kazanırlar (Oktay, 1994).

Bundan dolayıdır ki Türkiye'de 1980 yılından sonra sayıları hızla artan dekorasyon dergileri, insanların çoğunlukla hiç edinemeyeceği hatta göremeyeceği evlerin iç mekanlarının fotoğraflarına sayfalarında bol bol yer vererek adeta dikizlemelerine olanak verirler.

1980 yılından itibaren medyada adlandırma ve imaj; haberden ve konudan öncelikli hale gelmiş, yayınların birçoğunda renkli ve çekici içerik kullanılmıştır. Bu dönemde medyada genel olarak, teorik ve deneysel özellikler yanında görsel özellikler dikkate değer bir üstünlük kazanmaya başlamıştır. Kısaca 1980 yılından sonra Türkiye'de, medyada imaj bağımlı kültürün etkileri hızla artmıştır.

> İmaj, gerçekliğin yaklaşık olarak bir görsel sunumu olup, fiziksel (bir fotoğraf ya da resimde olduğu gibi) veya hayali (edebiyat ve müzikte olduğu gibi) olabilir. Bu demektir ki bir ürün, bir genel izlenim, gerçeği yeniden üretmekten çok, izleyicilerin ilgisini çekmek için yaratılmışsa; gerçeklik-imajla nadiren çakışacağından- bir yanılgılar yumağını yansıtır (Yazıcı 1997, s.12).

1980'den sonra Türkiye'de sanat ve kültür ortamına popüler kültürün egemen olmasıyla imaj, ilk defa kendini algılayabilecek bir kitle bulmuştur. Bundan sonra "imaj" endüstrileşerek hızla kitleselleşmiştir. Bu süreçte tüketim kalıplarını belirleyen radyo, televizyon, gazete, dergi, reklamcılık, fotoğraf ve sinema gibi araçlar; aynı zamanda imajın kitleselleşmesinin de belirleyenleri olmuşlardır. Bütün bu belirleyenler, birbirleriyle etkileşim içindedir. Birinin ortaya attığını kısa bir süre sonra diğeri desteklemeye başlar. Sistem, birbirini tamamlayan unsurlardan oluşur ve her gün kendini yeniler. Bu sistemin parçalarından birinden ortaya atılan bir kalıp, ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra kaynağı belirsiz hale gelir; çünkü bu kalıp hızla sistemin diğer parçaları tarafından yorumlanarak kitlelere aktarılmaktadır (Yazıcı, 1997).

Türkiye'de medya aracılığıyla toplumun geniş kesimlerine ulaşan yeniden üretilen imajların 1980 sonrası dönemde kültürel hayatı oldukça etkilediği söylenebilir. Çünkü imajlar üreticisinin tercihine bağlı olarak insanlar üzerinde yönlendirici etkiye sahip olabilmektedir. Yazıcı (1997), dış dünyaya ilişkin çözümlediğimiz her kültürel kodun, zamanı geldiğinde kullanılmak üzere belleğimize yerleştiğini ve yaşam deneyimlerimizi oluşturduğunu bize gönderilecek her yeni kodun, birikimimiz doğrultusunda çözümlenip anlamlandırıldığını düşündüklerimizin ya da inandıklarımızın, nesneleri görüşümüzü etkilediğini dile getirmiştir. Bu da 1980'den sonra Türkiye'de medyanın kazandığı gücü ortaya koymaktadır. 1980'den sonra Türkiye'de postmodern kültürün etkilerinin artması sonucu toplumda okuma alışkanlığının azalması ve bilginin imajlar sayesinde edinilir hale gelmesi de medyanın bu dönemde kazandığı gücü arttırmıştır.

> Fizik ve sosyal çevremize, kendi gerçekliğiyle dahil olan bir üçüncü çevre olarak katılan medya dünyasının çıktıları, insan zihninin yeni bir kodlama sürecine girişini de beraberinde getirir. Kodlamada, kelime, kavram, gerçek mekan, gerçek kişiler yerine sembolik düzenler ve sembolik unsurlar kullanılır. Bu haliyle medyatik hafızanın hatırlama biçimi, çoğunlukla sembollere dayalı bir şekilde gerçekleşir.... Böylece medyatik hafıza, sosyal gerçekliğin medya ile sembollere

indirgenmiş ve kodlamalarını buna göre yapan, sembolik değer taşıyan bir hatırlama biçimidir (Sözen 1997, s.13).

Bu gelişmeler ışığında medyada metin, imajın gerisinde kalmış ve imajı destekleyici konumda olmuştur. Medyada meydana gelen bu değişimin en belirgin örneği 80'den sonra hızla çoğalan dekorasyon dergilerinde görülmektedir. Bu tür yayınlarda fotoğrafın çok sık kullanılması imaj bolluğunu getirmiştir. Çünkü fotoğraf çeken kişinin bakış açısını ve yorumunu yansıttığı için yeniden üretim olarak nitelendirilebilir. Alemdar (2001), bazı düşünürlerin mimarlığın kağıt üzerinde temsil edilemeyeceğini bunun mimarlık için çok önemli olan deneysel değerleri taşımayacağını belirttiklerini dile getirerek bu görüşte olan Tschumi'nin görüşünü şu şekilde aktarmıştır:

"... Mimari çizimler ve fotoğraf sadece iki boyutludur. Gerçek mimarlığı çizimlerle, dergilerde "icra etme"nin bir yolu yoktur. Tek yol inandırmaktır. Buna göre nasıl ki inşaat malzemeleri ya da sigara veya viski reklamları sahte görünüşlerin ardında objelere olan isteği kamçılıyorlarsa, bu reklamlar da aynı amacı taşımaktadırlar: mimarlık için isteği kamçılamak."

1980'den sonra popüler mimarlık dergileri olarak yayımlanan çok sayıda dekorasyon dergileri başta olmak üzere medyanın genelinde mimarlığın imajlar aracılığıyla sunumunun görsel değerlere deneysel değerler yanında önem kazandırmasından dolayı insanları mimarlık konusunda yanlış yönlendirdiği düşünülebilir. Ancak Türkiye'de toplumda mimarlığa karşı ilginin ilk defa bu dönemde belirdiği ve toplumun mimarlık gibi karmaşık bir olguda kültür edinmesinin zamanla ve eğitimle gerçekleşebileceği düşünüldüğünde, 1980 sonrası dönemde medyada mimarlığın bol imajlı sunumunun Tschumi'nin de dediği gibi mimarlık için isteği kamçılamasından dolayı mimarlık-toplum ilişkisini güçlendirmede önemli katkı sağladığı söylenebilir. Böylece toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyada ilk adımın atıldığı ve daha sonra toplumun mimarlık konusunda gelişmesine paralel olarak medyanın mimarlık ile ilgili yaptığı yayınların niteliğini arttırdığı gözlemlenmektedir.

BÖLÜM ÜÇ
1980 SONRASI TÜRKİYE MEDYASINDA MİMARLIK

- **1980 Sonrası Türkiye'de Medya**

20. yüzyılın son çeyreğinde, tüm dünyada; toplumlar ve kültürler çok hızlı bir değişim ve dönüşüm geçirerek yeni bir yapılanma sürecine girmiştir. Sosyal tarih sürecinde, tarım toplumu ve sanayi toplumundan sonra yeni gelen çağ "enformasyon çağı" ve yeni yapılanan toplum da "enformasyon toplumu" olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde, iletişim araçlarının gelişmesi ve etkinliklerinin artmasıyla medyanın toplumları etkilemedeki, hayat tarzı ve kültürel yapıyı değiştirmedeki gücü önemli ölçüde artmıştır.

Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye'de de 1980 yılından sonra medyanın toplum üzerindeki gücü önemli ölçüde artmıştır. Bunun en belirgin nedeni, 1980 yılı sonrası değişen sosyo-ekonomik ve siyasal yapıya bağlı olarak Türkiye'de kültürel yaşamda önemli değişimlerin yaşanmasıdır. Bu değişim, daha çok Türk toplumunda kitle kültürünün dolayısıyla tüketim kültürünün ve popüler kültürün etkilerinin hızla artması yönünde olmuştur. Bu etkiler sonucunda, toplum değerlerinde yenileşme meydana gelerek çağdaş yaşam koşulları aranır hale gelmiştir. Toplumun değerlerinde meydana gelen bu değişim, tüketim kültürünün etkilerinin daha da artarak yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Türkiye'de özellikle 1983 yılından sonra, liberal ekonominin benimsenmesiyle birlikte tüketim kültürünün toplum üzerindeki etkisinin artması, medyanın hızla büyüyerek bir sanayi sektörü haline gelmesine sebep olmuştur.

Bu dönemde Türkiye'de iletişim olanaklarının gelişmesi gazete, dergi ve benzeri periyodik yayın sayısının artması, özel radyo ve televizyon kanallarının yayın ortamına katılması ile radyo ve televizyon sayısının artması, reklamcılık alanındaki ilerlemeler ve bilgisayarla iletişimin yaygınlaşması tüketim üzerindeki itici gücü oluşturmuştur. Dolayısıyla 1980'den sonra tüketim kültürü ve medya karşılıklı etkileşerek birbirlerinin etkilerini arttırıcı yönde rol oynamışlardır denilebilir.

1980 sonrası dönemde Türkiye'de medya, yaptığı yayınlarla toplumda ortak duygu, düşünce ve değerlerin oluşmasına aracılık yapmıştır. Medya, artık bir taraftan topluma bilgi sağlarken bir taraftan da bilgiyi yeniden inşa etmeye başlamıştır. Buna karşılık toplum da ortaya çıkan bu değerleri içselleştirerek yeniden üretilmesini sağlamıştır. Özet olarak 1980'den sonra Türkiye'de medya, toplumsal yaşamı belirli kategorilere ayırarak yorumlamış ve herkesçe onaylanan bir düzen kurabilmiştir (Oskay, 1993). Medyanın artan bu gücünün özellikle 1983 sonrası Türkiye'de ivme kazanan tüketim kültürü üzerinde ve buna bağlı olarak da sosyal ve kültürel yaşamda önemli bir etkisi olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Türkiye'de, 1980 sonrası dönemde liberal ekonominin kabul edilmesi ile tüketim kültürünün ivme kazanması medyanın ticarileşmesine büyüyerek sanayi haline gelmesine sebep olmuştur. Ve sanayinin en önemli kuralı olan arz-talep de, medya faaliyetlerinde temel ilke olarak benimsenmiştir. Bu dönemde Türkiye'de toplum, tüketim kültürü dolayısıyla da popüler kültürün etkisi altında olduğu için medyadan bu yönde yayınlar yapmasını talep etmiştir (Koloğlu 1992). Ticari özelliği giderek ağır basan medyanın bu yeni dönemden itibaren üstlenmiş olduğu en önemli işlev, tüketimi teşvik ederek tüketici kitlelerin oluşmasını sağlamak olmuştur. Medya vasıtasıyla sunulan enformatik kültürün etkileri özellikle Türkiye gibi geleneksel toplum özelliklerini koruyan ülkelerde daha fazla hissedilmektedir. 1980 sonrası Türkiye'de toplum, sayı ve çeşit olarak artan gazete ve dergilerle ve çok kanallı özel TV yayıncılığının başlamasıyla yoğun bir şekilde, tek boyutlu kültürel etkiyle karşı karşıya kalmıştır.

1980 yılından sonra Türkiye'de medya alanında matbuat ve basın döneminde yaşanan mekanizmalar, neredeyse tamamen değişmiştir. Eskiden bir zanaat olarak ifade edilen gazetecilik, 80'den sonra bir sanayi haline gelmiştir. 1980 yılından önce gazeteler genel olarak 8-10 sayfayı aşmamışken bu tarihten sonra gazeteler ortalama olarak 16-20 sayfaya çıkmaya başlamışlardır. Ayrıca 80'li yıllardan sonra Türkiye'de medyada yer alan konular çeşitlenmiştir. Her kesimden her yaştan insana hitap eden birçok konu gazete ve televizyonlarda işlenmeye başlamış hatta sadece belli bir

kesime veya konuya yönelik gazete, gazete ekleri ve dergiler yayın hayatına başlamıştır (Koloğlu, 1992).

Matbuat ve basın döneminde nüfusun ancak belirli bir bölümüne hitap edebilen gazeteler ve süreli yayınlar, 80 sonrasında medya döneminde çok daha popüler, kolay satılır, kolay tüketilir birer meta haline gelmişlerdir. Bunun sonucunda Türkiye'de gazete ve süreli yayınlar hem sayıca çoğalmış hem de çeşitlenmişlerdir. 1993 yılında Türkiye'de radyo ve televizyonlarda tekelin kalkmasından sonra özel radyo ve televizyonların yayın hayatına başlamasıyla bu alanlarda sayısal olarak önemli bir artış gözlemlenmiştir. Ancak medya alanında gözlemlenen bu niceliksel artış, nitelikte bir başka deyişle medyanın içeriğinde eskiye oranla büyük bir magazinleşme, popülerleşme eğilimi ile birlikte gelişmiştir. 1980 yılından sonra Türkiye'de medya alanında popüler/ciddi ayırımının büyük ölçüde ortadan kalktığı gözlemlenmektedir (Oktay, 1987).

1980'den sonra Türkiye'de medyanın popülerleşme eğilimi sonucu oluşan diğer özellikleri de rengin aşırı kullanılmaya başlanması ve masabaşı haberlerinin çoğalmasıdır. Batı'da sadece reklamlarda görülen renk kullanımı Türkiye'de her sayfa ve her resimde kullanılır hale gelmiştir. Bu aşırı kullanım elde yeterli nitelikte resim bulunmadığı hallerde, aktüalitesi olmasa da güzel resimlerin öncelikle kullanılması eğilimini doğurmuştur. Bu eğilim, basında her dönemde rastlanan masabaşı (asparagas) haberlerin daha da artmasına sebep olmuştur. (Koloğlu 1992, s. 100). Bu dönemde medyanın genelinde özellikle de popüler yönü daha ağır basan süreli yayınlarda güzel kadın, ev, iç ve dış mekan fotoğrafları gibi insanların estetik duyularına hitap eden görsel malzemeler bol miktarda kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

1980'lerin ilk yarısında Türkiye'de medyaya göz atıldığında 12 Eylül'ün hemen ardından darbeyi meşrulaştırmayı amaçlayan "anarşi ve terör" haberleri dışında, kamuyu ilgilendiren haberlerin yayınlanmamış olduğu görülür. Bu dönemde medyada aile cinayeti haberleri kendilerine geniş yer bulmuşlardır. Bunun nedeni 12 Eylül sonrası dönemde Türkiye'de medya üzerindeki sansürdür. Medya, siyasi ve

sosyal ortamın karışık olduğu söz konusu ortamda doğal olarak daha risksiz bir bölgeye, daha kurgusal haberlere yönelmiştir.

1980'ler Türkiye'de medya açısından ilk bakışta birbiriyle çelişen iki gelişmeye sahne olmuştur. Çünkü bu dönemde 12 Eylül'ün etkisiyle bir taraftan medya üzerindeki baskı ve denetim artarken, bir taraftan da medya sektöründeki sermaye birikimi büyük ölçüde artmıştır. Medyanın kullanımına sunulan sermayenin artmasının etkisiyle yeni gazetelerin çıktığı, haftalık haber dergilerinin yayın hayatına girdiği ve giderek daha tanımlı okura (kadınlara, erkeklere, gençlere, ev kadınlarına, işadamlarına, çalışan kadınlara, başarılı erkeklere, genç profesyonellere vb.) yönelik dergilerin piyasaya çıktığı gözlemlenmektedir. Gürbilek, 80'lerde Türkiye'de yaşanan bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

> İlk bakışta burada bir çelişki görülebilir: Haber konularının en fazla kısıtlandığı dönem, gazete ve dergilerin sayısının ve türünün en çok arttığı dönem olmuştur. Ama bazı alanlardaki daralma, başka alanlarda bir genişlemeye tekabül eder. Basının bu yenileşmeyi gerçekleştirebilmesinin, bu pazar arayışındaki başarısının nedeni de, o zamana kadar Türkiye'de hiç tanımlanmamış ya da pek az kurcalanmış alanlara doğru genişlemesi, yeni haber bölgeleri yaratması, bunları tüketime sunmasıdır. İşte özel hayat bu alanlardan biri olarak kamuoyunun gündemine geldi; gazete ve dergiler onu kuşattıkları, ona ilişkin beklentiler yarattıkları, onunla ilgili hazları kışkırttıkları, ona dair fanteziler oluşturdukları, nihayet ona müdahale edebildikleri ölçüde yeni bir haber kaynağı yaratmış oldular (Gürbilek 1992, s.54).

1980'li yıllardan önce Türkiye'de medyanın değerlendirmesinde siyasal ve sosyal etkenler ön plana alınarak araştırmalar yürütülmüş, 1980 yılından itibaren ise belirleyicilikte önceliği ekonomik öğeler almıştır. Çünkü Türkiye'de medyanın şekillenmesinde, 1980 öncesi dönemde siyasal ve sosyal etkenler belirleyici iken, 1980 sonrası dönemde medyanın içeriği ve toplumsal rolü üzerinde ekonomik bağımlılıkları kesin rol oynamıştır. Bu nedenle Türkiye'de medya için dönüşüm tarihi, sanılabileceği gibi 12 Eylül askeri müdahalesi değil, tüm ekonominin yeni

şekillenmesinin kesin tarihi olan 24 Ocaktır denilebilir. 12 Eylül buna siyasi temel ve kurumların kazandırılması operasyonudur. 12 Eylül, siyasal ve toplumsal manzarada yarattığı yıkımla, medyayı da büyük ölçüde siyasi, ideolojik ve iktisadi egemen odağın güçlü bir aracı haline getirmiştir. 1980 yılında Türkiye'de ardarda yaşanan "24 Ocak" ve "12 Eylül"den sonra sosyal ekonomik ve siyasal yapıda meydana gelen köklü değişimler sonucu medyanın kamusal niteliği iyice törpülenmiş medya siyasal, ideolojik ve ekonomik açılardan araç haline getirilmiştir (Koloğlu 1992, s.85).

Türkiye'de 1980 sonrası sosyal, ekonomik, siyasal ve dolayısıyla kültürel alanlarda yaşanan değişim ve dönüşümün yansımaları medya alanında da gözlemlenmiştir. Bu dönemde toplumsal dinamiklerde görülen gelişmelerin en belirgin yüzü kendini medyada göstermiştir. Medyanın ticari bir alan biçiminde algılanması ve tanımlanmasıyla birlikte medya, farklı bir kimliğe bürünmüştür. Bundan sonra medyanın üstlendiği en önemli işlev, tüketimi teşvik ederek tüketici kitlelerin oluşmasını sağlamak olmuştur. Medya bu işlevi yerine getirirken kendisine hedef kitle olarak özellikle çocukları, gençleri ve kadınları seçmiştir. 1980'den sonra medyanın, haber biçimli reklam yazıları ile hedef kitlesine seslendiği gözlemlenmiştir.

Bununla birlikte bu dönemden itibaren medyada tüketim dünyasını topluma aktarıp toplumsal yapıda yeni aidiyetliklerin oluşmasını sağlamak esas olmuştur. Bu sayede yeni bir gelişme olarak köşe yazıları ortaya çıkmıştır. Özellikle genç ve gelir düzeyi ortanın üstünde olan bir kesime hitap edilmeye başlanmış, bu kesimin global tüketici kültür ile bütünleşmeye çalışmaları sağlanmıştır. Böylece "1980'li ve 90'lı yıllar "ben"in ön plana geçtiği, "keyif" ve "haz" kelimelerinin telaffuz edilmesinden özel bir keyif alındığı , bunun da özellikle yazılı ve görsel medya kullanılarak en uç noktada yaşanmasının sağlandığı yıllar olmuştur. Medyada sık sık keyif ve haz kültürüne yönelik yazılar çıkmaya başlamıştır. Lüks ve seçkin yaşam tarzını anlatmak moda olmuştur. Bu dönemde Türkiye'de medyada seçkin markalardan oluşan yeni bir yaşam tarzı ile keyif, haz, eğlence anlayışından oluşan bir yaşam tarzı çizilerek toplumun izlenimine sunulur (Gürbilek, 1992).

Bu dönemde medyada keyif ve haz kültürüne yönelik yazılar, ağırlıklı olarak süreli yayınlarda yer almıştır. Bu yazıların hedefi hitap ettiği kitleye yeni tüketim alternatifleri sunmasıdır. 1980 yılından sonra Türkiye'de süreli yayınlar, bir taraftan belirledikleri hedef kitlelerine yönelik yeni tüketim alternatifleri yaratırken bir taraftan da hedef kitlelerini, dünyanın diğer bölgelerindeki eşdeğer kitleler ile ortak zevklerde birleştirerek aynı yaşam tarzlarının paylaşılmasında aracı rolü oynamışlardır. Bu dönemde dünyanın birçok ülkesinde yayımlanan Maison Française, Marie Claire Maison gibi batı kaynaklı dergiler Türkiye'de de yayımlanmaya başlamıştır. Böylece 20. yüzyılın son yarısında bütün dünyada küreselleşmenin hız kazanması sonucu küresel ilişkilerin, tüketim kültürü bağlamında toplumlardaki sınıflar arasında aidiyetlik duygusu kurma görevini, Türkiye'de 1980 yılından sonra medya üstlenmiştir.

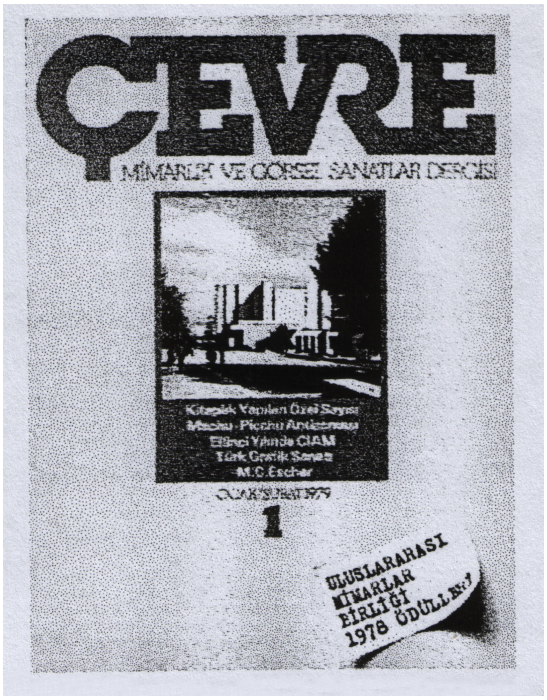
3.1 1980 Sonrası Türkiye'de Mimarlık Medyası

Mimarlık Medyası denilince tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ilk akla gelen mimarlık süreli yayınları olmaktadır. 1980 yılına kadar Türkiye'de mimarlık medyası sadece mimarlık süreli yayınlarından oluşmaktaydı. 1980 yılından sonra mimarlık süreli yayınlarında, bu dönemde toplumun kültürel yapısında meydana gelen değişmelere bağlı olarak önemli farklılaşmalar olmuştur. Ancak mimarlık medyasına yeni bir öğenin katılması ancak 90'lı yıllarda mümkün olabilmiştir. 90'lı yılların ortalarından itibaren tüm dünya ile birlikte Türkiye'de de hem yayıncılığın hem de mimarlığın "dijital medya" ile tanışmasıyla birlikte mimarlık medyası, elektronik yayıncılık veya internet yayıncılığı olarak adlandırılan yeni bir alan kazanmıştır.

1980 yılı, oluşumu ve etkileriyle Türkiye için her alanda bir dönüşüm noktasıdır. Her değişim dönemi gibi bu dönem de ilk başta sancılı yaşanmıştır. Bu dönemde Türkiye'de siyasal ve ekonomik belirsizlik ortamı içinde kültürel alanda da baskıların söz konusu olması kaçınılmaz olmuştur. 1980'li yılların ilk yarısında devam eden ekonomik ve sosyal zorlukların beslediği yalıtılmışlık ortamı içinde Türkiye'de, entelektüel üretim neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bunun sonucu

olarak da aralarında Arkitekt gibi uzun yıllardan beri kesintisiz yayın hayatını sürdüren bir derginin de bulunduğu birçok derginin yayın hayatı sona ermiştir. Bu dönemde sadece Yapı ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi yayında kalabilmeyi başarabilmiştir.

1980'den sonra akademik birikime sahip kişiler, üniversite dışındaki yayınlarda yazmaya başlamışlardır. 1979 yılında yayın hayatına başlayan Çevre dergisi akademik kimlikleriyle öne çıkan isimleri buluşturan bir dergi olmuştur.

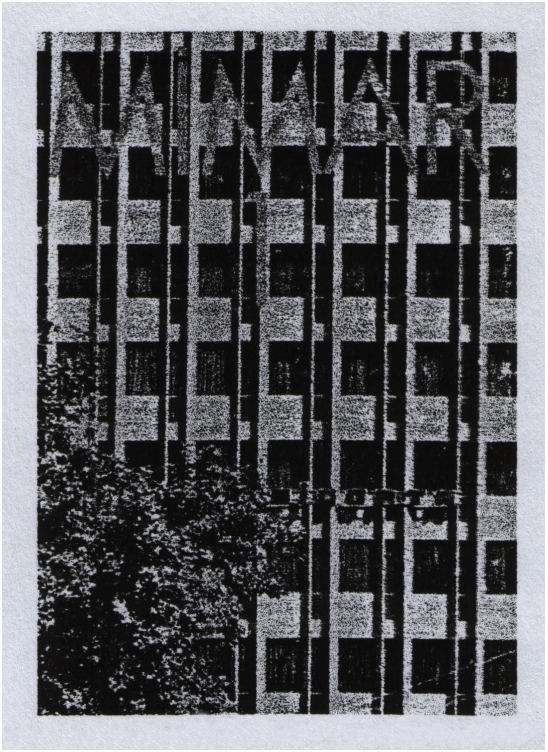

Şekil 3.1 Çevre dergisinin ilk sayısının kapağı (1979)

Çevre dergisini yayımlayanlar, derginin amacının öncelikle çevrenin oluşumuna katılan meslek ve disiplinler arasında, yurtiçi ve yurtdışı iletişime katkıda bulunmak olduğunu açıklamışlardır. Aynı amaçla bir envanter çalışmasının başlatılması, dağıtımı sınırlı yayınlardaki çalışmaların daha geniş kitlelere aktarımının sağlanması ve sağlıklı bir yaklaşım çerçevesinin oluşması için bir eleştiri ve öz-eleştiri ortamının kurulmasına katkıda bulunulması da Çevre'nin hedefleri arasında yer alıyordu. Çevre, şartların 1980'li yılların henüz başında eleştirel bir ortamın gelişmesi için yeterli olmaması nedeniyle, pratik alanda ortaya konan ürünleri yayınlayarak bu

ortamın kendiliğinden oluşmasına katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Fakat Çevre dergisi, 1980 yılında Türkiye'nin 24 Ocak Kararları'nın alınması sonrasında oluşan ekonomik belirsizlik ortamına dayanamayarak yayın hayatını bitirmiştir (Özdel 1999, s.74).

Çevre'nin yayınının sona erdiği 1980 yılında Cemil Gerçek tarafından, kuramsal tartışmalara olabildiğince uzak, daha çok uygulamacı ve yarışmacı mimarlara yönelik bir dergi olan Mimar, yayımlanmaya başlamıştır. Mimar'ın yayın çizgisi belirlenirken işleyeceği konular ve hitap edeceği okuyucu için Gerçek'in deyişiyle "katı bir sınır" çekilmiştir.

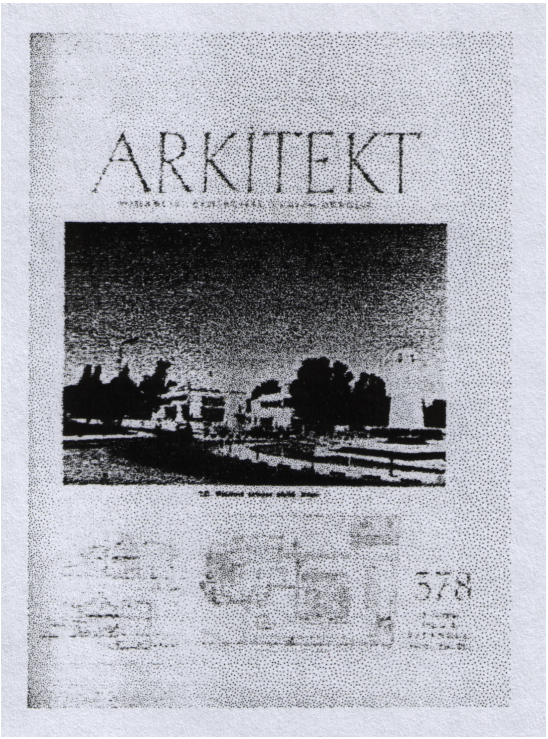

Şekil 3.2 Mimar dergisinin ilk sayısının kapağı (1980)

Mimarlığı "kitap yazmak değil, inşa etmek" olarak tanımlayan Gerçek, bu tanım doğrultusunda, Mimar dergisinde mimarlık mesleğinin tüm yönlerini, fiziksel çevreyi şekillendiren tüm etmenleri ele almayı amaçlamış ve özellikle tasarım-uygulama konuları üzerinde yoğunlaşmıştır. Dergi, 1980-1985 yılları arasında yayınladığı ikiyüzü aşkın proje, yarışma ve uygulama ile bir anlamda yayın hayatı 1980 yılında

sona eren Arkitekt'in yerini doldurmaya çalışmıştır. Ancak, Mimar dergisi de Türkiye'de 1980 sonrası oluşan ortamın etkisiyle yayın hayatı sona eren birçok mimarlık süreli yayını ile aynı kaderi paylaşarak 1985 yılında yayın hayatını sonlandırmıştır (Özdel 2000, s.107).

1980'lerin başında Türkiye'de yayın hayatı sona eren mimarlık süreli yayınlardan biri de elli yıl düzenli bir şekilde yayımlanma başarısını göstermiş olan Arkitekt'tir. Cumhuriyet Türkiyesi'nin ilk mimarlık dergisi olarak Arkitekt, ilk başta belirlediği çizgisinden ayrılmadan 1931-1981 yılları arasında kararlı bir yayın akışı sürdürmüştür. Arkitekt dergisi, ilk sayılarında Türk mimarlarının eser ve yazılarına yer verirken, 1940'lı yıllar sonrasında tutarlı çizgisini yurtdışındaki gelişmelerin aktarımını sağlayan enternasyonal bir kimlikle de bütünleştirmiştir. Ancak elli yıllık yayın hayatı süresince birçok ekonomik krizi, sosyal ve politik dönüşümü, baskının ve terörün dayattığı şartları göğüsleme başarısını gösteren Arkitekt 1980 sonrası ülkenin yeniden yapılanmasıyla birlikte oluşan dinamiklerin zorlaması altında kalarak 1981 yılında kapanmıştır.

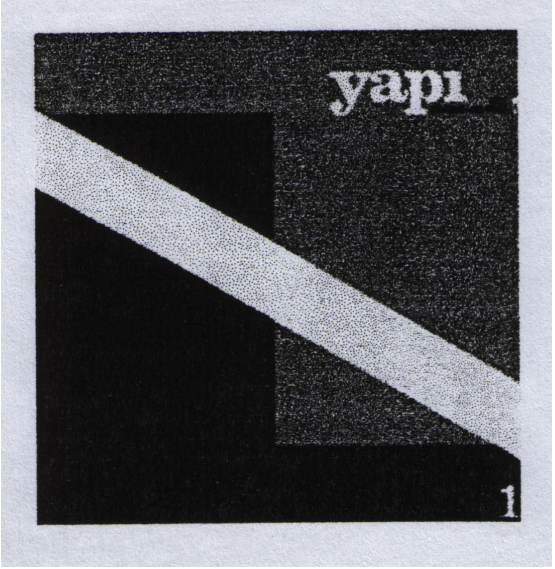

Şekil 3.3 Arkitekt dergisine ait kapak örneği (1980)

1980 yılının Türkiye için bir dönüm noktası olmasına sebep olan 12 Eylül askeri darbesinden sonra yönetime geçen askeri yönetim tarafından Türkiye'de en geniş okuyucu kitlesine sahip mimarlık dergisi olan "Mimarlık" kapatılmıştır. Mimarlık, 1963 yılında Mimarlar Odası tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Mimarlık dergisinin kuruluş amacı, Türkiye'de mimarlar arasında ve mimarlarla Mimarlar Odası arasındaki iletişim ortamını sağlamak olarak belirlenmiştir. Mimarlık dergisi, entelektüel kaygılardan daha çok teknik sorunları ve meslek politikalarını gündeme getiren, mimarlık mesleğinin meşrulaştırılmasına ve mesleki denetim sağlanmasına yönelik çalışmalarda bulunan bir yayın olma özelliği göstermiştir. Ancak, 1980 yılında arkasında geniş okuyucu kitlesi ve Mimarlar Odası bulunmasına rağmen Mimarlık dergisi de yayın hayatına ara vermek zorunda kalmıştır. Fakat bu dönemde kapanan diğer mimarlık süreli yayınlarından farklı olarak Mimarlık dergisi 1987 yılında yayın hayatına tekrar kaldığı yerden başlama başarısını göstermiştir.

80'li yılların başında Türkiye'de Arkitekt'in yayın hayatının sona ermesi ve Mimarlık'ın da kapanması sonucu, bu dergilerden sonra en uzun sürekliliği bulunan mimarlık süreli yayınlardan sadece üç ayda bir yayımlanan "Yapı" dergisi yayın hayatında kalabilmiştir. Yapı dergisi, 1973 yılında Yapı-Endüstri Merkezi tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Yapı, reklam gelirleriyle kendi ayakları üzerinde durabilene kadar Yapı-Endüstri Merkezi, derginin arkasında sponsorluk sağlayan bir güç olarak bulunmuştur. Türkiyede'ki süreli yayıncılığın en önemli sorunlarından biri olan finans sorununu bu şekilde aşan dergi, 1980 döneminde ülkenin içinde bulunduğu ekonomik belirsizlik ortamından fazla etkilenmeyerek yayın hayatını kesintisiz bir şekilde günümüze kadar sürdürmeyi başarabilmiş tek mimarlık süreli yayın olma özelliğini taşımaktadır.

Yapı, ilk sayısının yayınlandığı 1973 yılından günümüze kadar olan süreçte ağırlıklı olarak mimarlık konularına yer vermekle birlikte, teknik ve ekonomik konulara, endüstriyel sorunlara ve sanata yer veren geniş kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Kararlı yapısı ve genişleyen kapsamıyla dergi, Yapı-Endüstri Merkezi tarafından düzenlenen etkinliklerle, yayımlanan yeni kitapların tanıtımında önemli bir araç haline gelmiştir.

Şekil 3.4 Yapı dergisinin ilk sayısının kapağı (1973)

1980'li yılların Türkiye'de mimarlık süreli yayınlarının sürekliliği açısından önemli bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Ayrıca 1980'den itibaren Türkiye'de mimarlık süreli yayıncılığı açısından önemli bir dönüşümden söz etmek mümkündür. 1980 öncesinde yayımlanmış mimarlık süreli yayınları çağdaşlaşma projesine katkıda bulunmak, mesleki birliktelik ortamı yaratmak, toplumsal sorunların tartışılacağı bir zemin hazırlamak, entelektüel bir birikim oluşturarak mimarların eğitimine katkıda bulunmak gibi amaçlara hizmet etmiştir. 1980'den sonra Türkiye'deki yeni ekonomik ve kültürel yapılanma içinde mimarlık yayıncılığı, özverili bireysel çabalarla yürütülmesi olanaksız hale gelmiştir.

1980'li yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar altında mimarlık süreli yayınları, eski ideallerinden uzaklaşarak ticari özellik kazanmaya başlamışlardır. Türkiye'de tüketim kültürünün egemen olduğu bu dönemde mimarlık süreli yayınlarında, meslek içi bir iletişim ortamı sağlamayı amaçlayan 1980 öncesi mimarlık süreli yayınlarından farklı olarak mimarlığın hizmet ettiği işveren ya da müşteri olarak adlandırılabilecek meslek dışı bir grupla kurulacak iletişim daha önemli bir hale gelmiştir. Bu doğrultuda da, 1980'li yılların sonlarında dekorasyon, tekstil ve mobilya ağırlıklı yeni bir "yaşam sanatı" tanımlamaya yönelik dergiler yayın ortamına katılmışlardır. Popüler mimari dergiler sınıfında incelenen bu tür

süreli yayınlar, 1990'lı yıllarda hızla çoğalarak geniş bir okuyucu kitlesine sahip olmuşlardır. Bu yayınlar, mimarlığın mimarlık mesleğinin dışındaki kesime ulaşmasını sağlayarak toplum-mimarlık ilişkisinin gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

1980 sonrası dönemin mimarlık yayıncılığı, yalnızca popüler kültür tarafından beslenen dekorasyon ağırlıklı yayınlar ile sınırlı değildir. Özellikle 1985'den sonra okuyucu kitlesi olarak mimarlık, tasarım ve sanatla ilgili profesyonelleri hedefleyen Cumhuriyet Dönemi boyunca görülmemiş sayıda ve çeşitlilikte mimarlık dergisinin yayımlandığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde, 1987 yılında Mimarlık dergisinin yeniden yayımlanmaya başlaması, periyodik mimarlık yayıncılığı alanında çok sesli ve çok yönlü bir anlayışı beraberinde getirerek mimarlık süreli yayınlarında büyük bir atılımın yaşanmasına sebep olmuştur. Bundan sonra sırasıyla Tasarım (1989), Arredamento Dekorasyon (1989), Mimarlık Dekorasyon (1990), SMD Mimar (1991), Arkitekt (1991), Arkitekt (Yaşama Sanatı) (1992) gibi süreli yayınlar periyodik mimarlık yayıncılığı ortamına katılmıştır. Ayrıca daha önce üç ayda bir yayımlanan Yapı dergisi, bu dönemde aylık çıkmaya başlamıştır.

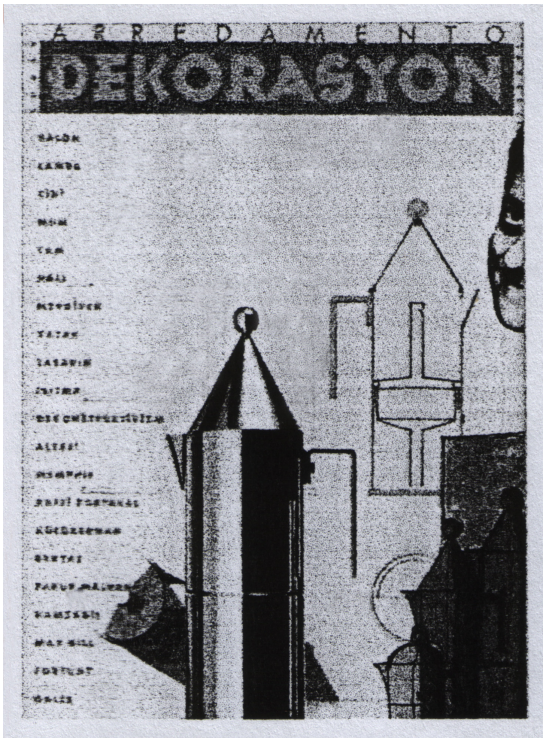
1990'lı yılların sonlarına kadar mimarlık süreli yayınları, çoğunlukla uzmanlaşmadan uzak kalarak birçok ilgi alanına yönelmeyi ve içerdiği reklamlarla geniş bir yelpazeye açılmayı tercih etmişlerdir. Dolayısıyla 1980'lerin sonu ile 1990'ların ilk yarısında Türkiye'deki mimarlık dergilerinde mimarlık, bir meslek olmaktan öte bir ilgi alanı olarak yer almış ve geniş bir okuyucu kitlesine yönlenmiştir. Bu dönemde mimarlık dergilerinin büyük bir çoğunluğu sayfalarında dekorasyona yer vererek tüketiciye açılmayı hedeflemişlerdir. Mimarlık dergilerinin mimarlık disiplini dışında "dekorasyon" gibi mimarlığın popüler konularına yer vermeye başlaması, ticari kaygılarla atılmış bir adım olmasına rağmen toplumun ilgisini mimarlığa çekmesi açısından önem taşımaktadır. Çünkü bu yolla mimarlık medyası, toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması gibi uzun süreli bir çabanın başlangıcını oluşturacak ilk adımı atmıştır.

1980'li yılların ikinci yarısında Türkiye, iyi vitrine sahip bir mimarlık dergiciliği dönemine girmiştir. Bu dönemde okura sunulan Arredamento Dekorasyon, Tasarım ve Mimarlık-Dekorasyon gibi mimarlık dergileri bu yeni yayın anlayışının ürünleri olarak öne çıkmaktadır. Bu yayınların iyi vitrine sahip olmasını basıldıkları kağıdın kaliteli olması ve dergide yer verilen fotoğrafların kalitesiyle birlikte, aynı zamanda bu dergilere yansıyan teorik ve pratik ürünlerdeki popüler imza ve yaklaşımların ağırlık kazanması sağlamıştır. Dolayısıyla da bu tür mimarlık süreli yayınlarının toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında önemli katkıları olduğu düşünülebilir.

Arredamento Dekorasyon dergisi, 1989 yılında Ömer Madra'nın yayın yönetmeliğinde yayın hayatına başlamıştır. Arredamento Dekorasyon, yayımlanmaya başladığı ilk yıllarda dekorasyon başta olmak üzere değişik disiplinleri içeren popüler, akademik ve uygulamaya yönelik olma niteliklerinin hepsini bir arada barındıran bir dergi olma özelliğini taşımaktadır. Aydan Balamir, Arredamento Dekorasyon'un 100. sayısı dolayısıyla yazdığı yazıda derginin bu özelliğini şu şekilde açıklamıştır:

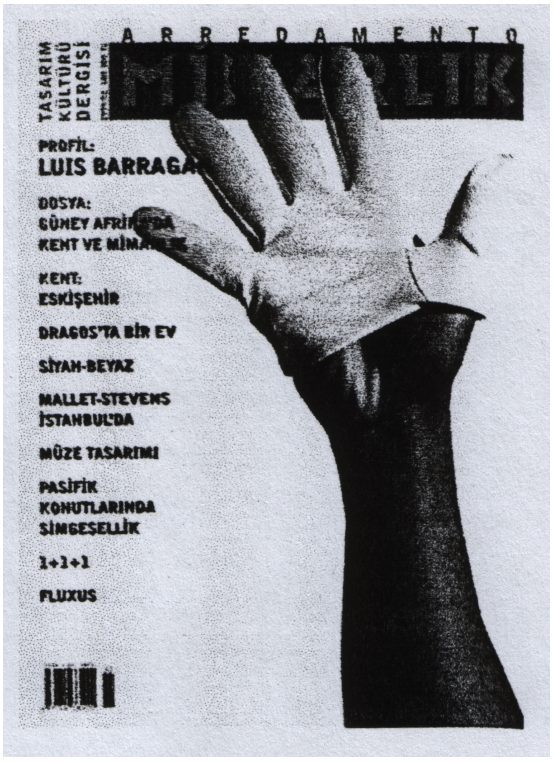
> Modern kültürde merak nesnesi olabilecek pek çok alana el atmakta, ama "ille de mimarlık" vurgusunu koruyarak, farklı ilgi gruplarına mensup okuyucularına (farkına varmadan bağımlılık yapabilecek dozlarda) mimarlık kültürü şırınga etmektedir. Tersi de geçerli elbet; mimar olmayanlara mimarlık merakı aşılarken, mimar olup mimarlıktan başka dünyalara hatta mimarlığın kendi çok boyutlu dünyasına yeterince açılamamış "uzman" ruhlu profesyonellerin de başka meraklar edinmesinde katkısı var derginin. Böylece mimarlığın diğer sanat dallarını, kültürün çeşitli merak alanlarını kucaklayan liberal disiplin yapısı, "medyatik" sayılabilecek bir dergiyle yayın ortamına açılıyor. Bir yandan popüler konular seçkin bir düzeye taşınırken, seçkinliğiyle ortamdan kopabilen konular da popülerlik kazanıp daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşabiliyor (Balamir 1998, s.68).

Arredamento Dekorasyon, içeriğinde mimarlığın popüler konularına yer vererek mimarlık mesleğinin dışında geniş kesimlere ulaşan ilk mimarlık süreli yayını olma özelliğini taşımaktadır. Madra, Arredamento Dekorasyon'u çağdaş ve modern dünyanın estetik anlayışını, günün pratik gerekleri ile birleştiren bir "yaşama kültürü dergisi" olarak tanımlarken benimsenen tavrı; "Türkiye'de her biri kendi alanında uzmanlaşmış bir yığın dergi oluncaya kadar" sürdürmek zorunda olunan bir yayın politikası olarak değerlendirmiştir. Madra'nın bu sözlerinden mimarlığa ilgi duyan, bu konuda bilgi düzeyini arttırıp çevresi hakkında daha doğru kararlar almak isteyen kişilere yönelik onların anlayabileceği dilde ele alınan mimarlık dergilerinin olması gerektiği fakat henüz bu gerçekleşmediği için Arredamento Dekorasyon'un bünyesinde mimarlığın popüler konularına yer vererek bu açığı kapatmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Arredamento Dekorasyon'un ardından birçok dekorasyon dergisinin yayımlanmaya başlaması ve bu yayınların önemli bir kısmının günümüze kadar yayınlarını kesintisiz olarak devam ettirebilmeleri toplumun da talebinin bu doğrultuda olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.5 Arredamento Dekorasyon dergisinin ilk sayısının kapağı (1989).

Arredamento Dekorasyon dergisi, 1990'lı yılların ikinci yarısında disiplin dışı konuları derginin içeriğinden çıkarmaya başlaması ile yayımlanmaya başladığı dönemdeki çizgisinden ayrılarak mimarlık süreli yayınlarındaki uzmanlaşmanın ilk örneğini oluşturmuş ve Türkiye'de "mimarlık söylemi" alanında etkili yayınlardan biri haline gelmiştir. Arredamento Dekorasyon, 1995 yılında başlayıp, 1998 yılında somutlaşan içerik değişimi sonucu çok disiplinli yapısını korumasına rağmen mimarlık alanına daha fazla ağırlık vermeye başlamış ve ismini "Arredamento Mimarlık" olarak değiştirmiştir. Arredamento Mimarlık dergisini diğer mimarlık dergilerinden ayıran başlıca özelliği endüstriyel tasarım, grafik, iletişim tasarımı, moda-aksesuar gibi mimarlık dışı tasarım disiplinlerinin katkılarına açık oluşudur denilebilir. Bu özelliğinden dolayı kapağında altbaşlık olarak "Tasarım Kültürü Dergisi" ifadesini taşıyan Arredamento Mimarlık, sadece meslek dergisi olmanın ötesinde genel anlamda tasarım kültürü oluşumuna yönelik önemli bir katkı sağlamıştır.

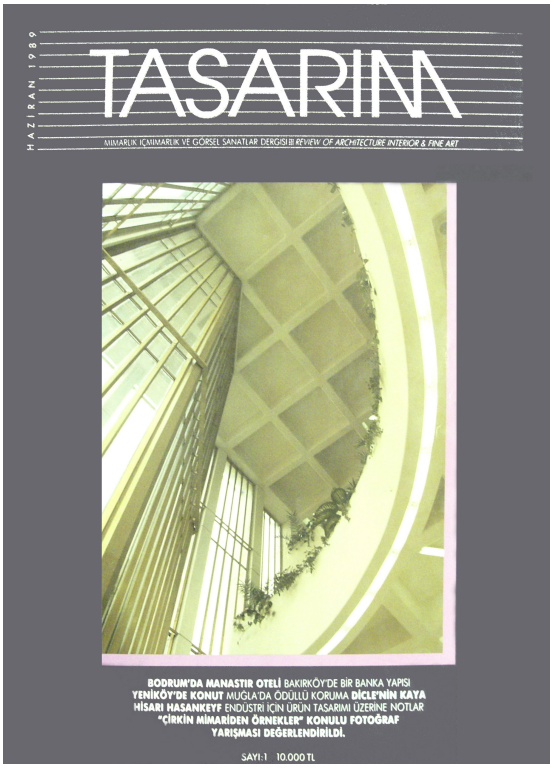

Şekil 3.6 Arredamento Mimarlık dergisinin ilk sayısının kapağı (1998).

Arredamento Mimarlık, mimarlık ile birlikte tasarımın diğer bütün dallarına ilgi duyan kişilerin ilişki kurabileceği bir dergi olduğu için diğer mimarlık dergilerine göre toplumun daha geniş kesimine ulaştığı söylenebilir. Bu yüzden Arredamento Mimarlık dergisinin, mimarlık kültürünün tanıtılmasında ve toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasındaki katkısı önemlidir. Ayrıca söz konusu dönemde mimarlığın popülerleştirildiği dergilerin hepsinin dekorasyon ağırlıklı yayınlar olmasından dolayı toplumda mimarlığa karşı ilginin yoğunlaşması sağlanırken mimarlık kültürünün tanıtılması konusunda yetersiz kalınmıştır. Arredamento Mimarlık'ın zengin içeriğiyle toplumun önemli bir kesimine ulaşması ile bu eksikliğin bir ölçüde giderilmesinin toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında önemli katkı sağladığı söylenebilir.

Arredamento Mimarlık, dergisinin bir diğer önemli özelliği de dergiyi hem mimarların hem de toplumun bütün kesimlerinden kişilerin satın oluyor olmasıdır. Bu özelliği ile Arredamento Mimarlık, mimarlar ile toplum arasında köprü görevi yapmaktadır. Bu sayede de mimarlık kültürünün tanıtılmasında alıcı ve verici konumunda olan tarafların birbirlerini daha rahat anlayabilmeleri sağlanarak medyada toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönündeki çabalarda bir adım daha atıldığı gözlemlenmektedir.

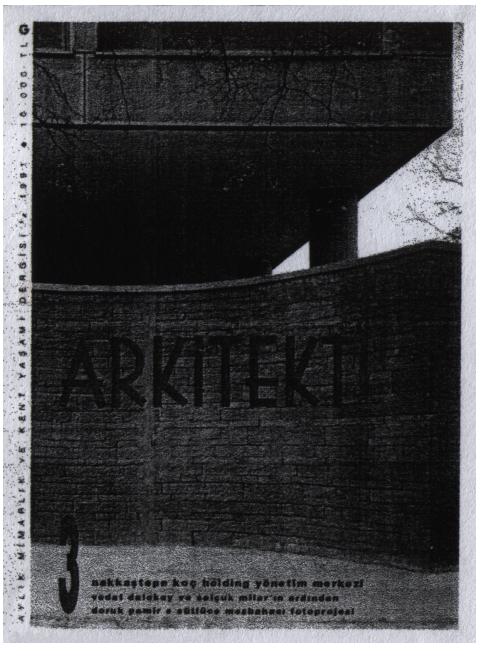
1989 yılında Arredamento Dekorasyon dergisinin yanısıra "Tasarım" dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Tasarım, Türkiye'de proje yayınlayan bir mimarlık dergisinin eksikliğinin giderilmesi amacıyla yayın hayatına başlamış ve günümüze kadar çizgisini bozmadan gelebilmiştir. Derginin kapağında yer alan altbaşlığın "Mimarlık İç Mimarlık Ve Görsel Sanatlar Dergisi" olmasından da anlaşılabileceği gibi Tasarım, içeriğinde mimarlık disiplininin dışında dekorasyonun yanısıra resim, heykel, fotoğrafçılık gibi mimarlığın ilişkili olduğu sanat dallarına da yer vermektedir. Bu sayede dergi, mimarlık mesleğinin dışında toplumun önemli bir kesimine ulaşarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasını hızlandırıcı yönde rol oynamıştır denilebilir.

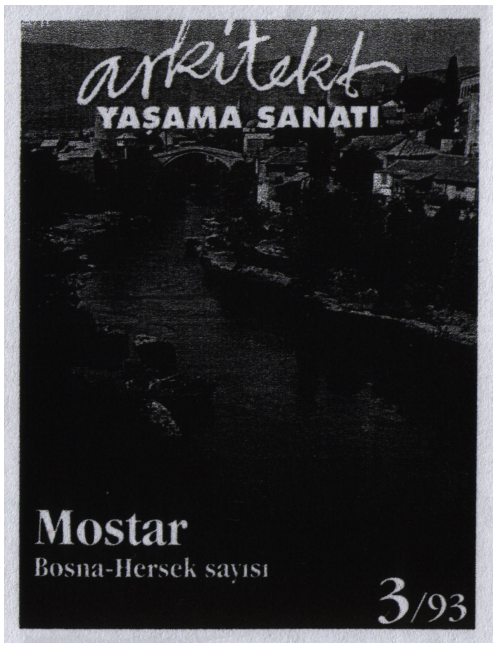
Şekil 3.7 Tasarım dergisinin ilk sayısının kapağı (1989).

1991 yılında Arkitekt dergisi, "Mimarlık ve Kent Yaşamı" dergisi olarak yeniden yayımlanmaya başlamıştır. Derginin yayın yönetmenliğini üstlenen Ahmet Turhan Altıner, derginin amacını şu şözlerle açıklamıştır: "Amacımız, mimarların yazdığı, ama yalnızca mimarlara değil bu alanlarda düşünen, konuşan, merakı olan herkese hitap edebilecek bir şeyler yapmaktı. ... Kısaca amacımız tek başına bir uzmanlık dergisi çıkarmak değil, mimarlık mesleğinin gündelik yaşama ilişkin bilgisini mümkün olabildiği kadar geniş bir hedef kitle ile paylaşmak ve kentine sahip çıkan yurttaş bilincini yaymaktı." Altıner, derginin misyonunu "mimardan mimar olmayana mimarca hitap", vizyonunu ise "mimarlığın yaşamın çatısı olduğu" şeklinde açıklamıştır. Bu sözlerle Altıner, Arkitekt Kent Yaşamı dergisinin toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yolu ile kentlerin durumunun iyileşmesinin sağlanması gibi bir kaygısının olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda derginin içeriğinde mimarlığın yanısıra dekorasyon ve tasarımın değişik konularına yer verilerek mimarlık kültürünün mümkün olduğu kadar çok kişiye ulaşması sağlanmıştır denilebilir.

Arkitekt Kent Yaşamı dergisi 10 sayı çıktıktan sonra dergiyi yayınlayan şirketin dekorasyon dergisi çıkarılmasını istemesi üzerine, şirket yaşama sanatının gündelik yaşamı daha güzel yaşamak demek olduğu konusunda ikna edilerek 1992 yılından itibaren "Arkitekt Yaşama Sanatı" dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Böylece Arkitekt Kent Yaşamı dergisinde toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönünde başlatılan çabaların devam edebilmesi için bir şans daha elde edilmiştir. İngilizce ve Türkçe olmak üzere iki versiyon halinde yayınlanan Arkitekt Yaşama Sanatı dergisi de 15 sayı yayınlandıktan sonra kapanmıştır.

Şekil 3.8 Arkitekt Kent Yaşamı dergisine ait kapak örneği (1991)

Şekil 3.9 Arkitekt Yaşama Sanatı dergisine ait kapak örneği (1993)

Arredamento Mimarlık ile başlayan mimarlık disiplini içinde uzmanlaşmaya yönelik tavır, 1990'lı yılların sonunda yayımlanan Archiscope, Domus m, ve XXI gibi dergilerin ortak özelliği olarak göze çarpmaktadır. Bu yayınlar kuramsal üretime ağırlık vermeleri, dünya mimarlık gündemindeki tartışmaları yakından izlemeleri, proje ve yapıları eleştirel bir bakışla sunmaları, çağdaş yapı malzeme ve teknolojilerini tanıtmayı amaçlamaları ile Türkiye'de mimarlık süreli yayıncılığında yeni bir döneme girildiğini göstermektedirler. Bu dönemin mimarlık süreli yayıncılığında yeni bir dönüm noktası olmasını belirleyen bir diğer unsur da hem

yayımlanmakta olan hem de yeni yayımlanmaya başlanan mimarlık dergilerinde mimarlık mesleğinin dışındaki kesimlere ulaşarak toplumun mimarlığı kültürel boyutuyla birlikte algılanmasını sağlama kaygısının hissedilmesidir denilebilir.

Bu dönemde Tepe İnşaat'ın katkılarıyla yayımlanan XXI Mimarlık Kültürü dergisinin kuruluş amacı, mimarlık kültürünün topluma tanıtılması, mimarlığın toplumun her kesiminden insana ulaşmasını sağlayarak yapılı çevrenin iyileştirilmesini sağlamak olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu dönemde uzun süreden beri yayımlanmakta olan mimarlık dergiciliğinin önde gelen Yapı, Tasarım, Arredamento Mimarlık gibi dergileri kapaklarında altbaşlık olarak "tasarım kültürü dergisi" ya da "mimarlık kültürü dergisi" ifadelerine yer vermeye başlamışlardır. Söz konusu yayınlar isimlerindeki bu değişiklikle beraber içeriklerinde de bir takım düzenlemeler yaparak mimarlığın ve geniş anlamda tasarımın kültürün vazgeçilmez unsurları olduğunu vurgulayıcı yönde yayınlara ağırlık vermişlerdir.

Şekil 3.10 XXI dergisinin ilk sayısının kapağı (2000)

Tepe İnşaat, 1999 yılında Tepe Grubu'nun 30. kuruluş yılı nedeniyle "Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi"ni kurmuş ve merkezin mimarlık kültürünü yaymak için gerçekleştireceği projelerin yönetimini mimar ve mimar olmayan kişilerden oluşan

bağımsız bir kurula bırakmıştır. Bu kurulun önderliğinde merkezin iletişim kanallarının tümünü kullanarak, mimarlık konusunda kamuoyu oluşturmaya ve halkın değişik kesimlerine yayılabilecek bir söylem geliştirmeye, bu kesimlerin beğeni ve eleştiri düzeyini yükseltmeye yönelik projeler hazırlanmasına karar verilmiştir.

Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin ana hedefi, mimarlığı anlamanın ve tartışmanın kültürel yaşamın gerekliliği olduğunu anlatarak mimarlık kültürünü yaymak olarak belirlenmiştir. Merkez, hedefine ulaşabilmek için tasarımın değerleri hakkında mimar olmayan kesimleri bilgilendirmeyi, mimarlar ile kullanıcıları bir başka deyişle yaşanan mekanları yaratanlarla o mekanlarda yaşayanları buluşturmayı ve tartıştırmayı kendisine görev edinmiş ve bu doğrultuda bir dizi etkinlik gerçekleştirmiştir. Bu etkinlikler dizisine Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi "2000+" adı verilmiş ve bu proje kapsamında gerçekleştirilmesi düşünülen etkinlikler şu şekilde sıralanmıştır:

- Her pazar sabahı NTV'de Mimarlık ve Yaşam belgeseli yayınlanması
- İki ayda bir Mimarlık Kültürü Dergisi "XXI"in çıkarılması
- Mimarlıkta yeni arayışlara yön verecek ulusal ve uluslararası sergi, konferans ve yarışmaların düzenlenmesi
- Tasarım açısından örnek oluşturduğu düşünülen kentsel ve mimari ortamlara gezilerin düzenlenmesi
- Mimarlıkla ilgili, haftada dört kez yenilenen bilgi ve haberlerin izlenebileceği ve katılımın teşvik edildiği www.tepemimarlık.com internet sitesinin kurulması
- Mimar olmayan ama konuya ilgi duyanların, mimarlık öğrencilerinin ve mimarların oluşturacağı ve ortak iletişim ortamı yaratacak Mimarlık Kültürü Kulübü'nün kurulması

Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin mimarlık kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik çalışmasını oldukça farklı alanlardaki etkinliklerle yürüttüğü görülmektedir. Merkezin medyanın televizyon, internet ve süreli yayıncılık alanlarının hepsinde aynı anda etkinliklerini devam ettirmesi hedefine ulaşmada kararlı olduğunu

göstermektedir. Üç farklı yayın ortamının olanaklarının kullanılması yoluyla geniş kitlelere ulaşarak düzenlenen etkinliklere katılımın fazla olması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu anlamda iki ayda bir yayımlanan XXI Mimarlık Kültürü dergisinin sayfalarında diğer alanlardaki etkinliklere geniş yer vermesi ile oldukça faydalı olduğu görülmektedir. Derginin her sayısında "Merkezden" bölümünde merkezin mimarlık kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik gerçekleştirdiği sergi, konferans, yarışma, kurs gibi etkinliklerin değerlendirmesi yapılmış, "Haberler" bölümünde ise sonraki dönemlerde yapılacak etkinlikler okuyucuya duyurulmuştur. Ayrıca derginin içeriğinde de zaman zaman gerçekleştirilen etkinliklerle ilgili geniş değerlendirme yazılarına rastlamak mümkün olabilmektedir.

Merkezden

Hareketli bir Dönem

Sergi
Merkezimizin düzenlediği ve 1999 Aralık ayında sonuçlanan "Mimarlıkta Yeni Arayışlar: Genç Türk Mimarları" yarışmasıyla seçilen onbeş projenin sergisi, değişik kentleri gezmeye devam ediyor. Daha önce dokuz şehir ve onbir salonu gezen sergi, bu kez de Eskişehir ve Trabzon'u ziyaret etti.

Eskişehir'de Taşbaşı Kültür Merkezi'nde düzenlenen serginin öncesinde, çalışmaları sergilenen mimarlardan Can Çinici ve Semra Teber'in katıldığı ve Türkiye'de yeni arayışların gerçekleşememeyişinin nedenini sorgulayan bir konferans – tartışma yer aldı. 13-21 Mart tarihleri arasında düzenlenen sergi, Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi'nin katkıları ile yapıldı.

Trabzon'daki sergiye Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü ev sahipliği yaptı. Prof.Dr. Şengül Öymen Gür'ün moderatörlüğünü yaptığı konferansa ise Emre Arolat ile Can Çinici katıldı ve yakın zamanlarda yürütmekte oldukları projelerden verdikleri örnekler ve Türk mimarisindeki sorunlar ile gelecekteki meslektaşlarına yeni bir bakış açısı sundular. Sergi 27 Mart - 3 Nisan 2001 tarihleri arasında açık kaldı.

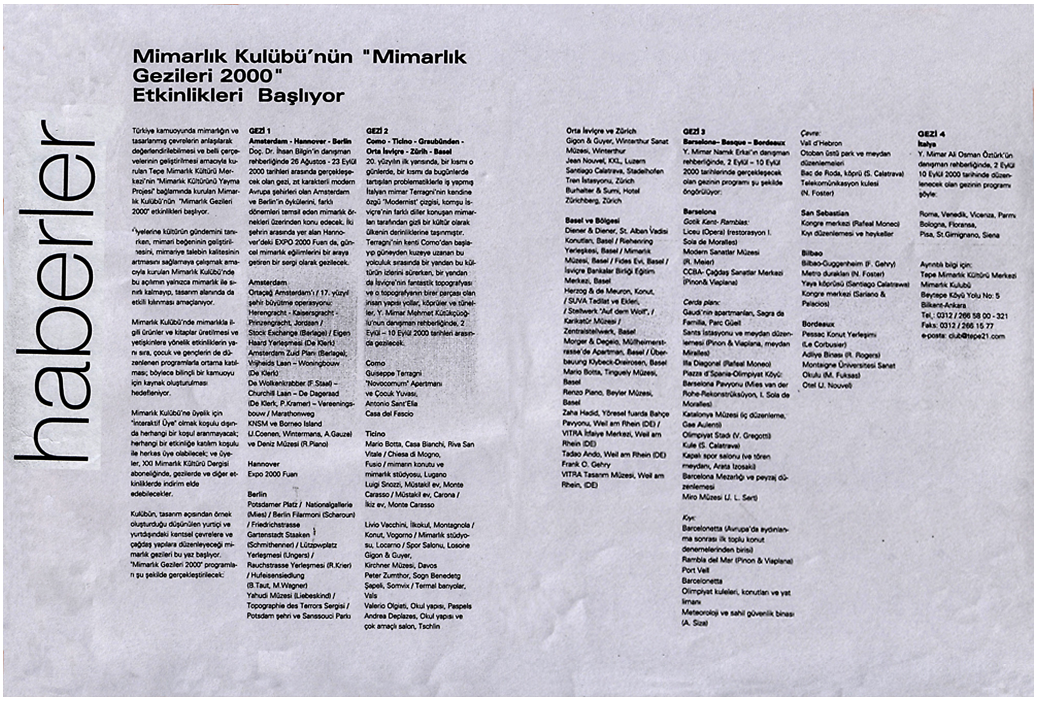
Her iki etkinliğin gerçekleşmesinde bizlere yardımcı olan Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölüm Başkanlığı'na teşekkür ediyoruz. Sergiyi göremeyen kulüp üyelerimiz ve okurlarımız arzu ettikleri takdirde sergi kitapçığını ücreti karşılığında merkezimizden temin edebilirler.

Mimarlık Kültürü Kursu
İki geçtiğimiz yaz Temmuz 2000 tarihinde yapılan "Mimarlık Kültürü Yaz Okulu"nun farklı bir uygulaması 31 Mart - 15 Nisan 2001 tarihleri arasında Ankara Büyük Kolej ile ortaklaşa gerçekleştirildi. Yaz okulunda daha uzun süreli yapılan kursumuz, kışın okulların açık olması ve çocukların derslerinin olması nedeniyle değişik bir program yürüttü. Bu çalışmanın Yaz okulundan farkı, gezileri program dışı bırakması.

11-14 yaş arası ilköğretim grubuna yönelik olan çalışma, gençleri mimarlık konusunda bilinçlendirmeyi, çevrelerine farklı bir gözle bakmayı ve mekânı algılamayı öğretmeyi amaçladı. Programda öncelikle bir meslek olarak mimarlık tanıtıldı; beden – yapı ilişkisi, kent dokusu (eski ve yeni), korunacaklık anlatıldı ve mimaride renk, ışık ve malzemenin önemi ve bu unsurların mekâna yansıması konusunda bilgiler verildi. Bu konuların teorik anlatımı slaytlar ve projeler ile desteklenirken, öğrencilerimiz final projesi olarak, öyküsünü kendilerinin oluşturduğu kuşlar için bir "kuşevi" tasarladılar. Bütün çocukların yaptıkları çizimler, yine kendilerinin oluşturduğu bir jüri ile elendi. Seçilen beş projenin maketleri gruplar halinde gerçekleştirildi.

Projeyi eğiticilerimiz Mimar Gökçe Kınayoğlu, Mimar Günseli Filiz,

Şekil 3.11 XXI dergisi Merkezden (2001) Sayı:8

haberler

Mimarlık Kulübü'nün "Mimarlık Gezileri 2000" Etkinlikleri Başlıyor

Türkiye kamuoyunda mimarlığın ve tasarlanmış çevrelerin anlaşılarak değerlendirilebilmesi ve belli çerçevelerinin geliştirilmesi amacıyla kurulan Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin "Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi" bağlamında kurulan Mimarlık Kulübü'nün "Mimarlık Gezileri 2000" etkinlikleri başlıyor.

Üyelerine kültürün gündemini tanıtan, mimari beğeninin geliştirilmesini, mimariye talebin kalitesinin artmasını sağlamaya çalışmak amacıyla kurulan Mimarlık Kulübü'nde bu açılımın yanısıra mimarlık ile sınırlı kalmayıp, tasarım alanında da etkili kılınması amaçlanıyor.

Mimarlık Kulübü'nde mimarlıkla ilgili ürünler ve kitaplar üretilmesi ve yetişkinlere yönelik etkinliklerin yanı sıra, çocuk ve gençlerin de düzenlenen programlarla ortama katılması; böylece bilinçli bir kamuoyu için kaynak oluşturulması hedefleniyor.

Mimarlık Kulübü'ne üyelik için "interaktif Üye" olmak koşulu dışında herhangi bir koşul aranmayacak; herhangi bir etkinliğe katılım koşulu ile herkes üye olabilecek; ve üyeler, 100 Mimarlık Kültürü Dergisi aboneliğinde, gezilerde ve diğer etkinliklerde indirim elde edebilecekler.

Kulübün, tasarım açısından örnek oluşturduğu düşünülen yurtiçi ve yurtdışındaki kentsel çevrelere ve çağdaş yapılara düzenleyeceği mimarlık gezileri bu yaz başlıyor. "Mimarlık Gezileri 2000" programının şu şekilde gerçekleştirilecek:

GEZİ 1
Amsterdam - Hannover - Berlin
Doç. Dr. İhsan Bilgin'in danışman rehberliğinde 26 Ağustos - 23 Eylül 2000 tarihleri arasında gerçekleşecek olan gezi, 21 karakteristi modern Avrupa şehirleri olan Amsterdam ve Berlin'in öykülerini, farklı dönemleri temsil eden mimarlık örnekleri üzerinden konu edecek. İki şehrin arasında yer alan Hannover'deki EXPO 2000 Fuarı da, güncel mimarlık eğilimlerini bir araya getiren bir sergi olarak gezilecek.

Amsterdam
Ortaçağ Amsterdam'ı / 17. yüzyıl şehir büyütme operasyonu: Herengracht - Keisersgracht - Prinzengracht, Jordaan / Stock Exchange (Berlage) / Eigen Haard Yerleşmesi (De Klerk) Amsterdam Zuid Plan (Berlage), Vrijheids Laan – Weesingbouw (De Klerk) De Wolkenkrabber (F.Stael) – Churchill Laan – De Dageraad (De Klerk, P.Kramer) – Vereenigingsbouw / Marathonweg KNSM ve Borneo Island Ü.Coenen, Wintermans, A.Gauzel ve Deniz Müzesi (R.Piano)

Hannover
Expo 2000 Fuarı

Berlin
Potsdamer Platz / Nationalgallerie (Mies) / Berlin Filarmoni (Scharoun) / Friedrichstrasse Gartenstadt Staaken / (Schmithenner) / Lützowplatz Yerleşmesi (Ungers) / Rauchstrasse Yerleşmesi (R.Kriier) / Hufeisensiedlung (B.Taut, M.Wagner) Yahudi Müzesi (Liebeskind) / Topographie des Terrors Sergisi / Potsdam şehri ve Sanssouci Parkı

GEZİ 2
Como - Ticino - Graubünden - Orta İsviçre - Zürih - Basel
20. yüzyılın ilk yarısında, bir kısmı o günlerde, bir kısmı da bugünlerde tartışılan problematiklerle iç içe yaşamış İtalyan mimar Terragni'nin kendine özgü "Modernist" çizgisi, komşu İsviçre'nin farklı diller konuşan mimarları tarafından çizdi bir kültür olarak ülkenin derinliklerine taşınmıştır. Terragni'nin kenti Como'dan başlayıp güneyden kuzeye uzanan bu yolculuk sırasında bir yandan bu kültürün izlerini sürerken, bir yandan da İsviçre'nin fantastik topografyası ve o topografyanın biricik parçası olan insan yapısı yollar, köprüler ve tüneller, Y. Mimar Mehmet Küçükçüoğlu'nun danışman rehberliğinde, 2 Eylül – 10 Eylül 2000 tarihleri arasında gezilecek.

Como
Guisseppe Terragni "Novocomum" Apartmanı ve Çocuk Yuvası, Antonio Sant'Elia Casa del Fescio

Ticino
Mario Botta, Casa Bianchi, Riva San Vitale / Chiesa di Mogno, Fusio / mimarın konutu ve mimarlık stüdyosu, Lugano Luigi Snozzi, Müstakil ev, Monte Carasso / Müstakil ev, Carona / İkiz ev, Monte Carasso

Livio Vacchini, İlkokul, Montagnola / Konut, Vogorno / Mimarlık stüdyosu, Locarno / Spor Salonu, Losone Gigon & Guyer, Kirchner Müzesi, Davos Peter Zumthor, Sogn Benedetg Şapeli, Somvix / Termal banyolar, Vals Valerio Olgiati, Okul yapısı, Paspels Andrea Deplazes, Okul yapısı ve çok amaçlı salon, Tschlin

Orta İsviçre ve Zürich
Gigon & Guyer, Winterthur Sanat Müzesi, Winterthur Jean Nouvel, KKL, Luzern Santiago Calatrava, Stadelhofen Tren İstasyonu, Zürich Burhalter & Sumi, Hotel Zürichberg, Zürich

Basel ve Bölgesi
Diener & Diener, St. Alban Vadisi Konutları, Basel / Rieheming Yerleşkesi, Basel / Mimarlık Müzesi, Basel / Fides Evi, Basel / İsviçre Bankalar Birliği Eğitim Merkezi, Basel Herzog & de Meuron, Konut, / SUVA Tedlat ve Ekleri, / Stellwerk "Auf dem Wolf", / Karikatür Müzesi / Zentralstahlwerk, Basel Morger & Degelo, Müfhelmerstrasse'de Apartman, Basel / Überbauung Klybeck-Dreirosen, Basel Mario Botta, Tinguely Müzesi, Basel Renzo Piano, Beyler Müzesi, Basel Zaha Hadid, Yöresel fuarda Bahçe Pavyonu, Weil am Rhein (DE) / VITRA İtfaiye Merkezi, Weil am Rhein (DE) Tadao Ando, Weil am Rhein (DE) Frank O. Gehry VITRA Tasarım Müzesi, Weil am Rhein, (DE)

GEZİ 3
Barselona- Bosque – Bordeaux
Y. Mimar Namık Erkal'ın danışman rehberliğinde, 2 Eylül – 10 Eylül 2000 tarihlerinde gerçekleşecek olan gezinin programı şu şekilde öngörülüyor:

Barselona
Gotik Kent- Rambles: Liceu (Opera) İrestorasyon I. Sola de Moratieu) Modern Sanatlar Müzesi (R. Meier) CCBA- Çağdaş Sanatlar Merkezi (Pinon& Viaplana)

Cerda planı:
Gaudi'nin apartmanları, Sagra da Familia, Parc Güel Sants İstasyonu ve meydan düzenlemesi (Pinon & Viaplana, meydan Mirailes) Ila Diagonal (Rafael Moneo) Piazza d'Spania-Olimpiyat Köyü: Barselona Pavyonu (Mies van der Rohe-Pekinstr/üksüyon, I. Sola de Moratieu) Katalonya Müzesi üç düzenleme, Gae Aulenti) Olimpiyat Stadı (V. Gregotti) Kule (S. Calatrava) Kapalı spor salonu (ve tören meydanı, Arata İzosaki) Barcelona Mezarlığı ve peyzaj düzenlemesi Miro Müzesi (J. L. Sert)

Kıyı:
Barcelonetta (Avrupa'da aydınlanma sonrası ilk toplu konut denemelerinden birisi) Rambla del Mar (Pinon & Viaplana) Port Veil Barceloneta Olimpiyat kuleleri, konutları ve yat limanı Meteoroloji ve sahil güvenlik binası (A. Sizel)

Çevre:
Vall d'Hebron Otoban üstü park ve meydan düzenlemeleri Bac de Roda, köprü (S. Calatrava) Telekomünikasyon kulesi (N. Foster)

San Sebastian
Kongre merkezi (Rafeal Moneo) Kıyı düzenlemesi ve heykeller

Bilbao
Bilbao-Guggenheim (F. Gehry) Metro durakları (N. Foster) Yaya köprüsü (Santiago Calatrawa) Kongre merkezi (Soriana & Palacios)

Bordeaux
Pessac Konut Yerleşimi (Le Corbusier) Adliye Binası (R. Rogers) Montaigne Üniversitesi Sanat Okulu (M. Fuksas) Otel (J. Nouvel)

GEZİ 4
İtalya
Y. Mimar Ali Osman Öztürk'ün danışman rehberliğinde, 2 Eylül 10 Eylül 2000 tarihinde düzenleneceik olan gezinin programı şöyle:

Roma, Venedik, Vicenza, Parma, Bologna, Floransa, Pisa, St.Gimignano, Siena

Ayrıntılı bilgi için:
Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi
Mimarlık Kulübü
Beytepe Köyü Yolu No: 5
Bilkent-Ankara
Tel.: 0312 / 266 58 00 - 321
Faks: 0312 / 266 15 77
e-posta: club@tepe21.com

Mimarlık Kültürü Yaz Okulu

Fotoğraflar: Gökçe Kınayoğlu/ TMKM Arşivi

Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi bünyesindeki Mimarlık Kültürü Kulübü'nün, Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı Ankara Birimi'nin 11-14 yaş grubu öğrencileriyle yürüttüğü beş haftalık "Yaz Okulu" programı başarıyla tamamlandı.

Projenin Oluşum Süreci
Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi'nin düşünce aşamasında projenin önemli konularından birisi olarak gündeme gelen, gençler ve çocuklara yönelik çalışmaların ilki, "Yaz Okulu" fikriyle öncelik kazandı. Türkiye çapında gönüllü çalışmalar için iyi bir örnek oluşturan ve eğitim alanında "yerli" çalışmalar yapan Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın Ankara'da, Seyranbağları Eğitim Birimi ile çalıştık.

Prof. Dr. Haluk Pamir'in koordinasyonunda Mimar Günseli Filiz, Mimar Gökçe Kınayoğlu, Mimar Meltem Mimarsinanoğlu, İçmimar Tülgün Bıçakcıoğlu, Peyzaj Mimarları Funda Baş ve Baran Balkan'dan oluşan 6 kişilik genç bir eğitimci kadro oluşturuldu. Bu kadro ile program öncesinde 3 haftalık hazırlık toplantılarının ardından eğitim programı hazırlandı. Eğitim Gönüllüleri Vakfı'ndan 25 öğrencinin katıldığı program için ünlü kurumlarla bağlantı kuruldu. Bilkent Üniversitesi'nden, Müzeler Genel Müdürlüğü'nden, programın içinde kullanılacak proje ve malzemeler için eser sahibi mimarlardan çeşitli destekler alındı.

Yaz Okulu Programı
18 Temmuz - 17 Ağustos tarihleri arasında gerçekleşen çalışma şu ana başlıklardan oluşuyordu:
-Teorik dersler
- Mimariyi anlama gezileri
- Atölye çalışmaları

Amacı çocukların ortama katılımıyla mimari beğeninin geliştirilmesi ve mimariye talebin kalitesinin artması için bilinçli bir kamuoyu ve kaynak oluşturmak olan projede, teorik dersler Seyranbağları'ndaki Vakıf Birimi'nde yapıldı.

Atölye çalışmaları ise, Bilkent Üniversitesi'nin desteği ile üniversitedeki öğrenci stüdyolarında gerçekleştirildi. Bilgisayar destekli tasarım ve çizim konusunun da işlendiği çalışma sırasında

üniversitenin bilgisayar laboratuvarları çocukların kullanımına açıldı.

Her hafta bir konu incelenerek yürütülen programda; 1. hafta "Koruma", 2. hafta "Kültür Yapıları", 3. hafta "Eğitim Yapıları" , 4. hafta "Parklar" konuları anlatıldı. Son hafta ise, verilmiş olan tüm tasarım konuları eşliğinde bir çocuk parkı tasarımı ve maket yapımı gerçekleştirildi. Vakıf Birimi'nde gerçekleşen "Teorik dersler" sırasında o haftaki konuyla bağlantılı olarak, NTV'de yayımlanan "Mimarlık ve Yaşam" filmlerinin [illegible] gösterilmesinin ardından [illegible] gezilere gidilerek [illegible] gözlemler, okuma [illegible] yapıldı.

ışık, malzeme, meydan, oyun alanı, strüktür gibi kavramlar anlatıldı.

Mimariyi anlama gezilerinde de, o haftanın konusu çerçevesinde Ankara'da saptanan bölgelere ve yapılara gidilip, teorik bilgiler yerinde pekiştirildi.

Bu anlamda Ankara Kalecik, Kınacılar Konağı, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara Resim Heykel Müzesi, Tren Garı ve Müzesi, Bilkent Üniversitesi ve Altınpark gezildi.

Düşünceler
Daha programa başladığımız ilk eğitim gününde, çocuklardan umulmadık derecede olumlu bir karşılık aldık. "Proje Okuma" çerçevesinde plan-kesit-cephe kavramlarını inanılmaz bir hızla kavrayıp, yapının fotoğraftaki cephelerinin hangi yön olduğu konusunda, projeye bakarak bizlerden bile daha çabuk yorum yapabilmekteydiler. Koruma ile ilgili kavramları de hemen benimseyip kullanmaya başlamışlardı.

İlk günün birinde hepimizde bir şaşkınlık ve sevinç söz konusuydu. Eğitimci olarak görevlendirilen tüm arkadaşlar de motive olarak yaptıkları işten müthiş keyif aldılar ve [illegible] birkaç ileride eğitimci

Şekil 3.13 XXI Mimarlık kültürü yaz okulu (2000) Sayı:5

web sayfamızdan

Mimarlık Dünyası için yeni bir adres

Erkin Aytaç

Sanal ortamdaki mimarlık sayfamız 'Platform', 1 Aralık'ta yayına başladı ve şimdi de, yayın hayatının üçüncü ayını doldurduğu bugünlerde, XXI dergisinin okurlarıyla buluşuyor.

Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin ilk projesi olan 'Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi' çerçevesinde yer alan sayfamızın öncelikli amaçları, Türkiye'deki mimarlık kültürüne olumlu katkılar yapacak bir ortamı internetin sağladığı iletişim ağı içinde oluşturmak ve bu bağlamda 'Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi kapsamındaki her türlü etkinliği izlemek ve duyurmak olarak sıralanabilir. 21. yüzyılda, sanal ortamda bilgiye ulaşma ve bilgi alışverişinde bulunma imkanları, insanların yaşamlarında, giderek büyüyen boyutlarda yer alacak. 'Platform', bu ortamda mimarlıkla ilgili haber, görüş ve tartışmaların yer alacağı ve toplumun tümününün ilgisini ve katılımını amaçlayan bir iletişim aracı olmayı hedefliyor.

Say... şun...mler

Kurum Kimliği: Web, Tepe İnş... Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi ve Proje ile ilgili genel bilgiler burada yer alıyor.

Çalışma Odası: Proje çalışanlarının aralarında iletişimi sağladıkları kanal, genel kullanıma kapalı.

Sizden: Okurların proje, web sayfası ve genel olarak mimarlıkla ilgili görüşleri bu bölüm kanalı ile iletilebilecek.

Tartışma: Mimarlıkla ilgili her türlü konunun katılımcılar tarafından getirilip, yönlendirilip, tartışıldığı sayfalar...

Linkler: Mimarlıkla ilgili diğer web sayfalarına linkler...

TV Programı: Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi tarafından hazırlanan, mimarlıkla ilgili haftalık TV programının tanıtımı ve takvimiyle ilgili bilgiler.

Dergi: 'XXI' dergisiyle ilgili tüm bilgiler.

Konferans: Proje kapsamında yer alan konferansların konu, yer ve zamanları...

Sergi/Yarışma: Proje kapsamında düzenlenen yarışma ve sergiler hakkında tüm bilgiler...

Gezi: Yurtiçi ve yurtdışına düzenlenecek mimarlıkla ilgili gezilerin rotaları, tarihleri, fiyatları...

Mimarlık Kulübü: Önümüzdeki günlerde ku... olan kulübün web sayfasına buradan ulaşılacak.

Not Alın: Mimarlık ve ona yö... konularla ilgili etkinliklerin duyu... bu bölüm.

...güncellemelerden sonra, ...ler burada görülebiliyor.

'Platform', haftada üç kez güncelleniyor. Sayfalar iki gruba ayrılabilir: Salı ve Perşembe günleri yayımladığımız hafta içi sayfaları ve Cumartesi günleri yayına giren 'Hafta Sonu Sayfası'. Salı ve Perşembe sayfaları, mimarlıkla ilgili genel veya güncel konulardan ve 'Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi' etkinliklerinden bahsediyor. Ayrıca her ayın ilk günlerinde, bir önceki ay Türkiye'de gerçekleşmiş, mimarlıkla ilgili haber ve etkinliklerden derlediklerimizi 'Duyumlar' başlığıyla yayımlıyoruz. Bu bölüm, okurlarımızın katkılarıyla da zenginleşebilirse, yurt çapında mimarları ve mimarlığa meraklı kitleyi bütünleştiren bir haberleşme ortamına dönüşebilir.

'Hafta Sonu Sayfası'nda ise, mimarlıkla ilgili test, fıkra ve karikatürler; mimarların çektiği fotoğraflar, çizdikleri desenler ve çocukların yap... mimarlıkla ilgili resimler yer alıyor. Test ve fıkraları mimar Ahmet Turhan Al... hazırlarken, karikatürleri mimar Behiç Ak çiziyor. Her iki ismi de basın ve yayın hayatından yakından tanıyoruz. Desen, fotoğraf ve çocuk resmi bölümleri, ... leyenlerin ve izleyece... ...lerin katılımları ile daha da zenginleşebilecek.

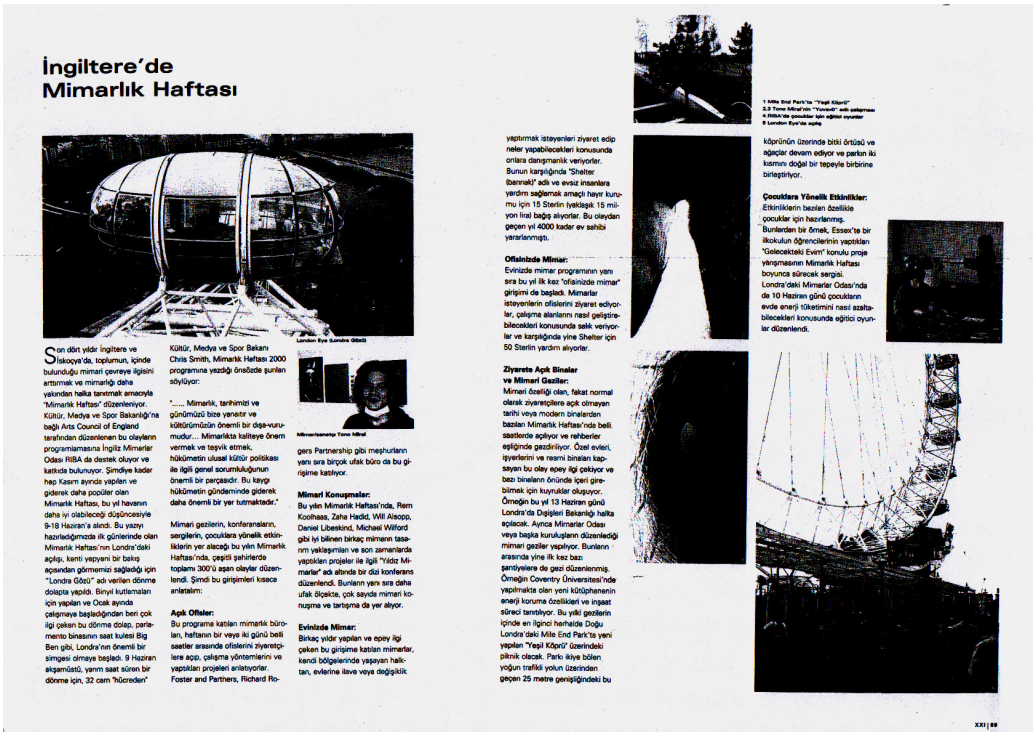
1 Aralık'tan bugüne yayımladığımız hafta içi sayfalarının konularından bazıları şunlar: Mimarlık ve ...pullar, Christopher Alexander ve Türk hanları, Le Corbusier'in Türkiye seyahatleri, 1899'da doğan mimarlar, dünyanın değişik köşelerinden Binyıl kutlamaları, otomobiller, müzeler...

Amaçladığımız çok boyutlu, katılımcı, bilgilendirici ve de keyif veren mimarlık ortamını oluşturma yolunda ilerlerken, eleştiri ve katılımlarınızı bekliyoruz...

Şekil 3.14 XXI dergisi Mimarlık dünyası için yeni bir adres (2000) Sayı:1

Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi, Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi "2000+" çerçevesinde düzenlediği etkinliklerden biri olarak internet ortamında mimarlık sayfası "Platform"u oluşturmuş ve haftada üç kez güncellemek suretiyle yayımlamıştır. Platform'un hedefi, günümüzde bilgiye ulaşmanın ve bilgi alışverişinde bulunmanın en kolay yolu olan sanal ortamın avantajlarını kullanarak Türkiye'deki mimarlık kültürüne olumlu katkılar yapmak olarak açıklanmıştır.

XXI dergisinin Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin düzenlediği etkinliklerin yanısıra yurtiçinde ve yurtdışında mimarlık kültürünü tanıtmak ve yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla düzenlenen her türlü etkinliğe sayfalarında detaylı bir şekilde yer vermesi mimarlık bilincinin oluşturulmasında derginin katkısını bir kat daha arttırmaktadır. İngiltere'de, toplumun, içinde bulunduğu mimari çevreye ilgisini arttırmak ve mimarlığı daha yakından halka tanıtmak amacıyla 1995 yılından itibaren her yıl düzenlenen "Mimarlık Haftası" etkinliği 2000 yılında XXI dergisinin haberler bölümünde okuyucuya aktarılmıştır. Burada İngiltere'de Mimarlık Haftası kapsamında yapılan konferanslar, sergiler, mimari geziler ve çocuklara yönelik etkinlikler ile mimarların halktan gönüllü olan kişilere danışmanlık hizmeti verdiği birçok etkinlik hakkında kapsamlı bilgi verilmesi yolu ile mimarlık-toplum ilişkisinin öneminin vurgulanmaya çalışıldığı görülmektedir.

İngiltere'de
Mimarlık Haftası

Son dört yıldır İngiltere ve İskoçya'da, toplumun, içinde bulunduğu mimari çevreye ilgisini arttırmak ve mimarlığı daha yakından halka tanıtmak amacıyla "Mimarlık Haftası" düzenleniyor. Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı'na bağlı Arts Council of England tarafından düzenlenen bu oluşların programlamasında İngiliz Mimarlar Odası RIBA da destek oluyor ve katkıda bulunuyor. Şimdiye kadar hep Kasım ayında yapılan ve giderek daha popüler olan Mimarlık Haftası, bu yıl havanın daha iyi olabileceği düşüncesiyle 9-18 Haziran'a alındı. Bu yazıyı hazırladığımızda ilk günlerinde olan Mimarlık Haftası'nın Londra'daki açılışı, kenti yepyeni bir bakış açısından görmemizi sağladığı için "Londra Gözü" adı verilen dönme dolapta yapıldı. Binyıl kutlamaları için yapılan ve Ocak ayında çalışmaya başladığından beri çok ilgi çeken bu dönme dolap, parlamento binasının saat kulesi Big Ben gibi, Londra'nın önemli bir simgesi olmaya başladı. 9 Haziran akşamüstü, yarım saat süren bir dönme için, 32 cam "hücreden"

Kültür, Medya ve Spor Bakanı Chris Smith, Mimarlık Haftası 2000 programına yazdığı önsözde şunları söylüyor:

"..... Mimarlık, tarihimizi ve günümüzü bize yansıtır ve kültürümüzün önemli bir dışa-vurumudur... Mimarlıkta kaliteye önem vermek ve teşvik etmek, hükümetin ulusal kültür politikası ile ilgili genel sorumluluğunun önemli bir parçasıdır. Bu kaygı hükümetin gündeminde giderek daha önemli bir yer tutmaktadır."

Mimari gezilerin, konferansların, sergilerin, çocuklara yönelik etkinliklerin yer alacağı bu yılın Mimarlık Haftası'nda, çeşitli şehirlerde toplamı 300'ü aşan olaylar düzenlendi. Şimdi bu girişimleri kısaca anlatalım:

Açık Ofisler:
Bu programa katılan mimarlık büroları, haftanın bir veya iki günü belli saatler arasında ofislerini ziyaretçilere açıp, çalışma yöntemlerini ve yaptıkları projeleri anlatıyorlar. Foster and Partners, Richard Rogers Partnership gibi meşhurların yanı sıra birçok ufak büro da bu girişime katılıyor.

Mimari Konuşmalar:
Bu yılın Mimarlık Haftası'nda, Rem Koolhaas, Zaha Hadid, Will Alsopp, Daniel Libeskind, Michael Wilford gibi iyi bilinen birkaç mimarın tasarım yaklaşımları ve son zamanlarda yaptıkları projeler ile ilgili "Yıldız Mimarlar" adı altında bir dizi konferans düzenlendi. Bunların yanı sıra daha ufak ölçekte, çok sayıda mimari konuşma ve tartışma da yer alıyor.

Evlerinde Mimar:
Birkaç yıldır yapılan ve epey ilgi çeken bu girişime katılan mimarlar, kendi bölgelerinde yaşayan halktan, evlerine ilave veya değişiklik yaptırmak isteyenleri ziyaret edip neler yapabilecekleri konusunda onlara danışmanlık veriyorlar. Bunun karşılığında "Shelter (barınak)" adlı ve evsiz insanlara yardım sağlamak amaçlı hayır kurumu için 15 Sterlin (yaklaşık 15 milyon lira) bağış alıyorlar. Bu oluşan geçen yıl 4000 kadar ev sahibi yaralanmış.

Ofisinizde Mimar:
Evinizde mimar programının yanı sıra bu yıl ilk kez 'ofisinizde mimar' girişimi de başladı. Mimarlar isteyenlerin ofislerini ziyaret ediyorlar, çalışma alanlarını nasıl geliştirebilecekleri konusunda sakt veriyorlar ve karşılığında yine Shelter için 50 Sterlin yardım alıyorlar.

Ziyarete Açık Binalar ve Mimari Geziler:
Mimari özelliği olan, fakat normal olarak ziyaretçilere açık olmayan tarihi veya modern binalardan bazıları Mimarlık Haftası'nda belli saatlerde açılıyor ve rehberler eşliğinde gezdiriliyor. Özel evleri, işyerlerini ve resmi binaları kapsayan bu olay epey ilgi çekiyor ve bazı binaların önünde içeri girebilmek için kuyruklar oluşuyor. Örneğin bu yıl 13 Haziran günü Londra'da Dışişleri Bakanlığı halka açılacak. Ayrıca Mimarlar Odası veya başka kuruluşların düzenlediği mimari geziler yapılıyor. Bunların arasında yine ilk kez bazı şantiyelere de gezi düzenlenmiş. Örneğin Coventry Üniversitesi'nde yapılmakta olan yeni kütüphanenin enerji korunma özellikleri ve inşaat süreci tanıtılıyor. Bu yıllki gezilerin içinde en ilginci herhalde Doğu Londra'daki Mile End Park'ta yeni yapılan "Yeşil Köprü" üzerindeki piknik olacak. Parkı ikiye bölen yoğun trafikli yolun üzerinden geçen 25 metre genişliğindeki bu köprünün üzerinde bitki örtüsü ve ağaçlar devam ediyor ve parkın iki kısmını doğal bir tepeyle birbirine birleştiriyor.

Çocuklara Yönelik Etkinlikler:
Etkinliklerin bazıları özellikle çocuklar için hazırlanmış. Bunlardan bir örnek, Essex'te bir ilkokulun öğrencilerinin yaptıkları 'Gelecekteki Evim' konulu proje yarışmasının Mimarlık Haftası boyunca sürecek sergisi. Londra'daki Mimarlar Odası'nda da 10 Haziran günü çocukların evde enerji tüketimini nasıl azaltabilecekleri konusunda eğitici oyunlar düzenlendi.

Şekil 3.15 XXI dergisi İngiltere'de mimarlık haftası (2000) Sayı:3

Bir Kentsel Dönüşüm Örneği Marsilya

söyleşi: **Burçak Madran**

Marsilya'da bulunan "Kültür Varlıkları Atölyesi"nin işlevi, kent içinde nitelikli bir mimari ortam yaratmak için yönetim birimlerine, halka ve temsilcilerine yardımcı olmaktır

1980'li yıllardan beri Marsilya'da şehircilik alanında öncü bir yapılanma oluşturan "Kültür Varlıkları Atölyesi" Marsilya Belediyesi'ne bağlı bir kurumdur. Kurulduğu günden bu yana atölyenin yöneticiliğini yapan Daniel Drocourt, 7-8 Haziran tarihlerinde Beyoğlu Belediyesi'nin davetlisi olarak, Beyoğlu tarihsel kent merkezinin canlandırılması projesi kapsamında yapılan Kentler Köprüsü buluşması için İstanbul'a geldi. Buluşmanın ilk gününde yapılan kent gözlem atölyesine katılan Drocourt, Marsilya'da yerel yönetimin kentsel uygulamaları konusunda da bir konferans verdi.

Daniel Drocourt Marsilya'da yaptığı kentsel çalışmaların yanısıra birçok uluslararası organizasyonda da görev almaktadır. 1985 yılından bu yana Birleşmiş Milletlerin Çevre Programı kapsamındaki Akdeniz Eylem Planında, Avrupa Birliği'nin mimari miras konusundaki pilot projelerinde ve 1985 yılından beri ICOMOS nezdinde eksper olarak görevlidir. Özellikle Akdeniz çevresindeki tarihi kentler konusunda uzman olan Drocourt, Türkiye ile ilgili olarak da İstanbul'un tarihi bölgeleri, Göreme Ulusal Parkı ve Kapadokya'daki sit alanları, Xanthos-Letoon, Pamukkale Hieropolis ve Truva sit alanları konusunda raporlar hazırlamıştır.

BURÇAK MADRAN: **Marsilya Kültür Varlıkları Atölyesi'nin kapsamı ve işlevi nedir?**

DANIEL DROCOURT: Marsilya'da bulunan "Kültür Varlıkları Atölyesi"nin işlevi, kent içinde nitelikli bir mimari ortam yaratmak için yönetim birimlerine, halka ve temsilcilerine yardımcı olmaktır. 1975 yılında kent merkezinde yıkımlar yapıldı, birçok alan açıldı, yeni inşaatlar yapmaya başlandı. Bu kapsamlı projeyi yönlendirici temel bir çizgi olması gerektiği düşünüldü. İnşaatçıları ve proje sorumlularını yönlendirmek, Marsilya'da yeni kentsel gelişim perspektifleri oluşturmak için bir mimari destek birimi kurulmasına karar verildi.

BM: **Yeni bir uygulama ve denetim birimi kurulmasına karar verildiğinde, şehir planlama konusunda Fransa genelinde ve Marsilya özelinde ortam nasıldı?**

DD: Geleneksel şehircilik yaklaşımı oldukça katı, nitelik üzerine olmaktan çok niceliği ön plana çıkaran bir tarzdaydı. Bu durumda ilk iş, inşaat şirketlerine, karma ekonomi yapılanmalarına ve teknik hizmet birimleri genel müdürlüğüne yönlendirici proje üretmekti. O dönemde yerel yönetimin rehabilitasyon ve restorasyon konularında doğrudan çalışabilecek bir birimi yoktu. Dolayısıyla, emlak sahiplerinin mülklerini, yıkılması ve yerine yenisinin yapılması gereken binalar olarak görmesine engel olunmalıydı. Onları, restorasyon ve rehabilitasyon çalışmaları yapılabileceğine ikna ederek, bina kullanımının devamlılığını sağlayacak bir mali destek sistemi oluşturmak gerekiyordu.

Bu dönemde, yerleşim birimlerinin iyileştirilmesi, kent dokularının korunması konusunda çalışan bazı devlet ofisleri, eski yapıların belirli kriterlere uygun (özellikle de hijyenik koşullar) olabilmeleri, kullanılabilmeleri ve kent merkezlerinde yaşanabilir kılınmalarına yönelik çalışmaların yapılması amacıyla mülk sahiplerine %30-40'lık oranlarda mali destek verilmesine çalışılıyordu.

BM: **Bu sistemin yansımaları Marsilya'ya ne getirdi?**

DD: Uygulamanın Marsilya ayağı için Panier mahallesi seçildi. Kentin merkezinde yer alan bu eski kent dokusu için devletten ve yerel yönetimden temin edilen mali destekle bazı çalışmaların uygulamasına başlandı. 2000 yapıyı kapsayan çalışmalar, ortaçağın şehircilik anlayışından miras kalmış bu alanı öncelikli olarak ele aldı. Bunlar, dar sokakların iki yanına bitişik nizamda dizilmiş, tek cepheleri sokağa bakan ve arka cephede kalan birçok mekanı oldukça karanlık yapılardı; çağdaş kentsel yaşam koşullarına uygun da değillerdi. Dolayısıyla öncelikli olarak kendi içlerinde gruplanmaları, düzenlenmeleri ve bu sayede yeterli oranda ışık almaları sağlanmalıydı. Bu çalışma, beklenen sonuç sağlanamadan yıllarca devam etti. Zira yardımlar, kentin genel ihtiyaçlarını karşılanmak için zaman zaman kesiliyordu.

BM: **Biriminizin kuruluşu nasıl gerçekleşti, adı nereden geliyor?**

DD: 1980 yılında, Ulusal Fransız Mimarlar Kongresi kapsamında, Marsilya belediye başkanı Gaston Deferre, kamuoyuna kentte daha nitelikli bir mimari elde etmek için bir birim kurulacağını duyurdu. O güne kadar benzeri olmayan çalışma yöntemi önerimiz bu bağlamda resmileşmiş, daha da önemlisi kongre aracılığıyla tanıtılmıştı.

Bu yeni birimin, imar işleri ve teknik hizmet müdürlükleri gibi geleneksel hizmet alanlarıyla rekabete girmeyecek şekilde yapılanmasına karar verildi. Bu yüzden de

Şekil 3.16 XXI dergisi Bir kentsel dönüşüm örneği Marsilya (2003) Sayı:14

XXI dergisinin, "Bir Kentsel Dönüşüm Örneği Marsilya" başlığı altında Marsilya'da bulunan "Kültür Varlıkları Atölyesi"nin faaliyetlerine yer verdiği yazı, yapılı çevrenin mimari açıdan nitelik kazanabilmesi için mimarlık-toplum ilişkisinin geliştirilmesi gerektiğini somut bir örnek üzerinden vurgulaması bakımından önemlidir. Kültür Varlıkları Atölyesi'nin Marsilya kentinin dönüşümü sürecinde

kentin nitelikli bir mimari ortama kavuşması için yönetim birimlerine ve halka ne şekilde yardımcı olduğunun detaylı olarak anlatılması, yazıyı okuyan toplumun her kesiminden insanın yaşadığı fiziksel çevrenin mevcut durumundan sorumlu olduğunu düşünmesini sağlayacaktır. Toplumun şikayetçi olduğu yapılı çevrenin kendisi dışında gelişmediğini kavraması, mimarlığa karşı ilgiyi ve öğrenme isteğini arttıracağı için bu yazının mimarlık kültürünü yaygınlaştırma projesine önemli katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür.

Yazın okunması önerilen yapılar

Mimarlara göre, görmemiz gereken örnekler

Can Eryümlü

Erkut Şahinbaş

Şekil 3.17 XXI dergisi Yazın okunması önerilen yapılar (2000) Sayı:3

XXI dergisi, her sayısında belirlediği bir tema ile ilgili yazılan birçok yazıya yer vermektedir. Bu yazıların içeriğinde temanın mimarlık kültürünü yaygınlaştırma projesine katkıda bulunacak şekilde ele alınması ile toplumun her kesiminden insanın ilgisini çekebilecek aynı zamanda mimarlık bakımından zengin makalelerin ortaya çıkması sağlanmıştır. Örnek olarak XXI dergisinin 2000 yılında Temmuz-Ağustos sayısında "Yaz, yaz eğlenceleri, mimarlığın yaz etkinliği çerçevelerinde izlenmesi" teması çerçevesinde hazırlanan "Yazın Okunması Önerilen Yapılar" başlıklı

makalede, mimarların beğendiği ve okuyuculara yaz boyunca gidip görmelerini tavsiye ettikleri bina veya yapılı çevrelerin tanıtımından oluşmaktadır.

2000 yılında yayımlanmaya başlanan XXI Mimarlık Kültürü dergisinin Türkiye'de medyada toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönündeki çabalarda diğer mimarlık dergilerine oranla çok daha fazla etkili olduğu söylenebilir. Çünkü XXI dergisi, mimarlık kültürünü yaygınlaştırma projesini birçok alanda düzenlediği etkinliklerle yürütmeye çalışan bir oluşumun süreli yayıncılık alanındaki temsilcisi olarak diğer alanlardaki gelişmeleri ve etkilerini aktarabilme olanağına sahiptir. Bu özelliği sayesinde XXI dergisi, mimarlık kültürünü tanıtmak ve yaygınlaşmasını sağlamak için yayınlanan televizyon programı "Mimarlık ve Yaşam" belgeseli, kurulan internet sitesi, düzenlenen sergi, konferans, yarışma, geziler ve oluşturulan Mimarlık Kültürü Kulübü'nün faaliyetleri ile ilgili haberleri önceden duyurarak bu etkinliklere katılımın fazla olmasını sağlamaktadır. Ayrıca XXI dergisinin sayfalarında söz konusu etkinliklerin sonuçlarını değerlendirmesi ile toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik katkısını herhangi bir mimarlık dergisinin yapabileceğinin çok üzerine çıkardığı gözlemlenmektedir.

1980'den sonra Türkiye'de medyanın genelinde olduğu gibi mimarlık süreli yayınlarında da toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik yayınların yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde mimarlık dergilerinde önceleri dekorasyon gibi mimarlığın popüler konularına yer vermek suretiyle mimar olmayan kesimlere ulaşılmaya çalışılmış daha sonra zaman içinde toplumun mimarlık konusunda gelişmesine bağlı olarak mimarlık kültürünün tanıtıldığı daha içerikli yazılarla toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik çaba devam ettirilmiştir. Söz konusu dönemde sadece Mimarlık, Yapı ve Serbest Mimarlar Derneği'nin 1991 yılında yayımlamaya başladığı SMD Mimar gibi kurumlar tarafından desteklenen mimarlık süreli yayınlarının popüler kültürün taleplerine kapılmaksızın, mimarlık disiplinine yönelik bir yayıncılık tavrını sürdürmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Türkiye'de 1980 öncesi dönemde mimarlık medyası sadece mimarlık süreli yayınlarından oluşmaktadır. 1990'lı yılların ortalarından itibaren mimarlık medyası internet ortamı gibi yeni bir alan kazanmıştır. Bu dönemde bilgisayar ağı ve elektronik düzenlemelerin olanaklarından olumlu yönde etkilenen yayıncılar, bu yönde yatırım yapmaya başlamışlardır. Elektronik yayıncılık veya internet yayıncılığı olarak adlandırılan ve yeni bir medya olarak kabul edilen gelişmeler mimarlık yayıncılığının da bu yönde gelişim göstermesine sebep olmuştur.

İnternet ortamı, pek çok alanda olduğu gibi mimarlık için de çok zengin olanaklar sunmuştur. İnternet sayesinde çok geniş bir yelpazede mimarlık ürünlerine, düşüncelerine kısaca mimarlığa ulaşma imkanı doğmuştur. Bu sayede mimarlık dergilerinin sayfaları, mimarlık portalleri, mimarlıkla ilgili kurumların ve firmaların sayfaları, mimarların kendi bireysel sayfaları gibi mimarlığa ulaşılabilecek birçok yeni platform oluşmuştur. Bu platformlardan "Arkitera" Türkiye'de mimarlık ortamında kısa sürede çok etkin duruma gelmiştir. Hatta Arkitera, "mimarlığın internet ortamındaki medyası" olarak anılmaktadır.

İnternet üzerindeki yayıncılıkta, basılı dergi yayıncılığından farklı olarak sık güncelleme yapılması gerekmektedir. Böylece internet yayınları, sahip oldukları bu hız sayesinde geleneksel yayınlara göre gündemi takip etme konusunda çok daha etkili olabilmektedirler. Ayrıca dijital ortamın fiziksel limitlerden bağımsız olması, internet yayıncılığına, arşivleme konusunda büyük ölçüde esneklik sağlamaktadır. Bu arşivler arasında hızlı ve etkin aramaların yapılabilmesi de kullanıcıya sunulan olumlu bir gelişmedir. İnternet yayıncılığının bir diğer önemli özelliği de geleneksel dergi yayıncılığının gerçekleştirebilmesinin pek mümkün olmadığı karşılıklı etkileşim ortamlarının yaratılabilmesidir. Bu yüzden internet üzerindeki mimarlık yayıncılığı, mimarlık ile ilgili gündem oluşturma konusunda geleneksel dergilerin önüne geçebilmektedir.

Basılmış ve dolayısıyla her yerde inceleme fırsatı bulunan bir ürün her dönem tercih edilmektedir. Fakat, internet ortamından da basılı yayınlara ulaşılabilmesi, yayınların varlıklarını duyurabilmesini ve tanıtılmasını sağlamaktadır. Mimarlık

dergileri, dijital ortamda kendi sayfalarında dergilerinin içeriğini, yayınlanan makale özetlerini yayınlayarak, toplumun bilgilenmesini ve dergilerine daha çok ulaşılmasını sağlayabilmektedirler. Dolayısıyla dijital ortam, basılı dergi yayıncılığını zenginleştirme yönünde etkili olması bakımından da önemlidir.

2004 yılında Türkiye'de, "Yeni Mimar" adıyla ilk mimarlık gazetesinin yayın hayatına başlamasıyla mimarlık medyası yeni bir soluk kazanmıştır. Yeni Mimar gazetesi, dünyada bile örneği az bulunan mimarlık gazeteciliğini Türkiye'de başlatması açısından son derece önemlidir. Yeni Mimar, 15 günde bir yayımlanmaktadır ve Türkiye'nin her köşesine ulaşmaktadır. Yeni Mimar gazetesi, mimarlık pratiğinin içindeki ve piyasada mimarlıkla ilgilenen her kesimden insana söz hakkı verme eğilimiyle diğer mimarlık medyası ürünlerinden farklılaşmaktadır. Yeni Mimar, her sayısında değişik bir mimarlık konusunu tartışmaya açmaktadır. Bu yolla yayın, mimarlık mesleğinin dışındaki kesimlere de söz hakkı verdiği için mimarlıktaki görüşlerin ve tartışmaların profesyonel alanın dışına kaymasını ve toplum-mimarlık ilişkisinin güçlenmesini sağlamaktadır. Yeni Mimar'ın Türkiye'nin her yerinden takip edilebilmesi, tartışmaya açtığı her mimarlık konusuna geniş katılımın olmasını ve mimarlık kültürünün yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

Şekil 3.18 Yeni Mimar Gazetesi ilk sayı (2004)

1980'den sonra mimarlık medyası alanında yaşanan bütün bu gelişmelerin yanında ilk kez yerel yayınların ortaya çıktığı ve zamanla arttığı görülmektedir. Günümüze kadar daha çok büyük illerde bulunan Mimarlar Odaları'nın, kendi bulundukları bölgeyi kapsayan Ege Mimarlık, Mimarist, Güney Marmara Mimarlık vb. süreli yayınlar hazırlamaları ile devam eden yerel mimarlık yayıncılık sürecinin ileride çok daha fazla yaygınlaşmasının toplum-mimarlık ilişkisi bakımından faydalı olacağı söylenebilir. Çünkü, yerel her zaman gelenekselle, özle, tarihle, halkla içiçedir ve ihtiyaçları, arzuları, sorunları birebir yansıtabilme özelliğine sahiptir. Bunun için yerel yayıncılığın bütün yayıncılık ortamında olduğu gibi, mimarlık yayıncılığında da topluma ulaşma açısından etklili olduğu söylenebilir.

Türkiye'de 1980'lerden itibaren medyanın büyüme eğilimi göstermesi, mimarlık alanında da kendini göstererek çok sayıda mimarlık dergisini üretmiştir. Ayrıca bu dönemde basılı mimari medya kadar, elektronik ortamda oluşan mimari medya da göz önüne alındığında mimarlık medyasında önemli bir büyümeden söz edilebilir. 1980 sonrası dönemde mimarlık süreli yayınlarının sayılarındaki artış, beraberinde çeşitlenmeyi getirmiş ve bu dönemde ilk defa mimarlığın popüler boyutunu ele alan "dekorasyon dergileri" adı altında popüler mimarlık dergileri yayımlanmaya başlamıştır. Ayrıca bu dönemde mimarlık dergilerinin önemli bir bölümü sayfalarında dekorasyona yer vermeye başlayarak topluma açılma yönünde kendi içlerinde dönüşmüşlerdir. 1990'lı yılların sonlarından itibaren ise isminde "mimarlık kültürü dergisi" ifadesini taşıyan XXI'in yayımlanması ile ve bazı mimarlık dergilerinin vizyonlarına mimarlık kültürü ve tasarım kültürünün tanıtılmasını eklemeleri ile mimarlık dergilerinin bir kez daha dönüştükleri görülmektedir. 1980'den sonra Türkiye'de mimarlık süreli yayınlarının popülerleşme yönünde dönüşmeleri ile toplum-mimarlık ilişkisinin güçlenmesine, mimarlık kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik dönüşmeleri ile de toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına katkıda bulundukları söylenebilir. Ayrıca 90'lı yılların sonlarından itibaren internet ortamında yürütülen mimarlık yayıncılığının, toplumun geniş kesimlerine mimarlık ile ilgili konuları tartışma ortamı sağlayarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında önemli rol oynadığını söylemek mümkündür.

3.2 1980 Sonrası Genel Medyada Mimarlık Konularına Panoramik Bakış

1980 yılına kadar olan süreçte Türkiye'de mimarlık, genel medyada sadece gazetelerde ve bazı süreli yayınlarda neredeyse yok denebilecek kadar az yer alıyordu. 1980 yılından sonra Türkiye'de tüketim kültürünün etkilerinin son derece yoğunlaşması, medyanın sanayi sektörü haline gelerek ticarileşmesi sonucunu doğurmuştur. Bunun sonucunda mimarlık da ticari olarak düşünülebilecek toplumun ilgisini çeken popüler yönleri ile medyada yer almaya başlamıştır.

Türk medyasında 1980'den sonra gözlenen büyüme eğilimi de kuşkusuz medyada mimarlığa yer verilebilmesini sağlamıştır. Söz konusu dönemde gazetelerin ve süreli yayınların sayısı Türkiye'de, 1980 öncesine göre büyük oranda artmıştır. Bu dönemde özellikle süreli yayınlarda gözlenen artış, mimarlığın medyada yer alabilmesi açısından oldukça faydalı olmuştur. Çünkü 1980'li yıllarda ilk defa, mimarlık kavramlarının yaygınlaşmasını dolayısıyla da toplumla ilişki kurabilmesini en iyi sağlayabilen dekorasyon dergileri yayımlanmaya başlamıştır. Ayrıca diğer süreli yayınların 1980'den itibaren hem sayılarının hem de çeşitlerinin artması mimarlığa daha fazla yer verebilmelerini sağlamıştır. Bir taraftan da 1990'lı yıllardan sonra medya alanındaki tekelin kalkmasıyla, Türkiye'de özel televizyon olgusu ortaya çıkmıştır. Özel televizyonların sayısının hızla artması ile diğer birçok konu gibi mimarlık da medyada kendine eskiye oranla daha fazla yer bulma imkanını bulmuştur. Tabi bütün bunlara rağmen, 1980 sonrası dönemde bile mimarlığın, medyada birçok konuya göre çok daha sınırlı yer aldığı tartışılmaz bir gerçektir.

1980 sonrası dönemde Türkiye'de serbest ekonomiye geçiş ile birlikte, toplum üzerinde tüketim kültürünün etkileri oldukça yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla Türk toplumunun büyük bir çoğunluğu bu dönemde, daha önce hiç talep etmediği birtakım yeni yaşam standartlarını talep etmeye başlamıştır. Bir taraftan da tüketim kültürünün etkileri medyanın ticari özellik kazanması sonucu sektör haline gelmesine sebep olmuştur. Ayrıca, söz konusu dönemde, Türkiye'de tüketimin kalıcılığını ve sürekliliğini sağlayan popüler kültürün etkileri de önemli ölçüde artmıştır. Böylece, 1980 öncesi dönemde; Türkiye'de toplumun ancak belirli bir bölümüne hitap

edebilen gazeteler ve süreli yayınlar, 80 sonrasında; toplumun kültürel yapısında meydana gelen bu değişimler sonucu çok daha yaygın, kolay satılır, kolay tüketilir birer meta haline gelmişlerdir. Ayrıca 80 öncesinde, Türkiye'de sadece TRT yayın yapmaktayken; 80 sonrasında, 1993 yılında medya alanındaki tekelin kalkması sonucu özel televizyonlar yayın hayatına girmiştir. Böylece hem kültürel yapıdaki değişimlerin hem de televizyon kanallarının çoğalmasının etkisiyle televizyon yayıncılığında da 1980'den sonra popülerleşme eğilimi görülmüş ve diğer birçok konu gibi mimarlık da popüler olabilen yönleriyle televizyonda yer almaya başlamıştır.

1980 öncesine göre ticari yönü ağır basan Türkiye'de medya, doğal olarak bu dönemde yayın akışını toplumun beklentilerine göre belirlemeye başlamıştır. 1980'li yılların başında mimarlık, Türkiye'de henüz kültürel boyutuyla algılanan bir konu olmadığı için medya, bu dönemde doğal olarak mimarlığa toplumun ilgilenebileceğini düşündüğü çok spesifik konularla yer vermeyi tercih etmiştir. Dolayısıyla 1980 yılından günümüze kadar olan süreçte genel medyada mimarlığın yer alışı adım adım toplumun mimarlıkla ilgili konularda gelişmesine bağlı olarak değişerek gelişmiştir. Sözgelimi genel medyada mimarlık; 1980-1990 döneminde özellikle kentsel sorunlarla, 1990-2000 döneminde ise kentsel sorunlarla birlikte kent kültürü üzerine bilimsel yazılar ve kültür sanat ile ilgili genel yazılar aracılığıyla da yer aldığı görülmektedir. Bu gelişme sonucu 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'de genel medyada mimarlığın daha farklı alanlarda ve daha kapsamlı ele alınmaya başladığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla 1980'den günümüze kadar olan dönemde medyada mimarlık ile ilgili yer alan konular incelendiğinde sosyal konulardan daha elit ve seçkin temalara doğru bir süreç izlendiği görülmektedir.

Bu bölümde, 1980 yılından günümüze kadar olan süreçte medyada mimarlık konularının işlendiği yazılarda, hem nicelik hem de nitelik olarak belirgin bir değişim gözlemlendiği için 1980 sonrası Türkiye'de genel medyada mimarlık konusunun kronolojik süreçte ele alınması öngörülmektedir. Genel bir değerlendirme sonucunda kategorizasyon kolaylığı açısından 1980-1990, 1990-2000, ve 2000'den günümüze olmak üzere medyadaki on yıllık dönemlere panaromik bir bakış

sunulacaktır. Böylelikle Türkiye'de genel medyada mimarlığın yeri ve gelişiminin daha belirgin olarak ortaya konması amaçlanmaktadır.

3.2.1 Basılı Medyada Mimarlık

3.2.1.1 1980-1990 Döneminde Basılı Medyada Mimarlık

Türkiye'de 1980 öncesi dönemde yaşanan kırsal kesimlerden kentlere göç ile birlikte gelişen hızlı kentleşme süreci 80'li yıllarda şiddetini arttırarak devam etmiştir. Bundan sonra günümüze kadar olan süreçte "hızlı kentleşme" Türkiye'de her dönemde önemli bir sorun olma özelliğini korumuştur. Ancak 1980-1990 döneminde Türkiye'de kırsal kesimlerden kentlere göç ve beraberinde gelişen kentleşme olgusu medyanın bu konuya yer vermeye başlaması ile birlikte halk arasında yaygın konuşulan ve paylaşılan bir sorun haline gelmiştir. Bu dönemde, yoğun göç ile birlikte kentlerde nüfusun aşırı derecede artması sonucu ciddi bir kentleşme süreci yaşanmaya başlamış ve kentleşme olgusu Türkiye'nin gündemine oturmuştur. Dolayısıyla 1980'den sonra genel medyada mimarlığın yer aldığı temel konu olarak karşımıza "**göç"** ve onunla birlikte gelişen "**kentleşme olgusu"** ve sorunları çıkmaktadır.

1980-1990 döneminde Türkiye'de genel medyada mimarlığın büyük bir oranda kentlerin göç yoluyla oluşan yapay nüfusu kaldırabilecek altyapısının olmamasından kaynaklanan sorunların dile getirildiği yazılar aracılığıyla yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu yazılarda söz konusu dönemde genel medyada ağırlıklı olarak yoğun göç almaları sonucu kentlerde oluşan konut sorunu başta olmak üzere bununla birlikte gelişen "gecekondulaşma", "kaçak yapılaşma", "imar yasalarındaki düzensizlikler" ve "imar afları" gibi kentleşmeyle ilgili sorunlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca 1980 sonrası dönemde kentlerde etkisi önemli ölçüde artan bu kentsel sorunların yapılı çevrenin görüntüsünün bozulmasına yol açması, genel medyada çok sık dile getirilerek şikayet unsuru yapılmıştır.

Son sayım köyden kente göçün devam ettiğini ortaya çıkardı

İllerde nüfus artıyor köylerde azalıyor

● 51 milyon 420 bin 757'ye ulaşan nüfusumuz, 5 yıl içinde 6 milyon 639 bin artış gösterdi. En kalabalık il sıfatını yine İstanbul korudu...

ANKARA, (Hürriyet) Geçtiğimiz hafta sonu yapılan genel nüfus sayımının tüm illeri kapsayan resmi olmayan sonucuna göre, Türkiye'nin nüfusu **5 yıl** içerisinde **6 milyon 639** bin artış göstererek **51 milyon 420 bin 757'ye ulaştı.** Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı **Nihat Güner**'in verdiği bilgiye göre, 5 yıllık süre içerisinde de köyden kente göç durmadı. İl merkezlerinin nüfusları yüzde 4,5 oranında artış gösterdi. Bucak ve köylerdeki nüfus da aynı oranda azaldı.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı **Nihat Güner,** dün bir basın toplantısı düzenleyerek genel nüfus sayımının resmi olmayan sonuçlarını açıkladı. **Güner**'in verdiği bilgiye göre, Türkiye nüfusunun **27 milyon 592 bin 685**'i il ve ilçe merkezlerinde **23 milyon 828 bin 72'si** de bucak ve köylerde bulunuyor.

Güner'in açıklamasına göre en kalabalık olan il sıfatını yine **İstanbul** korudu. **İstanbul** ilinin nüfusu 5 yıl içerisinde **bir milyon 116 bin 668 kişilik bir artışla 5 milyon 858 bin 558 kişiye** ulaştı. **İstanbul**'u **3 milyon 462 bin kişi ile Ankara, 2 milyon 316 bin 843 kişi ile de İzmir takip etti.** Nüfusu bir milyonu aşan tek ilçe ise bir milyon 225 bin **834** kişi ile İstanbul'un **Bakırköy** İlçesi oldu. Geçici sonuçlara göre nüfusu bir milyonu aşan il sayısı 11'e çıktı. Bu iller sırasıyla şöyle:

İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Adana, Bursa, Samsun, Manisa, İçel, Zonguldak ve **Hatay.**

Öte yandan nüfusu 5 yıl içerisinde en fazla artan il **Şanlıurfa** oldu. Resmi olmayan sonuçlara göre 1980 nüfus sayımında **602 bin 736 olan Şanlıurfa**'nın nüfusu 5 yıl içerisinde binde **76.77 oranında** bir artış göstererek **884 bin 786'ya** ulaştı. Bunun yanı sıra nüfusu en az artan il olma sıfatını binde **1.35 ile Kastamonu** gösterirken, nüfusunda düşme görülen tek il **Tokat** oldu. **Tokat**'ın nüfusunda 1980'e göre **binde 7.38** oranında düşüş gözlendi.

Nihat Güner, ellerine geçen sonuçlara göre, 1980-1985 dönemi arasında büyük bir şehirleşme gözlediklerini söyledi. **Güner**, nüfus artışında **Şanlıurfa**'yı, **İçel, İstanbul, Ankara, Hatay** ve **Adana**'nın takip ettiğini bildirdi.

Kızılay Haftası başladı

Evren: "Kızılayımız ile övünüyoruz"

ANKARA, (Hürriyet) - Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kızılay Haftası'nı bir mesajla açtı. **Evren, "Dayanışma ve yardımlaşmanın sembolü olan Kızılayımız ile övünüyoruz, gurur duyuyoruz"** dedi.

Evren, dün yayınladığı mesajında, **"Kızılay'ın 100 yılı aşan onurlu tarihi içinde savaşta ve barışta, milliyet, ırk, din, siyasi kanaat ve düşünce farkı gözetmeksizin, yaraları dindirmek, ıstırapları gidermek ve insanları mutlu kılmak**

Şekil 3.19 Hürriyet gazetesi, İllerde nüfus artıyor köylerde azalıyor, 29 Ekim 1985.

1980'den sonra Türkiye'de kırsal kesimlerden kentlere göçün artması, hızlı kentleşmeyle birlikte birçok kentsel ve çevresel sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlardan en önemlisi, kentlerde artan konut gereksinimi kısacası "konut sorunu"dur denilebilir. Bu dönemde kentlerde konut yapımı göçle gelen nüfusu karşılayabilecek düzeyde olmadığı için doğal olarak kentlerde gecekondu bölgelerinin oluşmasının önüne geçilememiştir. Böylece hızlı kentleşmeyle birlikte 80'li yıllarda Türkiye'de kentlerde çarpık ve sağlıksız bir yapılaşmanın görülmesi kaçınılmaz olmuştur.

1980'li yılların başında Türkiye'de "konut sorunu" başlığı taşıyan birçok yazının gazetelerde yer almaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu yazılarda ülkemizde 80'li yıllarda kentleşme hızının nüfus artış hızının çok üzerinde olduğu belirtilerek

köylerden kentlere yoğun göç sonucu kentlerin nüfusunun çok hızlı arttığı ve buna bağlı olarak konut ihtiyacının karşılanmasının önemli bir sorun haline geldiği vurgulanmıştır.

İKTİSADİ MESELELER

KONUT SORUNU...

Dr. HALÛK CİLLOV

SON yıllarda özellikle kentlerimizde konut fiyatları ile kiraları hızla arttığına şahit oluyoruz. Gerçi bu gelişmeyi, hızlanan enflasyon baskısının bir sonucu ve hatta hızlı kentleşmenin yarattığı bir sorun olarak görmek mümkündür.

Nitekim son iki yılda fiyatlar genel seviyesinde toplam yüzde yüzün üstünde kaydedilen enflasyon, gayrimenkul edinmeyi âdeta "kâğıt paradan kaçışın en geçerli sığınağı" haline getirmiştir. Ayrıca ülkemizde % 2.5 civarında nüfus artışı olmasına karşılık, son üç plan döneminde kentleşme hızının % 6'yı bulduğunu hesaplıyoruz.

1950 yılında ülke nüfusunun sadece % 18'i kentlerde otururken, halen bu oran % 45'i bulmuştur. Hele büyük şehirlerin hızla devleşmesi, bu yerleşim bölgelerinde gayrimenkul edinmenin ayrı bir rant yaratmasına sebep olmuştur.

Bütün bunlar, gayrimenkul fiyatlarındaki artışın normal sebepleri arasında zikredilebilir. Ama asıl nedenin, konut yapımındaki yetersizlik ve bilhasa maliyetlerdeki hızlı artış olduğu bilinmektedir.

Gerçekten, birinci, ikinci ve üçüncü plan dönemlerinde konut yapımı hep, planlanan hedeflerin altında kalmıştır. Özellikle üçüncü plan döneminde (1973-1977) 1.2 milyon konuta ihtiyaç olduğu hesaplandığı halde, fiili inşaat sayısı 978 bin olmuş ve 250 bin civarındaki açık, kent çevrelerini saran gecekondular ile kapatılmıştır.

Dördüncü beş yıllık planın ilk dilimi olan 1979 yılında ise, bilinen sıkıntılar yüzünden konut açığının 193 bine, içinde bulunduğumuz yıl sayının 230 bine ve 1983'de 300 bine ulaşması beklenmektedir.

Hatta ayrıca her yıl 75 bin konutun tamirle yenilenmesinin gerektiği de ileri sürülüyor.

Anlaşılıyor ki, şehirleşme eğilimi hızla büyürken, bu ihtiyacı karşılayacak yapımlar sınırlı kaldığı sürece, konut darlığına çözüm bulmak kolay olmayacaktır.

Fakat yine de sorunun çözümü için (nüfus artışı ile şehirleşmeyi kısa dönemde kontrol altına almayı mümkün görmediği için) konut yapımını artırmaktan başka çare yol yoktur.

Aslında konut sorununa şimdiye kadar devletçe el atılmamış olmasını büyük bir ihmal sayarız. Geçirdiğimiz hafta hükümetin bu yolda bir politika izlenimi kararı içine girmesini ve bazı ilkeler tespit etmiş olmasını büyük bir aşama sayarız.

Kanımızca devletin, özellikle sosyal konut konusunda önderlik etmesi şarttır. Bunun yanında yine sosyal konut yapımında özel sektörü de devreye sokacak teşvik tedbirlerinin getirilmesinde çok isabet vardır. Bunun için her şeyden önce şehir kenarlarında toplu konut yapımını teşvik edici altyapı yatırımlarını devletin gerçekleştirmesi ve kamuya ait arazinin, bu maksat için tahsis edilmesi gerekir.

Konut üretimi, öncelikle dargelirli grupların ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak destek görmelidir. Bu itibarla yapılacak konutun ufak ve medeni ihtiyaçları karşılayacak biçimde ucuz olması icap eder.

Günümüzde özellikle inşaat malzemesindeki artışlar, maliyetlerin son derece büyümesine yol açmıştır. Daha 2-3 yıl önce 200-300 bin liraya malolan bir apartman dairesinin kolaylıkla emekli bir işçi veya memura satılması mümkün olduğu halde, bugün maliyeti 1 milyonun üstüne çıkan ufak dairelere bile müşteri bulmak zorlaşmıştır. Bu durum karşısında, inşaatçılar ya mesleği terketmekte ya da geçimlerini lüks ve pahalı inşaat yapmak suretiyle karşılamayı tercih etmektedirler. Bu bakımdan inşaat sektöründe maliyetleri düşürecek bir rekabet ve denetim düzeyi yaratılmasına muhakkak ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz.

Kısaca son yıllarda hüküm süren şehirleşme eğilimi ile şiddetli enflasyonun yarattığı konut açığı, tehlikeli sosyal sıkıntılara yol açabilecek boyutlara ulaşmış bulunuyor. Özellikle maliyetlerdeki yükselme, küçük tasarruf sahiplerinin sosyal konut edinme imkânlarını sınırlamıştır.

Sonuç olarak, konuya çözüm bulmanın şart olduğunu belirtmek isteriz. Hükümetin bu politika hükümlerini kâğıt üzerinde bırakmayarak işlerlik kazanmasında başarı göstermesini ve konut ihtiyacı sahiplerinin alım gücünü destekleyen bir uygulama içine girmesini temenni ediyoruz.

Şekil 3.20 Milliyet gazetesi, Konut sorunu, 29 Mayıs 1980

Bu dönemde genel medyada konut sorunu ile ilgili yer alan yazılarda 80'li yıllarda kentleşme hızının nüfus artış hızının çok üzerinde olduğu belirtilerek hızlı kentleşmenin yarattığı bir sorun olarak konut fiyatları ve kiraların hızla arttığı ve buna bağlı olarak da konut edinmenin kentlerde giderek zorlaştığı üzerinde durulmuştur. "Ülkemizde %2.5 civarında nüfus artışı olmasına karşılık, kentleşme hızının %6'yı bulduğunu hesaplıyoruz. 1950 yılında ülke nüfusunun sadece %18'i kentlerde otururken, halen bu oran %45'i bulmuştur" (Cillov, 1980).

İŞTE KONUT GERÇEĞİ

Kirası 150 bin lira olunca boş duruyor

Böyle yerde oturan aileler de bulunuyor

TENEKEKONDULU YAŞAM Çağlayan'daki bir gecekonduda 8 çocuğu ile oturan İsmet Dinçel "Bu eve 7500 lira kira ödüyorum. Sorarlarsa benim de başımı sokacak evim var diyorum. Tabii buna da ev denirse" diyerek ev bulabilmenin güçlüğünü dile getiriyor.

● Kiralık ev bulmanın mesele haline geldiği ve bulunan yer için istenen fiyatın yüksekliği karşısında vatandaşlar şaşkına dönüyor

● Ataköy'de yapılan toplu konutlar, aylık kiraları 100-150 bin lira olması nedeniyle boş duruyor. Suriçi'nde ise tenekeler altındaki "Garipkondu"ların kiraları 1500 lira. Bunlarda oturanlar açıkta kalmaktan beter yaşam sürdürüyorlar (Yazısı 13. sayfada)

ZENGİN KİRACI BEKLİYOR Konut kiralarının yüksekliği yüzünden sur diplerinde ve gecekondularda yaşanırken, Ataköy'deki toplu konutlardaki daireler, kiralarının yüksekliği yüzünden aylardır boş olarak, "Zengin kiracılarını" bekliyor. Aylık kirası 150 bin lirayı bulan lüks daire sahiplerinin genellikle yabancı kiracıları tercih ettikleri belirtildi. (Fotoğraflar: Haluk ÖZÖZLÜ)

BURASI KONUT Kışın başlangıcında barınacak bir yer bulamayan 65 yaşındaki Ahmet Solyur, Topkapı surlarındaki bu oyukta iki çocukla birlikte yaşamaya çalışıyor. Ahmet Solyur bu oyukta oturmak için ayda 1500 lira da kira ödüyor.

UZMANLARA GÖRE

Yıllık konut açığı 100 bin

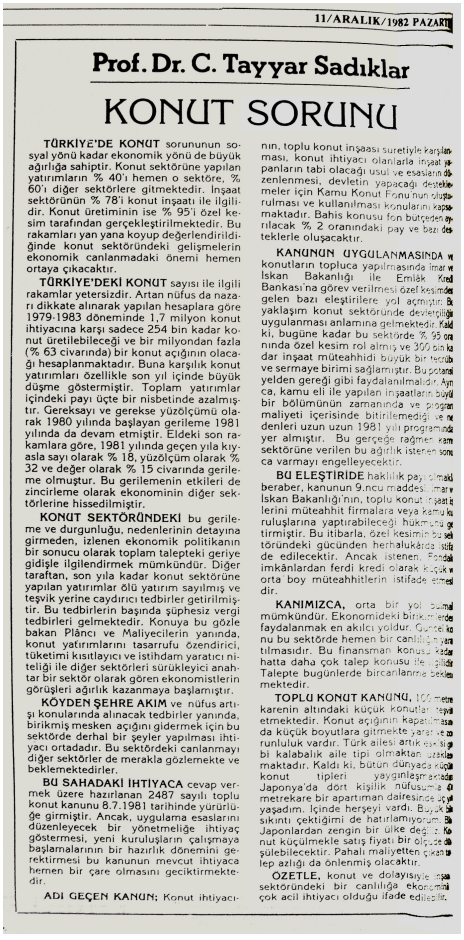
● 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanırken oluşturulan "Konut Özel İhtisas Komisyonu"na sunulan raporda ise yıllık konut açığının 350 bin olduğu belirtildi. (Yazısı 13. sayfada)

Yeminli bürolar da dertli

Bürokrasi

Şekil 3.21 Hürriyet gazetesi, İşte konut gerçeği, 3 Kasım 1984

1980 sonrası dönemde Türkiye'de konut yapımının kentlerde artan konut gereksinimini karşılamaya yetmediği ve bunun sonucunda da oluşan konut açığının gecekondularla kapatılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu yazılarda göç sonucu kentlerde oluşan nüfus artışının ve buna bağlı olarak hızlı kentleşmenin kısa vadede kontrol altına alınamayacağı görüşü dile getirilmiş ve artan konut ihtiyacının karşılanabilmesi için konut yapımının arttırılması çözüm olarak gösterilmiştir. Bu konuda devletin konut sorununu ele alıp konut yapımını teşvik etmesi gerektiği öne sürülmüştür. Ayrıca bu dönemde genel medyada kentlerde yapılı çevrenin görünümünü olumsuz kılan gecekondu bölgelerinin azaltılması için devletin, özellikle dar gelirli grupların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik konut yapımını hızlandırması gerektiği görüşünün üzerinde durulduğu gözlenmektedir.

11/ARALIK/1982 PAZARTESİ

Prof. Dr. C. Tayyar Sadıklar

KONUT SORUNU

TÜRKİYE'DE KONUT sorununun sosyal yönü kadar ekonomik yönü de büyük ağırlığa sahiptir. Konut sektörüne yapılan yatırımların % 40'ı hemen o sektöre, % 60'ı diğer sektörlere gitmektedir. İnşaat sektörünün % 78'i konut inşaatı ile ilgilidir. Konut üretiminin ise % 95'i özel kesim tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu rakamları yan yana koyup değerlendirildiğinde konut sektöründeki gelişmelerin ekonomik canlanmadaki önemi hemen ortaya çıkacaktır.

TÜRKİYE'DEKİ KONUT sayısı ile ilgili rakamlar yetersizdir. Artan nüfus da nazarı dikkate alınarak yapılan hesaplara göre 1979-1983 döneminde 1,7 milyon konut ihtiyacına karşı sadece 254 bin kadar konut üretilebileceği ve bir milyondan fazla (% 63 civarında) bir konut açığının olacağı hesaplanmaktadır. Buna karşılık konut yatırımları özellikle son yıl içinde büyük düşme göstermiştir. Toplam yatırımlar içindeki payı üçte bir nisbetinde azalmıştır. Gereksayı ve gerekse yüzölçümü olarak 1980 yılında başlayan gerileme 1981 yılında da devam etmiştir. Eldeki son rakamlara göre, 1981 yılında geçen yıla kıyasla sayı olarak % 18, yüzölçüm olarak % 32 ve değer olarak % 15 civarında gerileme olmuştur. Bu gerilemenin etkileri de zincirleme olarak ekonominin diğer sektörlerine hissedilmiştir.

KONUT SEKTÖRÜNDEKİ bu gerileme ve durgunluğu, nedenlerinin detayına girmeden, izlenen ekonomik politikanın bir sonucu olarak toplam talepteki geriye gidişle ilgilendirmek mümkündür. Diğer taraftan, son yıla kadar konut sektörüne yapılan yatırımlar ölü yatırım sayılmış ve teşvik yerine caydırıcı tedbirler getirilmiştir. Bu tedbirlerin başında şüphesiz vergi tedbirleri gelmektedir. Konuya bu gözle bakan Plancı ve Maliyecilerin yanında, konut yatırımlarını tasarrufu özendirici, tüketimi kısıtlayıcı ve istihdam yaratıcı niteliği ile diğer sektörleri sürükleyici anahtar bir sektör olarak gören ekonomistlerin görüşleri ağırlık kazanmaya başlamıştır.

KÖYDEN ŞEHRE AKIM ve nüfus artışı konularında alınacak tedbirler yanında, birikmiş mesken açığını gidermek için bu sektörde derhal bir şeyler yapılması ihtiyacı ortadadır. Bu sektördeki canlanmayı diğer sektörler de merakla gözlemekte ve beklemektedirler.

BU SAHADAKİ İHTİYACA cevap vermek üzere hazırlanan 2487 sayılı toplu konut kanunu 8.7.1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak, uygulama esaslarını düzenleyecek bir yönetmeliğe ihtiyaç göstermesi, yeni kuruluşların çalışmaya başlamalarının bir hazırlık dönemini gerektirmesi bu kanunun mevcut ihtiyaca hemen bir çare olmasını geciktirmektedir.

ADI GEÇEN KANUN; Konut ihtiyacının, toplu konut inşaası suretiyle karşılanması, konut ihtiyacı olanlarla inşaat yapanların tabi olacağı usul ve esasların düzenlenmesi, devletin yapacağı desteklemeler için Kamu Konut Fonu'nun oluşturulması ve kullanılması konularını kapsamaktadır. Bahis konusu fon bütçeden ayrılacak % 2 oranındaki pay ve bazı desteklerle oluşacaktır.

KANUNUN UYGULANMASINDA konutların topluca yapılmasında İmar ve İskan Bakanlığı ile Emlâk Kredi Bankası'na görev verilmesi özel kesimden gelen bazı eleştirilere yol açmıştır. Bu yaklaşım konut sektöründe devletçiliğin uygulanması anlamına gelmektedir. Kaldı ki, bugüne kadar bu sektörde % 95 oranında özel kesim rol almış ve 350 bin kadar inşaat müteahhidi büyük bir tecrübe ve sermaye birimi sağlamıştır. Bu potansiyelden gereği gibi faydalanılmalıdır. Ayrıca, kamu eli ile yapılan inşaatların büyük bir bölümünün zamanında ve program maliyeti içerisinde bitirilemediği ve nedenleri uzun 1981 yılı programında yer almıştır. Bu gerçeğe rağmen kamu sektörüne verilen bu ağırlık istenen sonuca varmayı engelleyecektir.

BU ELEŞTİRİDE haklılık payı olmakla beraber, kanunun 9.ncu maddesi İmar ve İskan Bakanlığı'nın, toplu konut inşaatlarını müteahhit firmalara veya kamu kuruluşlarına yaptırabileceği hükmünü getirmiştir. Bu itibarla, özel kesimin bu sektöründeki gücünden herhalukârda istifade edilecektir. Ancak istenen, Fonda imkânlardan ferdî kredi olarak küçük ve orta boy müteahhitlerin istifade etmesidir.

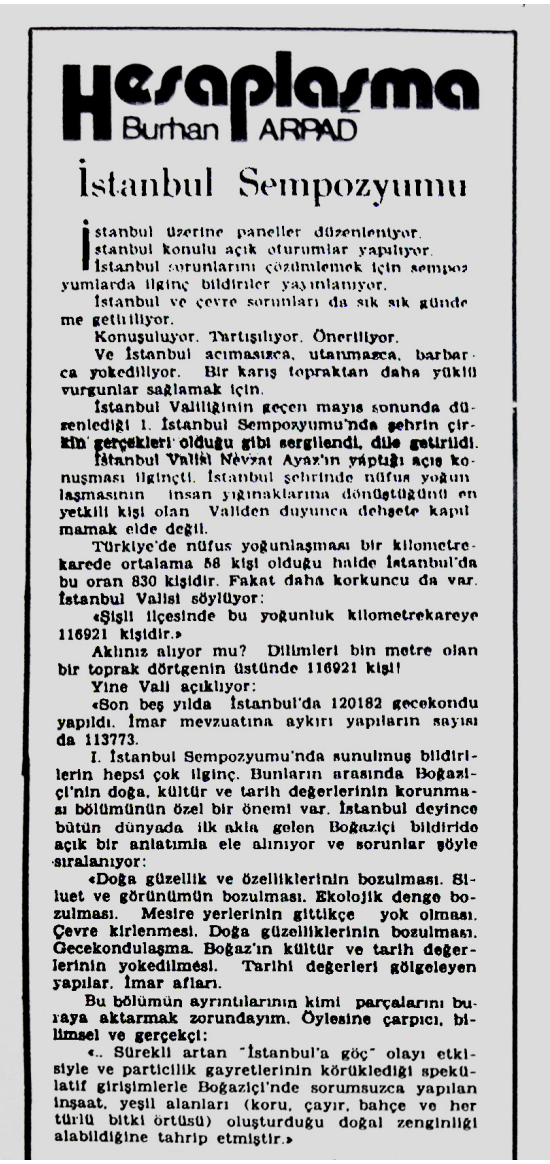
KANIMIZCA, orta bir yol bulmak mümkündür. Ekonomideki birikimlerden faydalanmak en akılcı yoldur. Gerçekten bu sektörde hemen bir canlılık sağlanmasıdır. Bu finansman konusu kâr hatta daha çok talep konusu ile ilgili. Talepte bugünlerde bircanlanma beklenmektedir.

TOPLU KONUT KANUNU, 160 metrekarenin altındaki küçük konutları teşvik etmektedir. Konut açığının kapatılması da küçük boyutlara gitmekte yarar vardır. Türk ailesi artık eski sığ bi kalabalık aile tipi olmaktan uzaklaşmaktadır. Kaldı ki, bütün dünyada küçük konut tipleri yaygınlaşmaktadır. Japonya'da dört kişilik nüfusuna 40 metrekare bir apartıman dairesinde üç yaşadım. İçinde herşeyi vardı. Büyük bir sıkıntı çektiğimi de hatırlamıyorum. Bu Japonlardan zengin bir ülke değil. Konut küçülmekle satış fiyatı bir ölçüde düşürülebilecektir. Pahalı maliyetten çıkılıp azlığı da önlenmiş olacaktır.

ÖZETLE, konut ve dolayısıyle inşaat sektöründeki bir canlılığa ekonomi çok acil ihtiyacı olduğu ifade edilebilir.

Şekil 3.22 Yeni Asır gazetesi, Konut sorunu, 11 Aralık 1982

80'li yıllarda Türkiye'de yoğun göç sonucu kentlerde oluşan konut sorunundan başka gazetelerde mimarlıkla ilgili yine kaynağı göç olan kentsel sorunlarla ilgili yazılar da yer almıştır. Bu yazılarda ağırlıklı olarak Türkiye'nin en büyük kenti olan İstanbul'un sorunları üzerinden kentlerde oluşan çevre sorunları dile getirilmiştir. Çünkü 80'li yıllarda İstanbul'un Türkiye'de en çok göçü alan kent olması sonucu nüfus yoğunlaşmasının sayısal olarak Türkiye ortalamasının çok üzerine çıkması, bu kentin çevre sorunlarını diğer kentlere göre çok daha dikkat çekici hale getirmiştir.

Hesaplaşma

Burhan ARPAD

İstanbul Sempozyumu

İstanbul üzerine paneller düzenleniyor. İstanbul konulu açık oturumlar yapılıyor. İstanbul sorunlarını çözümlemek için sempozyumlarda ilginç bildiriler yayınlanıyor.

İstanbul ve çevre sorunları da sık sık gündeme getiriliyor.

Konuşuluyor. Tartışılıyor. Öneriliyor.

Ve İstanbul acımasızca, utanmazca, barbarca yokediliyor. Bir karış topraktan daha yüklü vurgunlar sağlamak için.

İstanbul Valiliğinin geçen mayıs sonunda düzenlediği 1. İstanbul Sempozyumu'nda şehrin çirkin gerçekleri olduğu gibi sergilendi, dile getirildi.

İstanbul Valisi Nevzat Ayaz'ın yaptığı açış konuşması ilginçti. İstanbul şehrinde nüfus yoğunlaşmasının insan yığınaklarına dönüştüğünü en yetkili kişi olan Validen duyunca dehşete kapılmamak elde değil.

Türkiye'de nüfus yoğunlaşması bir kilometrekarede ortalama 58 kişi olduğu halde İstanbul'da bu oran 830 kişidir. Fakat daha korkuncu da var. İstanbul Valisi söylüyor:

«Şişli ilçesinde bu yoğunluk kilometrekareye 116921 kişidir.»

Aklınız alıyor mu? Dilimleri bin metre olan bir toprak dörtgenin üstünde 116921 kişi!

Yine Vali açıklıyor:

«Son beş yılda İstanbul'da 120182 gecekondu yapıldı. İmar mevzuatına aykırı yapıların sayısı da 113773.

I. İstanbul Sempozyumu'nda sunulmuş bildirilerin hepsi çok ilginç. Bunların arasında Boğaziçi'nin doğa, kültür ve tarih değerlerinin korunması bölümünün özel bir önemi var. İstanbul deyince bütün dünyada ilk akla gelen Boğaziçi bildiride açık bir anlatımla ele alınıyor ve sorunlar şöyle sıralanıyor:

«Doğa güzellik ve özelliklerinin bozulması. Siluet ve görünümün bozulması. Ekolojik denge bozulması. Mesire yerlerinin gittikçe yok olması. Çevre kirlenmesi. Doğa güzelliklerinin bozulması. Gecekondulaşma. Boğaz'ın kültür ve tarih değerlerinin yokedilmesi. Tarihi değerleri gölgeleyen yapılar. İmar afları.

Bu bölümün ayrıntılarının kimi parçalarını buraya aktarmak zorundayım. Öylesine çarpıcı, bilimsel ve gerçekçi:

«.. Sürekli artan "İstanbul'a göç" olayı etkisiyle ve particilik gayretlerinin körüklediği spekülatif girişimlerle Boğaziçi'nde sorumsuzca yapılan inşaat, yeşil alanları (koru, çayır, bahçe ve her türlü bitki örtüsü) oluşturduğu doğal zenginliği alabildiğine tahrip etmiştir.»

Şekil 3.23 Cumhuriyet gazetesi, İstanbul Sempozyumu, 12 Ekim 1982

Arpad (1982), Hürriyet gazetesinde yazdığı bir yazıda 80'li yıllarda İstanbul'da ve Türkiye genelinde yaşanan nüfus yoğunlaşmalarını sayısal olarak şu şekilde karşılaştırmıştır: "Türkiye'de nüfus yoğunlaşması bir kilometrekarede ortalama 58 kişi olduğu halde İstanbul'da bu oran 830 kişidir". İstanbul'un medya başkenti olması da genel medyada ağırlıklı olarak bu kentin sorunlarının ele alınmasında önemli bir etkendir. 80'li yıllarda İstanbul konulu paneller, sempozyumlar ve açık oturumlar düzenlenerek İstanbul'un çevre sorunları konuşulup tartışılmış ve çözüm yolları aranmıştır. Burhan Arpad'ın 12 Ekim 1982 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yazdığı "İstanbul Sempozyumu" başlıklı yazıda 1. İstanbul Sempozyumu'nda sunulan bildirilerden yapılan alıntıların yayımlandığı görülmüştür. Arpad (1982), yazısında sempozyumun Boğaziçi'nin doğa, kültür ve tarih değerlerinin korunması ile ilgili bölümünde Boğaziçi'nin sorunlarının şu şekilde sıralandığını belirtmiştir: doğa güzellik ve özelliklerinin bozulması, siluet ve görünümün bozulması, ekolojik dengenin bozulması, mesire yerlerinin gittikçe yok olması, çevre kirlenmesi, doğa güzelliklerinin bozulması, gecekondulaşma, Boğaz'ın kültür ve tarih değerlerinin yok edilmesi, tarihi değerleri gölgeleyen yapılar, imar afları.

Boğaziçi'nin sorunları olarak sıralanan bu tür sorunlar 80'li yıllarda gazetelerde kentleşmeyle ilgili yer alan yazılarda İstanbul'un geneli ve diğer kentler için de sık sık dile getirilmiştir. Bu yazılarda kentlerde hızlı büyümeyle birlikte kültür ve tarih değerlerinin korunamaması, doğal güzelliklerin bozulması, göç sonucu artan nüfusun konut ihtiyacını karşılamak için gecekonduların yapılmasıyla doğanın tahrip edilmesi buna bağlı olarak kentlerde yeşil alanların giderek azalması ve bitki örtülerinin yerinde beton yığınlarının yükselmesi ve bütün bu olumsuz gelişmeler sonucu kentlerin siluetlerinin bozulduğu çeşitli şekillerde ifade edilmiştir.

80'li yıllarda genel medyada Boğaziçi'nin içinde bulunduğu olumsuz görüntüden toplumun da sorumluluğu olduğunu vurgulayan yazıların yer aldığı görülmüştür. Bu da Türkiye'de 80'li yıllarda genel medyada mimarlık ile ilgili konuların toplum bilinci bağlamında ele alındığını göstermektedir. Dolayısıyla 1980'den sonra medyada toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik çabanın başladığı söylenebilir.

CUMHURİYET/2

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Boğaziçi'ne toplumca sahip çıkılmalı

Boğaziçi, öncelikle yasalarla değil, halkın bilinçlendirilip ulusal değerlere, güzelliklere sahip çıkmasıyla kurtarılabilir. Ayrıca yasalar da kesin olarak uygulanmalı, uygulamayanlar cezalandırılmalıdır.

Prof. Dr. CEVAT GERAY

Yeryüzünde eşine ender rastlanan tarihsel, doğal, ekinsel zenginlik ve güzelliklerin pek çoğunu bağrında toplayan Boğaziçi'nin giderek çirkinleştirildiği, doğanın, tarihsel ve "mimari miras"ın yok edildiği, yozlaştırıldığı acı bir gerçek. Hızlı kentleşmenin, işleyimleşmenin yol açtığı yoğun, çarpık yapılaşmanın ana nedeni günlük çıkarları en üst düzeye çıkarma tutkusudur.

Güzellikleriyle, zarif yapılarıyla insana yaşam sevinci veren eski Boğaziçi'nin bu duruma düşmesi bugünün kuşakları için kuşkusuz utanç verici. Bu gidişe bir son verilmesi, Boğaziçi'nin kurtarılması gelecek kuşaklara, insanlığa karşı en büyük sorumluluğumuz. 22 Kasım 1983'te yürürlüğe giren 2960 sayılı Boğaziçi Yasası bu konuda atılmış önemli bir adım. İmar, Ulusal Parklar, Orman, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasaları yürürlükteyken böylesi özel bir yasaya gereklilik var mıydı? Kanımızca, hayır. Önemli olan imar düzeni ve denetimi,ulusal hatta evrensel değer taşıyan anıt ve yapıtların korunması ile ilgili bu yasaların uygulan[illegible]lamaktır.

HALK BİLİNÇLENDİRİLMELİ

Çarpık kentleşmenin, gecekondulaşmanın denetim altına alınamadığı, imar aflarıyla özendirildiği bir ülkede Boğaziçi için özel bir yasa düzenlemeye gitmekle güdülen amaçların gerçekleşmesini ummak gereksiz bir iyimserlik olur. Geçmişi simgeleyen ulusal değerlere sahip çıkmak bilincinin gelişmediği bir toplumda, yasaklarla, cezalandırmalarla başarı sağlanamaz.

Yetki kullanmayan yöneticilerden hesap sorulmadığı, fakat yetkisini kullananların da binbir soruşturmaya uğradığı bir kamu yönetimi anlayışının ağır bastığı ülkemizde, hele imar işleri gibi büyük çıkar oyunlarının söz konusu olduğu bir konuda, en güzel yasalar bile savsaklanabilmektedir. Öyle olmasa kentlerimiz toprak spekülatörünün, yapsatçının eline terk edilip birer "çıkarkent"e dönüşebilir miydi?

Boğaziçinin ahşap yalıları beton yığınlarına çevrilebilir miydi? Boğaziçinin kurtarılması, yaşatılması, plancıların, yöneticilerin bu konuda bilinçli çaba göstermelerine, sürekli arayış içinde bulunmalarına, halkın da buna katılmasına, bunu desteklemesine bağlıdır. Boğaziçi Yasası, orada yaşayan halk'ı hiç önemsemiyor. Hatta, yapılacak imar planına karşı yurttaşın itiraz hakkı bile yok. Hep resmi kişiler, kuruluşlar söz sahibi. Kurullarda halkın temsilcileri yok.

YASANIN GETİRDİKLERİ

Boğaziçi Yasası neler getiriyor?

Özel imar yasası niteliğindeki bu yasa, Boğaziçi alanıyla ilgili planlama ilkeleri, plan kararları, yapılaşma koşulları getiriyor.

Birinci maddesinde belirtildiğine göre yasanın amacı, Boğaziçi'nin kültürel, tarihsel değerlerini, doğal güzelliklerini "kamu yararı gözetilerek korumak, geliştirmek" ve bu alanda "nüfus yoğunluğunu arttıracak yapılanmayı sınırlamak"tır. "Kamu yararı", genellikle "toplum yararı"na göre daha dar kapsamlı bir kavramdır.

Öte yandan, yapılaşmayla ilgili sınırlamanın yalnızca nüfus yoğunluğunu arttırma ölçütüne indirgenmesi yanıltıcıdır. Yasanın, genel ilkelerini belirleyen 3. maddesinde yer alan kuralların çoğu imar planı kararı ya da notu niteliğindedir. Örneğin, Boğaziçi alanında yer alan kültürel ve tarihsel değerlerin, doğal güzelliklerin doğal yapının korunması. Böyle bir yasa çıkarılmasaydı da bu tür kurallar Boğaziçi imar planını yapan kent plancısının gözeteceği ana amaçlar niteliğindedir.

Yasanın, kıyılara ve kıyı şeridine ilişkin kuralları, 1975 yönetmeliğinde yer alanlardan farklılık taşımıyor. Hatta, kimi çekinceli anlamlar da içeriyor. Örneğin, Boğaziçi alanında "kıyılar kamu yararına kullanılır" kuralı bunlardan biri. Yalnızca kamu görevlilerinin yararlanabileceği dinlenme ve benzeri sosyal alt yapılar bugüne değin "kamu yararı" kapsamına sokulmuş, herkesin yararlanmasına açık tutulması gereken kıyılarımız kamu kuruluşlarınca halka kapatılmış değil mi?

Yasa, belediye yönetiminden bağımsız bir imar örgütü kurmuş, Başbakanın başkanlığında ilgili bakanlardan oluşan bir Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu oluşturmuştur. Böylece, konu siyasal organın denetimine bırakılmış, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek ve Bölge Kurulları çevrimden çıkarılmıştır. Bu, işlevsel açıdan önemli bir kopukluk yaratabilir.

Öte yandan, Boğaziçi İmar Kurulunda Belediye Başkanı dışında halkın seçtiği herhangi bir temsilci yoktur.

Boğaziçi İmar Müdürlüğü, İstanbul Belediyesi bütçesinden, genel bütçeden yapılacak yardımlar dışında, Boğaz Köprüsü geçişlerinden toplanan ücretler ile belediye ve il özel idarelerine devlet gelirlerinden aktarılan fondan en az % 10 oranında sürekli ve verimli gelir kaynağına kavuşturulmuştur. Bütçeden özel amaçlı fon ayrılmasına karşı görüşlerin çoğaldığı bir dönemde sağlanan böylesi bir gelir kaynağı, amaca uygun, ussal biçimde kullanılırsa yasayla güdülen ereklere ulaşılmasında önemli katkıda bulunacaktır.

Yasa, Boğaziçi İmar Planının, onaylanmadan önce 30 gün süreyle kamuya duyurulmasını öngörmüş, yalnızca ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşlarının itiraz edebilmelerine olanak sağlamıştır. Yurttaşlara, başvurma hakkı tanınmaması sakıncalıdır. İmar Yasasının öngördüğü cezalar bu yasayla çok ağırlaştırılmıştır. Görevini savsaklayan ya da kötüye kullanan kamu görevlileri yanında, kaçak yapının sahibine, üstlenicisine, fen sorumlusuna da hapis cezası verilecektir. Kaçakçılığın her türlüsü gibi yapı işlerinde de cezanın ağırlığı sağlanacak çıkardan büyük olamadığı için bu tür yaptırımlara bel bağlanamaz.

KISITLARKEN BAĞIŞLAMA

"İmar affı" getiren 2805 sayılı yasa, Boğaziçi'ni kapsamına almamış, buradaki "yapılanma esaslarının özel yasayla düzenlenmesi"ni öngörmüştü. Boğaziçi Yasası, yalnızca yapılaşma ilkelerini getirmiyor, aynı zamanda af kapsamı dışında kalması gereken bir bölgede imar bağışlaması da getiriyor. Bir yandan, yapılaşmada ağır kısıtlamalar öngörürken yasanın çömert bir bağışlama olanağı sunması, "bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu?" atasözünü anımsatıyor. Beş yıllık sürenin sonunu beklemeden Boğaziçi'ndeki kaçak yapılardan hangilerinin yıkılacağı Boğaziçi Yasası'nın amaçladığı koruma ve yapılaşma ilkelerine aykırı olup bittilere izin vermeyecek biçimde saptanmalıdır. Bekleyelim, bu örgüt ve yasa en büyük sınavını affın uygulanmasında verecek.

SONUÇ

Boğaziçi Yasası'nın çıkarılmasıyla sorun çözülmüş değildir. Bu, olsa olsa yönetimin soruna eğilmesi için olumlu bir başlangıçtır. Öbür yasaların uygulanmasını sınırlayan etmenler bunun için de söz konusudur. Toplumun yararını bireyinkinden üstün tutma ve "kültürel miras"a sahip çıkma ilkeleri ülke çapında bilinçli biçimde benimsenip gerekleri yerine getirilmedikçe bu konularda iyimserliğe kapılamayız.

Şekil 3.24 Cumhuriyet gazetesi, Boğaziçi'ne toplumca sahip çıkılmalı, 7 Şubat 1984

1980'li yıllarda Türkiye'de genel medyada kentsel sorunların dile getirildiği yazılarda genel olarak kırsal kesimlerden kentlere göç eden insanların konut sorunlarını kendileri çözmeleri sonucu oluşan gecekondu bölgelerinin, imara aykırı olarak yapılan binaların, sorumsuzca yükseltilen istinat duvarlarının, ilave katların kentlerin estetik değerlerini bozmasının yanında yer yer kentlerin tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin bozulmasına yol açtığı vurgulanmıştır. Bu konuyla ilgili olarak İstanbul Valisi Nevzat Ayaz'ın 1. İstanbul Sempozyumu'nun açılış konuşmasında son beş yılda İstanbul'da 120182 gecekondu, 113773 imar mevzuatına aykırı yapı yapıldığını açıklaması ilginçtir (Arpad, 1982).

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Konut sertifikası, sağlıklı şehirleşmeyi sağlamak için çıkarılan mali araçtır

Gecekondulaşma duracak

Adnan KAHVECİ

1949'da Trabzon'da doğdu. Eğitimini 1976'da ABD'de tamamladı. 1980'den sonra önce müşavir, sonra Başbakanlık Başmüşaviri oldu. 1983'te ANAP kurucusu ve ilk Genel Başkan Yardımcısı olarak görev aldı. 2'nci Özal hükümetinde Devlet Bakanı olarak görev yaptı. Halen ANAP milletvekili.

KONUT sertifikası, Türkiye'de sağlıklı şehirleşmeyi sağlamak ve teşvik etmek için çıkarılan yeni bir mali araçtır. Bir insana gecekondu yaptırmak veya yapmasına göz yummak, o insana ve topluma yapılabilecek en büyük sosyal adaletsizlik ve sömürünün başka bir türüdür. Niçin? Çünkü:

• Bugün gecekondu yapan insan ilk etapta en az 5 ile 7 milyon para harcamaktadır. Bu sadece tek göz ev içindir. İlerde daha da harcayacaktır.

• Bu gecekonduya devlet altyapıyı nasıl getirecek? Çünkü düzensiz yapılaşmaya altyapı götürmek en az 4-5 misli pahalıdır. Bir gecekonduya bugünkü fiyatlarla yol, su, kanalizasyon götürmek takriben 15-20 milyondur. Halbuki düzenli uydu kentlerde bu maliyet 3-4 milyon civarındadır.

• Gecekonduda oturan insanlar, çocuk parkları, oyun sahaları, merkezi ısıtma, merkezi anten, sağlık ocağı, telefon, okul, yol, su, kanalizasyon gibi hizmetleri alamamakta, alamayınca da isyan etmektedirler.

• 1980 öncesi gecekonduda oturanlar hizmet gelmediği için isyan etmediler mi? **"Bağdat Caddesi'nde oturanlar rahat içinde iken biz niçin sıkıntı çekiyoruz. Böyle sosyal adalet olur mu?"** ye sokağa dökülmediler mi?

• En büyük sosyal adalet ve gerçek sosyal adalet politikaları konut ihtiyacı olan insanları gecekonduya zorlamak değil, onları sağlıklı altyapısı olan konut sahibi yapmaktır.

BAŞARILI ÖRNEKLER

Esasında yerel yönetimlerin ucuz konut, uydu kent projeleri yürütmek için her türlü yetkileri vardır. Bunun çok başarılı örneklerini İzmir Evla'da ve Yeni Adana'da görmedik mi? İtiraf edeyim, eğer bugünkü yerel yönetimler gecekondulaşmaya göz yummak ve bu insanları sefalete mahkûm etmek yerine, ucuz konut örgütlenmeleri başlatsalardı konut sertifikası olayı gündeme dahi gelmezdi.

Yerel yönetimlerimizin ucuz konut üretim girişimleri olsaydı, gecekondulaşma 1980 öncesi olduğu gibi tekrar başlamazdı. Maalesef korkumuz, yeni gecekonduların arzu ettikleri hizmetleri alamayacakları için yeni sosyal yara odakları olacağıdır. İşte bu gecekondulaşmadaki korkutucu gelişmeyi durdurmak ve maliyet garantisini sağlamak için konut sertifikası devreye sokulmuştur.

Türkiye'de ikinci bir konuda kooperatiflerin işleyişi ile ilgilidir. Bir kısım kooperatifler sadece **"talep örgütleme komisyonculuğu"** yapmaktadırlar. Sürekli aidat artışları böyle kooperatiflerin üyelerini bezdirmiştir. Dolayısıyla, vatandaşın güvenebileceği maliyet artışlarını kontrol altına alan bir sisteme ihtiyaç vardır.

NE SAĞLAYACAK

Konut sertifikası ne sağlayacaktır, amaçları nedir?

• Toplu Konut Fonu bugün dünyada en iyi işleyen konut finans sistemi olmuştur.

• Konut sertifikaları konut inşa temposunu artıracaktır. Bugün plansız, projesiz, sağlıksız şehirleşmeye ve gecekondulara akan kaynakları, planlı, projeli, sağlıklı şehirleşmeye yöneltecektir.

• Konut sertifikası, toplu konut arsaları üretimini sağlayacak finans kaynakları üretecektir. Arsa spekülasyonundaki rantlar bu şekilde ucuz konut olarak halka intikal edecektir.

• Konut sertifikasından elde edilen kaynaklar üreten sektöre uzun vadeli avans imkânı getirecek, sabit fiyatla malzeme üretimini sağlayabilecek, konut sektöründeki fiyat artışlarını yavaşlatacaktır.

• Konut sertifikası alan vatandaş gecekondu yapmakla parasını israf etmek ve geleceğini tehlikeye atmak yerine devletin güvencesi altında çok daha ucuza, çok daha kaliteli konuta kavuşabilecektir.

• Konut sertifikası satmadan önce konut üretme ve konut stoku bulundurma düşüncesi sertifikanın çıkarılış mantığına ters düşmektedir. Sertifikanın amacı ilerki bir tarihte bizzat teslim edilmek üzere sabit fiyatla konut üretmektir.

SONUÇ

Özetle şunu söylememiz mümkündür. Konut sertifikası fikri ilerici ve yenilikçi Türk halkı tarafından çok hızlı bir şekilde (bizim de tahminlerimizin ötesinde) benimsenmiştir. Hatta Sovyetler Birliği de konut sertifikası sistemini başlatmak için çalışmalar yapmaktadır. (1)

Konut sertifikası kanaatimce pek çok ülke tarafından kısa zamanda benimsenecektir.

(1)— Cumhuriyet gazetesi 31 Ekim 1989.

Şekil 3.25 Milliyet gazetesi, Gecekondulaşma duracak, 6 Kasım 1989

80'li yıllarda kentlerin görünümünü büyük oranda bozan ve sağlıklı kentleşmenin önündeki en önemli engeller olarak gecekondulaşma ile birlikte kaçak yapılaşmanın hızla artması bu dönemde gazetelerde yer alan çeşitli yazılarda ele alınmıştır. Bu yazıların genelinde 80'li yıllarda kentlerin yoğun göç alması sonucu kentlerde konut ihtiyacının bir anda büyük oranda arttığı ve kentlerin artan konut ihtiyacını karşılayamadığı belirtilmiştir. Göç yoluyla kentli nüfusuna katılan kesimin maddi olanaklarının son derece kısıtlı olması ve devletin dar gelirli olan bu kesimlere hitap

edebilecek konut yapmada yetersiz kalması sonucu bir tarafta kiralanmayı bekleyen birçok lüks konut bulunurken gecekondu bölgelerinin hızla çoğaldığı gazete sütunlarında sık sık ifade edilmiştir.

1980'den sonra gecekondulaşmanın hızla arttığı haberlerinin yanında "imar afları" da genel medyaya yansımaya başlamıştır. Çünkü gecekonduları yapanlar hem devletin ve yerel yönetimlerin oluşan konut ihtiyacını karşılamakta üstlerine düşeni yapamamalarından dolayı çaresiz kaldıkları düşüncesinin etkisiyle hem de siyasi kaygılarla zaman zaman çıkarılan yasalarla affedilmiştir. Ancak imar affı yasası çıkarılırken kapsamı doğru belirlenemediği için söz konusu dönemde rant sağlamak amacıyla kaçak olarak yapılan çok katlı binalara da imar affından faydalanmışlardır. Bunun sonucunda da kentlerde kaçak yapılaşmanın oldukça büyük boyutlara ulaştığını gösteren haberler genel medyada yer almıştır.

MEHMET BARLAS

sorular ve sorunlar

On katlı bina yapıldıktan sonra, ona «Kaçak» denilebilir mi?

BARLAS— Hızlı kentleşme ve devlet yapımızdaki yetersizlikler, 1980'lerin Türkiye'sine, çarpık şehirler getirdi. Büyük kentleri çevreleyen eski gecekondu bölgeleri, şimdi yüzbinlerce nüfus barındıran çevre belediyelerini oluşturuyor. "Kurtarılmış bölge", "kaçak kat", "iskânsız bina" gibi kavramlar, günlük yaşamın parçası... Bu arada bir de "imar affı" var gündemde. Nedir bu "imar affı?.."

TOKER — *Öylesine hızlı bir gelişme yaşadık ki bu alanda, devletin tasarladığı her şey, gerçeklerin gerisinde kaldı. Bakın şimdi, İstanbul Nazım Plan Bürosu, çalışma hayatının 12'nci senesini doldurmuyor. Plancılar ve şehirciler, en iyisini yapmaya çalıştılar bu büroda. Ama çok kere, bitirdikleri planlar, duvarlarda asılı kalmaya mahkûm oldu... Çünkü bu planları yapanlar, istatistikçilerden aldıkları rakamlara dayanarak, yüzde 2.5'lik bir nüfus artışına göre, çalışmalarını yürütmüşlerdi. Oysa şehirleşme hızı, yüzde 6'nın üzerinde gerçekleşti... Demek ki, Türkiye bütün faktörleri hareket halinde olan bir ülke...*

BARLAS— Bu durumda, devletin yapacağı iş, gelişmeyi planlamak yerine, gelişmeyi yakalamaya çalışmak mı oluyor?

TOKER — *Hayatı durduramayacağımıza göre, yaşayan hayatı izleyen, en azından ona paralel giden bir planlama mantığı kurmamız lâzım. Şimdi amacımız, "Yaşayan Plan Pratiği"ni gerçekleştirmek. Bu şekilde, kasabalarda iki, şehirlerde de dört yıl kazanmış oluyoruz.*

BARLAS— Demek ki, "imar affı" da, bu "yaşayan plan pratiğinin parçası olacak ve gecikmiş mevzuat ile oluşmuş gerçek arasındaki farkı kapatacak?"

TOKER - *Tabii genel planlar böyle gecikince ve mevzii planların formalitesi de böyle uzun olunca, aynı zamanda İnşaat yapacak kimselerin projelerini hazırlamaları, belediyelere getirip onaylatmaları da fevkalâde zor ve zaman alıcı oluyor. Çok kere bu projeler ya reddediliyor, ya da ufak bahanelerle uzatılıyor. Bu arada, hiçbir yasal dayanağı olmadığı halde, "Mimar ve mühendis odalarına vize ettirme mecburiyeti" konuluyor. Bunun için de bir para yatırmak gerekiyor. Yasal dayanağı olmadığı ve bu durumu Danıştay da karara bağladığı halde...*

BARLAS— Bizlerin "kaçak inşaat" dediğimiz olgunun demek ki hazırlayıcı ortamı bu?

TOKER — *İşte bu ortamda, kaçak inşaat, âdeta teşvik ediliyor. Bunun dışında, çeşitli ruhsat onaylarına dayanan ve belediyelerin kontrolunda olması gereken bir faaliyet, belediyelerin yetersiz denetimi yüzünden başıboş yürüyor. Bakıyorsunuz, on katlı bir inşaat bitene kadar ortada belediye hiç yok... Bittikten ve daireler de vatandaşlara satıldıktan sonra, bu vatandaşlar kullanma izni almak istedikleri zaman, belediye, bu binanın kaçak olduğunu ve kullanma izni verilemeyeceğini söylüyor.*

BARLAS — Çok doğru... Belki Süleymaniye Camii'nin de iskân müsaadesini alamazdı Mimar Sinan yaşasaydı...

TOKER — *Böylece, bina bittikten sonra, yıkım kararları çıkıyor. Bu kararları tatbik etmek de mümkün olmuyor. Türkiye'de konut açığı gerçeği bir tarafta duruyor... Millî servetin heder olması olayı bir yanda duruyor... O zaman, elektrik, su ve havagazı gibi servislerden mahrum olmaya*

«Sınaî imar affı» için bir genelge yetiyor!..

BARLAS — Kendi toprağı üzerinde ruhsatsız ya da projeye aykırı inşaat yapanları, "imar affı" ile meşrulaştırmayı düşünüyorsunuz. Bu af, sınaî inşaatları da kapsamına alacak mı?

TOKER — Bu sorunuz, garip bir gerçeği hatırlattı bana? Nizam ciddî olmak gerekir. Arada sırada görünen bir devletin, nizam fikrini yerleştirmesi çok zor. Şimdi bir müteşebbis, fabrika kurmak istediği zaman, Sanayi Bakanlığı'na müracaat eder. Devlet Planlama'ya gider. Fizibilite raporları hazırlanır. Teşvik belgesi alınır. Devlet bütün bunları sağlar. Sonra o müteşebbis, bir saha bulup inşaatını yapar, makinalar getirilir. Devlet transferleri tamamlar. Derken fabrikanın çalışma aşaması gelir. Gereken tek şey, bir elektrik telinin bağlanmasıdır. İşte bu anda, devlet ya da belediye çıkar karşısına, "Bu fabrika kaçaktır" der.

BARLAS — Bir de İmar İskân Bakanlığı'ndan istenilen "ön izin" var.

TOKER — Biz de, bu izni isteyenlere, "Efendim Nazım Plan'la uyuşmazlık var" deriz. Meselâ, sanayi bölgesinde yapılmadığını, ya da ruhsatsız yapıldığını söyleriz. Garip bir durum değil mi? İş bitim safhasına gelene dek, her aşamada devlet var. Teşvikte, transferde, gümrük indiriminde devlet var. İş bittiği zaman da, aynı devlet "Bu iş olmaz" diyor.

BARLAS — Yine devletin ve belediyelerin, ilk aşamalardaki birbirinden habersizliğinin yükünü, vatandaşa çektirmek sorunu var.

TOKER — Bir fabrika, nasıl gizli yapılır, Nasıl kaçak inşaat olur. Tıpkı on katlı apartmana, bittiği zaman "Bu kaçak" demek gibi!.. Sonra, bitmiş fabrika, yıkılır mı? Buna bir çare bulmalıydık. Ayrıca, "Fabrika kurulmalı ülkemizde" diye çırpınırken, pek çok şehrimizin planlarında, sanayi bölgeleri bulunmadığını da gördük. Vatandaş da, fabrikasını, kendi uygun gördüğü yerde kurmuş.

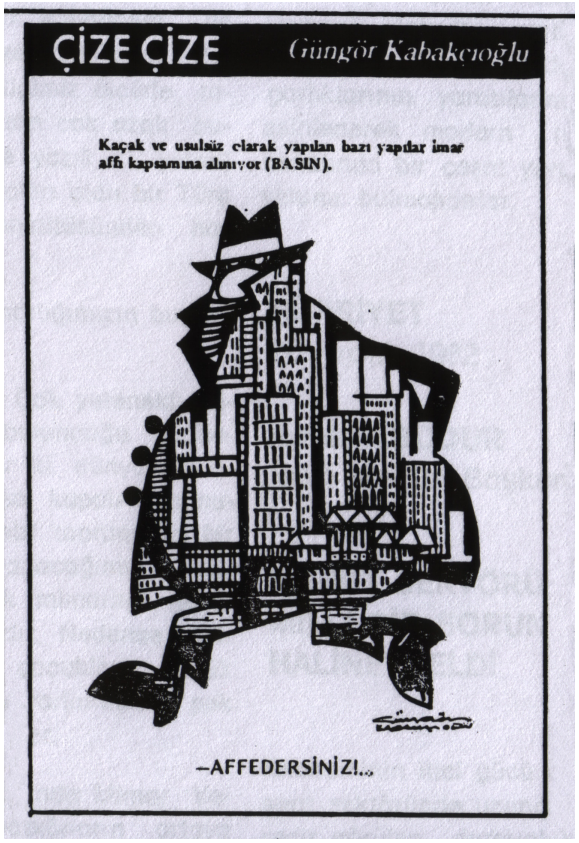
BARLAS — Gelelim, sınaî imar affı konusuna?..

TOKER — Evet, biz de böylece, sağlık bakımından büyük tehlike arzetmeyen, nazım planlarla çok büyük çelişki içinde olmayan fabrikaların çalışabilmesi için tedbir aldık. Bunlara, kanun çıkartmak gerekmiyor. Bir genelge hazırladık. Buna göre, söz konusu fabrikalara, teminat alınmak şartı ile geçici bir çalışma ruhsatı verilecek. O süre zarfında da, çok aykırı olanlar tesbit edilen yerlere nakledilecek. Diğerlerine de izin verilecek.

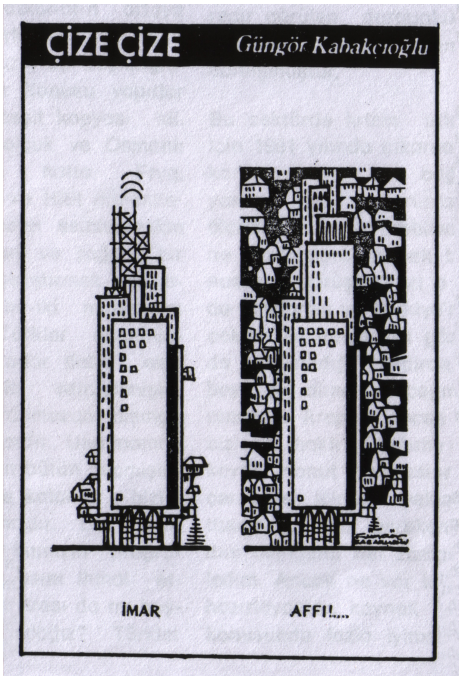
BARLAS — Bu affan yararlanacak tesis sayısı ne kadar?

TOKER — En az 300 tane... En yoğun oldukları kent de, İstanbul!..

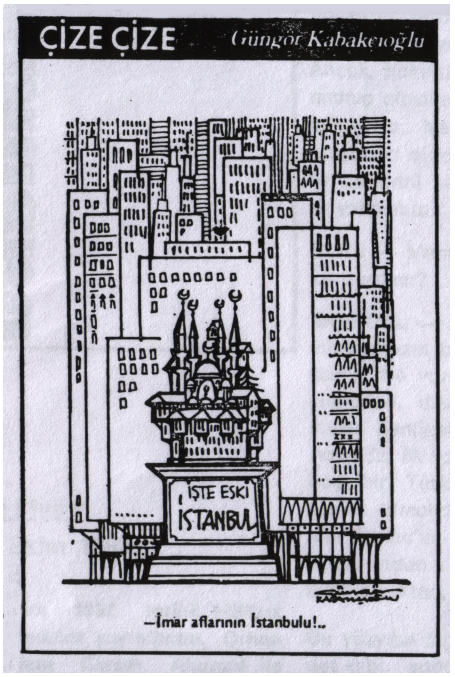
Şekil 3.26 Milliyet gazetesi, On katlı bina yapıldıktan sonra ona kaçak denilebilir mi? 5 Mayıs 1980

Şekil 3.27 Tercüman gazetesi, 29 Ekim 1982

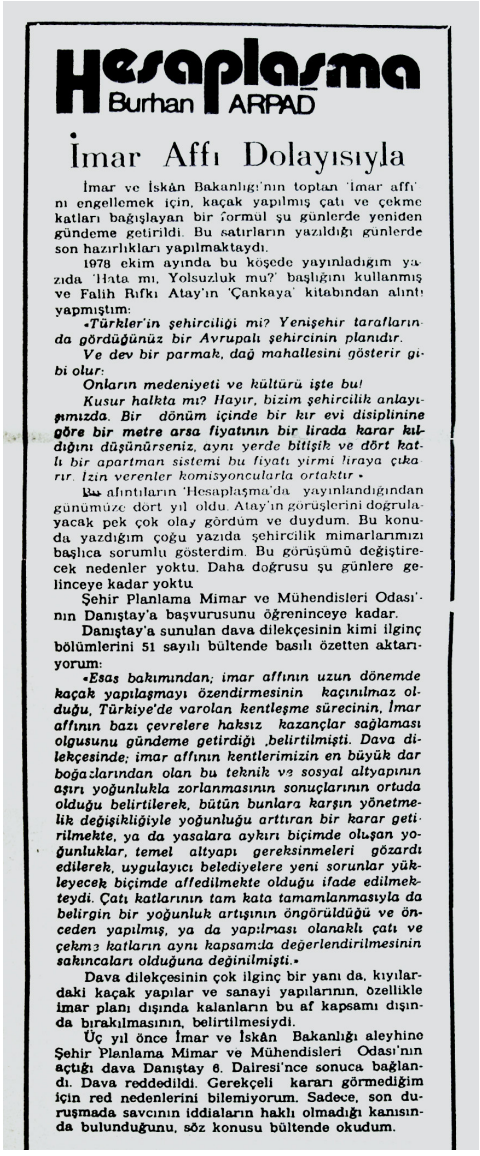

Şekil 3.28 Tercüman gazetesi, 23 Kasım 1982

Şekil 3.29 Tercüman gazetesi, 16 Kasım 1982

1982 yılında Tercüman gazetesinde yayınlanan Güngör Kabakçıoğlu'nun çizdiği yukarıdaki karikatürler kentlerdeki kaçak yapılaşmanın ve imar aflarının ulaştığı boyutları söze gerek bırakmadan çarpıcı bir şekilde anlatmaktadır. Ayrıca genel medyada 80'li yıllarda sık sık yeni imar yasalarının çıkarılması sonucunda mülkiyet sisteminin alt üst edildiği yakınma konusu olarak yer almıştır. Bu dönemde genel medyada özellikle imar affı ile ilgili yasaların kentsel çevreye verdiği zararları anlatan yazılar ve karikatürler yayınlanmıştır.

Hesaplaşma
Burhan ARPAD

İmar Affı Dolayısıyla

İmar ve İskân Bakanlığı'nın toplan 'imar affı'nı engellemek için, kaçak yapılmış çatı ve çekme katları bağışlayan bir formül şu günlerde yeniden gündeme getirildi. Bu satırların yazıldığı günlerde son hazırlıkları yapılmaktaydı.

1978 ekim ayında bu köşede yayınladığım yazıda 'Hata mı, Yolsuzluk mu?' başlığını kullanmış ve Falih Rıfkı Atay'ın 'Çankaya' kitabından alıntı yapmıştım:

«Türkler'in şehirciliği mi? Yenişehir taraflarında gördüğünüz bir Avrupalı şehircinin planıdır.

Ve dev bir parmak, dağ mahallesini gösterir gibi olur:

Onların medeniyeti ve kültürü işte bu!

Kusur halkta mı? Hayır, bizim şehircilik anlayışımızda. Bir dönüm içinde bir kır evi disiplinine göre bir metre arsa fiyatının bir lirada karar kıldığını düşünürseniz, aynı yerde bitişik ve dört katlı bir apartman sistemi bu fiyatı yirmi liraya çıkarır. İzin verenler komisyoncularla ortaktır.»

Bu alıntıların 'Hesaplaşma'da yayınlandığından günümüze dört yıl oldu. Atay'ın görüşlerini doğrulayacak pek çok olay gördüm ve duydum. Bu konuda yazdığım çoğu yazıda şehircilik mimarlarımızı başlıca sorumlu gösterdim. Bu görüşümü değiştirecek nedenler yoktu. Daha doğrusu şu günlere gelinceye kadar yoktu.

Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası'nın Danıştay'a başvurusunu öğreninceye kadar.

Danıştay'a sunulan dava dilekçesinin kimi ilginç bölümlerini 51 sayılı bültende basılı özetten aktarıyorum:

«Esas bakımından; imar affının uzun dönemde kaçak yapılaşmayı özendirmesinin kaçınılmaz olduğu, Türkiye'de varolan kentleşme sürecinin, İmar affının bazı çevrelere haksız kazançlar sağlaması olgusunu gündeme getirdiği belirtilmişti. Dava dilekçesinde; imar affının kentlerimizin en büyük darboğazlarından olan bu teknik ve sosyal altyapının aşırı yoğunlukla zorlanmasının sonuçlarının ortada olduğu belirtilerek, bütün bunlara karşın yönetmelik değişikliğiyle yoğunluğu arttıran bir karar getirilmekte, ya da yasalara aykırı biçimde oluşan yoğunluklar, temel altyapı gereksinmeleri gözardı edilerek, uygulayıcı belediyelere yeni sorunlar yükleyecek biçimde affedilmekte olduğu ifade edilmekteydi. Çatı katlarının tam kata tamamlanmasıyla da belirgin bir yoğunluk artışının öngörüldüğü ve önceden yapılmış, ya da yapılması olanaklı çatı ve çekme katların aynı kapsamda değerlendirilmesinin sakıncaları olduğuna değinilmişti.»

Dava dilekçesinin çok ilginç bir yanı da, kıyılardaki kaçak yapılar ve sanayi yapılarının, özellikle imar planı dışında kalanların bu af kapsamı dışında bırakılmasının, belirtilmesiydi.

Üç yıl önce İmar ve İskân Bakanlığı aleyhine Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası'nın açtığı dava Danıştay 6. Dairesi'nce sonuca bağlandı. Dava reddedildi. Gerekçeli kararı görmediğim için red nedenlerini bilemiyorum. Sadece, son duruşmada savcının iddiaların haklı olmadığı kanısında bulunduğunu, söz konusu bültende okudum.

Şekil 3.30 Cumhuriyet gazetesi, İmar affı dolayısıyla, 20 Temmuz 1982

Hürriyet

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Kurucusu: SEDAT SİMAVİ (1896 - 1953)

Kaçak inşaat ve gecekondulara uygulanan İmar Affı Yasası kapsamı genişletiliyor

Affa, Boğaz da giriyor

● Boğaziçi' nin iki yakasında durdurulmuş inşaatlar için yeni bir "af formu" hazırlanıyor

● Üsküdar, Beykoz, Beşiktaş ve Sarıyer'de yarım kalan inşaatların durumunu tespit için, belediye, 4 başkan yardımcısını görevlendirdi.

● Boğaz'da, af kapsamına giren binaları bulunanlar tatil günü çalışan şube müdürlüklerinde sabahın erken saatlerinde kuyruk oluşturdular.

● Yarım kalan inşaatların durumu SİT planına göre ele alınacak. Yerine göre 6,5 ve 9,5 metreye izin verilecek. Yeşil sahalarda inşaata izin yok.

H.B.ÜLGEN

KAÇAK inşaat ve gecekondulara uygulanan İmar Affı Yasası'ndan faydalanılarak Boğaziçi'nin her iki yakasında durdurulmuş olan yapılar için de yeni bir af formu hazırlanması kararlaştırıldı.

İmar ve İskan Bakanlığı, İstanbul Belediyesi'nin onaylanmak üzere gönderdiği Boğaziçi SİT planlarını iade etti. Boğaz'daki kaçak yapıların bugünkü durumlarını belirleyen birer rapor hazırlanmasını istedi.

(Devamı Sa. 9. Sü. 1'de)

CUMARTESİ VE PAZAR ÇALIŞTILAR

Boğaz'daki binaları da İmar Affı Yasası kapsamına almasından sonra bu bölgede oturanlar cumartesi ve pazar günleri çalışan şube müdürlüğü binaları önünde uzun kuyruklar oluşturdular. Sarıyer, Beykoz ve Üsküdar Şube Müdürlükleri tatil günlerinde de çalışılar. Şu sırada şube müdürlüğü binalarının önünde bekleyenler işlerinin yavaş yürütülmesinden yakınırlarken, sabah namazından itibaren kuyruğa giren vatandaşlar sıranın ilerleyişini ve formu alabilmek için sabırsızlanıyorlardı.

Şekil 3.31 Hürriyet gazetesi, Affa, Boğaz da giriyor, 20 Haziran 1983

1980-1990 döneminin sonlarına doğru genel medyada kentleşmeyle ilgili yer alan yazılardan bazılarında İstanbul'un çeşitli yerlerinde rant sağlama amacıyla sorumsuzca yapılan gökdelenlerin kentin siluetini olumsuz yönde etkilediği dile getirilmeye başlanmıştır. "Başta İstanbul olmak üzere pek çok kentimizde tarihi çevre hızlı bir bozulma, giderek yok olma sürecine girmiştir. Nüfus ve 'bina sayısı' artışı olarak gerçekleşen nicel büyüme, 'en büyük olma' kompleksi içinde göklere çıkartılırken, nitelik kaybı ve yozlaşma göz ardı edilmektedir." (Ekinci, 1987).

CUMHURİYET/2

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Sinan'ın Minareleri ve Gökdelenler...

Şiirlere, tablolara konu olan İstanbul siluetindeki görkemli kubbelerin, zarif minarelerin, yeşilin her tonuyla bezeli tepelerin yerini gökdelenlere bırakması için de kararlar alınmakta, planlar üretilmektedir. Üstelik bu planlar kâğıda da çizilmemekte, "kafaların içinde" saklanmaktadır. Dahası; kimi "yüksek mimarlarımız" da bu "imha planlarını" onaylayabilmektedir.

OKTAY EKİNCİ *Yüksek Mimar*

Mimar Sinan'la İstanbul, birbirleriyle bütünleşmiş, "yekvücut" olmuşlardır. Bedri Rahmi'nin şiirindeki gibi;

"İstanbul deyince aklıma Koca Sinan gelir, / On parmağında on çınar gibi / Her yandan yükselir / Sonra gecekondular gelir ardı sıra..."

Sinan'ı, 399. ölüm yıldönümünde anarken, İstanbul deyince artık aklımıza başka şeyler de geliyor:

"— Tarlabaşı'nı yıkmakta neden diretiliyor?"

"— Taşkışla'nın otele çevrilmesi hem kültür mirasımıza hem de köklü bir eğitim kurumumuza saygısızlık değil mi?"

"— Haliç'teki Venedik Sarayı nasıl yıkılabilir?"

"— Gökdelenleri nerede ve kimler yapacak, niçin?"

Ve, daha pek çok "akla takılan" konu...

Farkındayız, tümü de, İstanbul'un kültürel kimliğini, tarihi kişiliğini zedeleyici uygulamalar. Oysa bu kimlik nelerin pahasına yaratıldı? Örneğin tek başına bir Süleymaniye'yi ele alalım.

1981 yılındaki Mimar Sinan'ı anma toplantılarında Tevfik Çavdar açıklamıştı: Süleymaniye'nin inşaatı için yaklaşık 80 milyon akçe harcanmış. Yapının tamamlandığı yıl ise (1557) devlet bütçesinin gelirleri 181 milyon, giderleri 189 milyon akçe. Osmanlı bütçesi o yıllarda ilk kez açık veriyor ve buna karşın, bir yıllık harcama bütçesinin neredeyse yarısına yakın bir bölümüyle bu dev eser İstanbul'a kazandırılıyor. Amaç, salt Sultan'ın adını bir camiyle ölumsüzleştirmek istemesi değil. Bizans'a Osmanlı kişiliğini her yönüyle yerleştirmek, yeni bir kültürü dünya durdukça silinemeyecek biçimde İstanbul'la bütünleştirmek...

Nitekim, o dönemde camiler salt ibadet yerleri de değillerdi. Aynı zamanda sosyal ve kültürel etkinliklerin merkezleriydiler. Süleymaniye külliyesinde camının yanı sıra 4 medrese, 1 darülhadis, 1 okul, 1 hastane, 1 kervansaray, 1 hamam, 1 sebil, 1 imaret, 1 okuma odası, 1 tıp medresesi var. Görüldüğü gibi, devlet bütçesini zorlayan böylesine bir yatırım, namaz kılmanın yanında, çok yönlü kamu hizmetlerini de karşılamak üzere düşünülmüş. İstanbul'un kişiliği ve kimliği, daha yüzlerce Süleymaniye ile yaratılmış. Boğaz'daki yalılardan Tarlabaşı'ndaki Rum yapılarına, Zeyrek'teki cumbalı evlerden her meydandaki çeşmelere, Topkapı Sarayı'ndan Dolmabahçe'ye, Bizans surlarından hisarlara kadar... yüzlerce, belki binlerce Süleymaniye ile...

KÜLTÜREL KİMLİĞE KIYILIYOR

Mimar Sinan 9 Nisan 1588'de öldüğünde, geride 99 yıllık dopdolu bir yaşam ve 350'yi aşkın eser bıraktı. 73 cami, 49 mescit, 50 medrese, 7 darülkurra (kitaplık), 17 imaret, 6 darüşşifa (hastane), 7 su kemeri, 7 köprü, 27 saray, 18 kervansaray, 5 zahire deposu, 31 hamam, 18 türbe ve daha pek çok irili ufaklı yapı... Üstelik, ünlü eserlerini peşi sıra yaratmaya, 54 yaşındayken "çıraklık eserim" diyerek yaptığı Şehzade Mehmet Camisi'nden sonra başladı. Yani bunca ürünü, ömrünün son 45 yıllık dönemine sığdırdı. Koca Sinan'ı böylesine akılları durduran bir çalışmaya iten güç neydi?

Sorunun yanıtını, yaşadığı dönemin özelliğinde yakalıyoruz. 16. yüzyılda Osmanlı Devleti en güçlü döneminde yidi. Doğan Avcıoğlu, o dönemde "Batı üstünlüğünün hiçbir yönden söz edilemeyeceğini" vurgular. Osmanlının bu konumunu pekiştirmesi için ise "resmi yapılaşmaya" hız vermesi, camisiyle, hastanesiyle, medresesiyle, hanı-hamamı, sarayıyla tüm üstyapı kurumlarını ülkeye yerleştirmesi gerekiyordu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, ekonomik güçlüklere karşın art arda inşa edilen kamu yapılarımız, Anadolu'ya yayılan halkevi binalarımız nasıl genç Türkiye'nin çağdaş ve bağımsız kişiliğini güçlendiriyor idiyse, 16. yüzyılda yükselen eserler de "Yenilmez Osmanlı Devleti"nin kültürel kimliğini kuvvetlendiriyordu.

İşte bir ülkenin, bir kentin kültür mirasını yaratan ve tarihsel kişiliğini oluşturan yapıları; böylesine anlamlı, güç ve yüzyıllara yayılan olağanüstü çabalarla ortaya çıkmışlardır. Ve Sinan'ı andığımız şu günlerde, bu kimliğin ortadan kalkmasına neden olabilecek girişimler ne yazık ki giderek yaygınlaşmaktadır.

Örneğin, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, daha önceki 1710 sayılı Eski Eserler Yasası'na göre daha "ilimli" bir koruma uygulaması getirmiş olmasına karşın, "yetersiz" bulunarak tekrar değiştirilmek istenmektedir. Günümüzdeki yeni yasa tasarısında, tarihi eserlerimiz, bu kez arazilerinde hiçbir uzman ya da akademisyenin bulunmadığı, salt yerel yöneticilerden oluşacak kurullara "emanet" edilmektedir.

Bir başka yandan şiirlere, tablolara konu olan İstanbul siluetindeki görkemli kubbelerin, zarif minarelerin, yeşilin her tonuyla bezeli tepelerin yerini gökdelenlere bırakması için de kararlar alınmakta, planlar üretilmektedir. Üstelik bu planlar kâğıda da çizilmemekte, "kafaların içinde" saklanmaktadır. Dahası; kimi "yüksek mimarlarımız" da bu "imha planlarını" onaylayabilmektedir. Cemal Süreya'nın ünlü dizelerini anımsamamak olası mı?

"Bütün mühendisler de yüksek oldu, mimarlar da / Bir sen alçak kaldın ey Koca Sinan usta..."

'DÜNYA KENTİ'MİZE YAKIŞMAZ!

Mimar Sinan, özellikle kubbelerinde Bizans'ın deneylerinden yararlandı. Süleymaniye'de Ayasofya'nın plan şemasını temel alıp zenginleştirmesini Sultan'a dahi kabul ettirdi. Kendinden önceki kültürlere bir sanatçı olarak arkasını dönmedi. Tersine, kucakladı. "Aynı topraklarda yaşamış insanların" eserlerine sahip çıktı. Bu nedenle Doğan Kuban, O'nun için, "Kültürümüzün evrensel kültüre katıldığı damarlardan biridir" der. Aynı nedenle Sinan bir "dünya mimarıdır" İstanbul'un da "dünya kenti" olmasında Sinan'ın yeri çok büyüktür.

Şehircilik bilimi, "metropoliz" tanımlarken, "ülkesinin nüfusunun %10'unu barındırmayı" olağan sayıyor. Oysa ki İstanbul'da Türkiye nüfusunun %11.5'i yaşamaktadır ve bu oran hızla da yükselmektedir. Demek ki İstanbul için artık "metropol ötesi" bir tanım söz konusudur. Ve "metropol ötesi" bir dünya kenti olma özelliğinin korunabilmesi için de ilk önce kültürel yapısına her ne pahasına olursa olsun dört elle sarılması gerekmektedir. Örneğin, "trafiği rahatlatmak" uğruna kültür varlıklarını yok etmeye kalkışmak, ne "dünya kenti"ne hizmet etmeye yakışır ne de dünya mimarı Sinan'ın torunu olmaya. Beş yıla kalmaz, o genişletilen cadde de dar gelecek. Bu kez belki de "daha genişlemek için" yıkım sıkıntısı Sinan'ın eserlerine kadar dayanacaktır. Altı milyonluk tarihi kentin sonunda otobanlarla kaplanıp havaalanına dönüşmesi beklenemeyeceğine göre, spekülatif kazançlardan ve "iş merkezleri"ne arsa yaratmaktan" başka "kalıcı hiçbir yararı" olmayan bu "yıkım planlarından" artık vazgeçilmelidir, daha fazla zaman kaybetmeden "gerçek metro" için kollar sıvanmalıdır.

Bugün, onca kısalığına karşın boyundan büyük iş gören Tünel'imiz, 1870'lerde açılırken, öbür "dünya kentlerinde" de metro yapımına yeni başlanıyordu. Aradan 100 yıldan çok zaman geçti. İstanbul'un tüneli aynı uzunlukta kaldı. Paris'te ise 6 milyonu aşan günlük yolcu sayısının %65'i, Moskova'da 7 milyon yolcunun %42'si artık metroyla taşınıyor. Ve ne Paris'te ne Moskova'da ne de metroya kavuşan öbür dünya kentlerinde, yol genişletmek için dozerler tarihi çevreye saldırıyorlar! Bu kentlerin siluetleri değişmiyor, kişilikleri yok olmuyor. Metro çözümü, özellikle tarihi kentlere korunmaya yönelik erdişlerin ve kültür mirasının yok edilmemesi için alınabilecek bir sıfır-tedbir. Ve kadar pahalı olursa olsun, "yıkımdan kurtardığı" değerlerden çok daha ucuzdur...

Başta İstanbul olmak üzere pek çok kentümüzde tarihi çevre hızlı bir bozulma sürecine girmiştir. Nüfus ve "bina sayısı" artışı olarak gerçekleşen nicel büyüme, "kontrolsüz yük olma" kompleksi içinde göklere çıkartılırken, nitelik kaybı ve yozlaşma göz ardı edilmektedir.

Tüp projelerle kurulası toplu konut-mahalleri kendine özgü özellikleri olan şehirlerimizi birbirine benzetmiştir.

"Muhafazakâr" belediye yöneticileri, bunalımdaki "yap-sat sektörünü" kurtarmak için, yüksek katlı yapı yoğunlukları getiremediklerinden ötürü SİT alanlarından, tarihi yapıların "muhafaza" edilmesinden yakınmaktadırlar. İmar planlarını yapma ve değiştirme yetkilerini, kent topraklarının "daha iyi yaşanır çevreler" olarak düzenlenmesi yönünde değil, "daha çok para kazanılır arsalara dönüşmesi" yönünde kullanmaktadırlar.

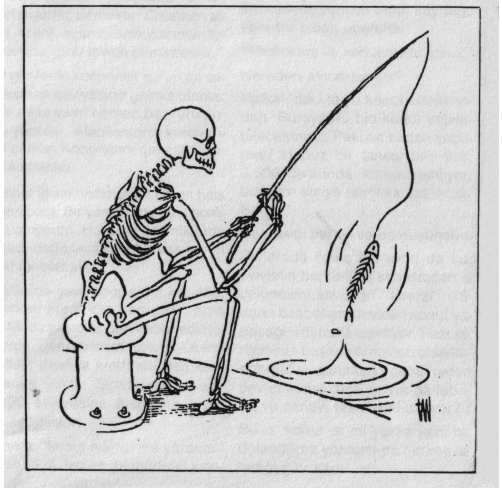
GÖSTERİN YIKALIM!

Köklü "toplu taşıma" yatırımlarının sürekli ertelenmesinden ötürü kördüğüm olan ulaşımın, gösterişli dış yapılara harcanan milyarlarla daha da yetersiz kalan altyapının, hava kirliliğinin, susuzluğun, holding binalarına "prestijli semtlerde" yer bulma telaşı ile yeşil alanların neredeyse hiç kalmamasının, çoğalan batakhanelerin, ahlak çöküntüsünün, gecekondu nüfusunun %70'lere tırmanmasının; kısaca "kentlerimizin giderek daha da yaşanılmaz" olmasının sorumlusu hangi tarihi yapıdır? Hangi kültür varlığımızdır? Hangi SİT alanıdır?

Gösterin, hep birlikte yıkalım, kurtulalım...

Şekil 3.32 Cumhuriyet gazetesi, Sinan'ın Minareleri ve Gökdelenler, 2 Mayıs 1987

1980'li yılların sonunda Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir karikatür ve Hürriyet gazetesinde yer alan "Bundan Başka İstanbul Yok" başlıklı yazı, kentlerde yaşanmaya başlanan bozulma sürecinin aynı hızla devam etmesi durumunda kentlilerin içine düşeceği durumu çok iyi anlatmaktadır.

Şekil 3.33 Cumhuriyet gazetesi, 11 Ekim 1989

Sonuç olarak 1980-1990 döneminde genel medyada mimarlık ile ilgili ağırlıklı olarak göç olgusu ile birlikte gelişen gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, imar affı gibi kentleşme sorunlarının yer aldığı gözlemlenmiştir.

3.2.1.2 1990-2000 Döneminde Basılı Medyada Mimarlık

1990-2000 döneminde Türkiye'de genel medyada bir önceki dönemde olduğu gibi ağırlıklı olarak göç sonucu oluşan gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, imar affı gibi kentsel sorunlar yer almıştır. Ancak bu dönemde 1980-1990 dönemine göre kentsel sorunların ele alınış biçimi ve sıklığı değişmiştir. 1990-2000 döneminde Türkiye'de genel medyada kentsel sorunların daha önceki döneme oranla çok daha fazla yer aldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca 1990 sonrası dönemde genel medyada yer alan yazılarda kentsel sorunların somut örnekler üzerinden daha gerçekçi bir şekilde ele alındığı görülmektedir.

TARTIŞMA

Nazım Plan ve İstanbul

İstanbul, mimari ve şehirciliğin bir deneme sahnesi olmaktan kurtarılmalıdır.

Mimarlar Odası mensupları arası ilişkilerde belirli gelenekler, yazılı, yazısız kurallar vardır. Karşılıklı olarak bu kurallara uyulması hem mimarlık mesleğinin ve hem de uygarlığın gereği sayılmalıdır.

Günümüzün değişen sorunları karşısında kentlerimizin doğal ve tarihi değerlerini koruma bilincine her zamankinden çok gereksinme duyulduğu bir gerçektir.

Çok isterim... Yapılan ve İstanbulumuz için günahkârlıkla yüklü bu mimari ve şehircilik hataları çok bilmişlikler Anakent Belediyesi meclislerinin gündemlerine girer ve bu toplantılara geniş çapta üniversite mensupları, koruma kurulları üyeleri, oda temsilcileri, çevre koruma uzmanları vb tüm ilgililer katılırlar. Uygar bir toplumun duyarlı kişilerinden oluşacak bu yapıcı ve sorumlu kurul, öyle inanıyorum ki uzun vadeli, fakat sağlıklı bir çözüme gidecektir.

Bu konuda gerektiği kadar açık olmak; 'neler vardı, neler yapıldı ve neler kaybedildi' gibi sorular yanıtlarını bulmadıkça ve bu tutum devam ettiği müddetçe İstanbul kenti üzülerek belirteyim ki daha çok çekecek ve çirkinleşecektir.

Bu konu ile ilgili tüm yöneticiler, uzman ve kuruluşlara, tüm ilgili kişilere sesleniyorum... Lütfen, onurlu, sağlam yapılı, hastalıksız bir nazım planı bir an evvel ortaya koyunuz ve yıllar yılı hasret kaldığımız bu tabloyu her kişinin görebileceği bir mekânda sergileyiniz... Ne yapılacağını, kentin her yanı ile alacağı biçimi görelim; bu hususta görüşler alınsın ve artık bu plan yorgun, yaralı kentimizin alacağı şeklin beklenen çizgisini yaratsın.

Evet, bu planla beraber iyi niyetin, kent sevgisi ve duyarlılığı güzel ve sağlıklı bir ortamın beraberliğini ve bilhassa da yazımın başında belirtmiş olduğum mesleki kural ve geleneklerin yürürlüğe girmesi gerekmektedir. Bu davranış biçimi, yıllarca hasretini çektiğimiz mesleki kararlar ve yapılaşmalar olmalıdır. Sonuç olarak bu kutsal görevde iyiye, güzele ve sağlama varılmak isteniyorsa ve yerel yönetimler de lütfedip gereksinme duyduklarında, onları yalnız bırakmayacaklarına emin bulunduğum mimarlar odasına, üniversitelere ve tüm ilgili kuruluş ve kişilere çok işler düşmektedir.

Aksi halde sorumluluk ortak olacak ve ileriki nesiller herhalde bir gün bu kente yapılan kötülükleri ve sorumlularını iyi bir şekilde anmayacaklardır. Bu görünüş karşısında yapılacak olan şudur. Ciddi bir tutumla evvelce yapılmış olan kötülükleri bir noktada kesmeye gayret ederek, hataları minimuma indirerek son ümidimiz olacak olan bir nazım plan süzgecinden geçirerek ve icap ederse bazı bölgelerdeki yapılaşmaları dondurarak biraz olsun bir düşünme evresine geçmenin doğru olacağıdır.

İstanbulumuzu gökdelenler, beş yıldızlı oteller, yıkımlar, rasgele kazıklı köprüler ve yollar, bölgesel planlar, sokak, cadde ve meydan tanzimleri gibi neyin nereye bağlantılı olacağı bilinmeyen rasgele yersiz ve şekilsiz bir sözde imar hareketi kurtaramaz. Tüm bunlar ancak ve ancak yapılan teşhisler sonucu meydana çıkarılan hastalıkları iyileştirecek köklü ve sağlam esasları kapsayan, ileriye dönük bir nazım planla ortadan kaldırılmış olacaktır. Yeni, fakat hasta yapılaşmanın yanında eski mezarların ve mimari miras olan tüm yapıların tahribi, yıkımı ve çok kötü bir şekilde biçim ve kılık değiştirerek yapılan restorasyonu, mahalle ve sokakların yavaş yavaş yok olmaları örneğin **Zeyrek** mahallesi ve **Süleymaniye Kirazlı Mescit** sokağı ve çevresini bu halleriyle bakımsız, umursanmaz ve gözden çıkarılmış sayabiliriz. Bunlar gibi niceleri ilgiden yoksundur. Evet, durum her yönüyle derin ve kararlı bir çalışmaya özlem duymaktadır. Üzerinde ciddi bir şekilde çalışılmış ve uygulaması da eskiden olduğu gibi keyfe ve rütbeye göre değişmeyen bir nazım plan, İstanbul kentini ucu ucuna kurtaracaktır.

İstanbul, mimari ve şehirciliğin bir deneme sahnesi olmaktan kurtarılabilir.

Prof. Mimar MUHLİS TÜRKMEN
Mimar Sinan Üniversitesi Öğretim Üyesi

Şekil 3.34Cumhuriyet gazetesi, Nazım plan ve İstanbul 3 Eylül 1991

KONUK YAZAR

İstanbul'un asıl sorunu hızlı kentleşme değil, kentleşememedir

Dr. İ. ERGÜN GÖKNEL
İSKİ Genel Müdürü

İstanbul'un bütün sorunlarının, ister ulaşım, ister su, ister konut sorunu olsun, getirilen çözümlerin hızlı nüfus artışına yetişememiş olmasından kaynaklandığı bir gerçektir.

Üstelik İstanbul'un, Türkiye'nin bu "**en gelişmiş**" şehrinin, her semtinin de çağdaş şehircilik imkânlarından eşit koşullarda yararlandığını söylemek mümkün değildir.

Bu gerçekleri hepimiz biliriz. Ama şehir nüfusu katlanarak giderken, yapılan çalışmaların yetersizliğine, "**yaşama kalitesi**"nin düşmesine pek ses çıkardığımız da söylenemez. "**İstanbul'da zorlukla kendine barınacak bir yer, bir iş bulmaya çalışan yeni İstanbullu nasıl sesini çıkarsın ki**" diyeceksiniz. Doğru.

Ama nasıl anayasa bireyler arasında özel koşullara göre bir ayrım yapmıyor, bütün vatandaşları eşit kabul ediyorsa, İstanbul da bütün vatandaşlarına eşit hizmet götürmek zorunda. Ancak bu, İstanbullulara "ayrıcalıklı" olduğu anlamına gelmez. Aksine, İstanbul'un bu "ayrıcalıksız" durumu, onu hak etmediği bir sürü sorunla karşı karşıya bırakmıştır. Bu sorunlar, İstanbul'un bugünkü durumunu, hak etmediği bir kötü tablo olarak çizmemize yol açmıştır. Kimseyi yeni İstanbullu olmuş, eski İstanbullu diye ayırt edemezsiniz. Diğer taraftan da İstanbul'un şöyle bir geçmişine baktığımızda, raylı ulaşım sisteminin geliştirilmek yerine neden terk edildiğini, deniz ulaşımının neden gelişemediğini, kaldırımların, park ve bahçelerin düzeninin dahi bugünküne oranla geçmişte çok daha ileride olduğunu düşünmeden edemezsiniz.

Nedense İstanbullular olarak değerlerimize değer katacağımıza, elde olanı yitirmeyi kanıksamış bulunuyoruz.

Belki bugün bir lüks gibi görünüyor, ama sağlıklı bir yaşama imkânı sağlayan ve bir büyük şehir için paha biçilmez değeri olan sayfiye yerlerini bir bir yitirmedik mi? Plajlarımızı birbirinin ardından kapatıp, dünya güzeli derelerimiz kanalizasyona, küçük kıyı denizciliği tarihten silinmeye doğru gitmedi mi? Hanımın, sosyal alanlar yok edilirken, "Ah, Sonu hak etmedik diyebildik? Belki kötümser bir tablo çiziyorum, diye düşüneceksiniz. Ama bütün bunlarda bizim de biraz sorumluluğumuz yok mu dersiniz?

İşte ne yazık ki İstanbul'un suyu da bu "**kalite kaybı**"ndan payını almıştır. Şehrin içinde gürül gürül akan memba sularının kirlenmesine, suyunun kesilmesine pek aldırmadık. Oysa yüzyılın başında İstanbullular demir borularla getirilen Hamidiye suyunun lezzetini beğenmeyip ille de pişmiş toprak künklerle getirilen diğer memba sularını tercih edecek kadar sularına düşkündürler! Şimdi geçmişe hayıflanmayı bir kenara bırakalım, iyi şeylerimiz de var: Eğer suyumuz yeterli ise banyomuzda zahmetsiz sıcak su veren şofbenlerimiz, otomatik çamaşır ve bulaşık makinelerimiz var.

Bunlar çok güzel. Ama diğer taraftan İstanbul'un yüzde kırkının da sokaklarının bile olmadığı bir gerçek. Çünkü o kadar büyük semtlerinin henüz suyu ve kanalizasyonu bile yok! İstanbul'un bazı semtleri ne yazık ki su konusundaki gelişmeleri bir asır öncesinden takip edemiyorlar. Çünkü ne temiz suyu olan kuyuları ne de mahallelerinde bedava akan memba suları var. Bu akıl almaz çelişki hem insan olma onuruna, hem de yaşama hakkına saygısızlık değil de nedir? İşin aslına bakarsak, bu çelişkiler İstanbul'un sorunlarını da aşacak boyutlardır. Kentlileşemeden kentleşme, sanayileşemeden sanayileşme, İstanbul'un tek başına çözeceği problemler değildir. Bu genel tablo içinde İstanbul'a yapılan su yatırımları da hep geç kalmıştır. Su rezervlerimiz hep zorlanarak kullanılmış, elimizde "**uzun takatli**" bir su birikimi olmadığı için kuraklıklar hep yaşantımızı etkilemiştir. Sonuçta su, İstanbulluların geleneksel bir sorunu olmuştur.

İstanbul'un bugünkü ve diğer gündeki gelişmelerin sonucu olarak hızlı şehirleşmeye karşı çözüm bulunmamasında mı? Yoksa bu gelişmeleri adım adım izleyecek şehircilik esaslarının ve uygulamalarının gerçekleştirilememiş olmasında mı?

Köyden kente göç gerçekte hükümet politikalarını da aşacak bir "**devlet politikası**" içinde değerlendirilmelidir. Köyden kente göçün, yaptırımlarla değil, uzun vadeli politikalarla hem ekonomik, hem de demokratik biçimde çözülebileceğine inanıyorum. Bugünkü başıboşluğun, plansızlığın alternatifi katı yaptırımlar değil, insanları yaşadıkları bölgelerdeki imkânlarını geliştirecek ve geleceklerine sahip çıkmalarını sağlayacak kalıcı çözümlere kavuşturmaktır.

Bugün şehircilik tek doğruların ve tepeden inme kararların kabul görmediği bir sosyal bilim hüviyeti kazanmıştır. Günümüzde şehircilik insanları nesne olarak almayan, karar süreçlerine katılmalarını sağlayan örgütlenme modellerini ve kavramlarını içermektedir.

İstanbul'un su, çevre, ulaşım, konut gibi sorunlarının çözümü için de süreklilik taşıyan politikalarla birlikte, İstanbulluların sorunlarına, geleceklerine sahip çıkmasını sağlayacak demokratik bir politik iletişim zemininin gerekliliğine inanıyorum. Bugüne kadar demokrasi belki de Türkiye'nin özel koşullarından dolayı yalnızca politik alanla sınırlı kaldı. Bugün bu kavramın kapsamını genişletecek farklı uygulamaların zamanı gelmiştir.

İşte bu nedenle İSKİ, su sorununun tartışılması için her aşamada bir açıklık politikası uygulamakta, yalnızca politik kuruluşları, kişileri değil, kamuoyunu da sağlıklı bilgilendirmek için sistemli bir iletişim programını hayata geçirmektedir.

Bugün bu çabalar sayesinde İstanbul, su konusunda bir dönüm noktasına gelmiştir. Gerçekleştirmek istediğimiz yatırımlar yalnızca bugünü telafi edebilecek yatırımlar değildir. İlk aşamada Avrupa yakasında Istıranca dereleri ile başlayan, daha sonraki aşamada Bulgaristan sınırına kadar olan su kaynaklarını İstanbul'a aktarmayı hedefleyen, Anadolu yakasında Yeşilçay sistemi içinde yer alan, İsaköy ve Sungurlu derelerini devreye sokan hızla gerçekleştirebilecek önemli bir yatırımlar programı uygulama aşamasına gelmiştir.

Başlangıçta regülatörler aracılığıyla devreye girecek bu büyük proje, bir "**su takvimi**" içinde hızla tamamlanacaktır.

Moduler özellikleri sayesinde proje, İstanbullulara sularının geleceğine hükmetme fırsatı sağlayacaktır.

Bu aşamada İstanbullulardan beklediğimiz sabır ve sorunlara sahip çıkmaktır.

İstanbulluların yaşadığı sıkıntıları yakından biliyor ve her an, hep birlikte paylaşıyoruz. Sorunların İstanbullular tarafından sahiplenebilmesi ise merkezi yönetimin konuya ilgisini ve ayırdığı kaynakları arttıracak, yatırımlar bugüne kadar olduğu gibi, tesadüfi kararlar ve "**imkânlar ölçüsünde**" gerçekleşir olmaktan çıkacaktır.

Bu süre içinde İstanbulluların sınırlı olan suyu çok daha dikkatle kullanacaklarına, suyu nispeten bol olan hemşerilerimizin su alamayan hemşerilerimizi düşünerek su kayıplarının ve fazla su kullanımının önüne geçeceklerine inanıyorum.

Evet, sorunlarımız büyük, paylaşmamız gereken koşullar zorluklarla dolu, ama İstanbulllular olarak gerçekleştireceğimiz büyük çalışmalar, hepimizi bu dönüm noktasında umutlandırmaktadır. Bugün başlattığımız yoğun çabalar, yaşadığımız zorluklar, bizlere unutturacak birer umut kaynağıdır.

● GALERİ ● ATÖLYE

PERA 146 97 38-132 64 26

SERGİ
gülçin aksoy
sedat balkır
halim çeliker
tanju demirci
haluk gedik
bahar kocaman
senay önal
nurcan perdahçı
kadir reisli
ilhan şen
20.8–10.9.1990
DERİMOD KÜLTÜR MERKEZİ

Vakko Sanat Galerileri
Sunar:
Vakko/Beyoğlu
FÜSUN SAĞLAM
Resim Sergisi
4 Eylul - 29 Eylül 1990
Vakko/İzmir
SÜLEYMAN SAİM TEKCAN
Özgun Baskı Sergisi
4 Eylul - 29 Eylül 1990

EDPA Tekstilbank Sanat Galerisi
Birleşik Sergi
5 Eylül-24 Eylül
Hüsrevgerede Cad. No: 125 Teşvikiye 136 12 79

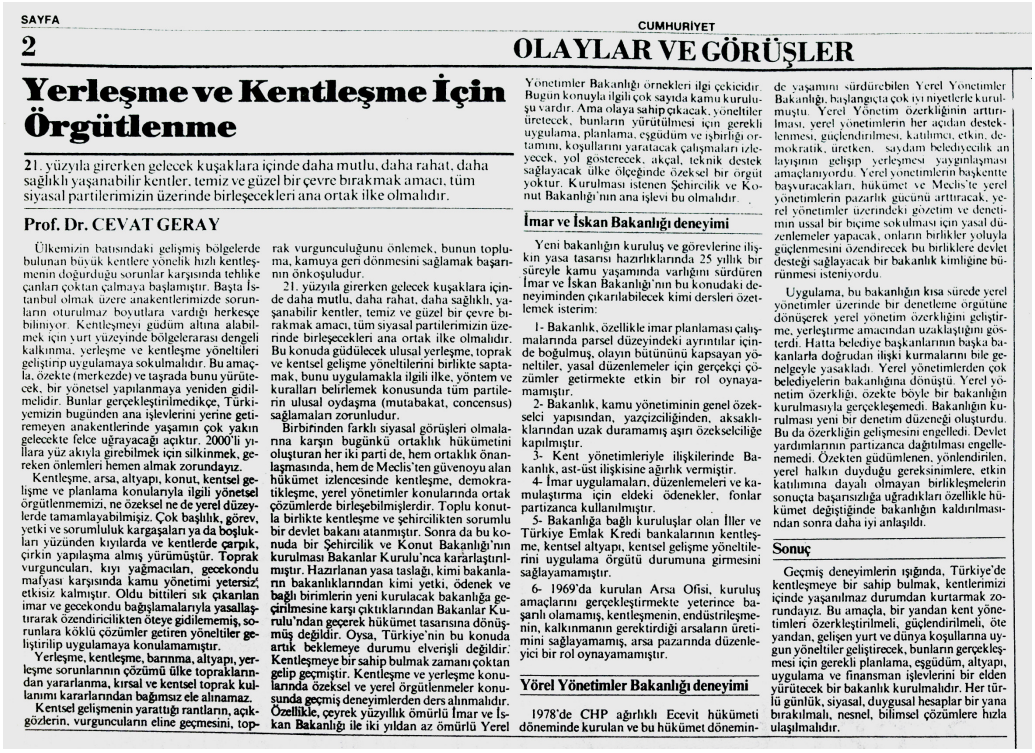
TEM SANAT GALERİSİ
Resim ve Heykel
17 Ağustos - 7 Eylül 1990

DÖNEM KAYITLARIMIZ AÇILMIŞTIR.
Resim • İç Mimarlık • Stilistlik • Modelistlik •
Mankenlik ve Zarafet • Klasik Gitar
ÇİZGİ
T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL ÇİZGİ RESİM VE MODA KURSLARI
BAŞVURU
Bağdat Cad. Kantarcı Durağı Muradoğlu Apt.
333/3-7-8 Erenköy/İstanbul
Tel: 360 69 10

YIL ...1990...EYLÜL...
ilk olmanın mutluluğunu yaşarken,
amacımız en iyisi olmak...
istasyon sanat evi
TEŞVİKİYE, Maçka Cad. Maçka Palas 41/7 140 56 50-130 66 17
ERENKÖY, Etemefendi Cad. 36 Sanat Köşkü 385 41 31 (3 hat)

Şekil 3.35 Cumhuriyet gazetesi İstanbul'un asıl sorunu kentleşme değil kentleşememedir 6 Eylül 1990

1990'lı yıllarda da 80'li yıllarda olduğu gibi mimarlıkla ilgili olarak genel medyaya göç olgusuyla birlikte konut sorunu, gecekondulaşma, kaçak yapılaşm imar affı gibi hızlı kentleşme sürecinde yaşanan kentsel sorunlar yansımıştır. Ancak söz konusu kentsel sorunlar bu dönemde genel medyada hem daha sık hem de daha detaylı olarak ele alınmıştır.

SAYFA 2 — CUMHURİYET

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Yerleşme ve Kentleşme İçin Örgütlenme

21. yüzyıla girerken gelecek kuşaklara içinde daha mutlu, daha rahat, daha sağlıklı yaşanabilir kentler, temiz ve güzel bir çevre bırakmak amacı, tüm siyasal partilerimizin üzerinde birleşecekleri ana ortak ilke olmalıdır.

Prof. Dr. CEVAT GERAY

Ülkemizin batısındaki gelişmiş bölgelerde bulunan büyük kentlere yönelik hızlı kentleşmenin doğurduğu sorunlar karşısında tehlike çanları çoktan çalmaya başlamıştır. Başta İstanbul olmak üzere anakentlerimizde sorunların oturulmaz boyutlara vardığı herkesçe bilinmiyor. Kentleşmeyi güdüm altına alabilmek için yurt yüzeyinde bölgelerarası dengeli kalkınma, yerleşme ve kentleşme yönelimleri geliştirip uygulamaya sokulmalıdır. Bu amaçla, özekte (merkezde) ve taşrada bunu yürütecek, bir yönetsel yapılanmaya yeniden gidilmelidir. Bunlar gerçekleştirilmedikçe, Türkiyemizin bugünden ana işlevlerini yerine getiremeyen anakentlerinde yaşamın çok yakın gelecekte felce uğrayacağı açıktır. 2000'li yıllara yüz akıyla girebilmek için silkinmek, gereken önlemleri hemen almak zorundayız.

Kentleşme, arsa, altyapı, konut, kentsel gelişme ve planlama konularıyla ilgili yönetsel örgütlenmemizi, ne özeksel ne de yerel düzeylerde tamamlayabilmişiz. Çok başlılık, görev, yetki ve sorumluluk kargaşaları ya da boşlukları yüzünden kıyılarda ve kentlerde çarpık, çirkin yapılaşma almış yürümüştür. Toprak vurguncuları, kıyı yağmacıları, gecekondu mafyası karşısında kamu yönetimi yetersiz, etkisiz kalmıştır. Oldu bittileri sık çıkarılan imar ve gecekondu bağışlamalarıyla yasallaştırarak özendiricilikten öteye gidilememiş, sorunlara köklü çözümler getiren yönelimler geliştirilip uygulamaya konulamamıştır.

Yerleşme, kentleşme, barınma, altyapı, yerleşme sorunlarının çözümü ülke topraklarından yararlanma, kırsal ve kentsel toprak kullanımı kararlarından bağımsız ele alınamaz.

Kentsel gelişmenin yarattığı rantların, açık gözlerin, vurguncuların eline geçmesini, toprak vurgunculuğunu önlemek, bunun toplumu, kamuya geri dönmesini sağlamak başarının önkoşuludur.

21. yüzyıla girerken gelecek kuşaklara içinde daha mutlu, daha rahat, daha sağlıklı, yaşanabilir kentler, temiz ve güzel bir çevre bırakmak amacı, tüm siyasal partilerimizin üzerinde birleşecekleri ana ortak ilke olmalıdır. Bu konuda güdülecek ulusal yerleşme, toprak ve kentsel gelişme yönelimlerini birlikte saptamak, bunu uygulamakla ilgili ilke, yöntem ve kuralları belirlemek konusunda tüm partilerin ulusal oydaşma (mutabakat, concensus) sağlamaları zorunludur.

Birbirinden farklı siyasal görüşleri olmalarına karşın bugünkü ortaklık hükümetini oluşturan her iki parti de, hem ortaklık önanlaşmasında, hem de Meclis'ten güvenoyu alan hükümet izlencesinde kentleşme, demokratikleşme, yerel yönetimler konularında ortak çözümlerde birleşebilmişlerdir. Toplu konutla birlikte kentleşme ve şehircilikten sorumlu bir devlet bakanı atanmıştır. Sonra da bu konuda bir Şehircilik ve Konut Bakanlığı'nın kurulması Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılmıştır. Hazırlanan yasa taslağı, kimi bakanlıkların bakanlıklarından kimi yetki, ödenek ve bağlı birimlerin yeni kurulacak bakanlığa geçirilmesine karşı çıktıklarından Bakanlar Kurulu'ndan geçerek hükümet tasarısına dönüşmüş değildir. Oysa, Türkiye'nin bu konuda artık beklemeye durumu elverişli değildir. Kentleşmeye bir sahip bulmak zamanı çoktan gelip geçmiştir. Kentleşme ve yerleşme konularında özeksel ve yerel örgütlenmeler konusunda geçmiş deneyimlerden ders alınmalıdır. Özellikle, çeyrek yüzyıllık ömürlü İmar ve İskan Bakanlığı ile iki yıldan az ömürlü Yerel Yönetimler Bakanlığı örnekleri ilgi çekicidir. Bugün konuyla ilgili çok sayıda kamu kuruluşu vardır. Ama olaya sahip çıkacak, yönelimler üretecek, bunların yürütülmesi için gerekli uygulama, planlama, eşgüdüm ve işbirliği ortamını, koşullarını yaratacak çalışmaları izleyecek, yol gösterecek, akçal, teknik destek sağlayacak ülke ölçeğinde özeksel bir örgüt yoktur. Kurulması istenen Şehircilik ve Konut Bakanlığı'nın ana işlevi bu olmalıdır.

İmar ve İskan Bakanlığı deneyimi

Yeni bakanlığın kuruluş ve görevlerine ilişkin yasa tasarısı hazırlıklarında 25 yıllık bir süreyle kamu yaşamında varlığını sürdüren İmar ve İskan Bakanlığı'nın bu konudaki deneyiminden çıkarılabilecek kimi dersleri özetlemek isterim:

1- Bakanlık, özellikle imar planlaması çalışmalarında parsel düzeyindeki ayrıntılar içinde boğulmuş, olayın bütününü kapsayan yönelimler, yasal düzenlemeler için gerçekçi çözümler getirmekte etkin bir rol oynayamamıştır.

2- Bakanlık, kamu yönetiminin genel özekselci yapısından, yazıcizliğinden, aksaklıklarından uzak duramamış aşırı özekselciliğe kapılmıştır.

3- Kent yönetimleriyle ilişkilerinde Bakanlık, ast-üst ilişkisine ağırlık vermiştir.

4- İmar uygulamaları, düzenlemeleri ve kamulaştırma için eldeki ödenekler, fonlar partizanca kullanılmıştır.

5- Bakanlığa bağlı kuruluşlar olan İller ve Türkiye Emlak Kredi bankalarının kentleşme, kentsel altyapı, kentsel gelişme yönelimlerini uygulama örgütü durumuna girmesini sağlayamamıştır.

6- 1969'da kurulan Arsa Ofisi, kuruluş amaçlarını gerçekleştirmekte yeterince başarılı olamamış, kentleşmenin, endüstrileşmenin, kalkınmanın gerektirdiği arsaların üretimini sağlayamamış, arsa pazarında düzenleyici bir rol oynayamamıştır.

Yörel Yönetimler Bakanlığı deneyimi

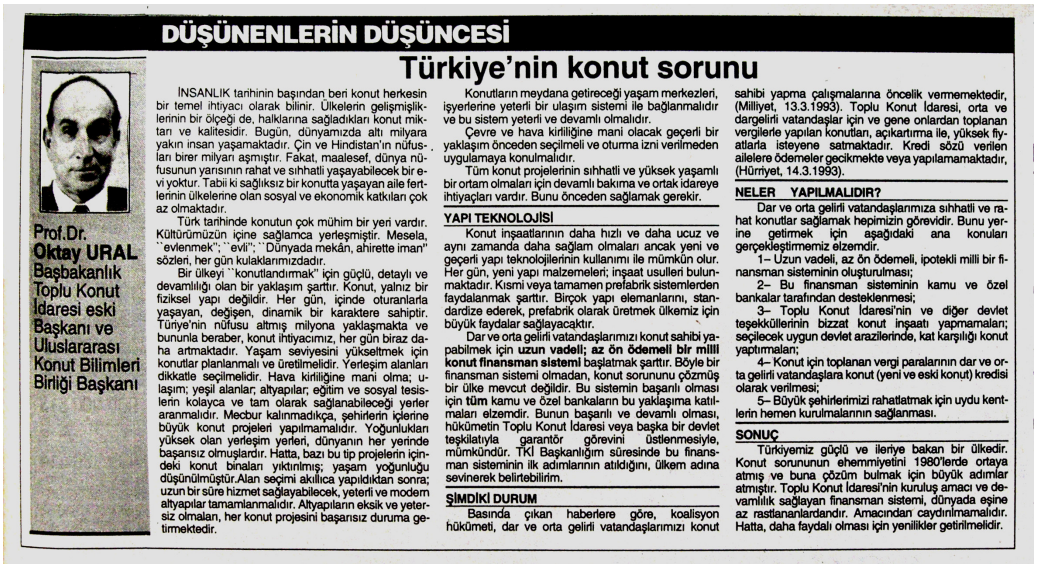
1978'de CHP ağırlıklı Ecevit hükümeti döneminde kurulan ve bu hükümet döneminde yaşamını sürdürebilen Yerel Yönetimler Bakanlığı, başlangıçta çok iyi niyetlerle kurulmuştu. Yerel Yönetim özerkliğinin arttırılması, yerel yönetimlerin her açıdan desteklenmesi, güçlendirilmesi, katılımcı, etkin, demokratik, üretken, saydam belediyecilik anlayışının gelişip yerleşmesi yaygınlaşması amaçlanıyordu. Yerel yönetimlerin başkentte başvuracakları, hükümet ve Meclis'te yerel yönetimlerin pazarlık gücünü arttıracak, yerel yönetimler üzerindeki gözetim ve denetimin ussal bir biçime sokulması için yasal düzenlemeler yapacak, onların birlikler yoluyla güçlenmesini özendirecek bu birliklere devlet desteği sağlayacak bir bakanlık kimliğine bürünmesi isteniyordu.

Uygulama, bu bakanlığın kısa sürede yerel yönetimler üzerinde bir denetleme örgütüne dönüşerek yerel yönetim özerkliğini geliştirme, yerleştirme amacından uzaklaştığını gösterdi. Hatta belediye başkanlarının başka bakanlarla doğrudan ilişki kurmalarını bile genelgeyle yasakladı. Yerel yönetimlerden çok belediyelerin bakanlığına dönüştü. Yerel yönetim özerkliği, özekte böyle bir bakanlığın kurulmasıyla gerçekleşemedi. Bakanlığın kurulması yeni bir denetim düzeneği oluşturdu. Bu da özerkliğin gelişmesini engelledi. Devlet yardımlarının partizanca dağıtılması engellenemedi. Özekten güdümlenen, yönlendirilen, yerel halkın duyduğu gereksinimlere, etkin katılımına dayalı olmayan birlikleşmelerin sonuçta başarısızlığa uğradıkları özellikle hükümet değiştiğinde bakanlığın kaldırılmasından sonra daha iyi anlaşıldı.

Sonuç

Geçmiş deneyimlerin ışığında, Türkiye'de kentleşmeye bir sahip bulmak, kentlerimizi içinde yaşanılmaz durumdan kurtarmak zorundayız. Bu amaçla, bir yandan kent yönetimleri özerkleştirilmeli, güçlendirilmeli, öte yandan, gelişen yurt ve dünya koşullarına uygun yönelitler geliştirecek, bunların gerçekleşmesi için gerekli planlama, eşgüdüm, altyapı, uygulama ve finansman işlevlerini bir elden yürütecek bir bakanlık kurulmalıdır. Her türlü günlük, siyasal, duygusal hesaplar bir yana bırakılmalı, nesnel, bilimsel çözümlere hızla ulaşılmalıdır.

Şekil 3.36 Cumhuriyet gazetesi, Yerleşme ve kentleşme için örgütlenme 7 Ekim 1992

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCESİ

Türkiye'nin konut sorunu

Prof.Dr. Oktay URAL Başbakanlık Toplu Konut İdaresi eski Başkanı ve Uluslararası Konut Bilimleri Birliği Başkanı

İNSANLIK tarihinin başından beri konut herkesin bir temel ihtiyacı olarak bilinir. Ülkelerin gelişmişliklerinin bir ölçeği de, halklarına sağladıkları konut miktarı ve kalitesidir. Bugün, dünyamızda altı milyara yakın insan yaşamaktadır. Çin ve Hindistan'ın nüfusları birer milyarı aşmıştır. Fakat, maalesef, dünya nüfusunun yarısının rahat ve sıhhatli yaşayabilecek bir evi yoktur. Tabii ki sağlıksız bir konutta yaşayan aile fertlerinin ülkelerine olan sosyal ve ekonomik katkıları çok az olmaktadır.

Türk tarihinde konutun çok mühim bir yeri vardır. Kültürümüzün içine sağlamca yerleşmiştir. Mesela, ``evlenmek''; ``evli''; ``Dünyada mekân, ahirette iman'' sözleri, her gün kulaklarımızdadır.

Bir ülkeyi ``konutlandırmak'' için güçlü, detaylı ve devamlılığı olan bir yaklaşım şarttır. Konut, yalnız bir fiziksel yapı değildir. Her gün, içinde oturanlarla yaşayan, değişen, dinamik bir karaktere sahiptir. Türkiye'nin nüfusu altmış milyona yaklaşmakta ve bununla beraber, konut ihtiyacımız, her gün biraz daha artmaktadır. Yaşam seviyesini yükseltmek için konutlar planlanmalı ve üretilmelidir. Yerleşim alanları dikkatle seçilmelidir. Hava kirliliğine mani olma; ulaşım; yeşil alanlar; altyapılar; eğitim ve sosyal tesislerin kolayca ve tam olarak sağlanabileceği yerler aranmalıdır. Mecbur kalınmadıkça, şehirlerin içlerine büyük konut projeleri yapılmamalıdır. Yoğunlukları yüksek olan yerleşim yerleri, dünyanın her yerinde başarısız olmuşlardır. Hatta, bazı bu tip projelerin içindeki konut binaları yıktırılmış; yaşam yoğunluğu düşünülmüştür.Alan seçimi akılıca yapıldıktan sonra; uzun bir süre hizmet sağlayabilecek, yeterli ve modern altyapılar tamamlanmalıdır. Altyapıların eksik ve yetersiz olmaları, her konut projesini başarısız duruma getirmektedir.

Konutların meydana getireceği yaşam merkezleri, işyerlerine yeterli bir ulaşım sistemi ile bağlanmalıdır ve bu sistem yeterli ve devamlı olmalıdır.

Çevre ve hava kirliliğine mani olacak geçerli bir yaklaşım önceden seçilmeli ve oturma izni verilmeden uygulamaya konulmalıdır.

Tüm konut projelerinin sıhhatli ve yüksek yaşamlı bir ortam olmaları için devamlı bakıma ve ortak idareye ihtiyaçları vardır. Bunu önceden sağlamak gerekir.

YAPI TEKNOLOJİSİ

Konut inşaatlarının daha hızlı ve daha ucuz ve aynı zamanda daha sağlam olmaları ancak yeni ve geçerli yapı teknolojilerinin kullanımı ile mümkün olur. Her gün, yeni yapı malzemeleri; inşaat usulleri bulunmaktadır. Kısmi veya tamamen prefabrik sistemlerden faydalanmak şarttır. Birçok yapı elemanlarını, standardize ederek, prefabrik olarak üretmek ülkemiz için büyük faydalar sağlayacaktır.

Dar ve orta gelirli vatandaşlarımızı konut sahibi yapabilmek için **uzun vadeli; az ön ödemeli bir milli konut finansman sistemi** başlatmak şarttır. Böyle bir finansman sistemi olmadan, konut sorununu çözmüş bir ülke mevcut değildir. Bu sistemin başarılı olması için **tüm** kamu ve özel bankaların bu yaklaşıma katılmaları elzemdir. Bunun başarılı ve devamlı olması, hükümetin Toplu Konut İdaresi veya başka bir devlet teşkilatıyla garantör görevini üstlenmesiyle, mümkündür. TKİ Başkanlığım süresinde bu finansman sisteminin ilk adımlarının atıldığını, ülkem adına sevinerek belirtebilirim.

ŞİMDİKİ DURUM

Basında çıkan haberlere göre, koalisyon hükümeti, dar ve orta gelirli vatandaşlarımızı konut sahibi yapma çalışmalarına öncelik vermemektedir, (Milliyet, 13.3.1993). Toplu Konut İdaresi, orta ve dargelirli vatandaşlar için ve gene onlardan toplanan vergilerle yapılan konutları, açıkartırma ile, yüksek fiyatlarla isteyene satmaktadır. Kredi sözü verilen ailelere ödemeler gecikmekte veya yapılamamaktadır, (Hürriyet, 14.3.1993).

NELER YAPILMALIDIR?

Dar ve orta gelirli vatandaşlarımıza sıhhatli ve rahat konutlar sağlamak hepimizin görevidir. Bunu yerine getirmek için aşağıdaki ana konuları gerçekleştirmemiz elzemdir.

1– Uzun vadeli, az ön ödemeli, ipotekli milli bir finansman sisteminin oluşturulması;

2– Bu finansman sisteminin kamu ve özel bankalar tarafından desteklenmesi;

3– Toplu Konut İdaresi'nin ve diğer devlet teşekküllerinin bizzat konut inşaatı yapmamaları; seçilecek uygun devlet arazilerinde, kat karşılığı konut yaptırmaları;

4– Konut için toplanan vergi paralarının dar ve orta gelirli vatandaşlara konut (yeni ve eski konut) kredisi olarak verilmesi;

5– Büyük şehirlerimizi rahatlatmak için uydu kentlerin hemen kurulmalarının sağlanması.

SONUÇ

Türkiyemiz güçlü ve ileriye bakan bir ülkedir. Konut sorununun ehemmiyetini 1980'lerde ortaya atmış ve buna çözüm bulmak için büyük adımlar atmıştır. Toplu Konut İdaresi'nin kuruluş amacı ve devamlılık sağlayan finansman sistemi, dünyada eşine az rastlananlardandır. Amacından caydırılmamalıdır. Hatta, daha faydalı olması için yenilikler getirilmelidir.

Şekil 3.37 Milliyet gazetesi, Türkiye'nin konut sorunu, 20 Nisan 1993

İnşaat sektörü gecekondu ve ek katlarla ayakta

Ali Rıza KARDÜZ

■ nce belediyelerin harcamaları, ardından toplu konut yapımı inşaat sektörünü canlandırmıştı. Belediye harcamalarının durması, toplu konut kaynaklarının kuruması, inşaat sektöründe duraklama ve hatta gerilemeye yol açıyordu.

■ Mahalli İdareler Seçimi'nden sonra, yeni oluşan belediyelerin, denetimi gevşetmeleri ve hatta denetimden vazgeçmeleri sonucu mevcut binalara eklenen katlar ve gecekondu artışı, inşaat sektörüne canlılık getirdi.

Karadenizli hemşehrimiz **Münih**'te inşaatçılığa başlamış. Gözüne bir ev kestirmiş. Kat karşılığı sahibi ile anlaşmış. Çok iyi **Almanya** bilen bir başka hemşehrisi ile belediyeye inşaat izni almak için gitmiş. Sorumlu **Alman** memurun karşısına dikilmişler. Bizimki izini koparmaya çalışıyor, arkadaşı tercüme ediyor:

"Ben bu dört katlı binayı yıkıp, aynen yapacağım."

"Yap."

"Ama altına dört de dükkan yapacağım."

"Yap."

"Ama çatı arasına bir de çekme kat yapacağım."

"Çatı arasına çekme kat yapmak da ne demek? Neden tam kat yapmıyorsun?"

"Beş kat yapabilir miyim?"

"Betonarme hesabı tutuyorsa on kat da yaparsın."

"Yirmi kat?"

"İstersen elli kat yap... Altmış kat yap..."

"Tamam tamam, elli kat yapacağım... Ama olur, tepeye bir de kaçak çekme kat yapayım? Sonra tama ibiağ ederim..."

"Bina yapmaya kalkan her Türk vatandaşı, Karadenizli hemşehrimizinkinin benzeri **dürtüler** ile hareket eder.

Gavurdan mal kaçırma

Kimine göre buna **göz doymaması** denir. Hocama göre ise de bu **gavurdan mal kaçırmak** dürtüsüdür.

Kimine göre biz gözümüz doymadığından böyle hareket ederiz. Ama bu aslında gavurdan mal kaçırmak dürtüsüdür."

"Hangi gavurdan hocam?..."

"Baba Türk, hep **gavura karşı** savaş içinde olmuş, devamlı **gavurdan mal kaçırma** çabasını sürdürmüştür. Baba Türk Orta Asya'dan **Allah Allah deyu...** atına atladığı gibi **tıkı tık**...batıya doğru yol almaya başlamıştır. Yaşam savaşı içinde, toprak arayışı içinde, devlet kurma çalkantısı içinde üretime fırsat bulamadığından, **gavurdan mal kaçırmak** zorunda kalmıştır."

"Bu işler bitti, o günler geride kaldı hocam..."

"Ama **gavurdan mal kaçırmak** bizim karakterimize yerleşti..."

"Malını kaçıracağımız gavur da yok?..."

"Milli Misak hudutları içinde kalıp, **Cumhuriyet** kurduğumuzdan bu yana gavurdan mal kaçırma alışkanlığını sürdürmek isteyenler, ya devletten ya da diğer vatandaşlardan mal kaçırıp, **egolarını** tatmin ediyorlar...

Gavurdan mal kaçırma dürtüsünün açık uygulaması toprak edinmede, inşaat yapmada görülür. Kimse benim hakkım budur deyip, hakkına razı olmaz...

Bir bodrum yerine iki bodrum yapmak, garajı dükkana dönüştürmek, balkon gibi yapıp, önünü örterek odaya çevirmek, çatı katlarını tam kat yapmak... Başkasının arazisine gecekondu kondurup, tapusunu aldıktan sonra satıp bir başkasını yapmak. Mevcut binalara kaçak kat çıkmak..."

Vatandaş köşeyi dönmek istiyor...

"Vatandaş ne yapsın hocam, köşeyi dönmek istiyor?..."

"Yapımı süren yeni Edirne karayolunun **Fatih Köprüsü-Kumburgaz** arası trafiğe açıldı. Bu yolun iki yanında çoğu kamu arazisi üzerinde mantar gibi bitmiş gecekondular var. Fakat bunlar apartman gecekondu. İki kat, üç kat, beş kat. Kırmızı tuğla sıvasız binalar. **Hiç birinde çatı yok.** Son katlarda **filiz** tabir edilen ek kat çıkmaya musait beton demir uçları.

Sultanbeyli'de 200 bin kişilik yeni bir kent doğmuş.

Cumhurbaşkanı Turgut **Özal** otoyolun açılışı için gazetecilere yoldan geçerken takdirlerini şöyle ifade etmiş: **(Bakın, hiçbirisi çatısını tamamlamamış. Paraları olunca bir kaç kat daha çıkmak niyetindeler...)"**

"Hocam, Bodrum'da eskiden bütün binalar iki katlı yapılırdı. Bu yıl yeni yapılan binalarda üç kat çıkmaya başlamışlar... Bu da yetmemiş, ileride kat çıkarız diye çatılarda betonların üzerinde demir filizler..."

"Demir filizli yarım beton çubuklar **gavurdan mal kaçırma** hazırlığıdır. Anadolu'yu gezenler bilir. Beton bunaların çatısı yoktur. Yukarıya doğru uzanan

Sabah gazetesi, İnşaat sektörü gecekondu ve ek katlarla ayakta, 19 Ağustos 1990

İstanbul'dan

Gecekondularla kuşatılan kent

DOĞAN ABALIOĞLU

İSTANBUL — Geldiğimizin ikinci günüydü, İstanbul'un mu diyelim, İSKİ'nin mi özlemi, gece yağmur az yağmış, gökyüzü pırıl pırıl parlıyordu. Mavilik yıkanmış gibiydi. Toprak uzun süredir beklediği **rahmeti** hemen emmiş, ıslaklıkla ilgili hiçbir belirti yoktu.

Çamlıca tepesinden Ece'ye boğazı gösteriyordum. Arkamıza döndüğümüzde acı gerkçekle karşılaştık. Ümraniye göz alabildiğine uzanıyordu. Gecekondular, apartmanlaşmaya başlamış, yer yer yüksek yapılar sivriliyordu. İstanbul kuşatma altındaydı. Salt İstanbul mu, bütün büyük kentlerin görünümü aynıydı. Çok iyimser bir hesapla tüm ülkenin onda birini (bu sayı sürekli aşağı çekilmekte) barındırmaya çalışan Osmanlıların bu payitahtı bir kenti kent yapan bütün olgulardan uzakta, kıvranıyordu. Bunca yok edilmesine karşı doğanın verdiği ayrıcalık olmasa İstanbul boğulurdu.

Tepeden inerken sağlı sollu derme çatma yapıların önünden geçtik. Konut sorunu galiba her yerde aynı. Fransa'da **"Emmaus yardımlaşması"**nı gerçekleştiren, fakirler babası diye adlandırılan Başpapaz **Abbé Pièrre;** uzlaşmaz tutumu, güçlü kişiliği, dürüstlüğü ile evsiz barksızları eyleme sürüklüyor.

Sınırdaş İsviçre'de ya yıkılıp yenisine yer bırakan ya boşaltılıp yenileştirmeye (renovasyona) başlananları ise ancak polisle çıkartılan gençlerin direnişleri, isteğin sunuyu karşılamamasından. Artık aylık ederler konuşulmuyor bile. Hani bir yer bulunsa, gerisi kolay örneği; ancak düğümün çözülmesi zor ve gittikçe büyümekte, devleşmekte.

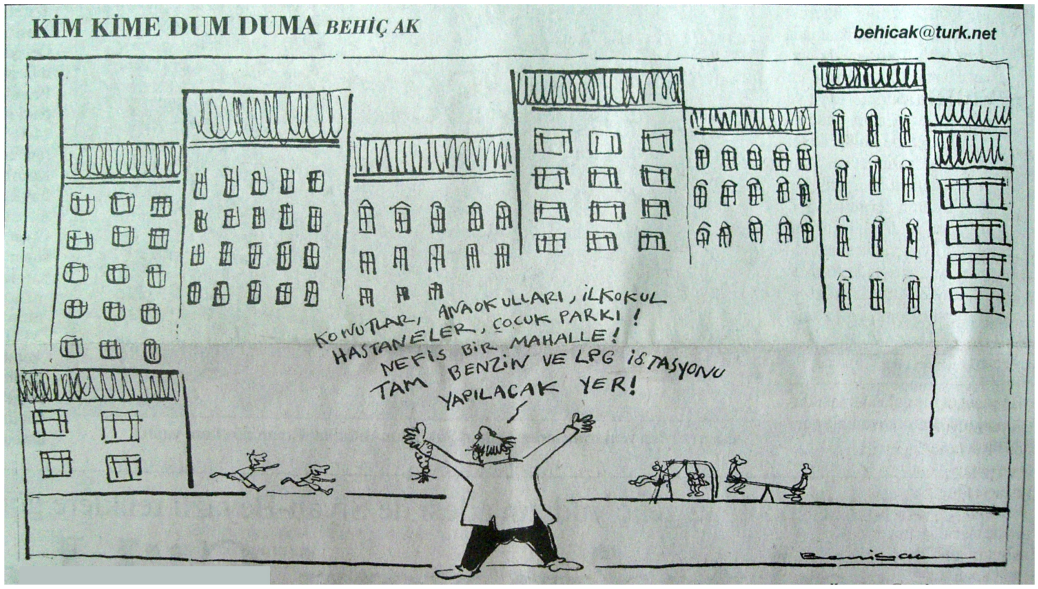
Robin Hood, bizim çevirimizle Köroğlu örneği **Baba Pierre**'leri arkasına takılıp; hak aramak, güç bulmak işin en kolayı. Her türlü söz vermelerle, kimseyi evsiz barksız bırakmayacağız laflarıyla: içalıma eklenen, tüketim malına vurulan, dışarı çıkarken gezi özgürlüğünde baç biçimi kesilen **"Konut Fonu"**nun amaç dışında kullanılmasıyla ise hiç bir yere varamayacağımız kesin.

Üç kupona bilmem kaç metre kare hesapları, para çekmenin mi göz boyamanın mi yeni buluşu! Bir yarar getireceğine inanan kaç kişidir dersiniz? Kooperatiflerimiz ise başka bir dünya. Adı bile insanın tüylerini diken diken etmeye yeterli. Cafcaflı ilanlarla, allı pullu kâğıtlarla üye kaydını tamamladı mı, tamam. Bir oda, iki sekreter ve gelsin ödentiler. İş yapan, izleyen hak getire. Uzadıkça uzatılan, yılan öyküsüne döndürülen konuma sokmak için ne gerekirse yapılıyor. Her yıl taahhütlü mektuplarla göstermelik genel kurul toplantısına katıldığımız, bir yerde katkısı olmayanımız var mı? Tatlı düşlerle kurduğumuz yazlığımıza sonunda salt yüzde 5 inşaat izni çıktığını öğrenenimiz yok mu? Sözüm ona devlet kanunlarla sınırlamış. Ancak girişimciler de bu işin kurdu olmuş. Halk ise çaresiz, tek ümidi ufak ufak ödemelerle bir konut sahibi olmak, başını bir yere sokmak isteğinde. Eskiden **emekli ikramiyesiyle** bir şeyler yapılabilirdi. **Nohut oda, bakla sofa** yaşlılık dönemi için yeterdi ve bunu alacak para da denkleştirebilinirdi.

Ancak devlet seçim öncesi tapu dağıtacağına kendi arsalarına altyapıyı getirerek ulaşım olanaklarını sağlayarak sorunun üstesinden gelebilir.

Şekil 3.38 Cumhuriyet gazetesi Gecekondularla kuşatılan kent 5 Ağustos 1990

Cumhuriyet gazetesinde 1990 yılında yayınlanan Behiç Ak'ın çizdiği aşağıdaki karikatür Türkiye'de kentlerde gecekondulaşmada gelinen noktayı çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Şekil 3.39 Cumhuriyet gazetesi, Kim kime dum duma, 1 Ağustos 1990

SAYFA 2 — CUMHURİYET — OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

İmar Affı

Prof. Dr. AYDIN AYBAY

"İmar affı" sözcüklerinden oluşan terim, bizim imar ve şehircilik hukuku sözlüğüne, 1980'li yıllarda girmiştir. Bu terimin karşıladığı olgu, kısaca, arazi üzerinde, yürürlükteki yasalara aykırı biçimde eylemsel olarak oluşturulmuş her çeşit yapılaşmayı, belli koşullara uyduğu takdirde hukuka uygun saymaktır. Buna, **"hukuka aykırılığın hukuksallaştırılması"** ya da -eski deyimle- **"fiili durumun meşrulaştırılması"** diyebiliriz.

"İmar affı" terimi, aslında yasalarda kullanılan bir terim değildir. Bu konuda 1984 yılında yayımlanmış olan 2981 sayılı yasanın başlığı **"İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler Hakkında Kanun"**dur. **"İmar affı"** sözcükleri bu yasanın uygulanması sırasında, uygulamada kullanılıp benimsenmiştir.

İmar affının genel bir tanımı yapılmak gerekirse şöyle bir tanım yapabiliriz: **"İmar affı, yürürlükte olan kurallara uyulmayarak belli bir tarih kesitine kadar meydana getirilen yapılaşmanın, durum ve konumu itibarıyla yasada belirtilen koşullara uygun olanlarının, bağışlanması ve hukuksal olarak korunmasıdır."**

Şunu da ekleyelim ki, bu tanıma uyan hukuksal çözümler ilk kez 2981 sayılı yasa ile getirilmiş değildir. Bundan çok önce de, **"eski tapu kayıtlarının tasfiyesi", "kadastro ve tapulama uygulamaları", "gecekonduların durumlarının düzeltilmesi"** gibi konularda çıkarılan yasalarla, bugün **"imar affı"** olarak nitelediğimiz işlemlere benzer işlemlerin yapılması öngörülmekte idi.

Şimdi, sonuncu yasanın yayımlanmasının üzerinden on yıldan fazla bir zaman geçtikten sonra, iktidarı paylaşan siyasal partilerin **"paket"** adıyla anılan **"kaynak yaratma"** projesinde, imar affının da yer aldığı görülmektedir. Buna göre, hükümetin, 1980'lerin sonunda kapanmış olması gereken **"eylemsel yapılaşma"** sürecinin sürmüş olduğu gerekçesiyle, yeni bir **"imar affı"** yasası tasarısı hazırlayarak yasama meclisine sunacağı anlaşılmaktadır. Bu tasarının da, önceki gibi, **"iki bölümlü"** olarak hazırlanacağı; birinci bölümde, kamunun ya da başkasının toprağı üzerinde **"gecekondu"** adıyla anılan yapılaşmaların af koşullarının düzenleneceği; ikinci bölümde ise, gecekondular dışında, **"imar mevzuatına aykırı olarak"** meydana getirilmiş her tür yapılaşmanın bağışlanması ile ilgili hükümlerin yer alacağı söylenebilir.

Böyle bir düzenleme zorunlu ya da gerekli midir? Önce şunu belirtelim: Bağışlama özel ve bireysel alanda kalan bir ilişki içinde ise bir **"atıfettir"**. Bunun kaynağında yasal bir zorunluluk yoktur; bireysel af, ahlaka, hoşgörüye dayanan erdemli bir davranıştır. Komşusunun yaptığı bahçe duvarının kendi arazisine tecavüz eden bölümüne ses çıkarmayan; muslukları açık unutarak, aşağıdaki dairleye su basmasına neden olan kat malikinin bu unutkanlığını hoş görüp, zararı sineye çeken kişilerin davranışları böyledir. Buna karşılık toplum yaşamında kuralları bozan veya çiğneyenlerin yasalara aykırı bu tür eylemlerinin devletçe bağışlanması ise, bir ahlak ya da atıfet sorunu değil, devletin takdirine bağlı **"toplumsal yarar"** sorunudur.

Devletin, kendi koyduğu yasayı çiğneyen ya da delen yurttaşına karşı, bu eylemine uyan yaptırımı uygulamaktan vazgeçerek, bunun yerine o yurttaşın eylemine hak kazandıran bir davranış içine girmesi için ortada **"toplumsal yarar"** olması zorunlu bir koşuldur.

Toplumsal yararın **"takdiri"** konusunda yetkili devlet organı hangisidir ve bu takdirin dayanacağı gerekçeler neler olmalıdır?

İlk sorunun yanıtı basit ve kolaydır: Yasayı çiğneyeni bağışlamak, o yasayı yapan organın yetkisinde olan bir iştir. Yasanın sürekli veya geçici olarak kaldırılması yetkisine sahip olan yasama organı, kuşkusuz, böyle bir yetki ile de donatılmıştır. İkinci sorunun yanıtı ise çok karmaşıktır. Burada, ilk olarak, bir **"siyasal takdir"** söz konusudur. Eylemsel durum toplumsal huzursuzluklara yol açacak ölçüde gelişmiş ve yaygınlaşmışsa, ortada **"siyaseten düzeltilmesi"** gereken bir olgu var demektir. Mevcut yasaları uygulayarak bu huzursuzlukların kaynağını ortadan kaldıracak gücü olmayan siyasal iktidar, **"siyaseten düzeltme"** gerekçesiyle af yoluna gitmeyi uygun görebilir. Ne var ki, bu konuda **"siyasal takdir"** tek başına yeterli bir gerekçe değildir. **"İmar affı"** bakımından daha önemli olguların göz önünde tutulması zorunluğu vardır.

En önemli olgu, kuşkusuz, yasa koyma yetkisine anayasa ile çizilen hukuksal çerçevedir. İmar yolsuzluklarını örtmek için, **"siyaseten takdir"** gerekçesiyle yapılmaya kalkışılan yasalar, bu hukuksal çerçeveyi aşarsa, anayasa yargısı ile karşılaşabilir. Buradaki hukuksal sınırlama, sadece bir temel hak olarak kabul edilen **"özel mülkiyet"** güvencesinin çiğnenmesi ile ilgili değildir. Ekolojinin, çevre biliminin, kentleşme ilkelerinin ihlali de anayasa ile çizilen hukuksal çerçevenin aşılması anlamına gelebilir. Anayasanın 56. maddesinde devletin **"çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek"** ödevi öngörülmüştür. Bu ödevle bağdaşmayan bir imar affı düzenlemesi anayasal çerçeveyi aşar. Devletin, konut ihtiyacını karşılarken **"şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde"** tedbir alması ödevi de (anayasa m. 58) imar affının kapsam ve yöntemini belirleyici hukuksal bir sınırı göstermektedir. Son olarak yasayla getirilen bir imar affı yine anayasa ile yerel yönetimlere **"yerinden yönetim"** adıyla sağlanmış olan özerklikle de (içeriği yönünden) çelişebilir. Yerel yönetimlerin planlama yetkilerini yok sayacak, bu yönetimlerin imar planı ile belirlenen temel tercihlerini ortadan kaldıracak bir imar affı yasası, yerel gereksinmelere ve belde halkının ortak çıkarlarına göre oluşmuş yerel ve yerleşik imar düzenine aykırı olur. Bunun da, Anayasa Mahkemesi'nin hukuksal denetimine tabi olacağı kabul edilmelidir.

Sözünü ettiğimiz bu **'hukuksal çerçeve'**nin temelinde yatan düşünce, **"siyasal takdir yetkisi"** olarak betimlediğimiz yetkinin sınırlarını da belirlemeye yarar. Bu kurallar topluca göz önünde tutulursa, imar affının gerekçesi olarak dayanılacak **"toplumsal yarar"**ın nasıl ve hangi ölçüler içinde saptanabileceği de anlaşılır. Bu açıdan, kent yaşamını bugünkü hahiyle cehenneme çevirmiş olan imar kargaşasına bir halka daha eklemekten başka bir işe yaramayacak imar affı girişimi **"bir çukuru doldurmak için, daha büyük bir çukur açıp, öncekine toprak taşımak"**tan başka bir şey değildir. İmar affı ile ilgili önceki uygulamaların somut sonuçları, bu tür yasaların kent yaşamında nelere maloldduğunu açıkça gösterdiğine göre, yeni bir imar affı girişiminin, **"toplum yararına"** değil, **"toplum zararına"** sonuçlar doğuracak bir girişim olacağı kolayca anlaşılabilir.

Şekil 3.40 Cumhuriyet gazetesi, İmar affı, 13 Ağustos 1996

Maçka'dan 8 kat yukarı çıkan otel inşaatı deniz seviyesinden itibaren 47 metre yükseliyor. (Fotoğraf: Muharrem Aydın)

İstanbul'un silueti 'vinçler'

1980'Lİ yılların başında İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğü'nde görevli bir tanıdığımız şöyle söylemişti:

"Ben gazeteci olsam elime iyi bir fotoğraf makinesi alıp İstanbul'un ve Boğaz'ın iki yakasının sıra sıra fotoğrafını çekerim. Üç dört yıl sonra yine aynı şekilde bir sıra daha fotoğraf çeker ve bu fotoğrafları üst üste çakıştırırım. Binaların nasıl sinsi sinsi yükseldiğini, siluetin nasıl değiştiğini her üç dört yılda bir yapılacak böyle bir görüntüleme hemen ortaya koyacaktır.."

Biz de bir gazeteci olarak İmar Müdürlüğü'nün bu konudaki yetkilerini sormuş ve **"Bu işler bizi aşıyor, herkes bildiğini okuyor ve belediyenin elinde böylesi her yandan fışkıran kanunsuz inşaata karşı önlem alacak, izleyecek ve yıktıracak eleman bulunmuyor"** yanıtını almıştık.

Sonra Dalan dönemi geldi, İmar Müdürlüğü'ndeki mevcut görevliler dağıtıldı, İmar Müdürlüğü yeni tayinlerle oluşturuldu. Sonra **'kanunsuz'** denilen işler de **'kanuni'** hale getirildi ve İstanbul'un son kalmış alanları da parsel parsel inşaata açılmaya başlandı.

Bu alanlardan biri de Dolmabahçe Sarayı'nın arkasındaki belediyeye ait alan oldu. Spor Yazarları Derneği'nin yüzme havuzu tesislerinin bulunduğu bina zorla boşaltıldı, tenis sahaları ve Mimar Sedad Hakkı Erdem'in değişik mimari eseri olan **Şark Kahvesi** yıktırıldı. Yerine Japonlarla **"ortak"** otel projesi getirildi.

Proje gerçekleşmeye başlayıncaya kadar kimse çamların arasında neler olduğunun pek farkında değildi. Bugün ise bütün İstanbul'un gözleri önünde kentin en önemli bir bölgesinin siluetı değişiyor.

Dolmabahçe Sarayı'nın arkasında üç dört parçalı bloklar halinde yükselen otelin tepesinde koca vinçler de inşaata ayrı bir **"güzellik"** katıyor.

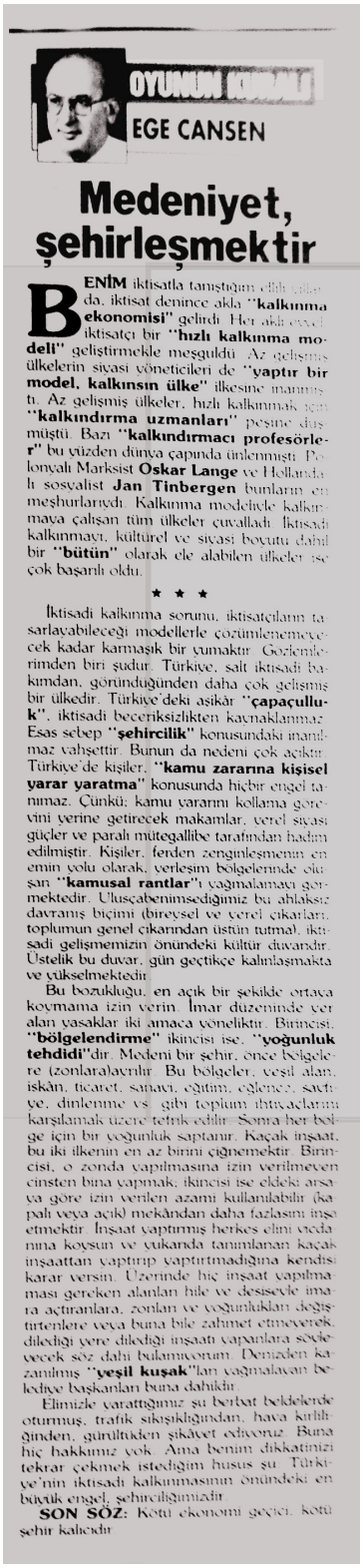
65 bin metrekare çamlık arazi içine yapılan otel hakkında biraz bilgi verelim. Toplam 574 oda ve 1200 yatak ile şu anda İstanbul'un en büyük oteli buraya kuruluyor. Ayrıca 1100 metrekarelik balo salonu, 765 metrekarelik diğer salonlar, 200 metrekarelik toplantı odaları, 140 kişilik kafe salonu, 160 kişilik Japon lokantası, 300 arabalık kapalı, 108 arabalık açık otopark, 13 yolcu, 6 servis asansörü, 2 yürüyen merdiven, 430 metrekarelik lobi, 100 kişilik lobibar gibi saymakla bitmez alanları içeren bir heyüla. Tam da sarayın arkasında, en alçak noktası deniz seviyesinden 11 metre, en yüksek noktası ise 47 metre yükseklikte.

Oteli yaptıran Japon-Türk Yatırım Şirketi'nin yüzde 97'si Japonlara, yüzde 3'ü ise Türklere ait. Arazi yap-işlet-devret modeline göre 40 yıllığına kiralanmış durumda. Otelin maliyeti 100 milyon dolar olarak hesaplanıyor. Belediyeye inşaat süresince yılda 300 bin dolar, inşaat bittikten sonra da otelin brüt gelirinin yüzde 4'ü ile 7'si arasında bir kira ödenecekmiş.

Yani belediyeye yılda gelecek 750 milyon lira karşılığı, Dolmabahçe ile Maçka arasındaki 65 bin metrekarelik çamlık araziyi Japonlara kaptırmış bulunuyoruz.

Şekil 3.41 Cumhuriyet gazetesi, İstanbul'un silueti vinçler, 14 Mart 1990

Ayrıca 1990'lı yıllarda Türkiye'de genel medyada kentsel sorunların dile getirildiği yazıların yanında kavram olarak "şehircilik"in anlatıldığı bilimsel yazılar da yer almıştır. Örnek olarak 1993 yılında Cumhuriyet gazetesinde TMMOB Şehir Plancıları Odası'nın genel başkanı Cengiz Türksoy'un kaleme aldığı "Şehircilik Kavramı" başlıklı yazı yayınlanmıştır. 1992 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Türk Şehirciliğinde Reform Gerekli" ve 1995 yılında Hürriyet gazetesinde yayınlanan "Medeniyet, Şehirleşmektir" başlıklı yazılar şehircilik konusunun bilimsel olarak ele alındığı yazıların diğer örnekleridir.

OYUNUN KURALI

EGE CANSEN

Medeniyet, şehirleşmektir

BENİM iktisatla tanıştığım dikkatlerde, iktisat denince akla **"kalkınma ekonomisi"** gelirdi. Her akıllı cevval iktisatçı bir **"hızlı kalkınma modeli"** geliştirmekle meşguldü. Az gelişmiş ülkelerin siyasi yöneticileri de **"yaptır bir model, kalkınsın ülke"** ilkesine mahkumdu. Az gelişmiş ülkeler, hızlı kalkınmak için **"kalkındırma uzmanları"** peşine düşmüştü. Bazı **"kalkındırmacı profesörler"** bu yüzden dünya çapında ünlenmişti. Polonyalı Marksist **Oskar Lange** ve Hollandalı sosyalist **Jan Tinbergen** bunların en meşhurlarıydı. Kalkınma modeliyle kalkınmaya çalışan tüm ülkeler çuvalladı. İktisadi kalkınmayı, kültürel ve siyasi boyutu dahil bir **"bütün"** olarak ele alabilen ülkeler ise çok başarılı oldu.

★ ★ ★

İktisadi kalkınma sorunu, iktisatçıların tasarlayabileceği modellerle çözümlenemeyecek kadar karmaşık bir yumaktır. Gözlemlerimden biri şudur. Türkiye, salt iktisadi bakımdan, görünüdüğünden daha çok gelişmiş bir ülkedir. Türkiye'deki aşikâr **"çapaçulluk"**, iktisadi beceriksizlikten kaynaklanmaz. Esas sebep **"şehircilik"** konusundaki inanılmaz vahşettir. Bunun da nedeni çok açıktır. Türkiye'de kişiler, **"kamu zararına kişisel yarar yaratma"** konusunda hiçbir engel tanımaz. Çünkü; kamu yararını kollama görevini yerine getirecek makamlar, yerel siyasi güçler ve paralı mütegallibe tarafından hadım edilmiştir. Kişiler, ferden zenginleşmenin en emin yolu olarak, yerleşim bölgelerinde oluşan **"kamusal rantlar"**ı yağmalamayı görmektedir. Ulusçabenimsediğimiz bu ahlaksız davranış biçimi (bireysel ve yerel çıkarları, toplumun genel çıkarından üstün tutma), iktisadi gelişmemizin önündeki kültür duvarıdır. Üstelik bu duvar, gün geçtikçe kalınlaşmakta ve yükselmektedir.

Bu bozukluğu, en açık bir şekilde ortaya koymama izin verin. İmar düzeninde yer alan yasaklar iki amaca yöneliktir. Birincisi, **"bölgelendirme"** ikincisi ise, **"yoğunluk tehdidi"**dir. Modern bir şehir, önce bölgelere (zonlara) ayrılır. Bu bölgeler; yeşil alan, iskân, ticaret, sanayi, eğitim, eğlence, sağlık, dinlenme vs. gibi toplum ihtiyaçlarını karşılamak üzere tefrik edilir. Sonra her bölge için bir yoğunluk saptanır. Kaçak inşaat, bu iki ilkenin en azından çiğnemektir. Birincisi, o zonda yapılmasına izin verilmeyen cinsten bina yapmak; ikincisi ise eldeki arsaya göre izin verilen azami kullanılabilir (kapalı veya açık) mekândan daha fazlasını inşa etmektir. İnşaat yaptırmış herkes elini vicdanına koysun ve yukarıda tanımlanan kaçak inşaattan yaptırıp yaptırmadığına kendisi karar versin. Üzerinde hiç inşaat yapılmaması gereken alanları bile ve desisesiyle imara açtıranlara, zonları ve yoğunlukları değiştirenlere veya buna bile zahmet etmeyerek, dilediği yere dilediği inşaatı yapanlara söyleyecek söz dahi bulamıyorum. Denizden kazanılmış **"yeşil kuşak"**ları yağmalayan belediye başkanları buna dahildir.

Elimizle yarattığımız şu berbat beldelerde oturmuş, trafik sıkışıklığından, hava kirliliğinden, gürültüden şikâyet ediyoruz. Buna hiç hakkımız yok. Ama benim dikkatinizi tekrar çekmek istediğim husus şu: Türkiye'nin iktisadi kalkınmasının önündeki en büyük engel, şehirciliğimizdir.

SON SÖZ: Kötü ekonomi geçici, kötü şehir kalıcıdır.

Şekil 3.42 Hürriyet gazetesi,

2 Kasım 1995

SAYFA 2 — CUMHURİYET — OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Şehircilik kavramı

Şehircilik yalnızca özel bir meslek alanının adı değildir. Şehircilik, toplumbilimdir, ekonomidir, mühendisliktir, mimarlıktır, sanattır, siyasadır. Bu anlamda şehircilik, yaşamı çözümleme, geleceğe yön verme, insanlara insanca yaşayabilecekleri bir çevre oluşturma becerisidir.

H. CENGİZ TÜRKSOY *TMMOB Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı*

İnsanlık tarihi boyunca, toplumların en değerli kültür varlıkları kentte yaratılmıştır. Kent, ait olduğu toplumdaki egemen kültürün ürünüdür. Kültürün bileşenleri kentin oluşumunu; onun temel karakterini belirler. Ancak, kente kimliğini kazandıran özellikler bugünün değil, yakın ya da uzak geçmişin izlerini taşırlar. Bir başka deyişle kent, dünü yarına taşıyan bir kültür taşıtıdır. Yarın (8 Kasım) Dünya Şehircilik Günü dolayısıyla bu konudaki düşüncelerimi bir kez daha açıklıyorum.

Kent aynı zamanda, ona kimliğini veren özellikleriyle bugünün toplumunu etkiler, toplumdaki kültürel değişimde derin izler bırakır. Öyleyse kent ile toplum arasında karşılıklı etkileşim vardır. Bir zaman diliminde toplum, kenti kurarken ya da geliştirirken aynı zamanda kendi geleceğini de etkileyecek girişimde bulunmaktadır.

"Günü kurtarma" anlayışının yaygın kabul gördüğü toplumlardaki egemen kültürün ürünü olan kentte, geleceğe aktarılmaya değer varlıklar yaratılması neredeyse olanaksızdır.

"Şehircilik" kavramının işte burada büyük önemi vardır.

● Şehircilik, geleceğe aktarılmaya değer kültür varlıkları yaratılmasını engelleyen anlayışlara karşı durmanın adıdır.

● Şehircilik, bugünün çıkarları uğruna tarihin derinliklerinden süzülüp gelen kültür varlıklarını yok eden uygulamalara karşı verilen savaşımın adıdır.

● Şehircilik, doğal dengeleri bozan, gelecek kuşaklardan ödünç alınmış olan çevreyi kirleten; yer küreyi, hızla üzerinde yaşanılmaz duruma getirmekte olanlara karşı duyarsız ve tepkisiz kalan büyük çoğunluğu harekete geçirme çabalarının adıdır.

Görüldüğü gibi **şehircilik** yalnızca özel bir meslek alanının adı değildir. Şehircilik, toplumbilimdir, ekonomidir, mühendisliktir, mimarlıktır, sanattır, siyasadır. Bu anlamda şehircilik, yaşamı çözümleme, geleceğe yön verme, insanlara insanca yaşayabilecekleri bir çevre oluşturma becerisidir.

Şehirci, bu uğraşında, hizmetinde olduğu toplumla bütünleştiği, toplumun güvenini kazanabildiği oranda başarılıdır. Bu nedenle **"şehirci"**, içinde bulunduğu toplumda bir **"önder"** konumundadır. O, toplumun bütünü için çalışmak, kamu yararını her zaman bireysel çıkarların önüne koymak durumundadır.

Ülkemizdeki kent planlama sürecinin kurgusu içinde kent plancısının tercihleri büyük önem taşımaktadır. Bu ise bir meslek ahlakı sorunudur. Yürürlükteki imar planlama düzeninde, arazi sahiplerinin konumu ve çıkarları en önde gelmektedir. Arazi sahibi için kentin bütününe yönelik ve kamu yararını öne çıkaran planlama kararlarının hemen hiçbir önemi yoktur. Onun için önemli olan, sahibi olduğu kentsel arazi parçasından elde edebileceği en yüksek kazançtır.

Kent plancısı ya bu süreç içinde en güçlü konumda olan arazi sahibinin güdümünde ve hizmetinde olacaktır ya da meslek alanının kendisine yüklediği **"kamu görevlisi"** kimliğini bir an bile gözardı etmeden çalışmayı ilke edinecek, bugünün ve geleceğin toplumsal, doğal ve kültürel değerlerini koruyucu olarak savaşım verecektir.

İkinci yolun tercihi, kuşkusuz kent plancısına çok daha az kişisel kazanç sağlayacak, savunucusu olduğu sessiz çoğunluğun çok az desteğini alabilmesine karşın, karşısında örgütlü bir çıkar grubu bulacaktır.

Ülkemizde yıllardır yaşanan bu gerçeğin bilincinde olan TMMOB Şehir Plancıları Odası, kent planlama sürecinin ivedilikle ele alınarak köktenci biçimde değiştirilmesini; kamu yararını her koşulda bireysel çıkarların önünde tutan, bilimsel bir planlama ve uygulama düzeninin kurulmasını istemektedir. Bu düzeni gerçekleştirmenin birinci koşulu, bugünün edilgen sessiz çoğunluğunun planlama sürecine örgütlü ve etkin katılımının sağlanması için gerekli ortamın hazırlanmasıdır. Bu ortamda oluşacak toplumsal bilinç, tercihini kamu yararından yana yapan kent plancısının en güçlü dayanağı olacaktır. Çünkü, böylesi bir gücü hiç kimsenin gözardı etmesi mümkün değildir.

Şu koşulları benimsiyorsak

- Yüzyıllarca öncesinin izlerini taşıyan kültür değerlerini bozmadan ve kirletmeden yüzyıllarca öteye taşımak gerektiğini savunuyorsak,
- Doğanın yüz binlerce yılda oluşturduğu kıyıların, bir insan yaşamı süresinde kullanılıp tüketilmesine razı olmayacaksak,
- Yaşamın kaynağını oluşturan suyun, toprağın ve havanın kirlenmesine göz yummanın ortak geleceğimizin yok edilmesini kabullenmek anlamına geldiğini kavnyorsak,
- İnsanın yücelmesini sağlayan kültürün, ancak insanca yaşanılan bir çevrede gelişip tüm toplumda egemen olabileceğini düşünüyorsak,

Gelin, kentlerimizi doğayla didişen değil, onunla uyum içinde ve onun sunduğu olanakları en akılcı biçimde kullanan yerleşmeler durumuna getirelim.

Gelecek kuşakların kent planlama gündemlerini bugün yarattığımız sorunların çözüm yollarını bulma uğraşlarıyla doldurmayalım.

Şehirciler, politikacılar, basının ve sözlü görsel yayının bütün ilgilileri, kentte ve köyde yaşayan bütün insanlarımız, sivil toplum örgütleri, merkezi ya da yerel yöneticiler, seçilmişler-atanmışlar, bilim adamları, üniversiteler, kamu görevlileri, bu çağrımız herkesedir. Hiçkimse bu konu benim dışımda diyemez, çünkü, iyisiyle kötüsüyle, doğrusuyla yanlışıyla gelecek hepimizindir. Onu iyi ya da kötü yapmak hepimizin ortak sorumluluğundadır.

Şekil 3.43 Cumhuriyet gazetesi, Şehircilik Kavramı, 7 Kasım 1993

Türk Şehirciliğinde Reform Gerekli

Prof. Dr. MEHMET ÇUBUK *Dünya Şehircilik Günü Daimi Komitesi 2. Başkanı*

Kırsal toplumdan sanayi toplumuna geçişin yarattığı dinamiğin en önemli öğesi kırdan kente göçtür. Böyle bir "dinamik" kendiliğinden bir dengeye kavuşamaz. Egemen olunamadığı takdirde de insanlar ve faaliyetler hazırlıksız olarak bazı önemli yerler ve rezerv alanlarda plansız, altyapısız ve olumsuz koşullarda yığılışır, yerleşir ve önemli çevresel, kentsel ve yaşamsal sorunlar ortaya koyarlar, tıpkı bugün kentlerimizde olduğu gibi. Bunun çözümü, bir taraftan kentlerde araziye ait dengeli bir strüktürasyon politikasının izlenmesi, diğer taraftan ulusal ölçekten yerele kadar inen vasıtalar yaratılmasıdır. Bütün bunlar da bir eylemin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Elbette bu eyleme konut, ulaşım, sanayileşme ve koruma politikaları gibi ve diğer etkenlerin de katkıda bulunması gerekmektedir.

Geleneksel biçimler

Yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur ki dünyada olduğu gibi önemli değişim ve gelişmeler yaşanan ülkemizde de ülkesel, bölgesel ve yerel ölçeklerdeki mekânsal organizasyonlarda mevcut ve geleneksel biçimler, araçlar artık yeterli olamamakta ve ülke bütününde ülkesel düzenleme ve kentsel büyümeden doğan sorunları çözememekte, Türk şehirciliğinde ve kentsel gelişmelerde, ülke koşullarında çağdaşlaşmayı, modernleşmeyi getirecek, uygulanabilir bir statüyü kurumsal olarak sunamamaktadırlar.

İmar yasaları ile şehircilik yapılmaz

Toplumsal dinamiklerle İmar Yasası tutarlı ve karşılıklı ilişki içinde değildir. Aksine İmar Yasası'nın imar eylemlerini yönlendirmenin (!) ötesinde büyük çizgide şehircilik eylemlerini yönlendirecek nitelikte ve yapıda bulunmadığı görülmektedir.

Sık sık çıkartılan ve af getiren yasalar, kentlerimizin mülkiyet sistemini alt üst etmiş, anayasanın kamu yararı ve eşitlik ilkelerini zedelemiştir. Bu yasalarla ilçe belediyelerine ıslah imar planı yapma yetkileri verilmiş ve kentlerdeki çarpık oluşumlar, ıslah adına ve belgelerle yasallaştırılmıştır.

Bu planlar kentlerin nazım planlarını alt üst etmişlerdir.

Keza yasalarla kent toprakları dağıtılmış ve kentsel arsaya dönüşen arazi bedelleriyle ilgili hiçbir yasal düzenleme de yapılmamıştır.

Oysa böyle bir yasal olanakla, çarpık yapılaşma ve gayri sıhhi yetersiz altyapıdaki yenilecek kesimlerde, sıhhileştirme ve yenileme olayı başlatılabilir, yönetimi ve tekniği geliştirilebilir ve gerekli mali araçlar yaratılabilir, ülkede ortaya çıkan önemli birikim ve deneyimlerden yararlanılabilirdi. Ne yazık ki bunlar şehircilikle ilgili olarak değerlendirilememiş, yaşanan planlama süreci de kısıtlanmıştır.

Çağdaş ve prospektif yaklaşımla yasalar ele alınmalı iken ve yasaların gerçek yasa koyucular tarafından ve uzun ciddi çalışmalarla ülke çıkarlarını gözetecek tarzda hazırlanması gerekirken, birkaç ihtisas dışı komisyon ve basın çevrelerine dönük gruplar ya da kişilerce hazırlanmış, dolayısıyla gerçek çağdaş ve prospektif yaklaşım yöntemleri uygulanamamıştır.

Şehircilik karmaşık bir oyundur

Unutmamak gerekir ki şehircilik karmaşık bir oyundur. Ve oyunun aktörlerinin, taraflarının, araçlarının ve hedeflerinin çok iyi tanımlanması gerekmektedir. Bugün şehircilik gibi karmaşık bir oyunun oynanabilmesi için de ciddi bir şehircilik reformu gündeme gelmektedir.

Sonuç olarak, denilebilir ki; ülkede yaşanan yapısal değişim sürecinde Türk şehirciliğine ve Türk şehircilik mevzuatına ciddi ve yeni bir yaklaşım zorunlu olmaktadır. Yeni yaptırım ve müdahale biçimiyle ülke bütünündeki temel kaynakları ve doğayı dikkate alarak ülke insanının yaşamı için düzenli bir kentsel gelişmenin sağlanması gerekmektedir. Bu gelişme beşeri çevreyi korumayı amaçlayan, arazi kullanmada rehber olan yasal statünün ve Türk şehirciliğinin kurumsal sisteminin oluşturulmasını gündeme getirmektedir.

Şekil 3.44 Cumhuriyet gazetesi, Türk şehirciliğinde reform gerekli, 2 Şubat 1992

Kent ve kültür...

İstanbul'da düzenlenen, kent ve çevre sorunlarının ele alındığı Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİB) toplantısına katılan Moskova Hükümeti Başkan Birinci Yardımcısı **Vladimir Ressın'** le arkadaşımız **Musa Ağacık** konuştu:

- Bay Ressın, çevre sorunlarına karşı aldığınız önlem nedir?

- Sovyet sisteminin çökmesiyle birlikte bir otorite boşluğu doğduğundan özel sanayii kuruluşları, çevreyi kirletmeye başladı. Sonunda "Çevre Koruma Yasası" nı çıkartarak önemli bir adım attık...

- Çevre yasası etkili oldu mu?

- Moskova'yı korumaya kararlı olduğumuz için çok titiz ve sert davrandık. Ağır cezalar ve vergiler sonucunda özel kuruluşlar kenti terketti. Bir kısmı da battı.

- Sit alanları peki?

- Bütün sit alanları geçmiş tarihimizin gelecek kuşaklara aktaracağımız en önemli varlıklarımızdır. Dolayısıyla özel koruma altındadır... Satılmaz, kiraya verilmez o bölgelerde yeni projeler yapılmaz...

- Moskova'daki Lenin Mozelesi'nin durumu nedir?

- Lenin tarihimizin bir parçasıdır. Kızıl meydandaki tarihi kiliseyi restore ettik. İnsanlarımızın bir bölümü Lenin'i bir bölümü ise kiliseyi ziyaret ediyor şimdi...

- Moskova'daki tarihi dokuyu korumak zor olmuyor mu?

- 1997'de Moskova'nın 850. yıl dönümünü kutlayacağız. Onun için kentteki tüm tarihi binaları restore edilmek üzere uluslararası bir ihale açtık. İlk sırada ENKA, Alarko, MİR geliyor. Tabii başkaları da var...

- Moskova'da iki ülke arasında sorun olan ve Mayakovski'nin gidip altında şiir yazdığı tarihi ağaç ne oldu?

- Türk Büyükelçiliği'ne başka bir yer tahsis edildi, tarihi ağaç kesilmekten kurtuldu...

Şekil 3.45 Milliyet gazetesi, Kent ve kültür, 8 Eylül 1994

1990'lı yıllarda 80'li yıllardan farklı olarak genel medyada yer alan kentsel sorunlar arasında yerel yönetimlerce geliştirilen kentsel ve mimari projeler ile İstanbul'da yapılması düşünülen köprü ve tüp geçit gibi ulaşımı çözmeye yönelik ama sonuçları açısından kentin görünümünü dolayısıyla da mimarisini büyük oranda etkileyecek konular da işlenmiştir. Ayrıca genel medyada bu dönemde gökdelenler ile ilgili yazılara 80'li yıllara oranla çok daha sık rastlanmaktadır.

ONUNCU KÖY

BEKİR COŞKUN

Köprüler...

O çingene şarkısını çok severdim:

"Orada bekle köprü
Geçip gelmese de yar
Umudum var..."

Köprüler, köprüler...

Taş köprüler, demir köprüler, asma köprüler, dar köprüler, uzun köprüler...

İnsanları kavuşturan yollar, yolları kavuşturan köprüler...

Görülen köprüler, gözükmeyen köprüler...

Yaşam dahi doğum ile ölüm arasında bir köprü değilse, ne?..

Bakarsınız bir yürekten öbür yüreğe atılmış köprüler...

Gözden göze köprüler...

Bazen bir selamdır...

Bazen bir sözcüktür köprüler...

★

Milliyet dün manşet yapmıştı:

Galata Köprüsü kapandı, açılmıyor...

Açsalar bu kez kapanmayacak... O yüzden kapalı köprüyü kapalı tutuyorlar... Köprü açılmadığı için de gemiler **Haliç**'te hapis kaldı...

Köprümüz bize göredir...

Açılsa insanlar geçemiyor, kapansa gemiler...

Bugün **Helsinki**'de karar vereceklerdi; Türkiye ile uygar dünya arasında **köprü** kurulacak mı?..

Bu toplum çağdaş demokrasiye, insan haklarına, çağdaşlığa, hukukun üstünlüğüne, insan gibi yaşanan güvenli bir ortama doğru o **köprüden** geçip gidebilecek mi?..

İnsanlar uygarlığa doğru yol alabilecek mi?..

★

İyi ama bu kez **devlet gemisi** geçemiyor...

Hantal, koca, ağır bir gemi...

Kaburgası işkenceden, omurgası çetelerden...

Yükü soygun-iltimas-yağma...

Direği rüşvet...

Köprü bozuk...

Açılsa kapanmıyor, kapansa açılmıyor...

Açılsa toplum, kapansa devlet geçemiyor...

★

Oysa tümümüzün hayalinde bir **köprü** var...

Aydınlığa doğru, güvene ve huzura doğru, insan gibi yaşama onuruna doğru bir **köprü...**

Üzerinden toplumumuzun sel gibi akıp gideceği, demokrasiye, insan haklarına, hukuk devletine, çağdaşlığa varabileceği bir **köprü...**

Umuda doğru bir köprü...

Şekil 3.46 Hürriyet gazetesi, Köprüler

10 Aralık 1999

Köprü mü, metro mu?

OYUNUN KURALI

EGE CANSEN

HEM köprü, hem metro; her ikisine de ihtiyacımız var diyerek sakın karar verme sorumluluğundan kaçmayın. Tekrar soruyorum: Üçüncü köprü mü, metro mu? Zaten iktisat da **"kıt kaynakları, sonsuz ihtiyaçlar arasında verimi yani halkın refahını en çok artıracak şekilde bölüştürme"** sanatı değil mi?

Kaynakların kıt olduğu gerçeğini inkâr edemeyiz. Kaynaklar, Amerika'da da, İsviçre'de de, Rusya'da da kıttır. Hatta petrol zengini Suudi Arabistan veya Kuveyt'te de kıttır. Pek tabii, kıtlık izafidir. Bir ülkeye bol gelen belli büyüklükte bir kaynak, bir başka ülkenin standartlarına göre dardır. Ama hiç fark etmez. Parasal kaynak, ne kadar büyük olursa olsun, daima sınırlıdır. Halbuki, ihtiyaçlar sınırsızdır. Lafı uzatma anladık, diye isyan etmeyin. Bu noktayı sağlam kazığa bağlamazsam, tartışmanın yarısında kaçar gidersiniz.

★ ★ ★

Şimdi söyleyin bakalım, şu 10 milyonluk İstanbul'da 3. köprü yapılması mı, yoksa başlamış bulunan metronun genişletilmesi mi önceliklidir? Bu soruya bu kadar bastırdığımdan anlamışsınızdır. Ben kesinlikle metronun hizmet ağının genişletilmesinden yanayım. Elimden gelse, zaten en az 10 yıl daha üçüncü köprü için yeşil ışık yakmam.

★ ★ ★

Ulaşım ekonomisinde bir kural vardır. Eğer ulaşım ihtiyacı, kitlesel ise ulaşım aracı da kitlesel olmalıdır. İstanbul'da gerek iki yaka arasında, gerekse her iki yakanın belli güzergâhlarında ulaşım ihtiyacı kitleseldir. Dolayısıyla seçilecek taşıma sistemi de kitlesel olmalıdır. Metro bir kitlesel ulaşım (mass transportation) aracıdır. Onun için tercih edilmelidir. Karayolu köprüleri ise üzerlerinden lastik tekerlekli otobüsler geçse de, daha ziyade bireysel taşıma ihtiyacına cevap verir. Yani, otomobiller tarafından kullanılır. Dolayısıyla köprü, İstanbul'un yolcu taşıma ihtiyacına uygun değildir. Daha önemlisi, yeni bir köprü araçların sadece iki yaka arasında geçişini hızlandıracaktır. Halbuki sıkışıklığın büyük bir kısmı da her iki yakanın iç yollarındadır. Belki de bugün köprülerin sıkışık olması, yaka içi yolların taşıt yükünü bir nebze olsun tanzim etmektedir. Aynı şehir içi yol sistemine daha fazla aracı, daha kısa zamanda yüklemek, bugünkünden beter bir sıkışıklık yaratabilir. Bu bakımdan da, metro ağının genişletilmesi önceliklidir.

★ ★ ★

Şimdi daha önemli bir konuya değinmek istiyorum. İktisatta **"her arz, kendi talebini yaratır"** diye bir kanun vardır. Eğer, metro ağı genişletilirse, metronun yolcular tarafından kullanımı artar. Eğer 3. köprü hizmete konursa, köprü kullanımı ve otomobil kullanımı artar. Buradan çıkaracağımız ders şudur: Yaşam tarzını hangi yöne doğru değiştirmek istiyorsak, yatırımları o yöne tevcih etmemiz gerek. Mesela, metro hizmetinin genişlemesi, gelir dağılımını düzeltir. Buna mukabil, köprü yatırımı gelir dağılımını bozar. Metro yatırımı, insanları şehir içinde toplu halde yaşamaya, köprü ise şehir dışında müstakil oturmaya teşvik eder.

SON SÖZ: Refah, bölüştükçe artar.

Şekil 3.47 Hürriyet gazetesi, Köprü mü metro mu?, 11 Kasım 1999

1990-2000 döneminde genel medyada gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, doğal güzelliklerin plansız yapılaşma sonucu yok edildiği, imar afları gibi kentsel sorunların örnekler verilerek işlendiğine tanık oluruz. Bu yolla okuyucunun bu örneklere ilişkin görüntüleri gözlerinde canlandırma olanağı verilerek toplumun kentsel sorunları daha iyi algılayabilmesinin sağlanması genel medyada mimarlığın yer alması adına olumlu bir gelişmedir. Örnek olarak 1995 yılında Hürriyet

gazetesinde yer alan "İstanbul'un Yeni Silueti" başlıklı haberde Metro City isimli konut, işhanı ve alışveriş kompleksinin inşa edileceği yer yakın çevresiyle görüntülenerek İstanbul siluetinde yapacağı değişiklik gösterilmeye çalışılmıştır.

6 Cuma, 28 Temmuz 1995

SABANCI

YAPI KREDİ

METRO CITY

İstanbul'un yeni silueti

İstanbul'da son yıllarda peş peşe açılan, konaklama-alışveriş ve iş alanlarını tek bir kompleks altında toplayan merkezlere bir yenisi daha ekleniyor. Metro City isimli konut, işhanı ve alışveriş kompleksi Levent, Büyükdere caddesinde Sabancı ve Yapı Kredi binalarının yakınına inşaa edilecek. Proje Gümüşsuyu Halı Sanayi ve Ticaret AŞ ve BİS AŞ (Bursa İplik Sanayi A.Ş.) tarafından ortaklaşa gerçekleştirilecek. Metro City'nin inşaa halindeki Metro İstasyonu ile bağlantısı, çalışanların istasyondan ofislerine girebilme olanağı sağlayacak. Dört yıl içinde tamamlanması düşünülen kompleks, üçü konut ve biri büro olmak üzere dört yüksek bloktan oluşacak. İki tane 27 katlı ve iki tane de 29 katlı binalardan oluşacak Metrocity'de 32 bin metrekarelik alan otopark hizmetini için ayrılacak. Yaşayanların her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilecek kapasitedeki apart-hotel binalarının yanı sıra, iş merkezlerinin bulunacağı binanın ilk dört katı alış veriş merkezine ayrılacak.

Şekil 3.48 Hürriyet gazetesi, İstanbul'un yeni silueti, 28 Temmuz 1995

80'li yıllarda genel medyada yeşil alanların gecekondulaşma ve kaçak yapılaşma ile yok edildiği genel olarak ifade edilirken, 1999 yılında Ahmet Vardar Sabah gazetesinde yazdığı bir yazıda İznik Gölü etrafındaki plansız yapılaşma sonucu doğal güzelliklerin katledildiğini dile getirmiştir.

CUMA 7 MAYIS 19

AHMET VARDAR

Alo SABAH

Tel: 0212 502 81 53 - 0212 502 81 54 Fax: 0212 502 82 0
email: avardar@ sabah. com. tr

İznik Gölü'de sizlere öümür...

Bursa'nın **şirin** bir ilçesi olan, aynı zamanda **tarihi ve doğa zenginlikleriyle** ünlü **İznik Gölü** yakında sizler ömür!... Diğerlerinin olduğu gibi buranın da **ruhuna fatiha** okuyacağız...

Bütün **Türkiye** hatta birçok yabancı ülke vatandaşlarının da bildiği gibi **İznik** insanın tarihinde ilk bilinen yerleşim merkezlerinden birisidir. Bunun yanında da üç büyük medeniyete de **başkentlik** yapma şerefine nail olmuştur. **Hıristiyan alemi** burayı çok iyi bilir. Kutsal kitapları **İncil**'i teke indirmek için zamanının en ünlü papazları burada toplanmış ve günlerce süren bir çalışma yapmışlardır. Daha sonra binlerce çeşit **İncil** 4 ade ana kitaba burada dönüştürülmüştür.

İznik Gölü ise, bir zamanlar **temizliği** ile ünlüydü. İçinde çok lezzetli balıklar yetişti hatta suyu bile rahatlıkla içilebilirdi. Çevresindeki verimli topraklarda üzümünden, şeftalisine, zeytininden, pirincine kadar çok çeşitli sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılabilirdi.

Gelin görün ki, şimdi bu bahsettiğim her şey hayal oldu!... **İznik Gölü** etrafındaki bu verimli topraklarda son yıllarda artarak devam eden **sanayileşme sevdası** ve birilerinin **zengin olması** uğruna yapılan **çevre katliamı** artarak devam ediyor. En son olarak **Orhangazi** civarında iki büyük fabrika yapılması kararı alındı. Ve bir tanesinin inşaatı bitirilme aşamasına geldi. Bunlardan biri nişasta, biri de çimento fabrikası...

Bir hesap yaptım, bu fabrikalar mal üretirken günde yaklaşık olarak 6 ton **temiz suyu** yok edecek... Bu temiz suyu da havadan değil, İznik Gölü'nden alacak. Yani 6-yıl sonra bu göl de bitmiş olacak, **çorak bir arazi** haline gelecek. Bu fabrikalar da bu süreç zarfında pisliğini etrafa yayacak, civar halk perişan olacak ama bu arada fabrika sahipleri cebinin doldurmacak... Sonunda da bu topları çekip, gidecekler. Onlar için fatih haya başlayacak. Çünkü dünyanın en iyi yerlerinde yaşayabilecek ve onlarda bol bol para harcayabilecekler.

Şekil 3.49 Sabah gazetesi, İznik gölü de 7 Mayıs 1999

Genel medyada 80'li yıllarda kentsel sorunlar ağırlıklı olarak kentsel ölçekte ele alınırken 90'lı yıllarda aynı sorunların kentsel çevre ölçeğinde ele alınmaya başlamasıyla mimarlığın farklı ölçeklerine, bina ölçeğine daha çok yaklaşıldığını görmek mümkün olabilmektedir. Hatta bu dönemde genel medyada zaman zaman bina ölçeğinden yola çıkılarak kentsel sorunların işlendiği de görülmektedir. Örnek olarak Altan Öymen 1993 yılında Milliyet gazetesinde yazdığı bir yazıda Park Otel inşaatının bir bölümünün yıkılmasını isabetli bir uygulama olarak değerlendirmesini şu şekilde açıklamaktadır: "Park Otel'in şimdiye kadar uygulanan projesinin İstanbul'a verdiği zarar meydandadır. Şehrin tarihi görüntüsünün üzerine bir ucube gibi çöküşü bir yana, bulunduğu semtin dengelerini de altüst etmiştir. Taksim'le Dolmabahçe arasını, gerek estetik, gerek trafik, gerek çevre sağlığı açısından berbat edecek bir yoğunluk ve yükseklikle doldurmuştur" (Öymen, 1993).

Park Otel 'kente uygun hale' getiriliyor

İstanbul Haber Servisi-İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**, Park Otel'in fazla katlarının yıkımı için **"Mini patlama"** (mini blasting) yöntemini düşündüklerini söyledi. SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı **Murat Karayalçın**'ı yıkım için düzenlecek olan törene özel olarak davet etmediğini belirten Sözen, **"Yıkım"** sözcüğü yerine, **"Kentsel düzenleme çalışmaları"** nitelemesini kullanacaklarını söyledi.

Nurettin Sözen dün yaptığı basın toplantısında, 29 kasımda fazla katlarının yıkımına başlanacak olan Park Otel ile ilgili bilgi verdi. Park Otel'in yasal olmayan bölümlerinin yıkılmasında kullanılacak yöntemler arasında seçim yapmak için aralık ayı başında ihale açılacağını söyledi. Kullanılması düşünülen yöntemlerden birisinin de, küçük patlamalarla kısmi yıkım olarak tanımlanan **"mini blasting"** olduğunu belirten Sözen, **"Bu yöntem son derece güvenli ve tehlikesiz bir yöntemdir"** dedi. Sözen, **"mini blasting"** yönteminin, betonarme binaların beton kısımlarının küçük patlamalarla parçalandıktan sonra, açığa çıkacak demir kısımların yerinden sökülerek vinçlerle aşağı taşınması olduğunu söyledi.

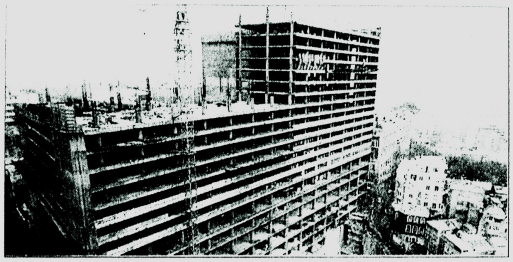
Park Otel'in çirkin gövdesi ile İstanbul'un tablolara, fotoğraflara konu olan eşsiz güzellikteki siluetini bozduğunu vurgulayan Sözen, **"Biz bu çirkinlik anıtına karşı büyük bir Hukuk Mücadelesi verdik ve nihayet bu çabamızın karşılığını alıyoruz"** dedi.

Sözen, özellikle çevre sakinlerinin oluşturdukları **"Ayazpaşa Çevre Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği"**nin Park Otel sorununun çözülmesinde büyük katkıları olduğunu anlattı. Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen, belediyede Park Otel ile ilgili çalışmaları yürütenlerce ortak olarak **"Yıkım"** yerine **"Kentsel düzenleme"** sözcüğünü kullanılmasının kararlaştırıldığını belirtti. 29 kasım pazartesi günü Park Otel'in kentsel düzenleme çalışmalarına başlayacaklarını belirten Sözen, bu konudaki hazırlıkların koordinesinin de, ihale yoluyla 47 milyar liraya, belediyeye bağlı İSTON şirketine verildiğini söyledi.

Sözen bir soru üzerine, Park Otel'in 29 kasımda başlayacak kentsel düzenleme çalışması için SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın ve ilgili bakanları özel olarak davet etmediğini açıkladı. Karayalçın ve bakanlarının gerekli desteği verdiklerini belirten Sözen, sadece İspanya Kralı **Juan Carlos**'u davet ettiğini, bunun nedeninin de, Carlos'un İstanbul ziyareti sırasında Park Otel ile yakından ilgilenmesi olduğunu söyledi.

İlk yıkım çalışması 29 kasım pazartesi günü saat 10.00'dan itibaren törenle başlayacak. Park Otel konusunda İstanbullular'ı bilgilendirmek amacıyla, Büyükşehir Belediyesi'nce 50 bin adet broşür, bayrak, kokart ve afiş hazırlanıyor.

Ayazpaşa Çevre Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği, Kent ve Yaşam Dergisi ve Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin hazırladığı **"Park Oteller Olmasın"** afişleri belediye otobüslerine de asıldı. Afişlerde **"Yıkımın birinci günü saat 10.30'da, Taksim Gümüşsuyu'nda buluşalım"** duyurusu yapılıyor.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Park Otel için 'yıkım' sözcüğü yerine 'Kentsel düzenleme çalışmaları' nitelemesinin uygun olduğunu söyledi.(GARBİS ÖZATAY)

Şekil 3.50 Cumhuriyet gazetesi, Park Otel 'kente uygun hale' getiriliyor, 27 Kasım 1993

PARK OTEL

PARK Otel inşaatının bir bölümünün yıkılması, isabetli bir uygulamadır. Buna **"Canım artık olan olmuş. O kadar da masraf edilmiş."**gibi gerekçelerle karşı çıkmak, yanlıştır. İstanbul'daki ve daha birçok yerdeki "imar" rezaletleri, hep o **"müsamaha"** anlayışından doğan **"Nasıl olsa yapanın yanına kar kalıyor. Ben de yapayım." hesabının sonucu olmuştur.**

Şimdi, Park Otel'e uygulanan yıkım kararıyla, uzun zamandan beri ilk defa olarak, bir **"Yapanın yanına kar kalmaz"** örneği verilmektedir.

Gerçi bu örneğin şimdiye kadarki - küçüklü büyüklü - yüzlerce benzerine bir etkisi olmayacak. Onları yapanlar, çoktan **"atı alıp Üsküdar'ı geçmiş"**tir. Ama bu, hiç olmazsa bundan sonrasında o işlere kalkışacak olanları, bir yerine birkaç defa düşündürecektir.

Park Otel'in şimdiye kadar uygulanan projesinin İstanbul'a verdiği zarar meydandadır. Şehrin tarihi görüntüsünün üzerine bir ucube gibi çöküşü bir yana, bulunduğu semtin dengelerini de altüst etmiştir. Taksim'le Dolmabahçe arasını, gerek estetik, gerek trafik, gerek çevre sağlığı açısından berbat edecek bir yoğunluk ve yükseklikle doldurmuştur.

Tabii bunun böyle olacağı, o projenin yapıldığı ve üç defa değiştirilerek onaylandığı, 1983 - 1988 yılları arasında da belliydi. En azından o projeyi yapanlar ve onaylayanlar için.. Fakat bu işin durdurulması, ancak bir çevre derneğinin hukuk yollarına başvurup 4.5 yıl süreyle izlediği bir dava sonucunda ve bugünkü belediye yönetiminin de işi ciddiye almasıyla mümkün olmuştur.

★★★

Oysa, eski Park Otel'i bilir misiniz?. Mimarlık açısından şahane bir bina değildi. Eski bir köşke, sonradan yapılan ilavelerle oluşturulmuştu. Fakat bulunduğu yerin özellikleriyle tamamen uyumlu bir yapıda ve yükseklikteydi. İç dekorasyonu, yüzyılın ilk yarısının özelliklerini taşırdı. Müşterileri açısından da, Atatürk'ten Menderes'e kadar, Cumhuriyet ve demokrasi tarihimizin pek çok şahsiyetine evsahipliği yapmanın hatıralarıyla doluydu. O hatıraları canlandıran eşyalarla, fotoğraflarla ve benzeri özellikleriyle, bir **"tarihi varlık"** sayılırdı.

O binayı, varislerinden satın alan mal sahiplerine de, oraya inşaat izni veren belediye yetkililerine de düşen şey, onun aslına uygun olarak yenilenmesi, modernleştirilmesiydi. Pek çok ülkede yapıldığı gibi..

O zaman hatta, büyük ihtimalle, bu **"yıkıp - yapma"** projesine göre çok daha ilginç ve değerli, dolayısıyla karlı bir otel ortaya çıkmış olurdu. Böyle 10 yıldır süren ve daha ne kadar süreceği de belli olmayan bir tartışma ve itişip - kakışma süreci içinde tıkanıp kalmış bir inşaat değil.. Çoktan işletmeye açılmış ve gelir getirmekte olan bir otel..

Kısacası: Bu iş, sadece İstanbul şehri için değil, bu inşaatın sahibi için de ancak o zaman faydalı olurdu. Ama ne yazık ki, bu **"yıkıp - yapma"** ve yaparken **"yükseltip - genişletme"** hastalığı, mal sahiplerini, kendi menfaatlerini de göremez hale getiriyor.

● **ALTAN ÖYMEN**

Şekil 3.51 Milliyet gazetesi, Park Otel, 30 Kasım 1993

1990-2000 döneminde genel medyada kentleşme konusunun yanısıra 80'li yıllardan farklı olarak kültürel ve tarihi değerlerin korunması, genel kültür ve sanat konuları, deprem ile ilgili yazılar da yayınlanmıştır.

SAYFA 2 — CUMHURİYET — OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Kültürel varlıklarımız korunuyor mu?

Uluslararası örgütlerle ilişkilerimize bakınca pek çok sözleşmeye imza atarak bazı sorumluluklar yüklenilmiş olduğunu görmekle beraber, sözleşmelerde yer alan sorumlulukların ne kadarının ciddiye alındığını kestiremiyoruz.

CEVAT ERDER *Uluslararası Kültürel Varlıkları Koruma ve Araştırma Merkezi (ICCROM) Eski Müd.*

Doğal ve kültürel varlıkların güzelliği ve zenginliği ile ayrıcalığı olan bir ülkede yaşıyoruz. Bizleri mutlu kılan bu ayrıcalık, bu güzellik ve zenginlik, istesek de istemesek de bazı sorunları da getiriyor. Bunların bize ödünç verilmiş olduğunu biliyoruz da, bu güzelliği ve zenginliği en azından aldığımız gibi gelecek kuşaklara nasıl aktarabileceğimizi bildiğimiz pek belli olmuyor. Bunlardan doğal güzelliklerimizin, çevremizin korunması ile ilgili duyarlı olmaya başladığımızı gösteren etkinliklerin giderek artması, bu yönde bizleri umutlandırıyor. Bu eğilimi, kültürel varlıklarımızın korunmasında bulduğumuzu söyleyebilmek isterdik. Burada görkemli yapılardan, meydanları, basit konutları, camilerdeki halıları, mutfaklarımızda rastlanan araç gereç gibi benzerlerini içeren, insanlar tarafından yapılmış olan tarihsel, kültürel varlıklarımızın korunmasına, çok genelde kalmak üzere değinmek istiyoruz.

Hemen belirtmek gerek, bu konuda gurur duyacağımız bir özelliğimiz var. O da anayasalarımızda değişmeyen bir ilkedir. O ilke, **"Tarihi ve kültürel değeri olan eser ve anıtların korunması devlet sağlar"** diyen maddesidir. Bunun değişmezliğini, uygulanmasındaki enderliğe atfedenlere katılmadan, önce anayasanın öngördüğü bu görevin yerine getirilmesi için yapılanlara kısmen göz atmak yararlı olabilir.

1906 yılında çıkarılmış olan **"Asar-ı Atika Nizamnamesi"** 1973 yılına kadar, yani yaklaşık 70 yıl yürürlükte kalmışken, 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ancak on yıl kadar uygulanabilmiş, yerini 1983'te çıkarılan 2863 sayılı Kültürel ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na bırakmıştır. Bu da daha kısa ömürlü olup 1987 yılında 3386 sayılı kanunla hayli değişikliğe uğramış olarak karşımıza çıkmaktadır. Henüz nitelik ve niceliklerini gösterecek olgunluğa ermeden veya aceleyle hazırlanmış yasaların gene aynı hızla hazırlanmış yasalarla düzeltilebileceği inancının kötü örnekleri önümüzde. Buna rağmen, gene aynı yöntemlerle ve aceleyle yeni bir yasanın çıkarılmasına uğraşıldığını işitip duruyoruz.

Bu yasaların uygulanmasıyla ilgili kurumlaşmaya gelince, başta bunun Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce yürütüldüğünü görüyoruz.

Ancak bu genel müdürlüğün, Milli Eğitim, Turizm ve Kültür bakanlıkları içinde gidip gelmeler süreci geçirdiği, oraya buraya gönderildiği izlenir. Bu yerleşmemişlik yetmiyormuş gibi Kültür Bakanlığı, 1987 yılında bu genel müdürlüğü **"Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü"** ile **"Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü"** adlarıyla ayırarak garip bir durum yaratmıştır. Bu ayırımın ciddi ve akılcı bir ayırım niteliği taşıdığı beklenebilir. Ancak bunu doğrulayacak herhangi bir işarete henüz rastlanamamıştır.

Bir zamanlar kültürel varlıkların korunmasıyla ilgili kararlar veren en üst kuruluş olarak bilinen Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun Türkiye'deki hızlı değişime ayak uyduramamış olması bir gerçekti. Ancak bu kurulun yapısında oluşturulacak bir düzenleme ile çözümlemek dururken kökten bir değişikliğe, denenmemiş, örneği olmayan bir sisteme gitmenin sıkıntıları hala çekilmektedir. Merkezi sistemden, çok değişik bir yapıya sahip bölgesel sisteme gitmek belki karar vermę süreçlerini hızlandırmıştı. Ancak verilen kararlarda yapılan sık değişimler, bu kararların isabetli oluşunda endişeler yaratmaktadır.

Kısaca, koruma kurulları olarak anılan bölgesel kültürel ve tabiat varlıklarını koruma kurullarında çalışmanın ne kadar güç olduğunu ve ne kadar özveri istediğini kestirmek zor olmasa gerek. Ancak kurullar arasında görülen ilke farkları, değişik değerlendirmeler, özellikle kararların değiştirilmesi ve bu değiştirmelerin çoğunlukla **"tenzil-i rütbe"** şeklinde olması, bu kurullara olan saygınlığın yitirilmesine, tenzil-i itibara neden olmuştur.

Daha 1904 yılında yapılmış olan Uluslararası Mimarlar Birliği UIA toplantısında mimari mirasın, kültürel varlıkların korunmasının bir uzmanlık dalı olarak saptandığı düşünülerek bunun bugün bizde nasıl uygulandığını görmek gerekir. Beş üniversitemizde 1960'lardan beri yürütülen bu eğitim programlarından yetişmiş, diploma almış bu uzmanlardan ne şekilde yararlanıldığı merak konusudur. Burada üzülerek belirteceğimiz, son zamanlarda tanık olduğumuz bununla ilgili çok olumsuz bir örnek bulunmaktadır. Kültür Bakanlığı, kültür ve tabiat varlıkları kurullarında yakınlarda yaptığı geniş çaplı değişiklikte, kendilerini yakından tanıdığım, hayli pahalı sayılacak uzmanlık eğitim süreçlerinden geçmiş, özel burslarla yurtdışındaki önemli eğitim merkezlerinde yetiştirilmiş, bu konuyu kendileri için bir yaşam şekli seçmiş, özveriyle çalışan ve halen bu uzmanlığın eğitimine katkıda bulunan saygıdeğer üç uzman kişi, hiçbir neden gösterilmeden kurullardan çıkarılmışlardır. Herhalde bu olay, bu konuda eğitim yapan ve bunu uzmanlık dalı olarak seçmiş ya da seçecek olanlar için yüreklendirici, moral yükseltici, ümit ufukları açıcı bir örnek oluşturmamaktadır.

Bakanlığın, bu konudaki uluslararası gelişmelere, ilkelere, etkinliklere ve katıldığı kararlara ne kadar duyarlı olduğu sorusu akla geliyor. Özellikle eski eser kaçakçılığı konusunda olmak üzere önemli sergilerin düzenlenmesi ve kültürel etkinliklere katılım şeklindeki eylemlerin önemsendiğini basından ve televizyonlardan mutluluklа izliyoruz. Fakat korumada uzman ICCROM, ICOMOS, ICOM, UNESCO, Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütlerle ilişkilerimize bakınca pek çok sözleşmeye imza atarak bazı sorumluluklar yüklenilmiş olduğunu görmekle beraber, sözleşmelerde yer alan sorumlulukların ne kadarının ciddiye alındığını kestiremiyoruz. Hayli yüklü sayılacak üyelik ücretleri ödeyerek üyesi olduğumuz uluslararası kuruluşlardan ne şekilde yararlanılmıştır?

Şekil 3.52 Cumhuriyet gazetesi, Kültürel varlıklarımız korunuyor mu?, 7 Ağustos1993

İstanbul surları nasıl korunacak?

Aykut Köksal'a göre İstanbul surlarının restorasyonu, bugüne kadar gerçekleştirilmiş en büyük tarihsel tahribatlardan biri. Köksal, Altan Öymen'in "İstanbul surlarının restorasyonunun hızlandırılması gerektiği" yolundaki görüşüne karşı çıkıyor, yanlış onarımın zararının daha büyük olacağını söylüyor.

AYKUT KÖKSAL

Aydınların kent, mimarlık, tarihsel çevre gibi konularda duyarlık göstermeleri, kaygılarını sözle, yazıyla dile getirmeleri kuşkusuz övülecek bir tutumdur.

Ne var ki, uzmanlık gerektiren konularda öneri ya da eleştiri getirirken son derece dikkatli olunması gerektiği de unutulmamalıdır. Bu duyarlığın gösterilmemesi çoğu kez yeni yanlışların ortaya çıkmasına, giderek yanlışların toplumsal onay görmesine yol açabilir.

Çevre konusundaki duyarlığını sık sık gündeme getiren **Altan Öymen** de **Milliyet** gazetesindeki 6.1.1992 tarihli başyazısında İstanbul surlarının restorasyonunu ele alıyor. Kuşkusuz, surların restorasyonu bir başyazıya konu olacak kertede önemlidir, ancak Öymen yazısında restorasyonun niteliğini tartışma dışı bırakıyor ve çalışmaların **"hızlandırılarak"** sürdürülmesi gerektiğini yoylu-

Öncelikle bir noktanın çok net olarak dile getirilmesi gerek: İstanbul surlarının **"restorasyonu"** bugüne dek gerçekleştirilmiş en büyük tarihsel yapıt tahribatlarından biridir. Surlar tüm tarihsel nitelikleri dışlanarak adeta yeniden inşa edilmiş, surların günümüze ulaşmasını anlamsız kılacak nitelikte

Surlar tüm tarihsel nitelikleri dışlanarak adeta yeniden inşa edilmiş, surların günümüze ulaşmasını anlamsız kılacak nitelikte bir yenilemeye girişilmiştir. Sonuçta ulaşılan, yalnızca kötü bir dekordur.

bir yenilemeye girişilmiştir. Sonuçta ulaşılan yalnızca kötü bir **"dekor"**dur. Korumacılığı turistlere tarihsel imgeler vermek için kopyalar inşa etme düzeyine indirgemek, gerçekte korumayı yadsımakla eşanlamlıdır.

Bugün ne yazık ki surların önemli bir bölümü için geriye dönüş olanaksızdır.

Ne ki bundan sonrasında çalışmaların bilimsel restorasyon anlayışıyla sürdürülmesi gerekir. Surların günümüze ulaşan parçalarını, strüktürel zorunluluk olmadıkça tamamlamaya gitmeden onarmak, restorasyonu yalnızca sağlamlaştırma, dondurma ve tarihsel özellikleri koruyarak bugüne ulaşanı yarına ulaştırma olarak kavramak şimdiden sonrası için izlenmesi gereken yoldur.

Bu yaklaşım kuşkusuz bugünkü restorasyonun kurmaca, yapay ve yalan söyleyen tarih **"yanılsama"**sından daha doğru ve gerçek bir tarihsel imge vermeyi sağlayacaktır. Tüm bu çalışmalar ise sanılanın aksine daha fazla zaman ve daha fazla araştırma gerektirir. Görüldüğü gibi koruma ve restorasyonda sorunsalın bilimsel düzeyde ve doğru kavranması asıl **"aciliyet"** bekleyen konudur.

İstanbul surlarının restorasyonu gibi önemli bir koruma konusunun, hızlandırılması gereken bir inşaat faaliyeti olarak görülmesi bu yüzden son derece yanlış olacaktır.

Yanlış onarımın getirdiği tahribat, zamanın getireceği tahribattan daha büyüktür.

Eğer doğru bir restorasyon anlayışıyla surları ele alacak bilgi birikimine ve anlayışına sahip değilsek, **"bırakalım dağınık kalsın."**

Şekil 3.53 Cumhuriyet gazetesi, İstanbul surları nasıl korunacak?, 16 Ocak 1992

Toplum

Yöneten: Ayhan ATAKOL

Hürriyet

Heybeli'de tarih canlandı

Halki Palas, İstanbul tarihinin yaşayan bir sayfası...

Halki Palas, özgün mimarisine sadık kalınarak restore edildi.

ADALAR yöresinin en eski ve en görkemli yapılarından olan Halki (Heybeli) Palas, dün akşam saat 18.30'da düzenlenen bir kokteyle yeniden hizmete açıldı. 1991 yılında yanan Merit Halki (Heybeli) Palace, 3 milyon dolara (yaklaşık 131 milyar 250 milyon lira) tamamen yenilendi.

Net Grubu tarafından kiralandıktan sonra 21 Eylül 1991 yılında çıkan yangında tamamen yanan ahşap Halki Palas, özgün mimarisine sadık kalınarak, çağdaş turizmin beklentilerine cevap verecek konforda yeniden inşa edildi. Halki Palas, eski adıyla Meryemana Yolu kenarındaki 3600 metrekarelik bir arsa üzerinde bulunuyor. Otelde 36 normal, 9 süit yatak odası var. Otelin Genel Müdürü Metin Erduran, turizm sektörüne çok iddialı girdiklerini ve en iyi hizmet vermek için ellerinden gelen her yapacaklarını söyledi.

İkinci derecede tarihi eser niteliğini taşıyan Halki Palas'ın 1857-1862 yılları arasında inşa edildiği tahmin ediliyor. Otel, 1918 yılına kadar Balkanlar'ın en önemli yatılı ticari eğitim kurumlarından Elen Ticaret Okulu'nun yakınına kurulmuştu. Ziyarete gelen öğrenci yakınlarına hizmet vermek amacını taşıyordu. Daha sonra Adalıların pek çok sosyal etkinliğine mekan oldu. Halki Palas, sahildeki diğer otellerden çok ayrı tutulur, burada kalmak belli bir sosyal seviyeyi gerektirirdi. Otele kışın da adada avlanmak isteyen misafirler gelirdi.

Hüsnü SAVAŞ / İSTANBUL

Şekil 3.54 Hürriyet gazetesi, Heybeli'de tarih canlandı, 14 Nisan 1997

Özellikle 90'lı yılların ikinci yarısına gelindiğinde "Habitat Kent Zirvesi" ile ilgili yazıların genel medyada geniş yer tuttuğunu görürüz. Habitat Kent Zirvesi'nin İstanbul'da yapılacağını Doğan Heper bir yıl öncesinden Milliyet gazetesindeki "Hoşgeldin Habitat" başlıklı yazısı ile duyurmuştur. Heper yazısında Habitat II konferansının 3 Haziran 1996 tarihinde İstanbul'da başlayacağını ve 14 Haziran'a kadar süreceğini belirtmiştir. Ayrıca Habitat II konferansında yerleşim alanlarının bugünü, geleceği, kent ve insan ilişkisi ile göç gibi konuların tartışılacağını haber

vermiştir. Bundan sonra Habitat Kent Zirvesi'nin yapılacağı tarihe kadar olan bir yıllık dönemde ve zirve sonrasında İstanbul'un kent olarak bütün dünyanın izleyeceği zirveye nasıl hazırlandığını aktaran çok sayıda yazı genel medyada yer almıştır. Bundan sonra Habitat, mimarlık, kenti ve kentliyi ilgilendiren güncel bir konu olarak medyanın gündemine girmiştir. Dolayısıyla Habitat Kent Zirvesi'nin İstanbul'da yapılmasının, medyada mimarlığın tanınmasında önemli bir araç olduğu söylenebilir.

HABITAT anısı

SBF öğretim üyesi Prof. Dr. **Cevat Geray**, HABITAT II nedeniyle İstanbul'daydı. İzlenimlerini köşemize aktardı. Geray'a göre, HABITAT II Dünya Kent Doruğu öncesinde büyük paralar harcanarak yapılan tanıtımlarda en son işlenen konu **"Türkiye HABİTAT'a hazır"** idi. Geray, şu yorumu yaptı:

"Hoşgörüyle karşılanabilecek kimi eksiklikler, aksaklıklar bir yana bırakılırsa toplantı salonları, çeviri düzenekleri, sağlık, temizlik, iletişim kolaylıkları hazırlanmıştı. Güvenlik önlemleri hazırdı. Üstelik polis, 'konut hakkının, insan hakkı olarak HABİTAT II'nin İstanbul Bildirgesi'nde yer alması amacıyla' **yerli yabancı sivil toplum örgütlerinin barış şenliği havası içinde gerçekleştirdikleri gösteri yürüyüşünü engellemeye hazırdı. Polis, HABİTAT'a katılmayanların almaşık olarak düzenledikleri** 'alternatif HABİTAT toplantıları'**nı yasaklamaya, o güne değin ses çıkarmadığı kayıp ailelerin oturma eylemlerini zor kullanarak dağıtmaya, protestocuları gözaltına almaya hazırdı! Daha doğrusu, toplantı ve örgütlenme özgürlüğü konusundaki çifte standartlı haşin** -vahşi sözcüğünü kullanmamak için bu sözcüğü kullanıyorum- **tutumunu tüm dünyaya sergilemeye hazırdı! İslamcı örgütlerin yaptıkları toplantı ve gösteriler konusunda gösterdiği hoşgörü ve omuz sıvazlamayı HABİTAT boyunca Taksim'de, İnönü gezisinde toplantı ve gösterileri yurtdışından gelen ülküdaşlarına göstermeye hazırdı."**

Cevat Geray, bütün bu **"hazırlıkları"** sıraladıktan sonra, bir **"küçük"** noktanın unutulduğuna dikkat çekti: **"Türkiye'nin sunacağı yazanağın, ulusal eylem planı hazır değildi. Konferansa katılan yerli yabancı katılımcılar, bütün hafta boyunca Türkiye'nin bu belgelerini elde etmek için boşuna çaba harcadılar. Oysa, en uzak ülkelerin yazanakları herkesin yararlanabilmesine cömertçe sunulmuştu. Ev sahibi ülkenin bu vurdumduymazlığı eleştiri konusu oldu."**

BALARASI

Korna

"Acele işe şeytan karışır"derler ya, adam, yolda hızla giderken, arabası duruverir. Kontağı çevirir, çevirir. Araba, bir iki ıhılar, gitmez. Arkasında bekleyen şoför, sabırsızdır, aralıksız basar kornaya. Adamın canı burnunda zaten, arabasından inip arkadaki şoföre ricada bulunur:

"Arabamı çalıştırmayı bir de siz deneseniz. Bu arada ben sizin kornanıza basmaya devam ederim."

Şekil 3.55 Cumhuriyet gazetesi, Habitat anısı, 17 Haziran 1996

GÖRÜŞ / PROF. DR. TÜRKKAYA ATAÖV

HABITAT'ın Hemen Arkasından

Kişinin günlük yaşamını ve toplumların mutluluğunu büyük ölçüde etkileyen kitle yerleşmelerini konu edinen HABITAT II Uluslararası Zirve Toplantısı, dünya kentlerinin tarihsel ve kültürel başkentlerinden biri olan İstanbul'da yer aldı. Büyük genel kurullar niteliğinde olan birinci ve ikinci komitelerle dünya kamuoyunu bir ölçüde simgeleyen hükümetler-dışı uluslararası örgütler (NGO), kitlesel sağlık sorunlarından çocuk suçluluğuna, savaş artığı mayınların temizlenmesinden kurşun zehirlenmesine, kent meclislerinden sigarasız yaşam alanlarına, akla gelebilecek tüm konuları konuştular. Bu arada, (İstanbul'da Kent Dinamikleri Enstitüsü) *"Sivil Toplum Kuruluşları Forumu"*nda HABITAT II'nin özündeki temel bir varsayımı sorgulayan çalışma bile düzenledi.

Ancak, uluslararası toplumun en üst düzey yöneticileriyle NGO'ların tüm bu sorunları tartışması, bunların çözümlenebileceği anlamına gelmez. Bu toplantıların kronik bir hastalığı, *"Toplan, konuş, dağıl, sonra da unut gitsin"* biçiminde özetlenebilir. Uygulama eksikliğinin önemli nedeni, varlıklı ve güçlü Kuzey ülkeleriyle yoksul ve zayıf Güney ülkeleri arasındaki çelişkinin ve Birleşmiş Milletler gibi bir dünya örgütünde güçlü, zengin ve endüstrileşmiş devletlerin egemenliğinin, hele Doğu Bloku'nun ortadan kalkmasından sonra, kemikleşmiş olmasıdır. Bu gerçeği çok iyi vurguladığı içindir ki Küba Devlet Başkanı **Fidel Castro**, İstanbul toplantısının son gününde hiçbir konuşmacının ulaşamadığı bir alkışla olumlu bir tepki görmüştür. Bu olağanüstü destek, Küba'yı 1960'tan bu yana abluka derecesinde bir ambargo altında tutan hegemonyacı Amerika ile yakın yandaşlarını gereği gibi düşündürmelidir.

Ne var ki, Amerika'nın siyasal ve parasal diktatöryası yüzde yüz de değildir. Uluslararası toplum, önemli kararları alma ve uygulama erkini büyük ölçüde kaybetmiştir, ama bu toplantıların Kuzey-Güney ilişkisinde temel dönüşümlere yol açıp açmayacağına ilişkin ve belirgin olmayan değerlendirmeler bir yana, NGO'ların varlıklarını gitgide duyurdukları bir gerçektir. Bu örgütlerin bir kısmı, çok sayıda faks makineleri ve bilgisayarlar gibi, türlü olanaklarından anlaşıldığı üzere, bolluk içinde yüzmektedirler ve hatta belirli hükümetlerin emrindedirler.

Örneğin, Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesi'ndeki sorunlarla ilgilenen bir örgütün, Norveç resmi çevrelerince yönlendirildiği izlenimi uyanmıştır. Ayrıca aynı kişilerin, hakları antlaşmalarla saptanmış ve ayrılıkçı amaç gütmedikleri gibi hiçbir silahlı eylem yapmayan Batı Trakya Türkleri ile hiç ilgilenmedikleri görmezlikten gelinemez. Ancak NGO'lar, bu örneğin dışında iyi sınav vermişlerdir.

Şekil 3.56 Cumhuriyet gazetesi, Habitat'ın hemen arkasından, 17 Haziran 1996

Şekil 3.57 Yeni Yüzyıl gazetesi, Habitat Kent Zirvesi, 21 Mart 1996

İstanbul'u çevreleyen ve kentin yarıdan çoğunu oluşturan yapı karakteri...

Habitat için akıllı seçim..!

Habitat Kent Zirvesi'nin İstanbul'da yapılmasını kim akıl etmişse iyi akıl etmiş. Kent sorunları zirvesi için İstanbul'dan daha iyi bir örnek bulunamazdı. Bir kentin nasıl olması gerektiği konusunda Dünya'da örnek çok... Zor olan bir kentin nasıl "olmaması" gerektiği konusunda örnek bulmaktı. İstanbul'un seçimi işte o yüzden isabetli oldu. Habitat için haziranda İstanbul'a gelecek yüzlerce, binlerce uzman, iki bin yıl önce Efes, Bergama gibi kent harikalarının yaratıldığı bu topraklarda bugünü yarınla iki konuyu aynı hızada inşa edecek kültürün bile bulunmadığını görme fırsatı bulacak... Başta Refah'lı belediyeler olmak üzere yerel yönetimlerin bağış karşılığı kaçak yapılara izin vererek üç beş kuruş uğruna bir kenti nasıl mahvettiklerini görecek. İstanbul sakinlerinin, yaşadıkları kentin frankeştaynlar elinde tanınmaz hale gelmesini nasıl da boş ve kayıtsız gözlerle izlediğini hayretle saptayacaklar... Habitat'ı İstanbul'da yapmak iyi akıl doğrusu... Kimin aklına geldiyse...

E mail: Melih Aşık @ Planet.com.TR

Şekil 3.58 Milliyet gazetesi, Habitat için akıllı seçim, 3 Şubat 1996

90'lı yıllarda mimarlığı toplumun gündemine taşıyan bir diğer önemli unsurun da "dekorasyon" olduğu gözlemlenmiştir. Dekorasyonun, malzeme üreticilerinin yarattığı ilgi alanı nedeniyle ve reklam potansiyeli barındırmasından dolayı genel medyanın tercih ettiği konular arasında olduğu söylenebilir. Özellikle gazetelerin haftasonu eklerinin dekorasyon konuları açısından oldukça zengin olduğu görülmüştür. Çin kökenli mekan düzenleme sanatı olarak bilinen "Feng Shui" bu dönemde gazete sayfalarında bolca yer almıştır. Ayrıca 90'lı yıllarda genel medyada dekorasyonun, genellikle "İstanbul'da Gidilebilecek Yerler" şeklindeki butik tanıtımlarla değişik mekanların birçok açıdan çekilmiş fotoğraflarıyla ve dekorasyonlarına dair özelliklerini içeren yazıların yayınlanması şeklinde yer aldığı gözlemlenmiştir.

Şekil 3.59 Sabah Günaydın, Yatak odanızda huzur veren enerji Feng Shui, 19 Kasım 1996

Şekil 3.60 Sabah Günaydın, Evini Feng Shui ile döşemek isteyenlere, 3 Nisan 1998

Sonuç olarak 1990-2000 döneminde Türkiye'de genel medyada mimarlık 80'li yıllarda olduğu gibi ağırlıklı olarak hızlı kentleşme ve beraberinde gelişen sorunlar aracılığıyla yer almıştır. Ancak bu dönemde genel medyada kentsel sorunların ele alınış biçimi ve sıklığında bir değişim gözlemlenmektedir. 1990-2000 döneminde Türkiye'de genel medyada kentsel sorunların önceki döneme oranla çok daha fazla ve örnekler aracılığıyla daha somut ele alındığı görülmüştür.

3.2.1.3 2000'den Günümüze Basılı Medyada Mimarlık

2000'li yıllarda genel medyada mimarlık ile ilgili olarak dekorasyon konusunun ele alınmaya devam ettiği gözlemlenmiştir. Ancak bu dönemde 80'li yıllardan farklı olarak dekorasyon genel medyada uzmanlık alanı olarak tanımlandığı ve mimarlık, iç mimarlık, tasarım gibi alanlarla ilişkilendirilerek ele alındığı görülmüştür. Bu dönemde genel medyada dekorasyonu yapılan mekanın özelliklerinden önce tasarımcısının kimliği ve mesleki yaşamı üzerinde durulmaya başlanmıştır. Mekanın özellikleri tasarımcısının anlatımıyla mimari bir dille sunulmuştur. Örnek olarak Radikal Gazetesinde 2005 yılında yayınlanan "Boğaz'da Oscar'lık Ev" adlı haberde iç mimar Zeynep Fadıllıoğlu'nun Ulus'ta iç mekanını tasarladığı bir ev konu edilmiştir. Zeynep Fadıllıoğlu bu tasarımıyla "2005 Tasarım ve Dekorasyon Ödülü"nü kazanması haberin başında ödül hakkında detaylı bilgi verilerek işlenmiştir. Bu kısımda jürinin kriterlerinin yer alması ve daha sonra Fadıllıoğlu'nun tasarım konseptini anlattığı bölüme yer verilmesi konuya mimarca yaklaşıldığını göstermektedir. Görüldüğü gibi dekorasyon konusunun da medyada ele alınış biçimi zamanla mimari dilin ağır basması sonucu gelişerek toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın rolünü etkinleştirmiştir.

12 Haziran 2005 Pazar

YAŞAM

Boğaz'da Oscar'lık ev

Çağdaş iç mekan tasarımında İngiltere'nin en prestijli ödülünü alan Zeynep Fadıllıoğlu: Tasarladığımız evde eserler havada yüzüyor gibi

İSTANBUL - İç mimar ve tasarımcı Zeynep Fadıllıoğlu, 'Boğaz'a Bakan Ev' adlı çalışmasıyla İngiltere'nin tasarımda Oscar'ı sayılan '2005 Tasarım ve Dekorasyon Ödülü'nü kazandı. İngiltere'nin bütün tasarım otoriteleri ve alanında en ünlü isimlerin katılımıyla gerçekleştirilen yarışmanın ödülleri, Londra'daki Natural History Museum'da önceki gece yapıldı.

Ödüle kriterler

Tasarım ve dekorasyon alanında dünyanın en iyilerini bir araya getiren prestijli törende 'Çağdaş İç Mekân Tasarımı' alanında birincilik ödülünü Zeynep Fadıllıoğlu'nun 'Boğaz'a Bakan Ev' adlı çalışmasının kazandığı açıklandı. Jürinin değerlendirme kriterleri arasında estetik, öngörülen maksat, müşterinin isteklerine uyum, kullanılan malzeme, kalite, yenilik, çevreye uyum, ekonomiklik gibi pek çok madde bulunuyordu. Fadıllıoğlu ile ekibinin mekân tasarımını yaptığı ev Boğaz'da bulunuyor.

Antika ve çağdaş sanat

Zeynep Fadıllıoğlu 'Boğaz'a Bakan Ev'i' şöyle anlattı:

"Ev içinde antik parçalar ile çağdaş sanat aynı ağırlıkta kullanıldı. Evsahipleri çağdaş sanata meraklılar. Onun için çok özel bazı tablolar, farklı şeyler kullanıldı. Aynı zamanda 18. yüzyıl bir Japon masa, bir sanat eseri gibi tek başına değerlendirildi. Eski bir Osmanlı zırhı çağdaş sanatçıya yaptırılan büstün yanında taşıtıldı. Harikzade Sultanı sarayından çıkma yemek takımı Paris'ten alındı. Yanında modern bir aynayla kullanıldı. Antik bir halı havada uçan bir halı gibi konumlandırıldı. Hepsi çok sade bir ortamda bir kenarda gözü yakalayan detay olarak kaldı. Bunların dışındakiler tamamen moderndi. Bunların hepsi beyaz bir mermer boşluğu içinde kullanıldı. Çok yüksek perdelerden yararlandık. Sanat parçaları havada yüzüyor gibi göründü. Jüri de tasarımda orijinalliğe ve kaliteye prim veriyor."

FOTOĞRAFLAR: KORAY ERKAYA

İngiltere'nin en prestijli tasarım ödüllerinden birinin sahibi olan Zeynep Fadıllıoğlu, 'Boğaz'a Bakan Ev' adlı çalışmasını Radikal'e anlattı.

'Türk insanı klasiğe yatkın'

Ödül töreninde Fadıllıoğlu'nın çalışmasının Doğu-Batı kültürü ve antik-modern hayatı buluşturduğu belirtilerek, çağdaş ve rahat bir mekânın sıradışı bir tasarımı olarak tanımlandı. Çalışmalarında ana sloganlarının 'zamansızlık' olduğunu anlatan Fadıllıoğlu, "Renklere ve tekstillere önem veriyoruz. Önemli olan insanın yaşadıkça mekâna bir şeyler katabilmesi" dedi.

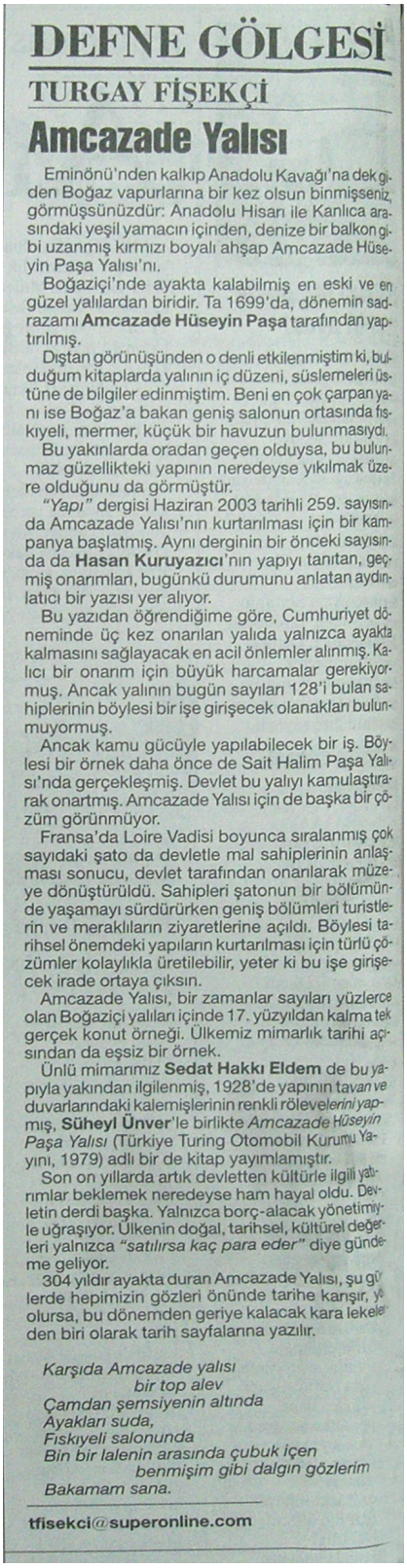
Daha önce İngiltere'de yaptığı çalışmalarla pek çok ödül kazanan ve dünyanın dört bir yanında çalışmaları olan Fadıllıoğlu, İstanbul'daki bir iç tasarımıyla ödül kazanmaktan çok mutlu olduğunu söyledi. Bu ödülü kazanmasında müşterisinin anlayışının önemli olduğunu anlatan Fadıllıoğlu, "Türkiye'de insanlar daha çok klasiğe yatkın. Ancak 'Boğaz'a Bakan Ev'in sahibi hem modern hem iyi parçaya kıymet veren biri. Bu sayede dünyaya açılacak bir eser ortaya çıktı. Ben de önce müşterime teşekkür ettim" diye konuştu.

Daha önce de ödül almıştı

Zeynep Fadıllıoğlu 2002 yılında İngiltere de 'Andrew Martin İç Tasarım ödülünü almıştı. Tasarımcı ayrıca aynı yıl 'House and Garden' adlı dekorasyon dergisi tarafından düzenlenen fuarda, fuar için seçilen dört tasarımcıdan biri olarak bir köşe hazırlamış ve büyük ilgi görmüştü. Londra'da bulunan Chintamani Restaurant'ı tasarımıyla International Interior Design Award'da birincilik ödülü kazanan Fadıllıoğlu'nun şu an Türkiye'de ve Hindistan'da süren çalışmaları bulunuyor. (Radikal)

Şekil 3.61 Radikal gazetesi, Boğaz'da Oscar'lık Ev, 12 Haziran 2005

2000'den günümüze kadar olan dönemde Türkiye'de genel medyada kentleşmeyle ilgili önceki dönemlerden farklı olarak genel metropol sorunları yerine daha mahalli, ufak ölçeklere inildiği gözlemlenmektedir. Bu dönemde bina ve yakın çevresinden yola çıkılarak kentsel sorunların dile getiridiği görülmektedir. 90'lı yıllarda da genel medyada kentsel sorunlar bina örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir ancak 2000'li yıllarda bu tür yazıların çok daha fazla olduğu ve kentleşmeye konu olan binalar hakkında özel bilginin daha çok verildiğini gözlemlemek mümkündür. Hatta bazı yazıların genelinde binanın mimari özelliklerinden bahsedildiği kentsel çevreye katkısı yönünden çok az değerlendirildiği görülmektedir. Örneğin 2003 yılında Turgay Fişekçinin yazdığı bir yazıda Amcazade Yalısı'nın Boğaz'dan kent silueti içindeki olumlu görüntüsünden bahsedildikten sonra yalıyı kimin yaptırdığından kaç kez onarıldığına iç düzeni ve süslemelerine kadar birçok bilgiye yer verilmiştir.

DEFNE GÖLGESİ

TURGAY FİŞEKÇİ

Amcazade Yalısı

Eminönü'nden kalkıp Anadolu Kavağı'na dek giden Boğaz vapurlarına bir kez olsun binmişseniz, görmüşsünüzdür: Anadolu Hisarı ile Kanlıca arasındaki yeşil yamacın içinden, denize bir balkon gibi uzanmış kırmızı boyalı ahşap Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'nı.

Boğaziçi'nde ayakta kalabilmiş en eski ve en güzel yalılardan biridir. Ta 1699'da, dönemin sadrazamı **Amcazade Hüseyin Paşa** tarafından yaptırılmış.

Dıştan görünüşünden o denli etkilenmiştim ki, bulduğum kitaplarda yalının iç düzeni, süslemeleri üstüne de bilgiler edinmiştim. Beni en çok çarpan yanı ise Boğaz'a bakan geniş salonun ortasında fıskıyeli, mermer, küçük bir havuzun bulunmasıydı.

Bu yakınlarda oradan geçen olduysa, bu bulunmaz güzellikteki yapının neredeyse yıkılmak üzere olduğunu da görmüştür.

"Yapı" dergisi Haziran 2003 tarihli 259. sayısında Amcazade Yalısı'nın kurtarılması için bir kampanya başlatmış. Aynı derginin bir önceki sayısında da **Hasan Kuruyazıcı**'nın yapıyı tanıtan, geçmiş onarımları, bugünkü durumunu anlatan aydınlatıcı bir yazısı yer alıyor.

Bu yazıdan öğrendiğime göre, Cumhuriyet döneminde üç kez onarılan yalıda yalnızca ayakta kalmasını sağlayacak en acil önlemler alınmış. Kalıcı bir onarım için büyük harcamalar gerekiyormuş. Ancak yalının bugün sayıları 128'i bulan sahiplerinin böylesi bir işe girişecek olanakları bulunmuyormuş.

Ancak kamu gücüyle yapılabilecek bir iş. Böylesi bir örnek daha önce de Sait Halim Paşa Yalısı'nda gerçekleşmiş. Devlet bu yalıyı kamulaştırarak onartmış. Amcazade Yalısı için de başka bir çözüm görünmüyor.

Fransa'da Loire Vadisi boyunca sıralanmış çok sayıdaki şato da devletle mal sahiplerinin anlaşması sonucu, devlet tarafından onarılarak müzeye dönüştürüldü. Sahipleri şatonun bir bölümünde yaşamayı sürdürürken geniş bölümleri turistlerin ve meraklıların ziyaretlerine açıldı. Böylesi tarihsel önemdeki yapıların kurtarılması için türlü çözümler kolaylıkla üretilebilir, yeter ki bu işe girişecek irade ortaya çıksın.

Amcazade Yalısı, bir zamanlar sayıları yüzlerce olan Boğaziçi yalıları içinde 17. yüzyıldan kalma tek gerçek konut örneği. Ülkemiz mimarlık tarihi açısından da eşsiz bir örnek.

Ünlü mimarımız **Sedat Hakkı Eldem** de bu yapıyla yakından ilgilenmiş, 1928'de yapının tavan ve duvarlarındaki kalemişlerinin renkli rölevelerini yapmış, **Süheyl Ünver**'le birlikte *Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı* (Türkiye Turing Otomobil Kurumu Yayını, 1979) adlı bir de kitap yayımlamıştır.

Son on yıllarda artık devletten kültürle ilgili yatırımlar beklemek neredeyse ham hayal oldu. Devletin derdi başka. Yalnızca borç-alacak yönetimiyle uğraşıyor. Ülkenin doğal, tarihsel, kültürel değerleri yalnızca *"satılırsa kaç para eder"* diye gündeme geliyor.

304 yıldır ayakta duran Amcazade Yalısı, şu günlerde hepimizin gözleri önünde tarihe karışır, yıkılırsa, bu dönemden geriye kalacak kara lekelerden biri olarak tarih sayfalarına yazılır.

Karşıda Amcazade yalısı
bir top alev
Çamdan şemsiyenin altında
Ayakları suda,
Fıskıyeli salonunda
Bin bir lalenin arasında çubuk içen
benmişim gibi dalgın gözlerim
Bakamam sana.

tfisekci@superonline.com

Şekil 3.62 Milliyet, 2 Mart 2003

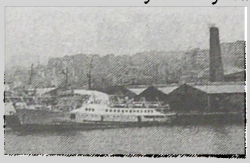

Melih Aşık, DMC 34554 Bağcılar - İstanbul

MELİH AŞIK

Haliç projeleri

Kuruluşu **Fatih Sultan Mehmet** dönemine kadar uzanan Camialtı ve Haliç tersaneleri kapanıyor... Özelleştirme İdaresi, bu tersanelerde çalışan işçilerin tazminatlarının ödenerek işlerine son verilmesini planlıyor... Rivayet o ki... Haliç Tersanesi'nde küçük bir gemi bakım onarım ünitesi kalacak, Camialtı'nın bulunduğu alana ise yeni bir **"Polis Koleji"** inşa edilecek.

Gelişmelerle ilgili olarak İstanbul üzerine **"proje"**leri olan insanlara danıştık... Fikirlerini aldık... Birlikte okuyalım:

Bahattin Yücel (Eski TURSAB Başkanı): Camialtı Tersanesi Osmanlı döneminden kalma ilk ve tek tersane... O açıdan tarihi önemi var. Ayrıca şu aralar malum Yunanistan ile ilişkilerde gelişme yaşanıyor. Camialtı Tersanesi bu açıdan da ilginç bir geçmişe sahip... O bölgede yerleşik Rumların kökeni, Osmanlı döneminde Sakız Adası'ndan **"forsa"** olarak getirilip tersanede çalıştırılan Rumlara kadar uzanır. Bence tersanelerin bu tarafını vurgulayan, deniz ve deniz turizmiyle ilgili bir yapılanmaya gidilmesi ya da olur... Hatta buna bir de modern sanat müzesi eklenebilir, ki, geçmişle bugüne bağdaştıran ve Haliç'i tümüyle kurtaracak bir projenin ilk adımı olur bu...

Nurettin Sözen: "Dünya kenti" İstanbul'un hâlâ adına yaraşır bir modern sanat müzesi yok... Konuya yakın insanlar bunu gerçekleştirmek için bir tarihi bina arayıp duruyorlar yıllardır. Burası fevkalade güzel olur. **"Polis koleji"** kurmak için Hazine'nin elinde arazi mi yok?..

Besim Tibuk (İşadamı): Haliç kıyılarının tümüyle halka açılması lazım. Söz konusu alan da o çerçevede halka açık park haline getirilebilir. İçindeki ucube hangarlar yıkılır, yeşillendirilip gezinti alanı yapılır. Rıhtımında kayıkların dolaşabileceği, kahvehane, pastane, lokantalarla bezenmiş ferah bir alan yaratılır. Camialtı'nın **"havuz"** bölümünü muhafaza etmekte fayda var... Hatta bu bölüme bir **"sanat müzesi"** yapılabilir.

Afife Batur: (Mimarlar Odası İstanbul Başkanı) Ticari amaçlı olmayan bir eğitim kurumuna tahsis edilmesi mümkün olabilir. Bir sanayi müzesi veya bir

Şekil 3.63 Milliyet, Haliç Projeleri, 9 Şubat 2000

2000 sonrası dönemde ayrıca kentsel çevre konularında önceki dönemlerden farklı olarak henüz gerçekleştirilmemiş yapılması düşünülen binalar ve projeler hakkında önceden genel medyada değerlendirmelerin yapıldığı görüşlerin sunulduğu yazılar yer almaya başlamıştır. Örnek olarak Yalıkavak'ta yapılması düşünülen marina, Haydarpaşa Garı ve çevresinin otel ve ticaret merkezi olacağı haberleri genel medyada yer alarak kentsel çevre açısından sonuçları bakımından değerlendirilmiştir. Hatta 2000'li yıllarda genel medyada işlevini tamamlayan yıkımı düşünülen yerler ile ilgili olarak yapılabileceklerin tartışıldığı yazılara da rastlamak mümkündür. Mesela 2000 yılında Milliyet gazetesinde Melih Aşık, "Haliç Projeleri" başlığı altındaki yazısında Camialtı ve Haliç tersanelerinin kapatılacağı haberini verdikten sonra söz konusu yerin hangi işlevlerle kullanılmasının daha doğru olacağı hakkında kendi görüşlerine ve yetkili kişlerin görüşlerine yer vermiştir.

2000 öncesi dönemlerde kentsel sorunlar genel medyada sadece şikayet unsuru olarak yer alırken 2000'li yıllarda kentsel sorunların çözümü için gerçekleştirilmesi düşünülen projeler detaylı olarak genel medyada yer alan haberlerle toplumla paylaşılmıştır. Özellikle İstanbul'un kent planlamasını önemli ölçüde dönüştürmeye yönelik "Üç İstanbul" adı verilen İstanbul'un üç merkeze ayrılması projesi genel medyada oldukça geniş yer almıştır. Genel medyada çeşitli yazılarla İstanbul'da eski merkez Eminönü-Taksim'e eklenecek iki yeni merkezin altı uluslararası ödül sahibi mimarın hazırladığı projelerden yine uluslararası jürinin seçeceği iki projenin gerçekleştirileceği duyurulmuştur.

Şekil 3.64 Radikal gazetesi, İstanbul mimarını seçti, 6 Nisan 2006

YAŞAM

31 Mart 2006 Cuma

'Üç İstanbul'a ilk adım

İstanbul'un yükü üç merkeze dağılıyor. Eski merkez Eminönü-Taksim'e doğuda Kartal, batıda K. Çekmece eklendi. Dünyaca ünlü altı mimar, iki yeni merkez için görkemli projeler hazırladı

SELİM EFE ERDEM

İSTANBUL - İstanbul'un 50 yıl sonrası yeniden planlanırken, kentte oluşturulacak 'yeni merkezler', dünyaca ünlü mimarlara teslim ediliyor. Yeni kent merkezleri yedi yıldızlı oteller, Venedik'teki gibi su kanalları, lüks tatil köyleri, dev gösteri merkezleri ve büyük marinalarla donatılacak.

İstanbul üç merkeze ayrılıyor. Tarihi merkez Eminönü-Taksim hattının yanı sıra doğu yakasında Kartal, batı yakasında Basın Ekspres Bölgesi olmak üzere toplam 4.5-5 milyon nüfuslu iki yeni kent merkezine göre dizayn ediliyor. İstanbul Stratejik Planı'yla bu bölgelerde yaşayanların kent merkezine ticari, sosyal, eğitim, sağlık ve bürokrasi bağımlılığının kaldırılması amaçlanıyor. Kartal ve Basın Ekspres Bölgesi içindeki Küçükçekmece alt bölgesi dönüşüm projelerinde ilk adım bugün atılacak.

Uluslararası jüri, dünyaca ünlü altı mimarın hazırladığı eserlerden ikisini seçerek 15 yıla yayılacak dönüşüm projesini başlatacak.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Metropoliten Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi'nin (İMP) projesinde, yeni imar ve ulaşım planları da var. Eminönü, Taksim, Maslak, Levent gibi mevcut kent merkezi yükünü azaltmak için İstanbul, doğu ve batı yakası olarak iki bölgeye ayrılıyor. Böylece iki yaka arasında ticaret, sanayi, kültür, yönetim, konut ve rekreasyon alanlarındaki büyük dengesizliklerden kaynaklanan, tarihi çevre ile Boğaz kıyılarındaki yapılaşma ve trafik sorunu aşılmaya çalışılacak.

Uluslararası jüri

Dönüşüm projelerinden ilk ikisi olan Kartal Merkez Alanı ile Küçükçekmece İç-Dış Kumsal Bölgesi, eşzamanlı olarak bu yıl sonunda hayata geçirilecek. Hemen ardından doğu kısmındaki İstanbul Haydarpaşa Liman Projesi için uluslararası yarışma yapılacak.

Kartal Alt Merkez ve Kartal-Pendik Kıyı Kesimi Kentsel Dönüşüm Projesi için Zaha Hadid, Massimiliano Fuksas ve Kisho Kurokawa; Küçükçekmece-Avcılar İç-Dış Kumsal Alanı Kentsel Tasarım Projesi için ise Kengo Kuma, Ken Yeang ve Winy Maas'ın projesi hazır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, Ağa Han Mimarlık Ödülü Genel Sekreteri Suha Özkan, İMP Başkanı Prof. Hüseyin Kaptan, New York City College Kentsel Tasarım Fakültesi Dekanı Prof. Michael Sorkin, Bangkok'dan kentsel tasarımcı Prof. Dr. Sumet Jumsai; Barcelona'dan kentsel tasarımcı Elias Torres Tur ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Necati İncegil'u'ndan oluşan değerlendirme kurulu, Kartal ve Küçükçekmece için bu alt projeden birer adet seçecek.

Dün mimarları dinleyen jüri, bugün uygulanacak projeyi açıklayacak. Projeler bir ay İMP'nin Şişhane bürosunda sergilenecek.

FOTOĞRAF: VAHAP ŞATIR

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, dün projeleri mimarlarla birlikte basına tanıttı. Ünlü mimarların jüriye sunduğu projelerden hayata geçirilecekler, bugün belli olacak.

'İki bölge ve üç merkez'

İMP Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Kaptan: Kartal'da 2.5 milyon nüfusa hitap edecek yeni kent merkezi oluşturuyoruz. Yüzlerce sanayi tesisiyle konuştuk, tüm fabrikalar taşınacak ve hizmet sektörüne dönüşecek. Batı yakasındaki yeni kent merkezi Basın-Ekspres Yolu çevresi olacak. Resmi birimlerden ticaret ve yeni konut alanlarına, hastane ve eğitim kurumlarına kadar her unsur yer alacak. Cumhuriyet meydanları, festival alanları, kültürel, sosyal, spor merkezleri olacak. Yeni merkezdekilerin eski merkeze gitmesi gerekmeyecek. İki yaka arasında yolculuk azalınca, Boğaz köprüleri veya diğer yollar üzerindeki trafik, tarihi kent merkezinde yapılaşma baskısı da azalacak. Projelerin hayata geçirilmesi için mülkiyet sorunları kentsel dönüşüm yasasıyla çözülecek. Ancak kimse dışlanmayacak.

Kaptan: "Kimse dışlanmayacak."

Uluslararası ödüllü mimarlar

Projeye Türk mimarların da davet etmek istendiğini ancak isimlerde uzlaşılamadığını belirten belediye yetkilileri, ünlü mimarların imzasıyla prestij ve proje finansmanında da kolaylık sağlanacağını savundu. İşte çok sayıda uluslararası ödül sahibi altı mimar:

Zaha Hadid: Pritzker Mimarlık Ödülü'nü kazanan ilk kadın mimar Hadid, 'kentsel tasarım sınırlarını zorlamasıyla' tanınıyor. Projeleri arasında Leipzig'de BMW binası, Wolfsburg'da Bilim Merkezi, Roma'da Ulusal Çağdaş Sanatlar Merkezi, İspanya-Bilbao için master plan, Tayvan'da Guggenheim Müzesi, Napoli yakınlarında hızlı tren istasyonu var.

Massimiliano Fuksas: Litvanya asıllı Fuksas, varoş bölgelerine ilişkin kentsel dönüşüm çalışmalarıyla tanınıyor. Eserleri arasında Strasbourg ve Amiens'te konser salonları, Milano'da yeni Ticaret Merkezi, Roma'da İtalya Kongre Merkezi, Viyana'da ikiz kuleler, Cenevre'de Nation Meydanı kentsel tasarımı ve Şanghay'da 4 milyon metrekare alandaki Uluslararası Ticaret Merkezi sayılabilir.

Kişo Kurokawa: Yapılarını 'canlı varlık gibi tasarlamasıyla' anılıyor. Japonya'da Ulusal Etnoloji Müzesi, Berlin'de Japon-Alman Merkezi, Pekin'de Çin-Japon Gençlik Merkezi, Singapur'da Cumhuriyet Plaza, Kuala Lumpur Uluslararası Havaalanı ve Amsterdam'da Van Gogh Müzesi yeni kanadı sayılabilir.

Kengo Kuma: Yapılarında 'gökkuşağı' etkisi yaratan metal, ahşap, bambu, cam, plastik, kâğıt yüzeyler ve yeni teknolojiler kullanıyor. Keio Üniversitesi'nde Çağdaş Japon mimarlık teorisi dersleri veriyor. Konut, müze ve kamu binaları bulunan Kuma'nın eserleri arasında Tokyo Suntory Merkezi, LVMH Grubu Japonya Genel Merkezi binası ve Kadan Apartmanları var.

Ken Yeang: 'Ekolojik sürdürülebilir tasarım' kavramını öne çıkaran Malezyalı Yeang, yüksek binalara düşük enerjili çözümleriyle tanınıyor. Prinz Claus Ödülü (Hollanda), Ağa Han Mimarlık Ödülü (Cenevre), Avustralya Kraliyet Enstitüsü gibi çok sayıda ödülü bulunuyor.

MVRDV Mimarlık: Yüksek nüfus yoğunluklu alan çalışmalarıyla tanınan Winy Maas öncülüğündeki Hollandalı mimarlık ofisi, Amsterdam, Haag, Viyana ve Madrid'de kentsel tasarım ve konut projeleriyle tanındı.

FOTOĞRAF: BÜNYAMİN AYGÜN

Fuksas İstanbul'a aşina (üstte). Hadid (solda) ve Kurokawa da proje sundu.

Şekil 3.65 Radikal gazetesi, Üç İstanbul'a ilk adım 31 Mart 2006

Kurokawa'nın Kartal projesinde (solda) tatil köyleri ile göl ve su kanalları yer alıyor. Winy Maas ise Küçükçekmece-Avcılar İç-Dış Kumsal Alanı için bir proje hazırladı.

Projeler çok renkli

Altı mimarın projelerinde yok yok: Benzerlerine Paris'te rastlanan parklardan Venedik'i andıran su kanallarına...

Kartal ve Pendik ilçelerinde 555 hektar alana yayılan dönüşüm projesiyle, yüzlerce fabrikalık sanayi alanı kent dışına taşınarak, hizmet sektörü ve konut alanlarının yoğunlaştığı yeni bir yerleşim merkezi oluşturulacak. E-5 ve E-6 ile Kurtköy Havalimanı bağlantıları güçlendirilecek. Yeni liman, Kadıköy-Kartal hafif metrosu ve Marmaray'la tarihi kent merkezi bağlantısı sağlanacak.

Gecekondulaşma ve hızlı nüfus artışı nedeniyle ciddi çevre sorunları yaşayan Küçükçekmece Gölü çevresindeyse yapılar kaldırılarak, İstanbul'un zengin faunasının sergilendiği bir sayfiye alanı oluşturulacak. Gezinti alanları, kamusal açık alanlar, sosyal-kültürel tesisler, uluslararası turizm ve konaklama tesisleri, marina, spor ve dinlenme alanlarının yapılacağı projeyle, bölgede deprem riskli konutların yenilenmesi sağlanacak. Küçükçekmece, Avcılar ve Bakırköy belediyeleri sınırlarında 180 bin hektarlık alan, E-5 ve E-6 karayolları ile Atatürk Havaalanı'nın yanı sıra metroyla Taksim aksına da bağlanacak.

Yeang'ın Küçükçekmece için hazırladığı dönüşüm projesinde yedi ve beş yıldızlı oteller, 800 yatlık marina, akvaryum, Venedik'i andıran su kanalları, sahil şeridinde yeşil çevre kuşağı, karayolu ve motorlu araçların yer altına alınması var. Kurokawa'nın Kartal projesinde turist köyleri, en az 30 m. derinliğinde göl ve su kanalları, sahilde 60-120 m. yüksekliğinde 20 blok, benzerleri Roma, Paris, Tokyo'da yapılan gösteri merkezleri ve parklar yer alıyor.

Hadid'in Kartal için hazırladığı projede ise 'topografyaya göre kent planı uygulaması'na gidiliyor. Yapılar çevreyle bağlantılı yükseltilere dönüştürülüyor. Fuksas'ın Kartal projesindeyse, kıyı şeridinde marina ve otel komplekslerinin yanı sıra 'Summer Night City' gibi merkezler dikkati çekiyor.

Türk mimar kızgın...

Türk mimarlar projelerin yabancılara hazırlatılmasına ve kendilerinden görüş alınmamasına tepkili.

Türk Serbest Mimarlar Derneği (SMD) Eski Başkanı Umut İnal: Ulusal yarar için yabancı mimarların görüşlerinin alınmasının kuşkusuz faydalı. Fakat ulusal bir çalışma olması için Türk mimarların da bu proje içinde olması gerekir. Türkiye'de bir yapılanma söz konusu olacak ama Türk mimarlar devrede olmayacak; bu, kabul edilemez. Yabancı mimarların projelerinin seçilmesi belki bir ön çalışmadır. Daha sonra biz de kendi ülkemiz için kendi fikirlerimizi söyleyebiliriz.

Serbest Mimarlar Derneği İstanbul Bürosu Başkanı Cafer Bozkurt: İstanbul'la ilgili büyük yapılanma planında bizim de görüşlerimizin alınmasını isterdik. 36 bin mimarın olduğu ülkemizde, ülkemizle ilgili bir çalışmada, Türk mimarların bu işin içinde olmaması kabul edilemez. Ben çalışma komisyonunun içindeyim ama bir türlü derdimizi anlatamadım. Maalesef bize verilen bilgi de 'Başkan Türk mimar istemiyor' oldu. Türk mimarların bu işe ücret almadan katılmasını isteyen başkan, yabancı mimarlara, mimar başına 70 bin dolar veriyor.

Şekil 3.66 Radikal gazetesi, Üç İstanbul'a ilk adım, 31 Mart 2006

'Sorun makyajla çözülmez'

Şehir planlamacılarıyla mimarlar 'Üç İstanbul' kentsel değişim projelerinin 'makyaj' olduğunda birleşti. Uzmanlar 'İstanbul'un sorunları bütünsellik içinde ele alınmalı, insan odaklı olmalı' dedi

İSMAİL SAYMAZ

İSTANBUL - Kentin dönüşümünü hedef alan 'Üç İstanbul' projesi, mimarlar ve şehir plancıları tarafından 'planlamadan yoksun', 'göz boyamacılık', 'kapalı pazarlama herekâtı' ve 'şov' diye değerlendirildi. Dünyaca ünlü altı mimar arasında yapılan seçimle Kartal'ın dönüşüm projesi İngiliz Zaha Hadid'e, İstanbul'un ekoloji parkı haline getirilecek Küçükçekmece projesi ise Malezyalı Ken Yeang'e emanet edilmişti. Mimarlar ve şehir plancılarının seçilen projeler için görüşleri şöyle:

Şehir Planlamacıları Şube Başkanı Ahmet Turgut: Konuya yalnızca 'İstanbul'un tanıtımı' açısından yaklaşılıyor. Bu yaklaşımla, İstanbul'un sorunları bütünsellik içinde ele alınamaz. Yapılması gereken, makyaj projelerin üretilmesi değil, altyapı ve ulaşım sorunları ile kentin deprem karşısındaki zafiyetinin ortadan kaldırılması için üst ölçekli planların gerçekleştirilmesi.

'Göz boyamacılık mı?'

Mimar Haydar Karabey: "İstanbul'un genel master planı çözümlenmeden kentin bu iki 'uç' kesiminde, mimarlardan hangi kararlar doğrultusunda proje üretmeleri istendi? Plan hedefleri neler? Bu 'işlerin' yatırımcıları önceden belirlendi mi? Bu uluslararası mimarların ardında, kendilerini destekleyen uluslararası yatırımcı var mı? Bu soruların yanıtı kesinleşti ise bizlerin birer kentli olarak durumdan neden haberimiz yok?"

Arkitera Mimarlık Merkezi Yöneticisi Ömer Yılmaz: "Adına 'yarışma' denmese de bir seçim yapıldı. Dünya çapında mimarımız yok ve bu ünlü isimlerin çağrılması da çok doğal. Belediye bu bakımdan iyi niyetli bir çalışma yürüttü. Ama şu anda, projenin pazarlanması aşamasındayız. Bu kapalı pazarlama harekâtından çok iyi sonuç alınabilirdi. Değerlendirme kurulunun sonuç metninde, bu projelerin hangi kritere göre seçildiğine dair doyurucu bilgi yok. Projelerin gerçekleşeceğini düşünmüyorum. Tecrübe bunu gösteriyor."

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şube Başkanı Eyüp Muhcu: "Kentsel dönüşüm projelerinin, kent ve insan odaklı olmayıp İstanbul'un pazarlanması ve küresel şirketlere alan sunulması anlayışı temelinde gündeme getiriliyor. Bu şov projeler İstanbul'un tarihsel, doğal değerlerine zarar verecek. Bu projeler, niteliketleri itibarıyla hukuk dışı."

Zaha Hadid'in Kartal için hazırladığı proje 555 hektarlık alanda yapılacak.

Şekil 3.67 Radikal gazetesi, Sorun makyajla çözülmez, 7 Nisan 2006

Mimarlardan faydalanmayı öğrenecekler inşallah

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Kadir Topbaş**, tarihi yarımadadan başlayıp Maslak'a uzanan bölgenin İstanbul'un tek merkezi halinde olduğunu, dolayısıyla bu alandaki her yeni yatırımın İstanbul'un sorununa sorun kattığını anlattı dün. Çözüm yolu olarak da **İstanbul'u üç merkezde toplamak üzere** yeni proje geliştiriliyor. Marmara'nın iki ucu **Kartal-Pendik** ve **Küçükçekmece-Avcılar** ile iki yeni merkez daha kurulması öngörülüyor.

Dünya çapındaki mimarlık bürolarının proje geliştirmek üzere davet edilmiş olması büyük bir adım. **İstanbul'u yönetenlerde bugüne kadar pek rastlanmayan bir 'vizyon' göstergesi.** Selim Efe Erdem de haberinde iki yeni merkez için üretilen projeleri gayet açık anlatıyor.

Kadir Topbaş'ı dinlerken başka bir İstanbul'da mı yaşıyoruz acaba diye düşünmeden edemedim.

Evet, dünya çapındaki **'star mimarları'** İstanbul için üretmeye teşvik etmek önemli de ama düşünsel yapıda da tutarlılık olmalı.

Hem "Gelişigüzel kent gelişimine müsaade edemeyiz" diyeceksiniz, hem de durup dururken sırf 'sermaye gelsin' diye Dubaililer için **Dubai Gökdelenleri** diye projeyi kılıfına uydurmaya çalışacaksınız.

Han Tümertekin, **Emre Arolat** gibi uzman isimler karşılıksız hizmet vermeye hazırken, **İstiklal Caddesi'nin kaderini iş bilmez müteahhidin ellerine bırakacaksınız.** Hem Mimar Sinan'ınq sürekli anacaksınız hem de onun yaptığı beş asırlık kemerinin dibine **Albayraklar**'ın toplu konut inşa etmesine göz yumacaksınız.

Mimarlar söz sahibi olsun diye **İstanbul Metropoliten Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi** diye bir merkez kuracaksınız, karşılığında da o mimarların değil siyasi fırsatçıların sözlerine kulak kabartacaksınız.

Metro istasyonu, kaldırım, kentsel dönüşüm hangi konu olursa olsun siyasiler ve müteahhitler yerine mimarlar başrole geçtiği takdirde İstanbul kazanacak.

Acaba Kadir Topbaş dahil İstanbul'daki belediye başkanlarının kaçının makam odasına mimar eli değdi bugüne kadar?

KULİS

FUNDA ÖZKAN

fozkan@radikal.com.tr

Tel: 0212 505 68 54
Faks: 0212 505 65 66

Topbaş, 'star mimarların' İstanbul için hazırladığı projelerini açıkladı.

Şekil 3.68 Radikal gazetesi, Mimarlardan faydalanmayı öğrenecekler inşallah, 6 Nisan 2006

İstanbul'un kentsel sorunlarının çözümüne yönelik gerçekleştirilmesi düşünülen "Üç İstanbul" projesi, genel medyada detaylı olarak işlenerek toplumun konuyla ilgili bilgilenmesi sağlanmıştır. Bu konuyla ilgili olarak Radikal gazetesinde Funda Özkan'ın kaleme aldığı "Mimarlardan Faydalanmayı Öğrenecekler İnşallah" başlıklı yazısı bu dönemde medyada mimarlık ile ilgili yer alan konuların mimarlık bilinci açısından da irdelendiğini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca 2000'li yıllarda genel medyada ilk defa kentlerin şekillenmesinde toplumun da payı olduğunu vurgulayarak "kentlilik bilinci"ni uyandırmaya yönelik yazılar da yer almaya başlamıştır.

Kentliler yaşadıkları şehrin siluetinden de sorumludur...

A. Nedim Atilla

Akşam, 20 Mayıs 2004

Önce siluet sözcüğünde anlaşalım: Siluet, tek başına bir sanat deyimi ya da mimari terim değildir. İzmir gibi büyüyen kentlerin yapılaşmasında komşuluk ve hemşerilik haklarının da bir parçasıdır. Prag'ın kendine özgü bir silueti vardır, Paris'in de, Selanik'in de... Bu kentlerde yaşayanlar kentlerinin siluetlerini korumakta kararlıdırlar. Praglılar, Parisliler, Selanikliler öyle önüne gelenin *"ben bilmem kaç milyon dolarlık yabancı sermaye buldum, arkama yerel basını da aldım, onlara ilan da verdim, paralar da harcadım, bilmem kaç katlı otel yapacağım, 400 kişiye de iş imkânı vereceğim"* demelerine kulak asmaz, bizim kentsel kimliğimizin en önemli parçalarından biri de siluetidir derler ve karşı çıkarlar.

İzmir'in kendine has ve görenlerin de çok hoşuna giden bir silueti vardır. En eski zamanlardan beri İzmir'e gelen seyyahlar, hacılar, binlerce yıllık tarihi içinde biriktirdiği kültür varlıklarıyla ve doğanın kendisine sunduğu eşsiz zenginlikleriyle dünyanın en seçkin bölgelerinden birisi olan yurdumuzun en güzel köşesi Batı Anadolu'nun merkezindeki kente hep sevgiyle yaklaşmışlar, döndükten sonra da onu övgü ile selamlamışlardır.

Benim merak ettiğim şudur: Şimdilerde İzmir'de "Üçüncü İzmir" diye kısaca adlandırılan Liman arkası, eski Salhane-Bayraklı civarı ve Turan'ı yeniden yapılandırılan ve kentteki gökdelenleri bu çevreye toplayan plan dururken şehrin göbeğine plansız programsız gökdelenler dikme girişimlerine kentte yaşayanlar ne diyecektir? Ayrıca önceki seçimde karşı partinin adayını açık açık desteklemenin arkasında bu yatırımlar için fırsat yaratma olmadığına kimi inandırabilirsiniz ki? Sonra da "hevesimizi kırıyorlar" diye kendinizi acındırmanıza kimi inandırabilirsiniz ki?

Yatırım yapacaklara sorular...

Şimdi başka sorulara yanıt arayalım. Bu sorular son günlerde ortaya çıkan girişimcilere değil, kente büyük yatırım yapmak isteyen herkesedir:

Yapılması planlanan gökdelenler arazi kullanım biçimine uygun şekilde planlanmış mıdır? Gökdelenlerin dikileceği bölgenin alt yapısı, kanal sistemi uygun mudur? O bölgeye taşıyacağı trafik yükünü kaldırabilecek imkân var mıdır? Çevrenin trafik koşulları uygun mudur?

Ortaya konan gereksinim kentin gerçekten eksikliğini hissettiği bir gereksinim midir, yoksa salt karar vericilerin öznel niyetleriyle mi bu yönde karar verilmiştir?

Projenin kent için önceliği var mıdır? Kamuoyunun desteği mi vardır, yoksa muhalefeti mi? Kentliler böyle bir yatırımdan hoşnut olacak mıdır? Hazırlanan proje gereksinimi gidermeye uygun mudur? Proje gerçekçi midir? Mali yönden yapılabilirliği mümkün müdür? Yatırımcı bu kadar büyük bir projeyi kaldırabilecek, sürdürebilecek kadar güçlü müdür?

Proje yürürlükteki yasal çerçeveye uygun mudur? Yapıma, yasal süreçler işletilmeden başlanmış olabilir mi? Yatırım başladıktan sonra, önceden kestirilemeyen doğal ya da teknik sakıncalar ve sorunlara karşı önlemler alınabilir mi ? (Unutmayın İstanbul'da 20 katlı bir beton ucube Park Otel inşaatı öylece durmaktadır...)

Şekil 3.69 Akşam gazetesi, Kentliler yaşadıkları şehrin siluetinden de sorumludur, 20 Mayıs 2004

4 Ekim 2004 tarihinde Cumhuriyet gazetesi 50 Yılın Tanıklığında "Mimarlık ve Kent" başlıklı bir ek yayınlamıştır. Bu ekte mimarlık dünyasının yakından tanıdığı mimarların ve akademisyenlerin yazdığı birçok yazıda kent planlaması ve mimarlık hakkında tanıtıcı nitelikte bilgiler verilmiştir. Bu vesile ile önemli akademisyen ve mimarların kamuoyuna tanıtılması ve uzman kişiler aracılığıyla toplumun mimarlık konusunda bilgilenmesi sağlanmıştır. Bu mimarlık konusunda uzman kişilerin toplum-mimarlık ilişkisini irdeledikleri, yapılı çevrenin kalitesinin arttırılmasında kentlilik ve mimarlık bilincinin önemi vurguladıkları yazılar, mimarlık kültürünün yaygınlaştırılarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın önemli bir görevi daha yerine getirdiğini göstermektedir.

Şekil 3.70 Cumhuriyet gazetesi Mimarlık ve Kent eki 4 Ekim 2004

mimarlık ve kent

Mimarlık şakaya gelmez

GÜRHAN TÜMER

Hırsızlık, dolandırıcılık, hayali ihracatçılık, karaborsacılık, işkencecilik, cellatlık gibi kimi aykırı ve olumsuz örnekler dışında, tornacılıktan hekimliğe, gazetecilikten öğretmenliğe, şoförlükten mühendisliğe, her meslek insan için vardır, insana yöneliktir, insanın bir gereksinmesini karşılar, insanın yaşamını kolaylaştırmayı, onu kendi çapında, kendi alanı kapsamında mutlu etmeyi amaçlar.

Bu durum, mimarlık söz konusu olduğunda da elbette ki geçerlidir. Mimarlar, insanoğlunun temel gereksinmelerinden biri olan barınma gereksinimini karşılayacak, onun hem bedenini rahat ettirecek hem de ruhunu okşayacak, estetik duygularını tatmin edecek açık ve kapalı mekânlar, binalar, avlular, meydanlar tasarlarlar ve inşa ederler.

Bu binalar, bu mekânlar çok çeşitlidir çünkü barınma kavramı yalnızca, kişinin başını sokabileceği bir ev, bir çatı altı ile sınırlı değildir hiç kuşkusuz ve çok daha geniş kapsamlıdır. İnsan, etkinliklerinin çok büyük bir bölümünü, mimari yapıtların içinde gerçekleştirir.

Beethoven'in ünlü 9. Senfoni'sini bir fantezi olarak pilli radyonuzdan bir çöide dinleyebilirsiniz ama canlı bir orkestranın vereceği görkemli bir konser için akustik donanımı çok başarılı bir salon gereklidir. Kültürel mirasımızı oluşturan çok değerli belgeler, ancak müzelerde, arşivlerde korunabilir. Çocukları, eğitimin bir parçası olarak doğaya çıkabilirsiniz ama onları ancak iyi planlanmış okul binalarında gerektiği gibi eğitebilirsiniz.

Evet, binalardan yani mimari yapıtlardan, mimarlıktan vazgeçemeyiz. Onlar, yaşamımızın merkezindedirler. Genellikle, ya onların içindeyizdir ya da onlarla çevrilmiş, onlarla sınırlanmış olan dış mekânlarda, örneğin, iki yanında, dört yanında binaların bulunduğu sokaklarda, caddelerde, bulvarlarda, meydanlardayızdır.

Özellikle büyükkentlerde, çoğu binanın içine girme olanağını hiçbir zaman bulamayız; onları hep dışarıdan algılarız. Kimilerinin önünden her gün, belki birkaç defa geçmek zorunda kalırız. Hele yüksek binalar, kuleler, gökdelenler, kentin her tarafından görülürler, kendilerini mutlaka gösterirler. Eğer bu yapılarda size ters gelen bir şeyler varsa onların gölgeleri, mutluluğunuzun bir köşesini kararttıyor demektir. Eyfel Kulesi'ni hiç sevmeyen, onun yapılmaması için yayımlanan bildiriye imzasını koyan ünlü Fransız yazarı **Guy de Maupassant**'ın, bir gün, yemeğini neden bu kulenin restoranında yediğini soranlara, **"Çünkü Paris'te bu kulenin görünmediği tek yer burası"** diye yanıt verdiği; Varşova'da **Stalin** döneminden kalma, hantal mı hantal gökdelene bakmayan evlerin ve otel odalarının, ona bakanlardan daha pahalı olduğu söylenir.

Mimari açıdan başarısız olan çeşitli kusurlar içeren binalar, onları yalnızca dışarıdan, uzaktan algılayanlar için değil oralarda yaşayan, onları kullanan insanlar için de bir mutsuzluk kaynağı olabilirler. Bir hocamız, kötü planlanmış bir evin, mutlu bir karı-kocanın boşanmasına yol açabileceğini söylerdi.

Bütün bu olumsuzlukların ortadan kalkabilmesi için mimarlık kültürünün gelişmiş olması ve bu gelişmeden, hem mimarların hem de mal sahiplerinin, kullanıcıların, paylarını yeterince almış olmaları gerekir.

Sözün burasında, gelin ünlü bir yazarımızın **Ahmet Haşim**'in şu sözlerine kulak verelim:

"Mimari eserler fazla çirkinliğe, fazla garabete gelmez. Gülünç bir resme bakmamak, fena bir şiiri veya ahenksiz bir musikiyi dinlememek suretiyle, bunların zararlı tesirlerinden ruhumuzu koruyabiliriz fakat fena mimarın etkisinden sakınmak kolay bir iş değildir. Aciz bir muhayyile, fakir bir ruh, yol ortasında dikilmiş, taştan koca bir şekil halini alınca, bütün bir şehrin manevi sıhhatini nesillerce bozmak kudretinde bir tehlike olur."

Buraya kadar söylediklerimden ve Ahmet Haşim'in yukarıdaki sözlerinden yola çıkarak şunları eklemek istiyorum: **Mimarlık şakaya gelmez; onu ehil ellere bırakmak gerekir.**

Buckminster Fuller, Geodezik Kubbe, Montreal. *(Fotoğraf: DOĞAN HASOL)*

Şekil 3.71 Cumhuriyet gazetesi Mimarlık ve Kent eki 4 Ekim 2004

mimarlık ve kent

'Geçmişten devraldığımız ve bugün inşa etmekte olduğumuz yapılı çevre, belki biz mimarlardan başlayarak ama yapı ile ilgili tüm kesimlerin, siyasilerin, yöneticilerin, işverenlerin ortak sorumluluğundadır. Yapılı çevreden, mutlu değilsek, kusuru sadece mimarlarda bulmak olası değildir. Sorumluluk hepimizindir.'

Toplumumuz ve mimarlığımız

DOĞAN TEKELİ

Kentlerin ve içindeki yapıların niteliği, o kentlerde yaşayan toplumların uygarlık düzeylerini gösterir. Vatan, sadece uğruna kan dökülen toprak parçası değil, üzerindeki uygarlık eserleri ile vatandır.

Uygarlık göstergesi olan mimarlık eserleri ve düzeyli yapılı çevreler ise mimarın tek başına gerçekleştirebileceği işler değildir. Bunlar, ancak kamu ya da özel kesimden işverenlerle birlikte, toplumun koyduğu kurallar, yaptığı düzenlemeler içinde toplumun olanakları ile gerçekleştirilebilir.

Bu bakımdan, geçmişten devraldığımız ve bugün inşa etmekte olduğumuz yapılı çevre, belki biz mimarlardan başlayarak ama yapı ile ilgili tüm kesimlerin, siyasilerin, yöneticilerin, işverenlerin ortak sorumluluğundadır. Yapılı çevreden, eğer mutlu değilsek, kusuru sadece mimarlarda bulmak olası değildir. Sorumluluk hepimizindir.

Elli yıl önce Türkiye Mimarlar Odası'nın kurulması ile mimarlarımız ilk defa yasal bir yapı altında toplanmış ve örgütlenmişlerdir. Bu örgütlenme, mimarların yapılaşmada kendilerine düşen sorumluluğu belirli kurallar ve denetim altında yerine getirebilmelerini sağlama yolunda önemli bir gelişme olmuştur.

Bu yıl, örgütlenmemizin ellinci yılını yaşıyoruz. Ben, bu sürecin tümünü Oda'nın serbest mimarlık yapan bir üyesi olarak yaşadım. Kuruluş yıllarımızı hatırladığımda ilk kongrelerimizin sevincini, heyecanını, ümitlerimizi, beklentilerimizi yeniden yaşar gibi oluyorum.

Bu elli yılda nerden nereye geldik? Kuşkusuz, büyük gelişmeler yaşadık. Türkiye'nin 1950'lerdeki sekiz yüz mimarı otuz beş binleri buldu. İki mimarlık okulu yerine bugün otuzdan fazla okulumuz var. Düzenli yayınlanan tek bir mimarlık dergisi yerine, bugün kurumlaşmış bir düzineden fazla düzeyli dergimiz var. Yapı sanayiimiz gelişti. Hiçbir malzeme ithal etmeden çağdaş yapılar yapabiliyoruz. En gelişmiş ülkelerdekiler düzeyinde ürün verebilen ama olanakları kısıtlı serbest mimarlık bürolarımız, uluslararası başarılarımız, ödüllerimiz var. Ama, bunların yanında, pek çok da eksiğimiz, yeni beklentilerimiz var.

Yukarıda, yapılı çevre ile ilgili toplumsal sorumluluğumuzdan söz etmiştim. Bu sorumluluk iki alanda odaklanıyor. Bize miras kalan değerli mimarlık eserlerini ve yapılı çevreyi en iyi şekilde koruyup gelecek kuşaklara aktarmak ve bugün inşa etmekte olduğumuz çevrenin düzeyli ve nitelikli olmasını sağlamak.

Mimarlar Odası, elli yıllık geçmişinin bütün dönemlerinde her iki alanda mimarlara düşen sorumluluk payına devamlı bir duyarlılıkla sahip çıkmıştır. Özellikle, bugünkü Oda başkanımızın ve arkadaşlarının devamlı çabaları sonucunda, henüz tam yeterli ve yaygın olmasa da kamuoyunda bir koruma bilinci oluştuğunu, ülke genelinde çok sayıda güzel örneklerle görüyoruz, seviniyoruz. Ancak, yeni yapılaşma konusunda aynı toplumsal bilinç ve duyarlılığı göremiyoruz. Bu, kuşkusuz, sadece Oda'nın başarısızlığı sayılmamalıdır. Son elli yılda görülmemiş bir kentleşme yaşanan ve tümüyle aydınlanmasını tamamlayamamış bir toplumda böyle bir duyarlılığı yaratabilmek elbette, daha çok, daha yoğun çabalar gerektirecektir.

Önümüzdeki dönemlerde, Mimarlar Odası ve mimarlar topluluğu olarak hepimizin hizmetinde olduğumuz toplumla daha barışık yaşamamız gerektiğini düşünüyorum. Mimarlığın yol gösterici olduğu kadar bir hizmet mesleği olduğunu galiba unutuyoruz. Belki de mimarlar olarak yetişme dönemimizde bize verilen topluma yol göstericilik görevini abartıyor, kendimizi bir bakıma bir fildişi kuleye hapsederek devamlı muhalif, devamlı mutsuz oluyoruz.

Sorunlarımızı toplumla paylaşmaktan daha çok kendi aramızda konuşuyoruz. Toplum tarafından anlaşılmadığımızdan yakınıyoruz. Ama, toplumun gerçek ihtiyaçlarını anlama çabalarımız yeterli olamıyor.

Kanımca, mimarlık eğitimimiz de bir fildişi kulede. Bugün birçok eğitim kurumumuzda, tasarımcı, yaratıcı mimar yetiştirmek amaçlanıyor, dingin, sağlıklı, sağlam yapı yapmayı öğretmek yerine, her öğrencinin dünyanın deneyimci, yıldız mimarları gibi proje yapmaları bekleniyor.

Önümüzdeki dönemde çözülmesini beklediğimiz konular var. Birincisi, yapı yapmak için gerekli yasal izinlerin alınmasının inanılmaz bir bürokrasiye boğulmasıdır. Bu süreç burada anlatılamayacak kadar uzun, karmaşık bir hal almış ve işkenceye dönüşmüştür. Bu nedenle, artık neredeyse yapılarımızın yüzde yetmişi kaçak yapı olarak inşa edilmektedir. Bu sürecin sadeleştirilmesinde hükümete yardımcı olmalıyız.

Bir başka sorunumuz serbest mimarlık bürolarımızın güçlendirilmesidir. Uluslararası standartlara göre çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalan bürolarımız bir türlü yeterince gelişip güçlenememektedir. Halbuki bugün ülkemizde biriken sermaye, geçmiş yıllara göre çok daha büyük, kapsamlı, kompleks yapılar yaptırma ihtiyacını duymaktadır. O zaman, güvenmedikleri bürolarımız yerine büyük yabancı bürolar görevlendirme yolunu seçmektedirler. Bu tutum sürdükçe, yapı faaliyetimizin büyük çoğunluğu ile yabancı büroların eline geçmesi kaçınılmaz olacaktır.

Önümüzdeki dönemlerde, sorunlarımız ve amaçlarımızı aramızda bir konsensüse ulaşarak daha net, daha sınırlı bir şekilde saptamamız ve onları elde etmek için her birimizin Oda etrafında kilitlenerek içtenlikle çalışmamız gerektiğini düşünüyorum.

Meslek Odamıza birçok elli yıllar, birçok başarılar diliyorum.

Şekil 3.72 Cumhuriyet gazetesi Mimarlık ve Kent eki 4 Ekim 2004

Genel medyada mimarlığın yer almasını bekleyebileceğimiz gazetelerin kültür sanat sayfalarında 2000'li yıllara kadar resim, heykel, tiyatro gibi diğer sanat dallarını görebildiğimiz halde hem sanatsal hem de kültürel yönü oldukça fazla olan mimarlığı görebilmemiz pek mümkün olmamıştır. Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin 2003 yılında gerçekleştirdiği "Mimarlık ve Medya" temalı panelde bu konu tartışılmış ve mimarların binalarını tıpkı resim, heykel gibi diğer sanat dallarında olduğu gibi kokteyl düzenleyerek açmaları ve bu açılışa medyayı da davet etmeleri gibi bir öneri bile getirilmiştir. Ancak panelin yapıldığı 2003 yılını izleyen yıllarda mimarlık gazetelerin kültür sanat sayfalarında bu tür uç çözümlere gerek kalmadan yoğun bir şekilde ve neredeyse tamamen kültürel boyutuyla yer almaya başlamıştır.

Söz konusu tarihten itibaren mimarlıkla ilgili düzenlenecek olan sergi, seminer, fuar, müze, konferans, kongre ve bienaller genel medyada önceden duyurulmaya başlanmıştır. Ayrıca duyurusu yapılan kültürel etkinlikler hakkında toplum bilgilendirilerek katılımın artması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu etkinlikler arasında Art Decor dergisinin tasarımla ilgili düzenlediği seminerler ve fuarlar, Yapı Endüstri Merkezi tarafından sanal ortamda oluşturulan mimarlık müzesi, İstanbul'da yapılan 21. Dünya Mimarlık Kongresi gibi toplumda mimarlık bilincinin oluşması konusunda son derece faydalı olabilecek önemli kültürel aktiviteler yer almaktadır.

Mimarlar Bodrum'da

BODRUM - Bodrum Belediyesi kenti tekrar bir kültür merkezine dönüştürmek için kolları sıvadı. Yerel halkın ve Mimarlar Odası'nın talebiyle harekete geçen belediye, Bodrum'da bir Kültür Kongre Merkezi açacak. Yapılacak Kültür Kongre Merkezi'nin ön çalışmaları için ODTÜ Mimarlık Fakültesi öğrencileri geçtiğimiz hafta Bodrum'da buluştu. Mimar Odası'nın misafiri olarak 15 gün boyunca Bodrum'da olacak 15 kişilik öğrenci grubu, kentin sosyal ve kültürel hayatına büyük katkı sağlaması beklenen merkezin hazırlığını yapacak. Bodrum'da toplantıları halen süren gruba Belediye Başkanı Mazlum Ağan, ODTÜ öğretim görevlileri ve Bodrum'daki mimarlar da eşlik ediyor. Projenin ön çalışması aralık sonunda tamamlanacak. *Tel: 0252 316 02 85* (Kültür Sanat)

Şekil 3.73 Radikal gazetesi, Mimarlar Bodrum'da, 7 Ekim 2001

20 Mayıs 2002 Pazartesi

Taşkışla'da mimari zirve

İSTANBUL - İstanbul Teknik Üniversitesi'nin düzenlediği '20. Yüzyıl Mimarlık ve Endüstri Mirasının Korunması' konulu uluslararası sempozyum başladı. Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin (ICOMOS) 12. Başkanlar Toplantısı ile birlikte yapılan sempozyum, İTÜ Taşkışla binasında 21 Mayıs'a kadar sürüyor. Oturumlara Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsrail, Japonya, Slovenya, Türkiye ve Yunanistan'dan araştırmacı ve uygulamacı mimarlar katılıyor. Etkinlik bugün ve yarın saat 10.00 ile 18.00 arasında düzenlenecek. (Kültür Sanat)

Şekil 3.74 Radikal gazetesi, 20 Mayıs 2002

Mimarlık için sanal bir müze

İSTANBUL - Sanal Mimarlık Müzesi, www.mimarlikmuzesi.org adresinde sanatseverlerin ziyaretine açıldı. Yapı-Endüstri Merkezi tarafından sanal ortamda kurulan müze, Türkiye'de yıllardır gündemde olan ancak yaşama geçirilemeyen gerçek 'Mimarlık Müzesi'nin ilk adımı olma özelliğini taşıyor. Dünya mimarlık mirasını oluşturan eserlerin sergileneceği müzede, çeşitli kişi ve kurumların arşivlerinde saklanan belgeler de gün ışığına çıkarılacak.

Ayrıca Türk mimarlığının yurtdışında tanınması için 'www.archmuseum.org' adresinde İngilizce yayına da başlayacak olan müze, mimarlarla yapılan röportajlar, anılar ve yapı öyküleriyle yalnızca 'gezilen' değil, aynı zamanda 'okunan' bir sanal mekân olmayı hedefliyor. Müzede yer alan bütün bilgi ve belgeler dijital kayıt biçiminde saklanarak, mimarlık tarihi açısından çok değerli bir arşiv oluşturulacak.

Müzenin 'galeri' bölümünde 45 günde bir yenilenen tematik sergiler sona erdikten sonra 'koleksiyon' bölümüne alınarak müzenin büyümesi sağlanacak. 'Koleksiyon' bölümünde o günе kadar müzede sergilenmiş bütün obje, belge ve bilgiler, 'yapılar,' 'portreler' gibi ana başlıklar altında kullanıcının araştırmasına açık tutulurken, değişen ziyaretçiler 'galeri' arşivindeki geçmiş sergilere ulaşıp gezebilecekler. Sanat Tarihçisi Derya Nüket Özer tarafından hazırlanan Sanal Mimarlık Müzesi'nde ilk aşamada Mimar Sedat Çetintaş'ın, Prof. Kemal Ahmet Arü'nün, mimar Tan Oral'ın sergileri yer alacak. Araştırmacılara yönelik olarak hazırlanan 'Sahaf' sergisi ise, her sergi döneminde yenilenecek. (Kültür Sanat)

Şekil 3.75 Radikal gazetesi, Mimarlık için sanal bir müze, 28 Şubat 2004

Marmara Üniversitesi ve Milli Reasürans Sanat Galerisi, Katafalk ile Anıtkabir özelinde Cumhuriyet mimarisini gündeme taşıyor.
FOTOĞRAF: ÜMİT BEKTAŞ

Mimarlığını sorgulayan Cumhuriyet

İSTANBUL - Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, yeni yılı '11 Galeri 11 Sergi' dizisinin taze halkalarıyla karşılıyor. Yrd. Doç. Devabil Kara'nın karma atölye sergisiyle zenginleşen sergiler bütünü, 'Wolfgang Marx' litografi sergisi, Heykel Bölümü'nün Ayşe Erkmen, Joseph Kosuth ve Sarkis örneklerini analiz eden 'Didaktik Sergi'si ve 'Savaş Çekiç' grafik tasarım sergisi ile derinleşiyor.

Üniversitenin Milli Reasürans Sanat Galerisi işbirliği'nde düzenlediği özel sergilerden biri ise, 50 yıl önce inşa edilen Anıtkabir ile Katafalk projesinin mimarları Bruno Taut ve Emin Onat'a ayrılan bir mimarlık sergisiyle kendisini gösteriyor.

Tam adı 'Atatürk için Düşünmek: İki Eser: Katafalk ve Anıtkabir. İki Mimar: Bruno Taut ve Emin Onat' olan sergide ikilinin projelerine dair belgeler izlenebiliyor. Yine okulun 'reel sektör'le köprü kurduğu 'Bir Firma: Bir Marka' sergisi Orka Grup /Damat-Tween markasının koleksiyonunu izleyicilere sunmuş. Yönetmen Selin Öztunç'un 'Deux Ex Machina' filminin de izlendiği sergiler 19 Şubat'ta bitecek. *Tel: 0216 326 26 67* (Kültür Sanat)

Şekil 3.76 Radikal gazetesi, Mimarlığını sorgulayan Cumhuriyet, 23 Aralık 2003

Yeni nesil mimarinin retrospektifi

Gadarchitecture Mimarlık Ofisi, geçmiş ve gelecek projelerini DVD'de bir araya getirerek Galerist'te sergiliyor. Sergi, İstanbul'dan sonra New York ve Berlin'de tekrarlanacak

GAD'ın Parkorman'da Borusan için yaptığı tasarım da sergileniyor.

EVRİM ALTUĞ

İSTANBUL - Türk mimarlığında 'yeni neslin' temsilcileri arasında yer alan Gökhan Avcıoğlu ve Durmuş Dilekçi, 1994 yılında temelleri atılan ofisleri 'Gadarchitecture'in bugüne kadar hazırladığı projeler ve hayata geçirilmeyi bekleyen diğer yapıtlarını bir sanat galerisinde sergiliyor.

Bu sürpriz sergi, Galerist'te 6 Nisan'a kadar görülebilecek. Etkinlik, Avcıoğlu ve Dilekçi'nin başını çektiği ve 'Küresel Mimari Gelişim' (Global Architecture Development) anlamını da taşıyan GAD isimli mimari grubun çalışmalarını bir araya getiriyor.

Maket ve kâğıt yok

Sergi, teknik anlamda mekânın üçe bölünmesiyle kurgulanan üç ayrı DVD belgesel filmin projeksiyonundan oluşuyor. Bir mimarlık sergisinde rastlanması olası birçok proje maketi ve proje kâğıtlarının aksine, dijital video, bilgisayar ve sesin olanaklarını kullanarak mimari disiplinin anlatımını hızlandıran ve rahatlatan bir sergi, 'gadarchitecture'.

Belgeseller ofis çalışanlarının imzasını taşıyor. Galerinin ilk kısmında gerçekleşmemiş projeler diğer odalarında ise ofisçe bundan evvel hayata geçirilmiş projeler izleyiciye sunuluyor.

20'ye yakın farklı yaklaşımdaki projeyi içeren Gadarchitecture sergisiyle Avcıoğlu ve Dilekçi, izleyiciye önce mekânların 'psikolojisi' ve hafızasını keşfettiklerini, ardından o mekânları günümüz ve geleceğin koşullarına uyumlu, 'geçmişi ile yaşadığı ortama saygılı birer varlığa' dönüştürdüklerini duyumsatıyor.

Sergisinin sunduğu bir diğer hizmet ise, 'Mimarlık' müessesesinin 'müşteri ve mimar' arasında yarattığı o 'kapalı devre' sinerjiyi sizin-benim gibi 'üçüncü tekil' şahıslara aktarıyor olması.

Mimarların aralarında 'Changa', 'Boxer Cafe', 'Borusan Park Orman' ve 'Esma Sultan' projelerinin de bulunduğu sergi, detaylı broşüryle de İstanbul - Türkiye'nin değişen yüzüne kısa kısa olan birçok yapının felsefeleri ve yaratıcılarıyla anlaşılarak tanınmasına olanak veriyor.

Eiffel'den büyük kule

Sergide yer alan görüntüleri izleyerek hem pist, hem ... olan bir kayak merkezini, ... mandaki sislerden yola çıkan ... ri dönüşümlü bir 'Japon Bahçesi' tasarımını, dış cephesindeki ... reketli sistem sayesinde değişkenlik gösterebilen bir özel ... kânı, tavanı tabanla aynı ... tür' içinde buluşturan bir proje, en az üç Eiffel kulesi boyutundaki bir 'küresel gökdelen' ... 'proje bazında' keşfetmek olası.

'Gadarchitecture' retrospektifi, İstanbul'dan sonra hazıran ayında Berlin'deki Dünya Mimarlık Kongresi kapsamında da 'sahneye çıkacak'. Berlin sergisinin ardından Philadelphia ve New York'ta da Türkiyeli mimarların işleri izlenecek. Bilgi için: *Tel: 0212 233 62 68*

Şekil 3.77 Radikal gazetesi, Yeni nesil mimarinin retrospektifi, 3 Nisan 2002

Yarın da 'Mimarlık Günü'

Dünya Mimarlık Günü'nü kutladığımız' bugün, Türkiye'deki mimarlık kültürünü internet yoluyla geleceğe taşıyacak 'Arkitera Mimarlık Veritabanı' açılıyor. Ünlü mimar Steven Holl ise Garanti Galeri'de

EVRİM ALTUĞ

İSTANBUL - Bugün, tüm dünyada 'Dünya Mimarlık ve Konut Yerleşimleri Günü' diye kutlanıyor. Böylesi bir günde Türkiye ve dünyada mimarlık konusunda yaşanan son gelişmeleri gündemine taşımaya çalışan Radikal de, kutlamalar kapsamında açılacak olan Türkiye'nin Dijital Mimarlık Arşivi' ile, Mimarlık Vakfı'nın başını çektiği diğer kültürel etkinlikleri sizlere tanıtmaya çalıştı.

Öte yandan Türkiye'nin ilk mimarlık ve tasarım galerisi Garanti Galeri'de yapıtları sergilenen ABD'li çağdaş mimar Steven Holl, özel mimarlık sayfamızda son dönem çalışmaları üzerine Radikal'e verdiği özel röportajla gündemi 'tazeledi'.

Roma'ya benzettiği İstanbul'un kentsel dokusunun korunması gerektiği uyarısında bulunan ABD'li mimara göre, kentin doğal kimliğini geleceğe taşıyabilmek için yatırımcıların alelacele ürettiği projelere engel olunması şart.

Bir günün öyküsü

Dünya Mimarlık Günü, Birleşmiş Milletler kararıyla kentler ve insan yerleşimlerinin iyileştirilmesi konularında hükümetlerin, yerel yönetimlerin ve STK'ların kamuoyunu bilgilendirilmesi amacıyla, tam 18 yıldır kutlanıyor. Mimarlık dünyasına göre bu yılın mimarlık günü teması ise 'Kentlerin Kutlanması' şeklinde belirlenmiş bulunuyor.

'Umudun ve geleceğin mimarisi mümkün'

ABD'li ünlü mimar Steven Holl, özgün desen ve maketleriyle Garanti Galeri'de. Demokrat tavrıyla öne çıkan Holl'e göre mimarlığın değeri, geleceğe aktardığı umutla anlaşılıyor

Mimar Steven Holl (solda) 'MIT Simmons Hall' adlı öğrenci yurdu projesiyle AIA 2003 Mimari Tasarım Ödülü'nü kazandı.

Garanti Galeri, Amerikalı ünlü mimar Steven Holl'un proje uygulamalarını 18 Ekim'e kadar sürdürülecek etkinliklerin ilgisine sunuyor. Viyana Mimarlık Merkezi'nin işbirliğinde hazırlanan 'Düşünce ve Yapı' adlı bu sergi, Holl'un imzasını taşıyan Washington Bellevue Arts Müzesi, İspanya Burgos'taki Arkeoloji Müzesi, Iowa Üniversitesi Sanat ve Sanat Tarihi Müzesi Binası ve kendisine 2003 yılında AIA Mimarlık Tasarım Ödülü kazandıran MIT Lisans Öğrenci Yurdu gibi projelerin sulubotekleri ve maketlerini içeriyor.

Holl, sulubova desenleriyle ürettiği bu 'fikirlerini' bir mimar olarak 'analog' üretim biçimini yansıttığını değiniyor. Ona göre, mimarlığın özünde, 'analog' dediği bu süreç. Bu projenin el, göz ve beyin arasında vücuda geldiği an yatıyor. 'Dijital' kısım ise sonradan geliyor.

Postmodernizmle kavgalı

Geçmişi umutsuzca tekrar etmeye çalışan birçok saçmalığın, postmodern mimarın adı altında özellikle ABD'de karşısına çıktığından yakınan Holl, "Mimarlık, doğası gereği geçmişten beslenir ama, yapılmış bir şeyi belirsiz bir çalışma, o projenin adım atan geleceğin insanlarına gençlere umut yerine kaos dolu bir gelecek aktarırsa, o mimarlıktan hiç de duymanın da zamanı gelmiştir. Bu yüzden yaptığım her yeni binanın, size, yani sokaktaki insanlara bildiği umut duygusu, benim için asılolan tutumun noktası. Zihinsel mimarlık, değerini geleceğe taşıyan umut duygusuyla ortaya koyarak değerek bu tavrını açıklıyor.

Steven Holl, projelerini 'beş yaşındaki bir çocuğun anlayabileceği ve yapılabileceği' yalınlıkta üretmeye özen gösterdiğini vurguluyor ve niyetini şöyle dile getiriyor: "Ya da müşteri için müşteri, sizsiniz. Ya da yanımda oturan şu adamdır. Ona ulaşamazsam, işte o zaman bir problem var demektir." diye özetliyor.

Holl'e, Türkiye'de yapılacak olası bir modern sanat projesini üstlenip üstlenmeyeceğini sorduğumuzda ise gözleri parlıyor: 'Neden olmasın? Bu çok ilginç bir deneyim olurdu. Bir Katolik değilim. Bir Pagan'a daha yakınım diyelim. (Gülüyor) Biliyorsunuz, bir mimar olarak, ABD'nin iç kesimlerinde, Cizvit cemaati için yapılmış küçük bir şapel projesi üstlenmiştim. 'St. Ignatius Şapeli' Orada elimden geldiği kadar, mekânın ruhaniliğini zorlumaya ve kendi üslubumca yeniden tarif etmeye gayret gösterdim. Çünkü özel mekânların varlık duygusuyla ilgilenmiyorum ve yaşatılması gerektiğini düşünüyorum."

'Gökdelen eşittir rantiye'

Ünlü mimar, 11 Eylül'den sonra gökdelen fikrine nasıl baktığını sorduğumuzda, bu olgunun mimarlık tarihinde modern bir tutum içinde kamusal ve kentsel birliği inşa etmek üzere kurulduğunu, ama ancak özellikle çokuluslu şirketlerin dayatmaları sebebiyle 'gökdelen'lerin giderek kendi içine kapanık hale geldiklerini anlatıyor.

Öte yandan Holl, 11 Eylül sonrasında Manhattan'da, ikiz kulelerin eskiden bulunduğu alana Richard Meier, kendisi ve iki diğer usta mimarla birlikte sundukları yarışma projesinin bölge idaresi tarafından reddedilmesine ise hiç şaşırmamış.

Çünkü ünlü mimar bu projede bir gökdelen yerine, bir tür 'kamusal mekân' yaratmaya çalışmış.

Holl'e göre gökdelenler bugün, yatırımcıların rant düzeyleri ve bu konudaki hırslarını yansıtıyor. Artık kentlerin geleceğin mimarisi adına olumlu örnek teşkil etmesi gerektiğine inanan ABD'li mimar, İstanbul gibi tarihi bir kentin de, tıpkı diğer köklü kentler gibi olduğunu söylerken, övgüler yağdırdığı bu şehri Roma'ya benzetiyor.

Ayasofya ile Roma Coliseum'unu eşdeğerde tutan Holl bir uyarıda da bulunmadan edemiyor:"Kentsel dokunuzu yerel yatırımcıların, doğrudan işverenlerin üç günde inşa edeceği projelere emanet ederseniz, bir daha geri dönüş olmayabilir. İstanbul'un, ne yapmak istediğini bilen, bağımsız ve ahlaklı, ama en önemlisi eşgüdümlü ve uyumlu çalışmasını bilen mimarlara ihtiyacı var. Kötü şehirleşmenin örneğini görmek için Şanghay'a gitmek yeterli.

Bir mimarın altı ayda tasarladığı projeyi, yatırımcı altı günde kentin ortasına dikebiliyor. Bu yüzden İstanbullu otoritelerin seçici ve mantıklı davranması, profesyonel mimarlarla kucaklaşması gerek. Yani ille de isteniyorsa, bir gökdelen dikey değil, ama yatay ve çevresine saygılı olarak da inşa edilebilir."

Bush gitmeden proje yok

Holl'e, ABD Başkanı Bush'un Irak'ın yeniden yapılandırılması için bir proje önerisiyle gelmesi halinde ne yapacağını soruyoruz.:

'Eğer böyle bir şey olsaydı, gelecek Demokrat başkanımızın (!) bana getireceği teklifleri beklerdim. Bush yönetimine başından beri şüpheyle bakıyorum. Bence Dünya, Bush'tan sonra eskisine oranla daha dengesizleşti. Artık merkezcilik ve zorlama değil, tıpkı Birleşmiş Milletler gibi çok-uluslu ve çoksesli bir yapılanma biçimine ihtiyacımız var. Ben de birey olarak, Demokrat senatörler ve başkan adaylarına karşı takındığım pozitif desteği sonuna kadar gösteriyorum.'

İnternet: www.steven holl.com Galeri Tel: 0212 293 65 71

Şekil 3.78 Radikal gazetesi, Yarın da Mimarlık günü, 6 Ekim 2003

Mimarlık alanında verilen çeşitli ödüller de 2000 yılından sonra mimarlığın genel medyaya yansımasında oldukça etkili olmuştur. Bu dönemde "Pritzker", "Ağa Han" gibi mimarlık alanında oldukça ses getiren önemli ödüllerin çeşitli yazılarla gazete sayfalarına yansıdığı görülmektedir. Bu yazılarda ödüller hakkında ve ödülün sahibi mimar hakkında bazen de ödülü alan proje hakkında geniş bilgi verildiği gözlemlenmektedir.

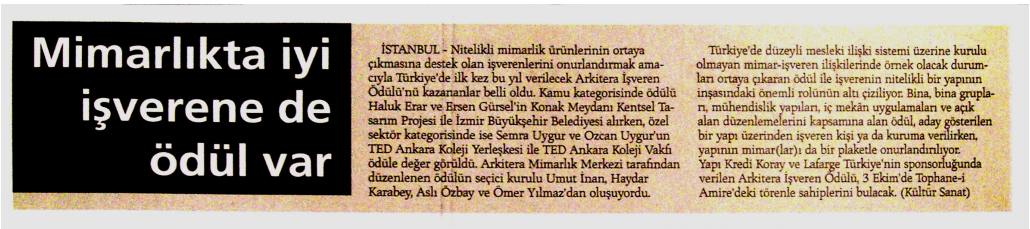

FOTOĞRAF: NECATİ APAYDIN/AA

'Yalı Boyu Evleri'ne ödül

AMASYA - Uluslararası Mimarlar Birliği'nin 'Yaşasın Kentler Uluslararası Mimari Proje Yarışması'nda koruma amaçlı 'Amasya Yalı Boyu Evleri Projesi' ödüle layık görüldü. Valilik, belediye ve Amasya Kültür Tanıtım ve Araştırma Vakfı'nın desteklediği projenin koordinatörlüğünü İTÜ Mimarlık Bölümü Başkanı Prof. Hülya Turgut ve mimar Ali Kamil Yalçın yaptı. Vali Hüseyin Poroy, "Tarihi mirası geleceğe aktarmak istiyoruz" dedi. (aa)

Şekil 3.79 Radikal gazetesi, Yalı Boyu Evleri'ne ödül, 28 Mart 2004

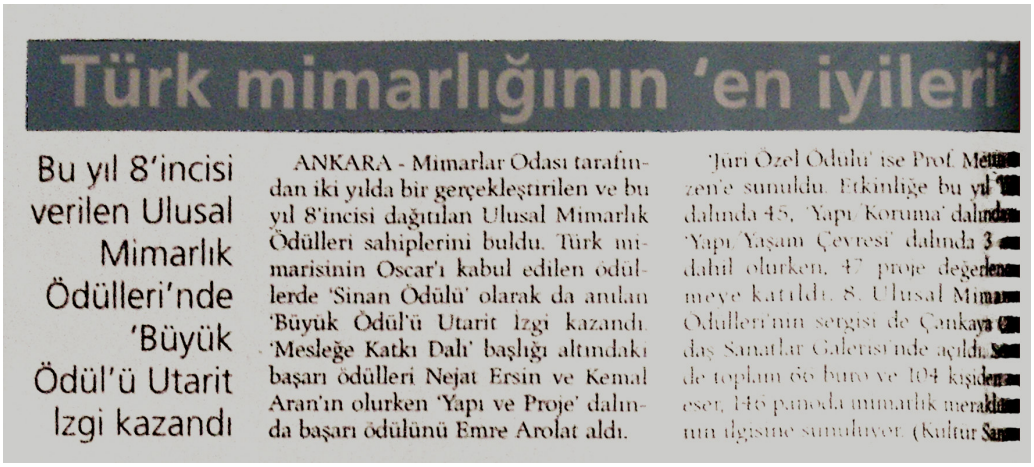

Mimarlıkta iyi işverene de ödül var

İSTANBUL - Nitelikli mimarlık ürünlerinin ortaya çıkmasına destek olan işverenlerini onurlandırmak amacıyla Türkiye'de ilk kez bu yıl verilecek Arkitera İşveren Ödülü'nü kazananlar belli oldu. Kamu kategorisinde ödülü Haluk Erar ve Ersen Gürsel'in Konak Meydanı Kentsel Tasarım Projesi ile İzmir Büyükşehir Belediyesi alırken, özel sektör kategorisinde ise Semra Uygur ve Özcan Uygur'un TED Ankara Koleji Yerleşkesi ile TED Ankara Koleji Vakfı ödüle değer görüldü. Arkitera Mimarlık Merkezi tarafından düzenlenen ödülün seçici kurulu Umut İnan, Haydar Karabey, Aslı Özbay ve Ömer Yılmaz'dan oluşuyordu.

Türkiye'de düzeyli mesleki ilişki sistemi üzerine kurulu olmayan mimar-işveren ilişkilerinde örnek olacak durumları ortaya çıkaran ödül ile işverenin nitelikli bir yapının inşasındaki önemli rolünün altı çiziliyor. Bina, bina grupları, mühendislik yapıları, iç mekân uygulamaları ve açık alan düzenlemelerini kapsamına alan ödül, aday gösterilen bir yapı üzerinden işveren kişi ya da kuruma verilirken, yapının mimar(lar)ı da bir plaketle onurlandırılıyor. Yapı Kredi Koray ve Lafarge Türkiye'nin sponsorluğunda verilen Arkitera İşveren Ödülü, 3 Ekim'de Tophane-i Amire'deki törenle sahiplerini bulacak. (Kültür Sanat)

Şekil 3.80 Radikal gazetesi, Mimarlıkta iyi işverene de ödül var, 18 Eylül 2005

Türk mimarlığının 'en iyileri'

Bu yıl 8'incisi verilen Ulusal Mimarlık Ödülleri'nde 'Büyük Ödül'ü Utarit Izgi kazandı

ANKARA - Mimarlar Odası tarafından iki yılda bir gerçekleştirilen ve bu yıl 8'incisi dağıtılan Ulusal Mimarlık Ödülleri sahiplerini buldu. Türk mimarisinin Oscar'ı kabul edilen ödüllerde 'Sinan Ödülü' olarak da anılan 'Büyük Ödül'ü Utarit Izgi kazandı. 'Mesleğe Katkı Dalı' başlığı altındaki başarı ödülleri Nejat Ersin ve Kemal Aran'ın olurken 'Yapı ve Proje' dalında başarı ödülünü Emre Arolat aldı.

'Jüri Özel Ödülü' ise Prof. Met[illegible] zen'e sunuldu. Etkinliğe bu yıl [illegible] dalında 45, 'Yapı Koruma' dalında [illegible] 'Yapı Yaşam Çevresi' dalında 3 [illegible] dahil olurken, 47 proje değerlendirmeye katıldı. 8. Ulusal Mimarlık Ödülleri'nin sergisi de Çankaya Çağdaş Sanatlar Galerisi'nde açıldı. Sergide toplam 66 büro ve 104 kişiden eser, 140 panoda mimarlık meraklılarının ilgisine sunuluyor. (Kültür San[illegible]

Şekil 3.81 Radikal gazetesi,Türk mimarlığının en iyileri, 16 Nisan 2002

Pritzker, Hadid'in

LOS ANGELES - Mimarlığın 'Nobel'i sayılan Uluslararası Pritzker Mimarlık Ödülü, Irak doğumlu kadın mimar Zaha Hadid'e verildi. Halen Leipzig'deki BMW fabrikası, Tayvan Guggenheim Müzesi ve Roma'da yapımı süren bir çağdaş sanat merkeziyle ilgilenen Hadid, 100 bin dolarlık ödülünü 31 Mayıs'ta ABD'de alacak. (ap)

Şekil 3.82 Radikal gazetesi, Pritzker, Hadid'in, 24 Mart 2004

Ağa Han ödülü köy evine

Han Tümertekin'in tasarladığı Assos'taki sayfiye köy evi B2, Ağa Han Mimarlık Ödülü kazandı. 'Ağa Han' kazanan yedi proje arasında Mısır'daki İskenderiye Kütüphanesi, mülteciler için tasarlanan kum torbasından barınaklar ve Petronas Kuleleri de bulunuyor

İSTANBUL - Mimar Han Tümertekin'in tasarladığı, Ayvacık'taki bir sayfiye evi, 2004 Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü aldı. B2 adlı ev, 378 proje arasından ödüle değer bulunan yedi yapıdan biri oldu. Çanakkale'nin Ayvacık ilçesindeki Büyükhüsun Köyü'nde inşa edilen B2'nin sahipleri Bill's gömleklerinin de sahibi olan Selman Bilal ve Süha Bilal kardeşler. Hindistan Başbakanı'nın da katılımıyla, bugün başkent Yeni Delhi'deki Hükümdar Hümayun'un mezarının tarihsel bahçelerinde yapılacak törende Selman Bilal, Süha Bilal ve Han Tümertekin ödüllerini Ağa Han'ın elinden alacak.

Üç yılda bir verilen ve dünyanın en saygın mimari tasarım yarışmalarından Ağa Han Mimarlık Ödülü'nün dokuzuncu dönemdeki diğer sahipleri şöyle: Mısır'daki İskenderiye Kütüphanesi (Snohetta Hamza Konsorsiyumu), Burkina Faso'daki Gando İlkokulu (Diebedo Francis Kere), Cal-Earth Enstitüsü'nün mülteciler için tasarladığı kum torbalarından barınaklar, Yemen'deki El Abbas Camii restorasyonu (Marylene Barret), Kudüs eski kent merkezinin yeniden canlandırılması programı (OCJRP Teknik Ofisi), Malezya-Kuala Lumpur'daki dünyanın en yüksek binası olan Petronas Kuleleri (Cesar Pelli& Associates). 500 bin dolar tutarındaki para ödülü jürinin ayrı ayrı belirlendiği oranlarda seçilen yedi proje arasında paylaştırılacak.

Deneysellik ön planda

Ağa Han Mimarlık Ödülü Genel Sekreteri Süha Özkan, bu yılki ödülün deneyselliği öne çıkarttığını söyledi. Özkan, yedi projeden üçünün farklı koşullarda uygun mimariyi arayan çalışmalar olduğuna, iki büyük projenin de dizayn ve yapı bakımından gelişkin örnekler arasında yer aldığına işaret etti. Ağa Han'ın da isteğiyle daha deneysel çalışmalara ağırlık veren yeni bir jüri oluşturulmuş. Jüri, modernite karşısında Müslüman dünyanın geliştirdiği mimariyi anlamaya ve açıklamaya yönelik bir yaklaşımla tercihlerini yaptı. Tarih ve hafızanın nasıl dışavurulduğu, kamusal alanla özel inisiyatiflerin nasıl bir ilişki kurduğu, bireyselliğin nasıl ifade edildiği ve teknolojinin, kültürün, ekonominin küreselleştiği dünyamızda güç ve otoritenin nasıl ifade edildiği Ağa Han jürisinin yanıt aradığı sorular oldu.

'Çoğulculuk' kavramını da gözeten jüri, karar aşamasında realizasyon, anlam, malzeme ve fonksiyon gibi mimarinin temel unsurlarını dikkate aldı. Bu yıl az sayıda yapı ödüllendirilse de jürinin coğrafya ve üslup bakımından çeşitlilik içeren tercihlerde bulunduğu gözlendi.

Müslüman ülke şartı

1977'den beri üç yılda bir verilen Ağa Han Mimarlık Ödülü, Müslüman ülkelerin ihtiyaçlarına ve gelişimlerine uygun projelerin cesaretlendirilmesini amaçlıyor. Yarışmada aday olacak yapılarda ödül dönemi başlangıcından önceki 12 yıllık dönemde inşa edilmiş, Müslüman bir ülkede tasarlanmış ve en az bir yıl kullanılmış olma kriteri aranıyor. Ödülü koyan Ağa Han, İsmaili mezhebinin büyük bir servete ve etkinliğe sahip dini önderi. (Kültür Sanat)

Snohetta Hamza Konsorsiyumu tarafından tasarlanan ve 218 milyon dolara mal olan Mısır'daki görkemli İskenderiye Kütüphanesi, 2002 yılında açılmıştı. Cal-Earth Enstitüsü'nün yaptırdığı kum torbası evleri 1992'den beri mültecilerin barınma sorununa ilaç oluyor.

'Kendini fark ettirmiyor, hissettiriyor'

Maliyeti 140 bin dolar olan B2 evinin hikâyesi Bilal kardeşlerin İstanbul'dan uzun yolculuklar yapmadan doğanın ortasında, sükûnet içinde hafta sonlarını geçirecek bir ev sahibi olmaya karar vermeleriyle başlıyor. Bilal kardeşler "Kısa süreli kullanım için de olsa, teknik altyapısıyla bizi yormayacak, en az kentte yaşadığımız mekânlar kadar donanımlı, günlük alışkanlıklarımızdan ve zevklerimizden uzaklaşmadan müzik dinleyip, kitap okuyabileceğimiz ve aynı zamanda sükûneti bulabileceğimiz bir ortam hayal etmiştik" diyor. Bunun için Assos yakınlarındaki, tarımla uğraşan 450 nüfuslu Büyükhüsun Köyü'nü seçiyorlar. Köyün güneydoğu sınırındaki arsaya kare biçiminde inşa edilen B2 evi, ilk bakışta modern mimarisiyle köy evlerinden ayrılıyor. Ancak, geleneksel, yerel malzemenin ve tekniklerin kullanılmasıyla komşu evlerle saygılı bir ilişkiye, işbirliğine giriyor. Ev dış alanlarıyla kullanıcılarını doğayı izlemekle kalmayıp onun içinde yaşamaya sevk ediyor.

B2 evi mükemmellik ve 'iyi yapı' duyarlılıklarını hayata geçirdiği için ödüle değer görülmüş. Jüri, B2'nin ödül almasını şöyle gerekçelendiriyor: "Kanımızca bu ev kusursuzluğu, rahatlığı ve seyredilmeye yaraşır olmayı canlandırıyor. B2 evi, kendi topluluğunun bir parçası olmaya yönelik gelişmeci bir yaklaşımı hayata geçirdiği gibi, çevresindeki tarihe, diğer evlere ve araziye uygun 'eşsiz' bir form oluşturuyor. Ev, güzel ve zarif biçimiyle çevresindeki diğer yapılardan kesinlikle farklı duruyor, ama gelecekte yeni yapılar onu örnek alabilirler. (...) B2, zengin bir mimari bilgiyi ama aynı zamanda da mimarın bireysel yaklaşımlarını yansıtıyor. Hayatla dolup etkinlik kazandığında bu ev toplum içinde özel bir önem ve referans kaynağı olacak, ziyaretçilerini, önünden geçip gidenleri mutlu edecek. Boş kaldığında da ziyadesiyle hak ettiği saygıyı toplamayı sürdürecek."

Han Tümertekin ve Mimarlar Tasarım Ofisi'nin B2 evi'yle ilgili görüşleri ise şöyle: "Mimarın istekleriyle işverenin istekleri birbirlerini geliştirdi, istekler kişiselleştirilmedi, dolayısıyla beklenen işveren-mimar çatışmaları yaşanmadı. B2 evinin taşları ve betonları başka bir benzersiz ilişkiyi gizliyor. Bilen birinin rahatlığı, dinginliği, sakınımsızlığı, belki de gururuyla duruyor. Duruyor, yalnız. Fark ettirmiyor kendini, hissettiriyor; köyde yaşayanlar orada bir ev olduğunu biliyorlar, eve benzemeyen bir ev, hep gördükleri gibi olmayan, ama yaşayan, işleyen bir ev, olması gereken gibi..."

2000 yılında, henüz hayata geçemeyen Çatalhöyük Müze ve Ziyaretçi Merkezi projesiyle Ulusal Mimarlık Ödülleri'nde proje dalında birincilik ödülü alan Tümertekin, 1982 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Tümertekin'in Önerili Optimum Evleri, Nişantaşı Bil's Mağazası, Beyoğlu Robinson Crusoe Kitabevi, Çerkezköy ATK Lojmanları, Rolex dükkânları ve Kemerburgaz Göktürk Aytek Evleri'nin de aralarında olduğu 50'ye yakın projede imzası var.

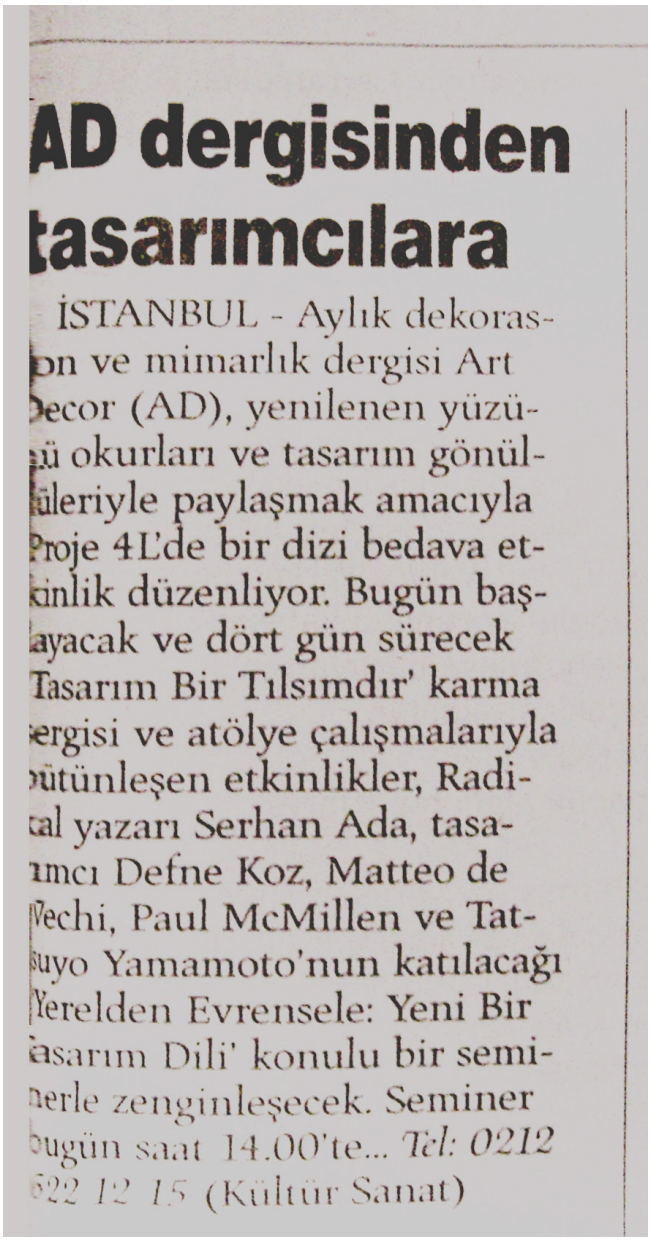
Ağa Han jürisi B2 evini mükemmellik ve 'iyi yapı' duyarlılığını hayata geçirdiği için ödüle değer buldu.

Ağa Han Mimarlık Ödülleri'nde Türkiye hep var

Ağa Han Mimarlık Ödülü'nün 1. döneminde Turgut Cansever'in Ertur Yener'le hazırladığı Ankara Türk Tarih Kurumu binası, yine Cansever'in projesi Bodrum'daki Ertegün Evi birinci, Ertan Çakırlar'ın 'Rüstempaşa Kervansarayı' ise üçüncü seçilmişti. Sonraki yıllarda Nail Çakırhan'ın Akyaka Köyü Çakırhan Evi ile ödüllendirilen Türk mimarisi, 1984-86'da Sedad Hakkı Eldem'in 'Sosyal Sigortalar Kurumu' yerleşkesiyle Ağa Han'ın sahibi oldu. 4. dönemde Sedat Gürel'in Gürel Yazlık Evi, 5. dönemde ise Metin Sözen'in 'Saray Bahçeleri Projesi' ve Turgut ve Feyza Cansever ile Emine ve Mehmet Ögün'ün Demir Tatil Köyü projesi aynı ödüle değer bulundu. 1993-95 arası ise, Behruz Çinici'nin oğlu Can'la hazırladığı Meclis Camisi ve Kemal Kurdaş ile Alaaddin Egemen'in ODTÜ Ağaçlandırma Projesi Ağa Han'ı kazandı. 8. dönemde ise Cengiz Bektaş, 'Olbia Sosyal Merkezi' projesiyle Ağa Han'a değer görüldü.

Şekil 3.83 Radikal gazetesi, Ağa Han ödülü köy evine, 27 Kasım 2004

2000'li yıllarda ayrıca mimarlık süreli yayınlarıyla ilgili konuların ve bu süreli yayınlarda yer alan yazıların da genel medyaya yansıdığını görülmektedir. XXI dergisinin özelleştiği haberi, Art Decor'un yenilenen yüzünü okurları ve tasarım gönüllüleriyle paylaşmak amacıyla Proje 4L'de bir dizi bedava etkinlik düzenlediği haberi genel medyada yer almıştır.

AD dergisinden tasarımcılara

İSTANBUL - Aylık dekorasyon ve mimarlık dergisi Art Decor (AD), yenilenen yüzünü okurları ve tasarım gönüllüleriyle paylaşmak amacıyla Proje 4L'de bir dizi bedava etkinlik düzenliyor. Bugün başlayacak ve dört gün sürecek 'Tasarım Bir Tılsımdır' karma sergisi ve atölye çalışmalarıyla bütünleşen etkinlikler, Radikal yazarı Serhan Ada, tasarımcı Defne Koz, Matteo de Vechi, Paul McMillen ve Tatsuyo Yamamoto'nun katılacağı 'Yerelden Evrensele: Yeni Bir Tasarım Dili' konulu bir seminerle zenginleşecek. Seminer bugün saat 14.00'te... *Tel: 0212 322 12 15* (Kültür Sanat)

Şekil 3.84 Radikal, AD dergisinden tasarımcılara, 29 Ocak 2003

11 Haziran 2001 Pazartesi

XXI dergisi 'özelleşti'

İSTANBUL - Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi bünyesinde üretimde bulunduktan sonra "özelleştirilen' Mimarlık Kültürü Merkezi'nin lokomotif yayını XXI, sekizinci sayısıyla yoluna devam ediyor. XXI dergisi bu kez, 'Teknoloji, yapay ve yapaylık' kavramlarını çeşitli disiplinlerden konuk kalemlerle tartışmaya açıyor. *Bilgi için tel: 0312 266 58 00* (Kültür Sanat)

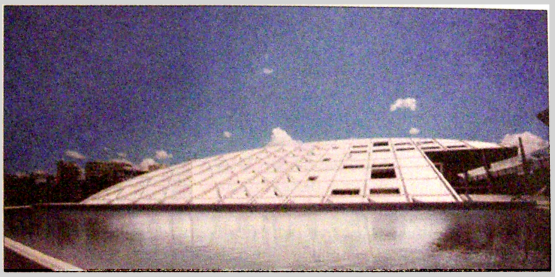
Şekil 3.85 Radikal, XXI dergisi özelleşti, 11 Haz 2001

Bilgi efsanesinin dönüşü

Mimarlık dergisi 'Yapı', yeni sayısında İskenderiye Kütüphanesi'ne geniş yer ayırdı

İSTANBUL - Tarihi kitaplara konu olan ve 10 yılı aşan tasarım ve yapım macerasının ardından 16 Ekim 2002'de kapılarını açan İskenderiye Kütüphanesi'nin yeniden doğuş öyküsü, aylık mimarlık, kültür ve sanat dergisi Yapı'nın ocak sayısında işlendi.

Antik çağın aynı adlı efsanevi kütüphanesinin bir zamanlar bulunduğu tahmin edilen bölgeye inşa edilen kütüphanenin, alanında dünyanın en büyüğü olduğu söyleniyor. Brüt 85 bin 405 metrekarelik alanda inşa edilen kütüphanenin mimari tasarımını, uluslararası yarışmaya başvuran 52 ülkeden 524 katılımcı arasından seçilen Snohetta adlı Norveçli mimar ekibi üstlendi.

Kütüphane, eskiden bulunduğu varsayılan alanda inşa edildi.

Peyzaj ve iç mimarlık projesini de aynı kurumun üstlendiği kütüphanenin okuma salonu alanı 20 bin metrekareyi bulurken, mekânda 18 bin metrekarelik kapalı kitap deposu, 2 bin kişilik çalışma birimi ve toplam 20 bin 170 metrekarelik açık kütüphane alanı var. Bünyesinde 4 bin 500 metrekarelik Ulusal Bilim Araştırmaları Okulu, bir Kültürel Etkinlikler Merkezi, toplantı odaları, otopark ve konferans salonu da bulunduran yapının ilginç bir niteliği de 105 kişilik bir Planetaryum'a sahip olması.

Tasarımın ana öğesi olarak kullanılan 'daire' ise antik kütüphaneye ilişkin mite ve 'bilgi deposu' olarak kazandığı tarihsel üne göndermede bulunuyor. *İnternet: www.bibalex.gov.eg* (Kültür Sanat)

Şekil 3.86 Radikal, Bilgi efsanesinin dönüşü, 9 Ocak 2003

2000'li yıllarda genel medyada Türkiye'ye konferans amacıyla gelen dünya çapında ünlü mimarların da çok sık haber konusu olduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu mimarlar gelmeden önce mesleki yaşamları, gerçekleştirdikleri önemli projeler ve Türkiye'de verecekleri konferans ile ilgili bilgilerin yer aldığı duyuru niteliğindeki yazıların medyada yer aldığı görülmektedir. Bu ünlü mimarlardan Daniel Libeskind de Türkiye'ye gelmeden önce vereceği konferans ve tüm dünya gibi Türk toplumunun da 11 Eylül saldırıları dolayısıyla bildiği Özgürlük Anıtı projesi başta olmak üzere diğer önemli projelerinin tanıtıldığı ve mesleki yaşamının anlatıldığı mimarlık kültürü açısından yoğun bir yazı medyada yer almıştır. Ayrıca Radikal gazetesinin, Daniel Libeskind ile mesleki yaşamını ve mimarlığa bakışını ilgilendiren birçok sorunun yer aldığı bir röportaj yaparak yayınlaması mimarlık bilincinin Türk toplumunda geldiği yeri göstermesi açısından önemlidir.

Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor

İSTANBUL - New York'ta ikiz kulelerin yerine yapılacak Özgürlük Anıtı'nın mimarı Daniel Libeskind, Arkitera Mimarlık Merkezi tarafından düzenlenen Arkimeet konferans serisinin konuğu olarak İstanbul'a geliyor. 29 Kasım'da Harbiye Askeri Müze'de gerçekleşecek konferansın sponsoru Siemens Ev Aletleri. 11 Eylül'de Dünya Ticaret Merkezi yıkıldıktan sonra Ground Zero (Sıfır Noktası) olarak adlandırılan bölgenin yeniden yapılandırılma sürecinde başmimar olarak seçilen Libeskind, çok tartışılan Özgürlük Anıtı projesinden ve diğer mimari çalışmalarından söz edecek, kendisiyle ilgili merak edilen pek çok soruyu cevaplandıracak.

11 Eylül saldırısı, dünya siyasi tarihinde olduğu kadar mimarlık tarihi açısından da önemli bir dönüm noktası. Saldırıdan sonraki iki yıl, ikiz kulelerin yerine yapılacak binanın arayışıyla geçti. Aralarında Richard Meier, Santiago Calatrava, Norman Foster'ın olduğu güçlü rakiplerini geçen Daniel Libeskind, bu zorlu yarışın galibi oldu. Bu aşamadan sonra bütün gözler Libeskind üzerine çevrildi, dünyanın çok takip edilen ve tartışılan ismi haline geldi.

Yahudi Anıtı da onun

Savaş sonrası 1946 yılında Polonya'da doğan Libeskind, İsrail ve New York'da müzik eğitimi aldı ve müzik konuda bir virtüöz seviyesine ulaştı. Daha sonra mimarlık eğitimi almak için müzik kariyerini bırakan Libeskind, 1970 yılında Cooper Union'dan mezun oldu, 1972 yılında ise Essex Üniversitesi'nden mimarlık tarihi ve teorisi alanında yüksek lisans derecesi aldı. 1989 yılında Berlin'deki Yahudi Müzesi (Jewish Museum) yarışmasını kazanarak uluslararası arenada ismini duyuran Libeskind, Manchester'daki Imperial War Museum (Savaş Müzesi), Kopenhag'daki Danimarka Yahudi Müzesi gibi birçok müze, ofis, eğitim yapısı tasarladı, Yale ve Pennsylvania Üniversitesi gibi birçok okulda ders verdi. (Kültür Sanat)

Kasımda İstanbul'a gelecek Daniel Libeskind, 11 Eylül'de ikiz kuleler yıkıldıktan sonra Sıfır Noktası diye adlandırılan bölgenin yeniden yapılandırılmasında başmimar olarak seçildi.

İKSV

2005 sonbahar film hafta sonu 30 eylül - 6 ekim emek sineması iksv.org

Bent Hamer / Cate Shortland / Dagur Kári / Danny Boyle
Éric Toledano & Olivier Nakache / Hany Abu-Assad
István Szabó / Jacques Audiard / Kim Ki-duk / Lars von Trier
Marziyeh Meshkini / Michael Haneke / Olivier Assayas
Radu Mihaileanu / Shane Black / Thomas Vinterberg
Tsai Ming-liang / Yvan Attal / Zana Briski & Ross Kauffman

Şekil 3.87 Radikal, Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor, 7 Ekim 2005

Özgürlük kulelerinin mimarı

Libeskind'le dokuz dakikalık röportaj

New York'ta ikiz kulelerin yerine yapılan 'özgürlük kuleleri'nin mimarı Daniel Libeskind'le jet röportaj: Duygusal bir proje. Ağır bir sorumluluk duygusu hissediyorum.

MAHMUT HAMSİCİ 23. SAYFADA

Şekil 3.88 Radikal, Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor, 30 Kasım 2005

Unutmak ya da unutmamak

İkiz kulelerin yerine yapılacak olan 'özgürlük kuleleri'nin mimarı Daniel Libeskind, Binayı tasarlarken hem anıtsal hem de hayatın içinde olmasına dikkat ettim' diyor

MAHMUT HAMSİCİ

İSTANBUL - Son dönemde dün ...n önemli mimarlarını ağırlama... ...rice alışan İstanbul'un bu sefer konuğu Daniel Libeskind oldu. ...nya asıllı ABD'li mimar bir ...edir yalnızca adı ve soyadıyla ...il onların önüne getirilen uzun tanımla anılıyor. New York'ta *kulelerin* yerine yapılacak 'öz...lük kuleleri'nin mimarı. Libes...in geçmişinde imza attığı 'Ber...lahudi Müzesi', 'Kopenhag Ya... Müzesi', 'Manchester İmparial Museum' gibi önemli eserler ...nuyor. Ama 11 Eylül'den sonra ...nd Zero olarak adlandırılan ...esinin yerine yapılandırma ...çindeki baş mimarı olması bütün dünyanın göz önünde bir isim haline getirmiş.

...kitera Mimarlık Merkezi tara...ın düzenlenen ve dün akşam ...iye Askeri Müze'de gerçekle...rkimeet konferanslarının ko... olarak Siemens'in sponsorlu...a Türkiye'ye gelen Libeskind'le ...kle son projesi üzerine bir soh...erçekleştirdik. Talebin fazlalığı ...niyle basın mensuplarına 10 ...anın ayrılmış söyleşimizi Li...nd'in kıvrak cevapları sayesin...kuz dakikada tamamladık!

...ew York'ta hem yaşanan tra...ın hatırlanması hem de bu... geride bırakılmasını savu...ar vardı. Bu iki anlayışı pro...zde nasıl uzlaştırdınız?

...ew York'lular bu konuda ger...ı ikiye bölünmüştü. New York'luların yarısı buraya hiçbir şey yapılmaması gerektiğini savunuyordu çünkü burada çok büyük bir trajedi yaşanmıştı, diğer yarısı ise yapılması gerektiğini savunuyordu. Ben bu iki zıt yaklaşımı da bir potada eritmek istedim. Bir bina ama anıtsal yanı olan bir bina tasarladım. Binanın yüksekliğini 1776 feet olarak belirledim. Bu sembolik bir sayıydı, ABD'nin kuruluş tarihini simgeliyordu. Bir yandan da buranın şehir hayatının aktığı bir yer olmasını istedim. Ulaşımın olduğu, içinde kültürel merkezlerin olduğu bir yer. Bu benim temel çıkış noktamdı. Burada yapının hem anıtsal bir yanı var hem de hayatın içinde.

Amerikalılar, özellikle de New Yorklular sizce özgürlük kulelerini sevecek mi? Bu yapı onların travmalarını aşmalarına yardım edecek mi?

'Özgürlük kuleleri' kişisel bir proje değil. Çalışmalarımız katılımcı ve demokratik bir şekilde yürüyor. Dünyanın dört bir yanından kalabalık bir mimar topluluğuyla çalışıyoruz. Birçok farklı görüşün harmanlanması söz konusu. Benim projem devlet tarafından seçildi ama gerçekten halkın isteklerini temsil ettiğini düşünüyorum.

Üzerinde çalıştığınız yapı sadece fiziksel bir yapı olmasının çok ötesinde anlamlara sahip. Çok ağır bir sorumluluk hissediyor olmalısınız.

Evet çok büyük bir sorumluluk. Bu çok duygusal bir proje. Ve sürekli yeni bir şeyler yaratmamızı, tasarlamamızı gerektiren bir proje.

Projeyi hazırlarken esinlendiğiniz kaynaklar neydi?

Ground Zero benzersiz bir şekilde orada yaşananlara cevap veriyor. Bir eşsizlik söz konusu. Oranın ışığından, o alanın konumundan, o alanın anlamından esinlenildi. Orayı nasıl şehrin belleğinde önemli bir yapı yapabiliriz, buna dikkat ettim. Her yerin böyle yapıları vardır. Mesela İstanbul için Ayasofya Camii, Sultanahmet Camii, Kapalı Çarşı şehrin parçalarıdır. Burası da New York'un hayati bir yeri olacak.

Projede ağaçlara çok fazla yer verilmiş. Bunun anlamı nedir?

Ben kamusal bir alan yaratılmasını istedim. Ben yalnızca ofis binlarına, ofis alanlarına, özel alanlara yoğunlaşmak istemedim. Sokaktaki insanların erişebileceği bir alan yaratmak istedim. Bu mega yapıyla insanların nasıl bir komşuluk ilişkisi kurabileceği üzerine düşündüm. Benim projem yalnızca bir anıt inşa edilmesinden değil, bir komşuluğun oluşturulmasından oluşuyor. Halkla bağlantısız bir yapı değil erişilebilir bir proje oluşturmak istedim.

DOĞUŞAN ŞEFKAN TAYCAN

Polonya asıllı ABD'li mimar Daniel Libeskind: Özgürlük kuleleri kişisel bir proje değil. Dünyanın her yerinden mimarlar çalışıyor.

Şekil 3.89 Radikal, Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor, 30 Kasım 2005

'İstanbul çok heyecan verici'

Müzikten mimarlığa geçme kararını nasıl verdiniz? Müzisyenliğiniz mimarlığınızı nasıl etkiledi?

İnanın bu soruya cevap veremem. Bu çok garip bir şey. Sizin de aynı soruyu sormuştu ama gerçekten cevabını bilmiyorum. Ama şunu söyleyebilirim ki mimarlık ve müzik arasında çok yakın bir ilişki vardır. Çünkü mimarlık da bir harmoni oluşturmak demektir. Müziğin mimarlığa en yakın sanat dalı olduğunu düşünüyorum. İkisi de büyük bir kültürel deneyim. Biz şimdi bu projede bir nevi senfonik bir beste yapıyoruz.

Dünya çapında beğendiğiniz mimarlar kimler?

Çok var. Mesela Mimar Sinan harikadır.

Çağdaşlardan peki?

O kadar çok ki. Frank Gehry, Foster gibi isimler var. Ama saymakla bitmez ki, bugünkü çeşitlilikten çok memnunum.

İstanbul hakkında ne düşünüyorsunuz?

İstanbul karmaşık katmanlardan oluşan bir şehir. Sanki bitmeyen bir hikâye gibi, bu yüzden de çok heyecan verici buluyorum.

İstanbul'da sizi çok etkileyen bir yapı var mı?

Harika yapılar var ama Ayasofya özellikle çok etkileyiciydi.

Peki dünyada?

Çok var. Eiffel kulesini çok beğenirim mesela. İlk yapıldığında hiç popüler değildi. Ama sonradan Fransa'nın sembolü oldu.

Libeskind'in İstanbul'da en çok etkilendiği yapı Ayasofya.

Şekil 3.90 Radikal, Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor, 30 Kasım 2005

Efsane mimar Kurokawa deneyimlerini paylaşacak

İSTANBUL - Doğaya, tarihe ve geleneksel olana önem veren; yapıları ortak tasarım çerçevesinde ele alan; kenti, mimariyi büyüyebilen ve değişim içerisinde olan organizmalar olarak gören 'Metabolist Hareket'in kurucularından olan ünlü Japon mimar Kişo Kurokawa, konferans için Türkiye'ye geliyor. Nurus ve Tasarım Yayın Grubu'nun işbirliği'yle düzenlenen 'Ölçek 1/x Toplantıları'nın konuğu olan Kurokawa, 29 Mart saat 18.00'de Harbiye Askeri Müzesi'nde çok mimar ve tasarımcılarla buluşacak. 1934 doğumlu Kisho Kurokawa, kent projelerine danışmanlık yapıyor ve Tokyo Mimarlık Akademisi'nde ders veriyor. Kurokawa'nın en önemli projeleri arasında Hiroshima Çağdaş Sanatlar Kent Müzesi, Osaka Uluslararası Kongre Merkezi, Kuala Lumpur Uluslararası Havaalanı yer alıyor. Kurokawa'nın son çalışmaları arasında 'Japanese Nursing Association Building', 2007 yılında tamamlanacak Tokyo Ulusal Sanat Merkezi ve Zhengdong Yeni Kent ve Zhengzhou Kenti Konsept Planı var.

İnternet ortamı sponsorluğunu arkitera.com'un yaptığı 'Ölçek: 1/x Toplantıları' endüstriyel tasarım, mimarlık ve kent planlamada dünyaca ün yapmış isimleri İstanbul'da ağırlayıp atölye çalışmaları düzenlemeyi amaçlıyor. (Kültür Sanat)

Fukui Şehir Müzesi gibi önemli projelere imza atan Kişo Kurokawa, 29 Mart'ta bir konferans verecek.

Şekil 3.91 Radikal, Efsane mimar Kurokawa deneyimlerini paylaşacak, 24 Mart 2006

İstanbul'da bir mimari 'yıldız'ı

İSTANBUL - Unlü Hollandalı modernist mimar ve eğitimci Wiel Arets, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin davetlisi olarak istanbul'da bir konferans verecek. Erginoğlu&Çalışlar Mimarlık ve Mavi Jeans'in katkılarıyla gerçekleşecek olan konferansın başlığı 'Multiplicity' şeklinde belirlendi. Etkinlik, 12 Kasım 2001 günü, saat 13.30'da Mimar Sinan Üniversitesi Oditoryumu'nda ücretsiz olarak izlenebilecek.

Ödüllü yapı rekortmeni

1955 Hollanda doğumlu Wiel Arets, Eindhoven Teknik Üniversitesi mezunu. Amsterdam ve Rotterdam üniversitelerinde, London Architectural Association'da, Columbia Üniversitesi'nde, Viyana Akademisi'nde davetli eğitimci olmuş, Berlage'da öğretim üyeliği görevini sürdüren bir akademisyen.

Hollandalı modern mimar Wiel Arets, 12 Kasım'da MSÜ Mimarlık Fakültesi'nde özel bir konferans verecek

1986'da Wiederhall kurucu üyesi olan, 1987'de Victor de Stuers, 1988'de Charlotte Kohler, 1989'da Rotterdam Maaskand, 1991'de de Edmund Hustinx ödüllerini kazanan mimar, 1994'de Maastricht Sanat ve Mimarlık Akademisi binası ile ikinci kez Victor de Stuers ödülü, Mies van der Rohe özel mansiyonunu ve Beton Birliği ödülünü kazanmış.

Çağdaş Hollanda mimarlığının en önemli figürlerinden biri olan Arets, son yılların 'en iyi postgraduate mimarlık okulu' Berleage'da Van Berkel, Alvaro Siza, Minny Vaas ve Nathalie Devries gibi mimarlarla birlikte ders veriyor. (Kültür Sanat)

Şekil 3.92 Radikal, 30 Ekim 2001

21. Dünya Mimarlık Kongresi UIA'nın İstanbul'da yapılacağı haberi kongrenin düzenlenme tarihinden bir yıl öncesinden medyada yer almıştır. Bundan sonra kongrenin bitimine kadar olan süreçte medyada kongreyle ilgili gelişen birçok konuyla ilgili yazılara rastlamak da mümkündür. Bu yazılarda İstanbul'da kongrenin

yapılacağı yerle ilgili düzenlenen Kongre Vadisi Tasarım Yarışması hakkında bilgiden kongreye katılması beklenen kişi sayısı ve bu konuyla ilgili çıkabilecek sorunlara kadar birçok konu detaylıca işlenmiştir. Söz konusu yazılarda 21. Dünya Mimarlık Kongresi bağlamında İstanbul'un mimari açıdan değerlendirilmesi toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın önemli bir görevi yerine getirdiğini göstermektedir.

15 Ağustos 2004 Pazar

KÜLTÜR/SANAT sanat@radikal.com.tr

'Pazaryeri' herkese açık...

Seneye İstanbul'da yapılacak Dünya Mimarlık Kongresi'nin başkanı Süha Özkan: Yaklaşık 10 bin kişilik katılım bekliyoruz. Nato zirvesinde kapanan kongre vadisini herkese açacağız

ERKAN AKTUĞ

İSTANBUL - Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi hayli hareketli şu günlerde. Ev sahibi olarak seneye İstanbul'da yapılacak rahatlıkla mimarlık olimpiyatları diyebileceğimiz 21. Dünya Mimarlık Kongresi'ne en iyi şekilde hazırlanmak için sürekli toplantı halindeler. Kongre başkanı ve merkezi Cenevre'de bulunan Ağa Han Mimarlık Ödülü Genel Sekreteri Dr. Süha Özkan da İstanbul'la Cenevre arasında mekik dokuyor haliyle.

2-11 Temmuz 2005 tarihleri arasındaki 21. Dünya Mimarlık Kongresi ve Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Genel Kurulu İstanbul'da yapılacak herhangi bir kongre değil. Dolayısıyla Harbiye'yle Maçka arasındaki Kongre Vadisi, Habitat'tan sonra en çok katılımcı konuğu bu kongrede ağırlayacak. Amerikan Mimarlar Birliği'nin Üçüncü Dünya ülkelerindeki mimarlık becerisini yüceltiği için onur üyeliği verdiği Süha Özkan, "Kongre için yaklaşık 10 bin mimarın İstanbul'a gelmesini bekliyoruz" diyor.

Şenlikli bir kongre

İstanbul'daki kongre hayli şenlikli olacağa benziyor. Geçmişteki kongrenin ana teması 'pazaryeri' olarak belirlenmiş. Tam adıyla 'Kentler: Mimarlıklarla Pazaryeri'. Kongre vadisinin hafızalara kazınması ve mimarlara yakışır olması için toplam ödül tutarı 100 bin dolar olan bir 'Kongre Vadisi İçin Özgün Tasarım Yarışması' düzenleniyor. Yarışma için 100 milyon civarındayken 160 başvuru formu satıldı. Proje katılımı 100 dolar. "Ucuz olur" diyen Özkan'a göre mimari tasarım yarışması için hayli yüksek bir katılım.

Kültür Bakanlığı'nın finansör olduğu yarışma eylül ayında sonuçlanacak. Ve Harbiye Askeri Müzesi, Lütfi Kırdar Kongre Merkezi, CRR Konser Salonu, Harbiye Açıkhava Tiyatrosu, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Hilton Convention Center, İTÜ Taşkışla'yı kapsayan alan 'pazaryeri' ambiansına bürünecek. Mimarlar düşüncelerini burada 'pazara çıkaracak: NATO zirvesinin aksine kongre vadisi İstanbullulara açık olacak. Kapalı oturumlar dışında 'pazaryeri' herkese açık.

'Pazaryeri' kavramının özgürlükçü, demokrat, azınlık düşüncesini kapsayan bir model olduğunu belirten Süha Özkan, "Diğer kongreler daha çok bildiri ve dinleme üzerine oturuyordu. Herkesin her şeyi söyleyebileceği, herkesin her şeyi duyurabileceği bir ortam hazırlayacağız. Mesela 40 söyleşi odasını ikişer saatliğine ayırmayı düşünüyoruz. Bunu web'deki söyleşi odaları gibi düşünebilirsiniz. Bir mimar gelip sergi açabilir, diğeri yaptığı işleri anlatabilir... İşin bir de yapı endüstrisi boyutu var. Hilton'da bir yapı fuarı açacağız. Yapı endüstrisinin kendisini mimarlara sunabildiği en ciddi, ayrıcalıklı ortamlardan biri bu kongre" diyor.

Böylesine karmaşık bir yapıyı organize etmek gerçekten zor görünüyor. "Evet zor" diyor Özkan, "Kaosun dinamiğinden yararlanacağız. Kendi içinde bir dinamiği olacak. Herkesin katılmak için bir ücret ödemesi, yer kiralaması gerekiyor. İster limonata satın, ister otomobil. O tezgâhları kendi dinamiğine bırakırken yemek olayını da bunun içine katıyoruz. Yani mimarlar her ihtiyaçlarını kongre vadisinde giderebilecek. Herkes istediğini orada söyleyebileceği gibi öğle yemeğini de orada yiyebilecek. Sabah oturumlarında meşhur mimarların konferansları olacak. Öğleden sonra herkes kongre vadisine gelecek. Hem yemek, hem dostluk, etkileşim, hem de pazaryerini izlemek için..."

Kongrenin yaklaşık maliyeti 4-5 milyon dolar. Ama bu konuda çok sıkıntı yok. Devletin ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin arkalarında olduğunu belirten Özkan "Sağ olsunlar Kale, Vitra, ECA gibi kurumlar da desteklerini esirgemiyor. Bir de bu kongreye katılım pahalı. Herkes 400 doları vermek zorunda. Hesabımıza göre 4-5 bin mimarı İstanbul'a çekmemiz durumunda maliyet çıkıyor." Ama daha çok bu ortamdan Türkiye'nin uzun vadede kazancı önemli. "Hiç para kalmasa da mimarlık mesleğinin saygınlığı, amaçları topluma mal edilse bize yeterli." En büyük katkı onca mimarın Türkiye'yi birinci elden görmesi, tanıması kuşkusuz.

Yerler şimdiden ayrıldı

30 yıldır bu kongreleri takip eden Özkan, önceki kongrelerdeki aksaklıkları İstanbul'da yaşatmamakta kararlı. "En büyük sorunlardan biri insanların birbirini bulamaması. Bir GSM şirketiyle anlaşıp katılan herkese bir cip vereceğiz. Bilgisayar ve kısa mesajla birbiriyle iletişim kurabilecekler. Ayrıca katılan her mimara bir web sayfası tahsis edilecek. Kendi gündemini orada ilan edebilecek. Vadide kablosuz internet ağı kurulacak. İTÜ'yü bu işler için kullanacağız, büromuzu da oraya kuracağız." Şimdiden otellerde yerlerini ayırttılar. Başarabilirlerse gelecek yabancı öğrencilere ücretsiz kalacak yer ayarlayacaklar. Anlaşılan gelecek yıl sıra dışı bir Dünya Mimarlık Kongresi'ne ev sahipliği yapacak.

Şekil 3.93 Radikal, 'Pazaryeri' herkese açık 15 Ağustos 2004

mimarlık ve kent

UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi

'Çoğulcu Mozaik'in bir kongre yapısına dönüşümü

SUHA ÖZKAN

UIA 2005 Kongresi Başkanı

2005 Dünya Mimarlar Birliği Kongresi'ne önce yılları, sonra ayları sayarken şimdi haftaları saymaya başladık. Önceden yıllarca İstanbul'a getirilmesine uğraş verdiğimiz kongre 1999 yılında, zamanın Cumhurbaşkanı Sayın **Süleyman Demirel**'in verdiği **"devlet desteği"**, Sayın Turizm Bakanı **Erkan Mumcu**'nun siyasal, kültürel ve teknik desteği ile UIA 2005 Kongresi'nin İstanbul'da yapılması başarısı sağlanmıştı. O zaman Mimarlar Odası Başkanı **Oktay Ekinci** idi. Bir dönem aradan sonra yine başkan o. Sayın Mumcu da bir süre ara verdi, ama şimdi hem **"Kültür"** hem de **"Turizm"** Bakanı. Cumhurbaşkanlığı'nın ilgisi ve onursal desteği sürmekte. Bir bakıma bu **"Büyük Olay"**ı Türkiye'ye armağan edenler işini gerçekleşmesine de katılıp, bizlerle bir büyük birlikteliğin tadına varacaklar. 1999'dan 2002'ye değin **"Platform"** adı altında toplantılar düzenlendi. Mimarlık kent planlaması ve yandaş ilgi alanlarının temsilcileri toplanıp etkileştiler ve düşüncelerini önerilerini tartışıp kayda geçtiler. Her kongrenin bir **"tema"**sının olması gerekiyordu. İstanbul için bu tema ne olabilirdi? 2002 baharında işler iyice yoğunluk kazandı. Bir yandan platform toplantılarının tutanakları taranırken öte yandan 22. yüzyılın yükselen değerleri göz önüne alındı. Etkin, çarpıcı ve çekici bir etkisi olacak bir tema gerekli idi. 1968'den bu yana sancılar geçiren dünya değerleri 90'larda sonra belirli ortak siyasal ve kültürel değer paydalarında anlaşmışlardı. İnsanlığın yeni yüzyılla damgasını vuracak olan ortak değerlerinin yüceltilmesine önem verilmeliydi. Neydi bu değerler? Dogmatik olmayan, hiçbir siyasal oluşumun karşı çıkmadığı, insanlığı daha sağlıklı olacağını umduğumuz yeni yüzyıla taşıyacak değerler. Kısaca tarihin, çevrenin, kültürün, kimliğin korunması; düşünce ve ifade özgürlüğü; başta insan, öncelikle kadın, çocuk ve azınlık haklarına saygı; her kesimde demokratik karar süreçleri; katılım; paylaşma; ortaklık; kaynakların adil üleşimi; kısacası **"çoğulculuk"**.

Bize bu değerleri seslendirecek yüceltecek bir tema bulmak gerekiyordu. Platform toplantılarında rahmetli **Raci Bademli**'nin (1946-2003) önerdiği Kapalıçarşı (Grand Bazaar) bu çoğulcu yapılanmanın anahtarı oldu. Kapalıçarşı'yı daha kolay anlaşılabilecek bir evrensellik içinde sunup kucaklayıcı bir genelliğe kavuştururken, mimarlığı da çoğullaştırıp **"Mimarlıklar"** yaptık. Ortamı ise **"Pazaryeri"** idi. Konu ise UIA'nın bir bakıma **"Dönem Teması"** konumuna giren, insanlığın en büyük buluşu olan **"Kentler"** olacaktı. Avrupa Birliği'nin eşiğindeki Türkiye'ye yukarıda sözünü ettiğimiz değerlerin kollanmamakta olduğu yargısından kaynaklanan eleştiriler vardı. Hâlâ sürmekte ise de Türkiye'nin bu değerleri etkinleştirmek için çabaları ve kat ettiği yol tartışma götürmez..

Berlin'de Türkiye'nin çoğulcu, özgür ve demokratik bir ülke olduğunu anımsatıp, Dünya mimarlarını **"Mimarlıkların Pazaryeri"**ne çağırdık. Bu pazarda herkes yaptığını, düşündüğümü, kaygılandığımı, düşlediğini ahlak sınırları içinde, mimarlık ve kent konularında olduğu sürece, istedikleri biçimde sunabileceklerdi. Sunuş biçimlerini de **"çoğullaştırdık"**, akla gelen her türlü iletişim biçimi kapsayan bir yelpaze içinde çeşitledik. İsteyen afiş, CD, DVD, film, sergi, söyleşi, konferans biçiminde sunacak, isteyen Pazaryerinde tezgâh açacak ya da serbest kürsüde konuşabilecek. Sunulacak konuları saptamakla görevli bilim kurulu da aynı bilinç ve tutkuyla olaya yöneldi ve kongre düzenine koşut bir çeşitlilik içinde kente yönelik hemen her alanı kapsayacak bir biçimde zenginleştirdi. Kongreyi simgeleyecek bir tasarım bulmak için Grafik Tasarımcıları Meslek Örgütü ile birlikte jüri, çoğunluğu saygın grafik sanatçılarından oluşan bir uluslararası yarışma düzenledik. Türkiye'de kesin ilk, belki de dünyada ilk kez, tasarımcıların tümüyle sanal ortamda katılabildikleri bu yarışma sitesine 250 bin ziyaret gerçekleşti. 1500 kişi kayıt oldu ve 800 öneri sunuldu. Seçilen eser genç bir Alman tasarımcıya ait. Mimarlığın MS 1. yüzyılda **M. Vitruvius**'un belirlediği ve hâlâ da geçerli olan **"Sağlamlık-Güzellik-İşlevsellik"** ilkelerini bir üçgenle simgelemekte. İçindeki yazılar çoğulculuğu betimlemek için değişik boyutlarda ve parçalı. Ayrıca arakesitler yolları ortadaki boşluk da meydanları anıştırmakta. Tam anlamı ile kongrenin yapısını simgeleyen bir simge olarak tüm ortamlarda kabul gördü ve sevildi.

Gündemde bir de Pazaryeri'nin tasarımı vardı. Mimarlık kongresinin pazaryeri mimarlara yakışır bir tasarım ürünü olmalıydı. Bu tasarımı elde ederken **"katılım"** ilkesi önemli idi. Onun için Türkiye mimarlarına yönelik ulusal bir yarışma düzenlendi. Bu yarışmaya da son yıllarda olamadığı düzeyde bir ilgi vardı. 150 kayıt sonucu 99 proje sunuldu. Seçilen çalışma kongrenin tüm mekânsal ve zamansal dinamiğini yorumlamış bir eser. Ayrıca üçüncü boyutta yaptığı cesur öneri kongre boyunca İstanbul'a bir ışık ve imge zenginliği getirecek. Doğal olarak bu yarışmaya katılan birçok genç yeteneği tanımış ve düşüncelerinden yararlanmış olmak mimarlık mesleği için büyük bir kazanç oldu. Kazanan öneri de 1997 mezunu genç bir mimara ait. Bu projenin benimseneceğini ve kongre süresince İstanbul'a çok devingen, aydınlık ve neşe dolu bir boyut katacağından eminiz. Sayın **Kadir Topbaş** UIA 2005'e ev sahibi bir kentin belediye başkanı olarak, kongre çalışmalarına büyük destek veriyor. Bu desteğin bir parçası olarak büyükşehir belediyesinin vadi tasarımı yarışmasında seçilen projenin uygulanmasını üstleneceğini bildirdi. Umudumuz bu desteğin benzer toplantılar için yinelenebilir olması. Artık dünyanın en etkin örgütlerinden en önemli toplantıları çekebilen İstanbul'un birçok güzel niteliği arasına toplantılara ev sahipliği boyutu da eklensin. Dünya gençleri için de bir olanak var. Kongreye koşut bir de **"Öğrenciler Arası Tasarım Yarışması"** Türkiye Mimarlar Odası tarafından düzenlenecek. Bu yarışmanın konusu **"Aşırı"** (Extreme). Gençlerin sınır tanımaz hayal güçlerinden yararlanmayı amaçlayan bu yarışmada **"Aşırı"**, mimarlığı belirleyen herhangi bir yön olabilir. Soğuk-sıcak, kurak-yağışlı, yüksek-alçak, ucuz-pahalı, yoksul-varsıl, derin-sığ kısaca akla ilk gelen zıt kutuplar ve aşırı uçlar. Kim bilir? Gençler daha ne aşırı mimarlık koşulları bulup tasarlayacaklar?

Vadi Yarışması'nda birinci gelen proje.

Pazaryeri'ne bekliyoruz

Kongrenin gündem yapısı da değişik ve ilginç. Öğleden önceki toplantılar şöhretli mimarların birbirine koşut, eşzamanlı, konferanslarından oluşuyor. Bu süre içinde katılanlar dinleme, izleme ve öğrenme konumunda olacaklar. Dünyanın her kesiminden birçok ünlü mimardan katılım sözü almış durumdayız. Öğle yemeği bilinen kafeteryalarda tepsi ile sıra beklemek yerine Pazaryeri'nde açılacak her biri bir başka tadı sunan büfelerde olacak. Katılanlar yemeklerini yerken Pazaryeri'ndeki sunuşları izleyebilecekler ve birbirleri ile daha rahat ve geniş ortamda etkileşebilecekler.

Öğleden sonra ise kongrenin daha moleküler bir öğesi olan küçük grupların kendi aralarında belirgin konuları izleyip inceleyip katkıda bulunmalarını sağlayan çalışma ve söyleşi odaları biçimde olacak. Çağdaş teknolojinin tüm bilgisayar ve iletişim olanaklarını kullanıp, her katkıya kendini sunabilme olanağı sağlamak ana amacımız. Kongre salonları yalnız kayıt yaptırmış kişilere açık iken Pazaryeri tüm halka açık olacak. Böylece kongre vadisi belki de ilk kez kentle bütünleşen ve halkla mimarlık arasında bir köprü kuran bir yapıya kavuşacak. Katılımın özellikle sergi ve benzeri etkinliklerle çok olması durumunda İstanbul'un başta Beyoğlu ve Şişli olmak üzere sokaklarına yayılmak da hedeflediğimiz etkinlik türlerinden biri. Temmuz 2005'te İstanbul dünyanın mimarlık odağı olacak. İstanbullular ve ilgilenip kente gelen herkes bir hafta mimarlığa doyacak. Herkesi bekliyoruz.

Şekil 3.94 Cumhuriyet gazetesi Mimarlık ve Kent eki 4 Ekim 2004

2000'li yıllarda Türkiye'de genel medyada mimarlık kültürünün yaygınlaştırılarak toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması yönünde önemli adımlar atıldığını gösteren en önemli gelişme kuşkusuz başlığından sonuna kadar "mimarlık kültürü" ve "mimarlık bilinci" ifadelerinin kullanıldığı yazıların medyada yer almaya başlamasıdır.

20 Radikal sanat@radikal.com.tr KÜLTÜR/SANAT

Esas deprem mimarlıkta

XXI Mimarlık Kültürü Merkezi'nden Prof. Haluk Pamir, her şeyin aceleyle üretildiği ülkemizde işçisinden mimarına tüm ilgililerin toplumsal sorumluluk içinde olması gerektiğinin altını çiziyor

EVRİM ALTUĞ

İSTANBUL - Bir an için, hepimizin 'kurbanlık koyun' gibi beklediği bile söylenebilecek şu 'Godzilla' kılıklı, berbat depremi unutun. Çünkü aslında yaklaşan bir değil, iki deprem birden var. Merhum yerbilimci Prof. Aykut Barka'ya 'Biz işimizi bitirdik; artık sıra mühendislerin' dedirtmiş bu ikiz felaketin adı ne mu? Mevcut 'birikim'imizin negatif enerjisini kente boşaltacak olan 'Mimarlık Kültürü' depremi.

İşte 'XXI Mimarlık Kültürü Merkezi' de, dört senedir bunun olası sonuçlarını hafifletebilmek için 'seferber' durumda. Ağustos 1999'da Tepe İnşaat bünyesinde oluşturulan merkez, Mart 2001'de bu kurumun bünyesinden ayrılmış, etkinliklerini halen 'XXI Mimarlık Kültürü Merkezi' adı altında devam ettiriyor.

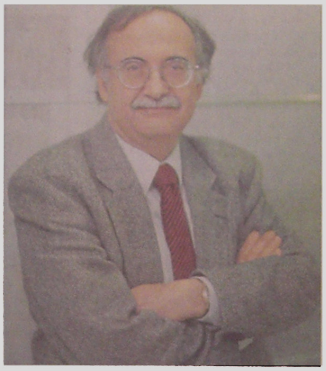
Merkezin 'fikri mimar'larından, ODTÜ'lü Prof. Dr. Haluk Pamir'e göre Türkiye'de, acilen geleceği şekillendirecek 'mimarlık hareketleri'nin oluşması şart. Pamir, her şeyin aceleyle üretildiği ülkemizde işçisinden müteahhide, ustasından mimarına kadar tüm ilgililerin 'toplumsal sorumluluk' duygusu içinde olması gerektiğinin altını çiziyor.

Türkiye'de 'Mimarlık Kültürü'nü kimler belirliyor?

Mimarlık kültürünün üç boyutu var. İlki, yapıların kendisi. Yapı yapıldukça, bu kültür günlük hayatın içinde üretilmiş oluyor. İnsanlar onları görüp, bir ilişki içine giriyorlar.

İkincisi, özellikle Türkiye'de son 10-15 yılda yayımlanan dergiler. Medyanın bir diğer boyutu, TV ve radyo. Televizyonumuzda uzun yıllar kültürümüzle ilgili programlar yapılageldi. Tarihi çevreler tanıtıldı. İnsanların geçmiş mimarlık kültürü ile ilişkileri böyle sağlanageldi.

Gezi programları da var. Çok etkili. Dış ülkelerdeki atmosfer, yemeğinden kulturüne dek olduğu kadar, fiziki çevresiyle de bize aktarılıyor.

Ya eğitim kurumları?

Mimarlık kültürünü esas oluşturan şey, akademiler. Düşünürler ve öğrencileri bu paralelde üretim yapıyor. Bunlar da insanlara yeni yaşam tarzlarını aktarabiliyor. Fakat, dışarıda yapılan halka açık paneller yeterince tazla değil. Mesleğe değil, kamuya açık konuşmaların yapılması, yaşam ve mimarlık kültürü konusunda tartışmaların yapılması gerek. Çünkü akademik olandan dışarıya sızmış 'değer'leri pratiğe aktaranlar,

Merkez çeşitli sergiler düzenleyerek mimarlık kültürünü yaygınlaştırmaya çalışıyor.

Prof. Haluk Pamir'e göre Türkiye'de geleceği şekillendirecek mimarlık hareketlerinin acilen oluşması şart. XXI dergisi (sağda) kapak tasarımıyla İngiliz tasarımcılar tarafından 2001 yılının en iyi iki dergisinden biri seçildi.

mimarlar. Mesela Nevzat Sayın, Han Tümertekin ya da Serhan Adı, Doğan Kuban vb. isimlerle fikirlerin yayılması gerekiyor.

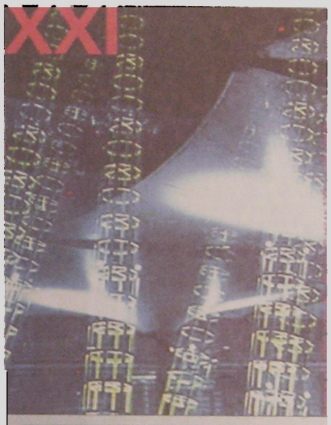
Sanatta olduğu gibi, mimarlıkta da 'hareketlere' ihtiyacımız var. Birkaç mimarın bir araya gelmesi, mimar, ressamı, sinemacısıyla disiplinlerarası bir buluşma yapması ve örneğin 2000'li yılların vizyonuna ilişkin bir sunuş yapabilmesi, tartışabilmesi gerek. Bu çok eksik. Kaldı ki bunlar olabilirse, onların da karşıt hareketleri, alternatifleri ortaya çıkacak.

Mimarlarımızda bir yabancılaşma söz konusu mu?

Yoğun bir şekilde baskıma gördüğünde sen, sen olmaktan çıkıyorsun. Dediğiniz gibi, çevreyle olan ilişkiyle de sen 'kurtuluyorsun' Artık kendin olarak düşünmüyorsun çevreden gelecek etkilere de farklı davranıyorsun.

Bazı mimarlar, eğitim kurumlarında iyi ile kötüyü, ya da geçersiz ayırt [redacted] gelecek, yapabilecekleri [redacted] oluyor. Yapıyla yor. Bazı mimarlar, dışarıdaki tutumun rol modelliğine kendilerini kaptırıp onları Türkiye'ye getirerek, ve kendileri gibi bir abartılı simge peşindeki işvereni de kullanarak, onların aracılığıyla bir şeyler yapıyorlar. Bunun ilk etkisi büyük, sansasyonel olabiliyor. Ama sonra, bu bizim kültürümüzde iyi bir yön gösterici olamıyor ve yabancılaşma işte öyle başlıyor. Eleştirilemiyor ve öylece gidiyor.

XXI Mimarlık Kültürü Merkezi'ne erişim için internet: www.xxi.com.tr

'Gelecek için iş çok'

Gençlere yönelik mimarlık kültürü kurslarımız, çeşitli illerde artarak sürecek. Şubattan başlayarak Türklerle evli olan yabancılar ile diplomat eşlerine Türk mimarisini tanıtıcı geziler planlamaya başlıyoruz. Bu geziler dönemsel mimarlık gezileri turunde olacak.

Yapacağımız bir diğer çalışma da, 'medya ve mimarlık' konusundaki uluslararası konferansımız. Turizm Bakanlığı'nın desteğini aldık. Başka sponsorlar da gerekiyor. Böylece ulusal ve uluslararası ortamda mimarlığa değer veren medya gruplarını gündeme getirebileceğiz. Bir de film festivali düşüncemiz var. Elimizde bulunan bir diğer kaynak ise, daha önce ilk basımını yayımladığımız 'Mimarlık ve Yaşam' belgeselinin ikinci kısmı. Sponsor bulduğumuz takdirde onu da en kısa sürede kamuoyuna sunmak istiyoruz.

Ayrıca, mimarla müşteriyi, mimari standartlarla uluslararası üretim ölçülerini buluşturacak topyekün bir müteşebbis tasarım yazılım programı da başlatıldı.

XXI Mimarlık Kültürü Merkezi, yaz aylarında çocuklara yönelik seminerler düzenliyor.

Şekil 3.95 Radikal, Esas deprem mimarlıkta, 2 Mart 2002

Mimari bilinç sivilleşmeli

KORHAN GÜMÜŞ

İstanbul'u yok etmemek için Avrupa'dan öğreneceğimiz çok şey var. Bir kere AB ülkelerinde kültür mirasının sahipleri yasaklar ve cezalarla mallarından mülklerinden nefret eder hale gelmiyor, aksine destek görüyor

İSTANBUL - Belki biliyorsunuz İstanbul'un bir bölümü sit alanı ilan edilmiş durumda. Kültür ... mimarlık yapıları açısından bütünlüklü korunması gereken yerler koruma kurulları tarafından sit alanı ilan ediliyor.

"Ne iyi", diyeceksiniz, "İstanbul'un Beyoğlu, Zeyrek, Eminönü gibi tarihi semtlerini sit alanı ilan ettik. Koruyoruz."

Peki İstanbul'da gerçekler nasıl? Zaman zaman binalar bakımsızlıktan çöküyor. Insanlar can veriyor. Bu gidişle yakın bir gelecekte bugün sapasağlam olan ... da çürüyecek ve öncelikle korunması gereken semtler tarihten değerleri yüzünden ... bir bölge haline gelecekler. ... da fazla tehlike arz edecek. Daha fazla sorunlu hale gelecekler. Bu nedenle belki bir yönetim ortaya çıkacak ve "bu virane(leri) temizliyorum" diyecek, ... binaların hepsi kazınacak.

Bu yaman çelişki!

... İstanbullular zenginliğimizi ... yaklaşımlarımızı çaresizliğe ... çok başarılıyız. Değerlerimiz yüzünden sorunlar yaşamaya, ... yaşamaya mahkûm oluyoruz. Vatandaşları zorla yasadışı işler yapmak zorunda bırakıyoruz.

Böyle bir çelişki hangi uygar ülkede olabilir? Hangi şehirde vatandaşların sahip oldukları değerler kendileri için bir cezaya, bir eziyete dönüşebilir? Hangi ülkede kamu yöneticileri 'varlıklarına rağmen' kültür varlıklarını koruyabilir, şehirlerini hiç olmazsa dürüst planlayabilir?

Hangi ülkede bu kadar önemli bir konut stoku, mimarlık mirası, ... için büyük bir cazibe teşkil eden tarihi yapılar bu şekilde ... sahipsiz, uzmanlık desteği al-

Giderek eskiyen ve çürüyen tarihi binalar 'temizlik' gerekçesiyle tek tek yok ediliyor. Geleceği belirsiz yapılardan biri de İstiklal Caddesi'ndeki Narmanlı Han.

madan, gelecek için hedefler konmadan, yeniden işlevlendirilmeden korunabilir? Hangi uygar şehirde bu kadar önemli bir yapı birikimi 'son nefesini verene kadar' kötü koşullarda çalışan bir imalat sektörünü ve ellerinden yaşama çevrelerini iyileştirme imkânı alınmış insanları barındırmak için kullanılabilir?

Sorun çözümsüz değil

Yoksa bizler elimizdeki değerlerin kıymetini mi bilmiyoruz? Kıymetini bilenlerimiz de giderek büyüyen bu sorunun nasıl çözüleceğini mi bilmiyor?

Bu sorun çözümsüz değil. Bütün uygar şehirlerde bu işin nasıl olduğunu gösteren bir dolu örnek var. Tarihi kent merkezlerini korumak, buralardaki hayatı canlandırmak için yöneticisinden sivil topluma herkesin bildiği, geliştirdiği yöntemler var.

İlk önce kültür varlıklarının korunması, her fırsatta çıkıp örnek aldığımızı söylediğimiz Avrupa Birliği ülkelerinde nasıl oluyor, bir bakalım isterseniz. AB ülkelerinde kültür varlığı olarak tescilli bir yapının sahibiyseniz yerel yönetimler, size karşı sorumlu olan kuruluşlar sizi yapınızın korunmasında destekliyor.

Nasıl destekliyor? Size proje desteği veriyor. Uygulama için uygun koşullarda kredi temin ediyor. Danışmanlık yapıyor. Kısacası AB ülkelerinde kültür mirasının sahipleri yasaklar ile cezalandırılmıyor, mahkûm edilmiyor. Vatandaşlar yasaklarla kortutularak ellerindeki değerleri yok etmek için rüşvet vermiyorlar. Mallarından mülklerinden nefret eder hale gelmiyorlar.

Yönetimlerle birlikte, ortaklaşa kültür varlıklarına, yaşama çevrelerinin kalitesine sahip çıkıyorlar. AB ülkeleri vatandaşlarının hizmetine sunulan maddi kaynaklar, destek imkânları var.

Bu nedenle bırakın İstanbul gibi bir 'Dünya Başkenti' olmuş önemli bir tarihi şehirle ölçülebilecek şehirleri, Avrupa'nın her köşesinde bir canlanma yaşanıyor. Geçmişinin değerini bilen şehirler, yeni mimarlık değerleri yaratmakta da başarılı oluyorlar. Şehirler pırıl pırıl, kamu hizmetleri sorunsuz, vatandaş yönetimle diyalog içinde... Bu durumun bir de İstanbul gibi bir şehirde olduğunu tahayyül edin: Kültür mirası mimarlık yapıları, şehir dokuları hiçbir sorun yaşanmadan geleceğe taşınabilir.

Bir taraftan işlevini yitirmiş endüstri yapılarına yeni işlevler kazandırılırken, mimarlık değeri çok yüksek yeni yapılar inşa edilebilir. İstanbul yalnızca sahip çıktığı tarihi ile değil, yeni yarattığı değerleriyle hemşerilerin refahını, mutluluğunu sağlar. Bakımlı ve kurallara göre yapılmış binalarıyla çok daha güvenli bir hale gelir. Başka ülke vatandaşlarına, meslek insanlarına yönelik çekim gücünü artırır...

Artık gözlerimizi açalım

Peki bu nasıl olacak? Her şeyden önce kamu işlevlerinin katılımcı hale gelmesiyle. Yerel yönetimlerin yerel kamu hizmetlerini üstlenmesiyle. Vatandaşın karşısında hesap verebilir, şeffaf yönetimler olmasıyla... Artık gözlerimizi açalım. Bizdeki gibi vatandaşına güvenmeyen, doğruları hep kendisi bilen kamu yönetimleri artık tarihe karışsı.

Yönetimlerin meşru, hesap verebilir, katılımcı, şeffaf olmasındaki en büyük sorumluluk, hiç şüphesiz yeni siyasal değerleri oluşturan yeni profesyonellik biçimlerinde, kendi çıkarının temsiline dayanmayan kurumlar olan üniversitelerin oluşturduğu entelektüel sermayede. Bu yeni siyasal değerler bazılarının zannettiği gibi yalnızca siyasetçiler tarafından tek başına oluşturulmadı.

Şimdi dönüp İstanbul'a tekrar bakalım. İstanbul gibi bir şehir bugün yaşadığı fakirleşmeyi ve bir deprem olursa yaşayacağı felaketi yaşamak zorunda mı?

Şekil 3.96 Radikal, Mimari bilinç sivilleşmeli, 15 Temmuz 2002

1980'den sonra Türkiye'de çarpık kentleşmenin oluşmasıyla birlikte kültürel mirasımızın ve doğal çevremizin yok edildiği, kentlerde yaşamanın bedelinin giderek ağırlaştığı medyada dile getirilmeye başlanmıştır. Ancak Türkiye'de, kent ve çevre sorunları 1980'den sonra uzun bir süre medyada sadece şikayet unsuru olarak yer almıştır. Bu dönemde günlük yazılı ve görsel medyada bu konular ilgili meslek sahipleri mimarlara ve şehir plancılarına söz verilmeden, herhangi bir tartışmaya yer verilmeyerek sadece şikayet edilmesi yoluyla yer almıştır. Kent ve çevre sorunları, toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren bir konu olduğu için 1980'li yılların başından itibaren her dönemde medyada mimarlıkla ilgili yer alan konuların başında gelmektedir. Yalnız 2000'li yıllardan itibaren toplumda mimarlık bilincinin artmasına paralel olarak zamanla kentsel ve çevresel sorunlar medyada mimarların ve şehir plancılarının katılımıyla ilgili disiplinlerin bakış açısıyla mimari bir dille

işlenmeye başlanmıştır. Ayrıca 1980'den günümüze kadar olan süreçte genel medyada mimarlığı içeren yazılarda şehircilik ölçeğinden mimarlık ölçeğine doğru bir kayma söz konusudur.

Mimarlığın medyada yer alabilmesini sağlayan başka bir konu da gazetelerin emlak sayfalarında yeni konut ve sitelerin pazarlanmasına yönelik alternatif yaşam tarzları öneren sunuş yazılarıdır. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de medyada mimarlıkla ilgili malzemenin en sık kullanıldığı yer, gazetelerin emlak ilanlarının yer aldığı sayfalardır diyebiliriz. Bu sayfalarda mimarlık, tamamen yapıları pazarlamak için kullanılmaktadır. Ancak 1980 yılından günümüze kadar olan süreçte zamanla emlak ilanlarındaki pazarlama dili daha mimari bir hal almıştır. Daha önceleri bu ilanlarda, "süper lüks modern daire" gibi mimari değeri olmayan ifadeler kullanılırken daha sonraları "Doğayla uyumlu mimarinin uç örnekleri", "Gelenekle çağdaş yaşamı bütünleştiren bir tasarım" gibi mimari açıdan daha kimlikli ifadeler kullanılmaya başlanmıştır. Emlak ilanlarının söylemindeki bu değişim; Türkiye'de toplumun yavaş yavaş artık çevreye karşı duyarlı, çizgileri kimlikli bir mimari aradığını göstermektedir. Bir taraftan da bu değişimle birlikte toplumun henüz bu seviyeye ulaşamamış kesimlerine talep edebilecekleri mimari hakkında fikir verilebilmeye başlanmıştır.

Şekil 3.97 Milliyet, 29 Mayıs 1980

Evet, İstanbul'da, hatta tüm Türkiye'de son kırk yıldır
en hızlı değer kazanan yatırım hep gayrimenkul oldu.
Diğer bütün yatırımları katladı.
Tabii bazı konut yatırımları diğerlerinden
daha fazla kazandırdı. Korkmaz Yiğit inşaatları bu açıdan
sektörün en önünde yer aldı.
Bu farkı 4 nokta belirledi. Satın aldığınız konutun kentin
merkezinde oluşu, doğru projelendirme ve ayrıntıya
gösterilen özenin yarattığı üstün kalite ile mükemmel
sonuca ulaşıldı.

En Merkezi Bölge

Korkmaz Yiğit'in konut projeleri İstanbul'un en merkezi ve en değerli yaşam alanı Ulus, Levent ve Ortaköy'de... Her metrekaresinin sürekli prim yaptığı bu bölge, dünya metropollerini kıskandıracak düzeyde.

En İyi Kalite

Bu konutların farkını ve kalıcılığını yaratan inşaat teknolojisi, uluslararası standartların üstünde bir kaliteye sahip. Bu kalite konutların her ayrıntısına yansıyor; evsahiplerine konfor ve güven sunuyor.

En Doğru Projeler

Korkmaz Yiğit projelerinde Behruz Çinici gibi ünlü mimarların imzaları var. Doğaya saygılı, özgün projeler ve mükemmeliyetçi uygulama ile yaratılan bu konutlar, uluslararası düzeyde bir yaşam standardı sağlıyor.

Mükemmel Sonuç

Korkmaz Yiğit konutları; mükemmel altyapı çözümleri, eşsiz peyzaj mimarisi, zengin sosyal ve sportif aktivite olanakları ve özlenen komşuluk ilişkileri içinde düşlediğiniz kalitede bir yaşam sunuyor.

G ö r m e k İ n a n m a k t ı r .

Korkmaz Yiğit'in tamamlanmış ve devam eden
Platin, Nova Platin, Yeşil Vadi, Adonis ve **Atlas** konutlarını
daha yakından tanımak ve farkını görüp, hissetmek için
Doğa Pazarlama'yı* arayınız.
Adnan Saygun Cad. No: 84 Ulus, İstanbul
Tel:(0-212) 275 17 07 (Pbx) Fax: (0-212) 275 17 95

* *Doğa Pazarlama bir Korkmaz Yiğit kuruluşudur.*

Şekil 3.98 Hürriyet, 1 Temmuz 1995

Bu konuyla ilgili olarak Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin gerçekleştirdiği "Mimarlık ve Medya" temalı panele konuşmacı olarak katılan Nuri Çolakoğlu, gazetelerin pazar eklerinde emlak ilanlarının yer aldığı sayfalarda; kiralık yada satılık ev ilanlarına bakan insanların vizyonunu biraz genişletmek, onlarda yeni bir şeyler arama özlemini yaratmak üzere ilanlardan önce başarılı binaların, yeni anlayışların, yeni yaklaşımların içerildiği yazılar yer aldığını belirtiyor. Ona göre böylece gazetelerin emlak sayfalarında, ticari bakış açısının dışına çıkılarak toplumu mimarlık konusunda az da olsa eğitme yönünde adım atılmış olmaktadır. Nuri Çolakoğlu, konuşmasında ayrıca bunun bir başlangıç olduğunu zamanla bu konuda ilerleme kaydedileceğini düşündüğünü vurgulamaktadır.

3.2.2 Televizyon Ve İnternet Medyasında Mimarlık

2000'li yıllardan itibaren örnekleri Avrupa'da görülen dekorasyon programlarının Türkiye'de de aynı formatla hazırlanarak yayınlanması sonucu mimarlık, televizyon yayıncılığının gündemine gelebilmiştir. Bu tür yayınlarda her hafta kurayla belirlenen bir izleyicinin evine gidilerek evin herhangi bir mekanı, bir ekip tarafından dekore edilmektedir. Ekipte mimarın bulunması ve programın başında, mekanda yapmak istediği değişikliği mimari bir dille anlatması programın toplum-mimarlık ilişkisini geliştirici yönünü oluşturmaktadır. Tabii klasik televizyon yayıncılığının geleneği olan "magazinellik"in bu tür programların da geneline hakim olması, mimarlığı büyük ölçüde gölgede bırakmaktadır. Fakat, magazinelliğin büyük oranda kullanılması, aynı zamanda programın izlenme oranını da arttırarak mimarlığın daha çok kişiye ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu programlar, televizyon yayıncılığında mimarlığın işlendiği programların öncülüğünü yapmaları açısından da önemli bir görevi yerine getirmişlerdir. Çünkü bu tür programlardan sonra televizyonda da, gazetelerin haftasonu eklerinde olduğu gibi insanlara haftasonu gidebilecekleri yerler hakkında alternatifler sunmak amacıyla, İstanbul'daki değişik mekanları tanıtan programlar yayınlanmaya başlanmıştır. Bu programlarda mekanların tanıtımı; mimarlık özelliklerine önemli ölçüde yer verilerek daha mimari bir dille yapılmaya başlanmıştır. Tabi yine bu programlarla da, toplum-mimarlık ilişkisini geliştirebilmek için televizyon yayıncılığında, yapılabilecek herşeyin

yapıldığını söylemek mümkün değildir. Çünkü mimarlık; buraya kadar olan süreçte, toplumu en fazla kendisine yaklaştıracak olan kültürel boyutuyla televizyonda yer almayı başaramamıştır. Fakat bu anlamda sürekli gelişme eğiliminin olması umut vericidir.

İnternet ortamında mimarlık medyasını en yoğun olarak yansıtan "Arkitera" sitesinin mimarlıkla ilgili çeşitli konuları tartışmaya açtığı forum bölümünde 2005 yılında "mimarlığın önemini kamuoyuna aktarmakta hangi yayın organı daha başarılı" konusu tartışmaya açılmış ve foruma katılan birçok üyenin verdiği cevaplar yayınlanmıştır. Ayrıca cevaplardan önce konuyla ilgili yapılan anket sonuçları grafiksel olarak verilmiştir. Bu sonuçlara göre televizyon 48.43'lük yüzde ile açık farkla mimarlığın kamuya aktarılmasında en başarılı yayın organı olarak görülmüştür.

Tablo 3.1 Arkitera forum anket sonuçları

Anket Sonuçları: Mimarlığın önemini kamuya aktarmakta hangi yayın organı daha başarılı?

TV	**108**	48.43%
Radyo	**2**	0.90%
İnternet	**44**	19.73%
Gazete	**26**	11.66%
Dergi	**43**	19.28%

Forum katılımcılarının birçoğu televizyonun en çok izleyiciye ulaşan ve en kolay tüketilen yayın organı olması gibi özelliklerinden dolayı mimarlığın kamuya aktarılmasında diğer yayın organlarına göre daha etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca Türkiye'de okuma alışkanlığının oldukça az olmasından dolayı mimarlığın topluma ulaşmasını sağlamada ülkemiz için televizyonun öneminin daha da arttığı vurgulanmıştır. Ancak buna rağmen Türkiye'de mimarlığa yer veren televizyon programlarının çok az sayıda olması mimarlığın önemini kamuya aktarmak konusunda büyük bir eksiklik olduğu ifade edilmiştir.

Suha Özkan, Hasan Barutçu ve Haluk Pamir'in önderliğinde Tepe İnşaat'ın sponsor olmasıyla 8 Ağustos 2000'de "Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi" kurulmuştur. Merkezin amacı, mimarlığın günlük kültür tartışmaları içinde yer alması ve geniş kullanıcı grupları tarafından bilinçli olarak kullanılması, zenginleştirilmesi olarak belirlenmiştir. Amaçları doğrultusunda Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi, mimarlık kültürünün değişik iletişim ortamları aracılığı ile halkın kullanımına açmayı öncelikli hedefi olarak belirlemiştir. Bu hedef doğrultusunda gerçekleştirilmesi düşünülen etkinlikler; bir dergi, bir TV dizisi, web sayfası, genç mimarların eserlerinden oluşan bir gezici sergi ve konferanslar olarak belirlenmiştir.

TV dizisi olarak NTV'de 'Mimarlık ve Yaşam' adlı dizi 8 Mart 2000 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlamıştır. Onüç bölüm halinde hazırlanan Mimarlık ve Yaşam dizisinin her bölümünde farklı mimari danışmanlar Türkiye'den ve dünyadan çeşitli mimari eserleri tanıtmışlardır. Ayrıca televizyon dizisinde tanıtılan eserlerin bir kısmı merkezin bir diğer etkinliği olan 'Mimarlıkta Yeni Arayışlar Sergisi'nde de yer almıştır. Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin topluma mimarlık kültürünü yayma projesinde başarılı olabilmesinin en önemli nedeni belki de düzenlediği etkinlikleri birbirleriyle koordineli olarak gerçekleştirmesidir. 2000 yılından itibaren televizyonda yayınlanan programların içeriğinin tanıtımının gazetelerde yer aldığı dolayısıyla mimarlık kültürünü yayma konusunda genel medyada da daha planlı bir çabanın söz konusu olduğu görülmektedir.

TRT'de 2003 yılında hafta içi her gün "Kent Yaşam" adıyla bir "life style" programı yayımlanmaya başlamıştır. Bir İstanbul rehberi olan Kent Yaşam'ın yapımcıları Güngör Cündübeyoğlu ve Müge Akgün "kenti seyirciye görmek istedikleri gibi yaşatmayı" seçtiklerini dile getirmişlerdir. Program kentlileri ilgilendiren her türlü konuyu içerebilmektedir. Konular yeni trendlerden spora, günübirlik gezilerden gösterime giren filmlere, 'in' mekanlardan modaya kadar çok geniş bir yelpazeye yayılmış (Altan, 2003).

"Kent Yaşam" adlı programda İstanbul'daki çeşitli mekanların tanıtımı sırasında dekorasyona yer verilmektedir. Ayrıca programın sabah kuşağından 19:30'a

alınmasından sonra programın içeriğinde yapılan yenilikler arasında "sahibinin kişiliğini anlatan evler" adı altında dekorasyona ayrılan yeni bir bölüm de bulunmaktadır. TRT'de yayınlanan "Kent Yaşam" adlı "life style" programı Radikal Gazetesi'nin yaşam bölümünde Gül Altan'ın kaleme aldığı bir yazıyla tanıtılmıştır.

YAŞAM

17 Ocak 2003 Cuma

TRT'den kent rehberi

İki yıldır yenilik rüzgârları estiren TRT, hayatın içine daldı. Genç bir ekibin, kurum dışından ünlülerin katkısıyla hazırladığı 'Kent Yaşam', bu değişimin simgelerinden

GÜL ALTAN

İSTANBUL - TRT'de son iki yıldır yenilik rüzgârları esiyor. Ekranlara birçok yeni yüz ve yeni program yansıyor. Bu değişim rüzgârlarının en somut örneklerinden biri hafta içi her gün yayımlanan 'life style' programı Kent Yaşam. Diyelim ki yeni yılın bu ilk ayında tüm kadınlar gibi siz de zayıflamaya karar verdiniz, ama şu klasik aerobik, fitness gibi spor türleri bir türlü içinizi açmıyor. Saat 19.30'da TRT 2'nin karşısına geçiyorsunuz ve karşınızda 'Core-Board sporu'. Bu spor nasılmış, nerede yapılırmış, yanıtları Kent Yaşam'da.

Bir İstanbul rehberi olan Kent Yaşam, alışılmış TRT programlarından oldukça farklı. Programın yapımcıları Güngün Cündübeyoğlu ve Müge Akgün 'kenti seyirciye görmek istedikleri gibi yaşatma'yı seçmişler. Bunun bir sonucu olarak da genç ve son derece coşkulu bir ekip bir araya gelmiş. Kent Yaşam'ın dekorunu TRT'nin dışından, mimar Emir Uras yapmış...

Mekândan spora

Program, biz kentlileri ilgilendiren her konudan bahsediyor biraz. Konular yeni trendlerden spora, günübirlik gezilerden gösterime giren filmlere, 'in' mekanlardan modaya kadar çok geniş bir yelpazeye yayılmış. Bazen bir meyhane tanıtılıyor, bazense ünlü bir konukla, örneğin Dilek Hanif'le moda tartışılıyor. Naim Dilmener Türk pop müziğinden bahsediyor.

Programın sunucusu olan Elfin Yüksektepe, kâh konuklarla sohbet ediyor, kâh üzerine birkaç kıyafet giyip tanıtarak mankenliğe soyunuyor.

Ayrıca her gün programa alanında isim yapmış ünlü bir kişi katılıyor; Doğan Hızlan, Bedri Baykam, Seyyal Taner, Selim İleri ya da Uğurkan Erez, Özlem Süer, Kerem Görsev gibi...

16 Eylül'de yayın hayatına başlayan ve sabah kuşağında yer alan program çok tutulunca cumartesi günleri de haftanın en iyi bölümlerinin yer aldığı bir 'best-off'la seyircinin karşısına çıktı. Şimdi ise yayın saati diğer kanallardaki Life style programlarıyla yarışmak için 19.30'a alınmış durumda. Özellikle de gençlerin yoğun ilgisiyle karşılaşan Kent Yaşam'ın bu başarısının altında yatanları yapımcılarına sorduk:

Kent Yaşam yayın hayatına başladığından beri, TRT'ye yeni bir soluk getirmesiyle dikkat çekti...

Gülgün Cündübeyoğlu: Yaklaşık iki senedir TRT halka daha yakın durmak için birçok değişiklik yaptı. Kent Yaşam bu çalışmaların bir ürünü. Biz de bize tanınan imkânı kendimize göre yorumladık ve ortaya Kent Yaşam çıktı. Ülkenin her yerinde izlenebildiği için TRT'de genellikle ortalama seyirci hedeflenirdi. Bizden bu defa AB grubuna (reyting dilinde eğitim ve gelir seviyesi yüksek grup) hitap eden bir program istendi.

'Keyif alarak hazırlıyoruz'

Müge Akgün: Kendimizin de keyif alacağı bir program yapıyoruz aslında. Yıllardır, televizyonlarda böyle bir program görmek, böyle bir programa imza atmak isterdik. Şimdi buna imkân bulduk. AB grubuna, kentli insana hitap eden bir program. Kenti biz böyle görmek istedik ve birikimimiz hitap ettiğimiz kitleye kavuşunca böyle bir program oldu.

Sizin kenti görmek istediğiniz biçim sanırım birçok kişinin de özlemiydi. Belli bir izleyici kitlesine de ulaştınız. Bu başarınızı Kent Yaşam programının hangi özelliklerine bağlayabiliriz?

Gülgün Cündübeyoğlu: Kenti ilgilendiren her öğeyi programda eritiyoruz. Reklam dünyası var, yemek kültürü var, müzik ve kültür-sanat var... Kapsamımız çok geniş. Tabii televizyonculukta başarıyı bir kişiye mal etmek çok yanlış. Bu başarı yönetmenlerimizden danışmanlarımıza, kameramanlarımıza kadar ekip çalışmasının ürünü.

Müge Akgün: Tempomuz, içeriğimiz ve konulara yaklaşımımız çok beğenildi. Bir kent programı yapıyoruz, bunun bir ötesi de magazin programları. Biz de restoran tanıtıyoruz, ama 'Buna gıdın' demiyoruz. Hayatın renkleri içinde bu da var diyoruz.

Dekorasyon da olacak

Programın değişen saatiyle birlikte başka yenilikler de var mı?

Gülgün Cündübeyoğlu: Saatin değişmesiyle beraber seyircinin beğenilerinde de değişiklikler var, bunları dikkate alacağız. Ayrıca TRT 2'nin akşam kuşağında birçok kültür sanat programı yer alıyor. Bu nedenle biz artık daha çok 'kentte neler olup bittiğine dair' haberlere yer vereceğiz. Naim Dilmener her perşembe Türk pop müziğine dair [illegible] bizlerle olmayı sürdürecek, büyük ihtimalle ekranda yer alacak. Ancak yine Dilmener'in kalıbından çıkmış bölümlerimiz olacak.

Müge Akgün: Kent yaşamında birtakım değişikliklere yol açan güncel olaylar yer alacak programda. Her cuma gösterime giren filmler tanıtmaya devam edecek. Ayrıca sağlıklı yaşam da bizleri çok ilgilendiriyor. Yeni spor dallarına yer vermeyi sürdüreceğiz. Sahibinin kişiliğini anlatan evler altında dekorasyona ayrılan yeni bir bölüm de düşünüyoruz.

Fazla bilinmeyen spor dallarından yemek kültürüne kadar geniş bir yelpazeyi içeren programda, İstanbul'un değişik mekânları da tanıtılıyor.

Müge Akgün (solda) ve Gülgün Cündübeyoğlu'nun (sağda) hazırladığı Kent Yaşam adlı programı Elfin Yüksektepe (ortada) sunuyor.

Şekil 3.99 Radikal, TRT'den kent rehberi 17 Ocak 2003

2003 Ocak ayında NTV'de yayınlanmaya başlayan "Kültür ve Kimlik" isimli program mimarlık-medya-toplum ilişkisi bakımından televizyonda yayınlanan önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. NTV'nin toplumsal sorumluluk anlayışının sonucu; eğitim, sağlık ve kültür öncelikli olarak yayın akışını belirlemesi; televizyonda, mimarlığın kültür yönüyle ele alındığı bir programın yayınlanması sürecini hızlandırmıştır. Kültür ve Kimlik, esas olarak kültürel varlıkların korunması, nasıl korunması gerektiği konusunda kamuoyu bilinçlendirici bir programdır. "Kültür ve Kimlik"in çıkış nedeni Avrupa Birliği'nin de altını çizdiği "ortak miras" kavramının Türkiye'deki savunucusu, sözcüsü olmak olarak belirlenmiştir. Programın amacı doğrultusunda, mimarlıkla ilgili olan bölümünü ağırlıklı olarak eski mimari eserler oluşturmaktadır. Dolayısıyla programda eski mimari eserlerin korunması ve yaşatılmasına yönelik olarak örnekler üzerinde bilgiler verilmektedir. Yani, "Kültür ve Kimlik" programı, mimari anlamda daha çok eski mimariyle ilgilenmektedir. Programın içeriğinde modern mimari pek yer almamaktadır. Soyut yada somut bütün insanlık mirasının korunmasına, sahip çıkılmasına yönelik; genel kültür üzerine kurulu bir program olduğu için mimarlık bu programın ancak bir bölümünü oluşturmaktadır.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin gerçekleştirdiği "Mimarlık ve Medya" temalı panele konuşmacı olarak katılan Ali Sanlı, Kültür ve Kimlik'in yapımcılarından biri olarak eski mimariye dikkat çekmelerinin, onun korunmasını istemelerinin, yaşatmaya çalışmalarının aynı zamanda mimarlık kültürünün de gelişmesine katkıda bulunacağını düşündüklerini dile getirmiştir. Zaten medyanın geneli de incelendiği zaman, bir ölçüde geleneksel mimarlığın yer almasına rağmen modern mimarlığın çok daha sınırlı bir şekilde işlendiği göze çarpmaktadır. Geleneksel mimarlık (Safranbolu, Şirince, Tokat, Amasya vb.) neredeyse bütün gazetelerin Pazar eklerinde yer almaktadır. Ayrıca televizyon dizilerinde; bu yerler dolayısıyla da mimarlık, dekor olarak kullanılmaktadır. Geleneksel mimarlığın günümüzün mimarlığına oranla medyada kendine daha fazla yer bulabilmesi; mimarlığın, Türkiye'de toplumun genel olarak kültürel boyutuyla algılandığı bir konu olmadığı için mimarlık denilince daha çok mimarlığın kültürel miras kısmının algılanması ile açıklanabilir.

Gülin Tomay'ın metnini yazdığı ve sunduğu "Stil" programı CNN Türk'de moda ve tarz rehberi sloganıyla yayınlanmıştır. Tomay, Stil'in bir moda programı olmadığını söyleyerek programın genel olarak tasarımı ele aldığını şu şekilde ifade etmektedir: "Bu bir tasarım programı, modayı da, dekorasyonu da, mimari tasarımları da içeriyor". Radikal gazetesinde yer alan bir yazıyla okuyuculara Stil programının tanıtılması 2000'li yıllardan itibaren mimarlığın, genel medyada koordineli bir şekilde yer aldığını göstermektedir.

Kim, nerede, nasıl, niye..

Gülin Tomay, metnini yazdığı, sunduğu, montaj hatta çekim yaptığı 'Stil' programı için dünyaya dedektif gözüyle bakıyor

MELİS DABAĞOĞLU

İSTANBUL - Haber kanalı CNN TÜRK'ün 'moda ve tarz rehberi' Stil. Stil'in en önemli özelliği, modadan söz etmesine rağmen kadınlar kadar erkekler tarafından da iyi takip edilmesi.

Programı hazırlayıp sunan Gülin Tomay, programın içeriğine dair, erkek izleyicilerden pek çok e-posta mesajı alıyor.

Tomay, 'Stil'in, bir moda programı olmadığını söylüyor: "Bu bir tasarım programı, modayı da, dekorasyonu da, mimari tasarımları da içeriyor."

27 yaşındaki Gülin Tomay, Koç Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunu. Programın metnini yazıyor, sunuşu, seslendirmeyi hatta montajı gerekirse kamerayı alıp çekimi o yapıyor! Ve en ufak bir şikâyeti yok.

Çünkü mesleğinin özellikle de 'Stil' programının onda yarattığı değişimden hoşnut:

"Daha önce bir yere gittiğim zaman, ayrıntılara fazla dikkat etmezdim. Ama şimdi farklılıklar hemen dikkatimi çekiyor ve bunu kim yapmış, nasıl yapmış diye araştırmaya başlıyorum."

Tomay'ın ilgi çeken özelliklerinden biri de hafif kısık, sakin ve etkileyici ses tonu. Buna en çok o şaşıyor: "Evet herkes öyle diyor. Bu aslında benim en son aklıma gelen şeydi. Çünkü konuşmaya başladığım zaman arkadaşlarım kulaklarını tıkardı! Şimdi onlara 'Bakın sesimle meşhur oldum' filan diyorum."

Güzel kadın tanımı

"Kendini tanıyan ve başkalarına özenmeyen kadın güzeldir. Rahat olmadığı zaman, zaten insanın görüntüsü de bir tuhaf oluyor" diyen Tomay, tüm alımlı kadınlar gibi, 'Kendime yakışan her şeyi giyerim, yakışmayanı giymem' altın ilkesine uyuyor. Ve kesinlikle alışveriş delisi değil. Marka giyiyor, pazardan alışveriş yapıyor, ikinci el mağazalara da uzanıyor. Tek aşırılığı ayakkabılar. Ama dolaptan taşan ayakkabılar içinde tek bir yüksek topuklu yok.

Gülin Tomay, hafif kısık ve etkileyici se
nu yüzünden okulda alay konusuymuş!

www.piyalemadra.com

SEN DE, BEN DE.. HEPİMİZ MÜTHİŞ BİR SİSTEMİN MUCİZEVİ PARÇALARIYIZ.

SAĞOL!

piyalemadra@yahoo.com

Şekil 3.100 Radikal, Kim nerede nasıl niye?, 1 Ağustos 2001

Ekim 2003'den itibaren CNNTürk'te "Design 360" isimli bir program yayınlanmaya başlanmıştır. Design 360, NTV'de yayınlanan Mimarlık ve Kimlik programından sonra büyük kanallardan birinde yayınlanan ikinci mimarlığı konu alan program olması açısından önemlidir. Design 360 adlı program, mimarlıkla birlikte tasarıma dair tüm alanları kapsaması bakımından Mimarlık ve Kimlik programından ayrılmaktadır. Çünkü bu program, mimarlığın yanında iç mimarlık, ürün tasarımı, modayı da içermektedir. Programın sunuculuğunu Tülin Hadi'nin yani

bir mimarın üstlenmesi, mimar-toplum ilişkisi bağlamında programın geliştirici yönünü oldukça arttırmaktadır.

Yeni Mimar gazetesinin bir sayısında Tomris Akın'ın Tülin Hadi ile yaptığı röportajda; Tülin Hadi, Design 360'ın CNN International'da varolan bir program olduğunu, Türkiye'de bu programların "transdaption" tekniğine tabi tutularak tekrar hazırlandığını dile getirmiştir. (Translation\tercüme ve adaptasyon\uyarlamanın karışımı) Tülin Hadi, bu uygulamanın Türk insanının izlediği şeyde kendisi ile ilgili örnekleri bulabilme ve yapılanları görebilme ihtiyacının karşılanması açısından yapıldığını belirtiyor.

Tülin Hadi, röportajında Design 360 programının amacının Türkiye'deki tasarımcı ile işvereni, yatırımcıyı buluşturmak olduğunu belirtmiştir. Fakat Tülin Hadi'nin daha sonraki ifadelerinden bu amacın sadece televizyoncu bakış açısıyla belirlenen görünürdeki amaç olduğu; aslında mimarlık-toplum ilişkisini geliştirebilmek için çok daha derinlerde birşeyler yapılmak istendiği anlaşılmaktadır. Burada Tülin Hadi'nin röportajındaki bu konuyla ilgili kendi sözlerine yer vermenin anlamlı olacağı öngörülmektedir.

"Dünyada da bu tür programlar az sayıda. Mimari ürünleri içeren programlarda daha çok bunların teknolojik yanlarıyla ilgileniyor. Tasarım, hayatın her alanına girmiş bir konuyken, tarihle, insan bilimleriyle, ekonomi ile hayatla bağı varken bunun üzerinden insan hayatına dair çok fazla şey anlatılabilir. Bu benim açımdan programın çok heyecan verici bir yanı. Yani salt tasarım anlatan bir program olmaktan çıkarıp insanın hayatı ile ilgili bir şeyler anlatan bir program haline getirmek hevesindeyiz. İnsanlarla yakınlaştığı noktayı iyi bulabilirsek ve kendi hayatlarıyla ilişkili bir şeyleri onlara bu program aracılığıyla tasarım üzerinden anlatabilirsek bence üçüncü sene de, beşinci sene de yayınlanabilir. Tabi insanların ilgileniyor ya da programı seviyor olmaları da yeterli değil. Sonuç olarak televizyon şirketleri ticari kuruluşlar ve asıl misyonları halkın kültür seviyesini, yaşam biçimlerini daha kaliteli hale getirmek değil" (Hadi 2004).

Tülin Hadi'nin sözlerinin sonunda da belirttiği gibi medyanın ticari yönünün ağır basması, mimarlığın kültürel boyutuyla medyada yer alabilmesinin önünde büyük bir engel oluşturmaktadır. Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin gerçekleştirdiği "Mimarlık ve Medya" temalı panele konuşmacı olarak katılan Nuri Çolakoğlu, konuşmasında NTV'de çalışırken 13 bölümden oluşan, mimarideki yeni arayışlar ve yeni algılayışlara ışık tutmak amacıyla bir dizi yaptıklarından bahseder. Fakat sözlerinin devamında daha hala bu programın yayınlanmaya hazır bir şekilde beklediğini belirtmesi yukarıdaki görüşü doğrulayan bir örnektir.

NTV mimarlıkla ilgili olarak "Mimar Babam: Bir Oğlun Yolculuğu" adlı önemli bir belgesel filmi daha ekrana getirmiştir. Bu belgesel film ile izleyicilerin 20. yüzyılın en önemli mimarlarından Louis I. Kahn'ı oğlunun anlatımıyla tanıma şansı yakalamaları sağlanmıştır. Bir oğlun, 1974 yılında ölen babasını anlama çabasıyla dünya çapında sürecek olan beş yıllık bir keşfinin anlatıldığı belgesel, 2003 yılında birçok kurum tarafından "En İyi Belgesel" ve "İzleyici Ödülü"nü almıştır. 2004 yılında da "En İyi Belgesel Film" dalında Oscar adayı olmuştur. "Mimar Babam" sinmalarda da gösterime girmiş ve izleyicinin beğenisini kazanmıştır.

Şekil 3.101 Mimar Babam: Bir Oğlun Yolculuğu

"Mimar Babam"da Louis Kahn'ın hayattayken çekilmiş bir çok görüntüsüne yer verilmiştir. Nathaniel Kahn, babasının mimarlıkla ilgili düşüncelerini dile getirdiği kareleri gün ışığına çıkarmıştır. Ayrıca Kahn, filmde babasının anıtsal eserlerinin unutulmaz güzelliklerini ortaya çıkararak izleyicinin beğenisine sunmuştur. Frank Gehry, I.M. Pei ve Philip Johnson gibi mimarlık dünyasının yakından tanıdığı önemli mimarlarla yapılan söyleşiler de belgeselde ekrana gelmektedir.

2005 yılında NTV'de mimar Mehmet Kütükçüoğlu'nun danışmanlığını yaptığı "Tasarım" programı yayınlanmaya başlamıştır. Programda adından da anlaşıldığı gibi tasarım dünyasındaki yenilikler ekrana getirilmektedir. Tasarım konusunun programda özel tasarlanmış aletlerin objelerin tanıtılmasının yanısıra mekan tasarımı ile de ele alındığı görülmektedir. Ayrıca Kütükçüoğlu, çeşitli binaları mimarları ile birlikte gezerek söz konusu binalar hakkında izleyiciye bilgi verir.

1980'den sonra uydu yayınının yaygınlaşmasıyla birlikte "Discovery", "National Geographic" gibi kanalların yayınları Türkiye'de daha çok kişiye ulaşmaya başlamıştır. Bu kanallarda ilginç mimariler, bina teknolojileri ya da yerel kültürlerin yapılı çevrelerini mimarlıklarının aktarıldığı "Engineering The Impossible", "We Built This City" vb. belgesellerin yayınlandığı görülmektedir. Bu tür belgesellerde ayrıca ekoloji çevre sorunları aracılığıyla da mimarlığa yer verildiği gözlemlenmiştir.

3.3 1980 Sonrası Mimarlık Dışı Süreli Yayınlara İçeriksel Bakış

1980'den sonra Türkiye'de medya alanında görülen büyüme eğilimi süreli yayınlarda da kendini göstermiş, bu tarihten itibaren süreli yayınlar sayı ve çeşit olarak hızla çoğalmıştır. Bu dönemde dergicilik önemli bir sektör haline gelmiş ve popüler kültüre yönelik tirajları oldukça yüksek olan dergiler yayımlanmaya başlamıştır. 1980 öncesi döneme göre bu dönemde yayımlanan birçok derginin yayın hayatını daha uzun süre devam ettirebilmesi 1980 sonrası dönemde dergiciliğin önemini arttırmıştır. Söz konusu dönemde sayı olarak önemli ölçüde artış gösteren süreli yayınlar, aynı zamanda kendi aralarında bölümlere ayrılarak çeşitlenmişlerdir. Böylece 1980'den sonra dergilerin her birinin belirlediği özel konuları işleyerek daha

tanımlı kitlelere seslenmeye başladığı ortamda "mimarlık" ilk kez mimarlık dışı süreli yayınların gündemine girmiştir.

Bu dönemde popüler mimarlık dergileri kapsamında da incelenen dekorasyon dergilerinin ilk örneği görülmüş ve bu alanda kısa sürede bir patlama yaşanmıştır. Bu yayınlar dekorasyon, tekstil ve mobilya ağırlıklı yeni bir "yaşam tarzı" tanımlamaya yönelik olma özelliklerinden dolayı mimarlığı popülerleştiren süreli yayınlar arasında önemli bir yere sahiptirler. Bununla birlikte söz konusu dönemde, Türkiye'de mimarlığın popülerleşmesini, yaygınlaşmasını ve tanınır hale gelmesini sağlayan yayınlar dekorasyon dergileri ile sınırlı değildir. Bu dönemde kadın moda sağlık dergileri ve magazin dergilerinin, 80 öncesi dönemden farklı olarak sayfalarında mimarlığın popüler konularına yer vermeye başladıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca 1980 sonrası dönemde mimarlığın toplumun her kesimine ulaşmasını sağlayan bir diğer süreli yayın grubu olan kent kültürü dergilerinin ilk örneği görülmüş ve zaman içinde sayılarında artış gözlemlenmiştir.

Dergiler, sürekli olma ve toplumun her kesiminden çok sayıda kişiye ulaşma özelliklerinden dolayı toplumun kültürel hayatının gelişmesinde oldukça önemli bir yere sahiptirler. Dolayısıyla 1980'den sonra mimarlık kültürünün tanıtılarak yaygınlaştırılmasında ve toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında mimarlık dışı süreli yayınların katkıları önemlidir. Bu tür yayınlar, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde mimarlar ve toplum arasında çok kuvvetli olmayan ilişkiyi desteklemek ve geliştirmek açısından kültürel alanda önemli bir görevi yerine getirmektedirler.

Genel olarak dergilerin ticari özelliklerinin ağır basmasından dolayı genel olarak toplumun ilgi alanına girmeyen, geniş kesimlerce talep edilmeyen hiç bir konuya içeriklerinde yer vermedikleri bilinen bir gerçektir. Bunun için 1980'den sonra mimarlık dışı süreli yayınlarda mimarlığın ele alınmaya başlanması toplumda mimarlığa karşı ilginin belirdiğini göstermektedir. Bundan sonra bu yayınlar ile toplum arasında mimarlık ile ilgili olarak çift yönlü bir etkileşim söz konusudur. Bir taraftan bu yayınlarda mimarlık ile ilgili işlenen konular aracılığıyla toplum

gelişirken bir taraftan da toplumun mimarlık konusunda gelişmesine bağlı olarak söz konusu yayınlar mimarlık ile ilgili yaptıkları yayınlarını geliştirmişlerdir. Bu nedenle 1980 sonrası dönemde mimarlık dışı süreli yayınların içeriğinde mimarlık ile ilgili ne tür konuların ele alındığı toplumun mimarlık bilinci konusunda önemli bir göstergedir.

Bu tez çalışması kapsamında 1980'den sonra Türkiye'de "mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar" olarak da nitelendirilen mimarlık dışı süreli yayınlara genel bir bakış yapıldığında dekorasyon dergileri, kadın/moda/sağlık dergileri, magazin dergileri ve kent kültürü dergileri olmak üzere 4 kategori saptanmıştır ve bu kategorilerde yer alan dergilerin içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada söz konusu yayınların 1980 sonrası dönemde içeriklerinin ve mimarlığı ele alış biçimlerinin ayrı ayrı incelenmesinin toplumda mimarlık bilincinin oluşumundaki katkılarının değerlendirilmesi açısından daha yararlı olacağı öngörüldüğü için bu bölümde söz konusu süreli yayınlar sırasıyla ele alınacaktır.

3.3.1 Dekorasyon Dergileri

1980'den sonra Türkiye'de kültürel yaşamda meydana gelen bir takım değişikliklerle birlikte toplumda mimarlığa özellikle de "iç mimarlık" ve "dekorasyon" konularına ilgi ve talep belirgin bir şekilde artmıştır. Bunun üzerine 1976 yılında Türkiye'de dekorasyon dergilerinin ilk örneği olarak yayımlanmaya başlanan "Ev Dekorasyon"un ardından çok sayıda dekorasyon dergisi yayımlanmıştır. Ayrıca bu dönemde yayın hayatlarını profesyonel çizgide sürdüren bazı mimarlık süreli yayınları da toplumun ilgisi yönünde kendi içlerinde dönüşerek sayfalarında dekorasyona hissedilir ölçüde yer vermeye başlamışlardır.

1980'li yıllarda Türkiye'de bir taraftan toplumda tüketim kültürünün etkilerinin yoğun bir şekilde hissedilmeye başlaması, bir taraftan da tüketici kredilerinin arttırılması ile toplumda harcama gücü yüksek bir kesimin oluşması sonucu belirgin bir para akışı olmuştur. Toplumda mimarlığa karşı ilginin görüldüğü bu dönemde piyasanın da hareketlenmesiyle, insanlar fiziki çevreleriyle ilgili bir şeyler yapmak

istemişlerdir. İnsanlar bu dönemde, evlerine bir şeyler almaya küçük çapta da olsa evlerini değiştirmeye dolayısıyla da mimarlık konularıyla temas halinde olmaya başlamışlardır. Bu dönemde Türkiye'de toplumdaki bu değişimi gören yayıncılar, dekorasyon dergisi adı altında birçok süreli yayın yayımlamaya başlamışlardır. Hatta 1980'den sonra kadın/moda/sağlık, magazin, kent kültürü dergileri gibi diğer süreli yayınlarda da dekorasyon konusu işlenmiştir.

Dekorasyon dergileri genel olarak popüler mimarlık dergileri statüsünde değerlendirilmektedir. Popüler mimarlık dergileri, hizmet verenler (mimarlar, yapı malzemesi üreticiler vs.) ile talep edenler (müşteriler ya da mimarlığı sadece kullananlar) arasında bağlantı kurarlar. Genel olarak popüler dergilerde olduğu gibi popüler mimarlık dergilerinin de tirajları diğer dergilere oranla fazladır. Dolayısıyla bu tür dergiler genelde uzun süre yayın hayatlarını sürdürürler. Türkiye'de 1980 sonrası dönemde özellikle 90'lı yıllarda arka arka yayınlanmaya başlanan dekorasyon dergilerinin birçoğu günümüze kadar yayınlarını kesintisiz olarak sürdürmüşlerdir.

Dekorasyon dergileri, kaliteli mekan isteğini kamçılayıp ve onu estetik bir model, bir tüketim nesnesi olarak kullanırlar. Özellikle tüketim toplumu olgusunun Türkiye'de hissedilmeye başladığı tarihler olarak tanımlanan 1980 sonrasında yaygın bir şekilde çoğalan bu dergilere örnek olarak Art+Decor, Ahşap, Maison Française, Home/Art, House Beautiful ve bunun gibi dergiler verilebilir. Dekorasyon dergileri, coffe-table (sehpa üstü) dergisi olarak nitelendirilmektedir. Çünkü bu gibi dergilerin okuyucuları çoğunlukla popüler olaylardan haberdar olmak ve dekorasyon modasını yakından takip edebilmek için bu yayınları okumaktadırlar. Dekorasyon dergileri, toplumun büyük bir çoğunluğunu ilgilendiren "dekorasyon" aracılığıyla mimarlığın ve tasarımın toplumun geniş kesimlerine ulaşmasını sağlama görevini üstlenmişlerdir. Dolayısıyla da bu tür süreli yayınlarda toplumun ilgisini çekebilmek için genellikle medyatik popülaritesi olan kişilerin ya da onlarla ilgili olaylar ve mekanların konu olarak seçildiği gözlemlenmiştir. Bu yayınlarda popüler kişiler aracılığıyla mimari öğeler, en basit görsel düzeye indirgenerek "güzel mekan" imajı

yaratılır ve toplumun mimarlığı daha kolay algılayabilmesi sağlanmaya çalışılır. Böylece toplumda mimari beğeninin oluşması yönünde ilk adım atılmış olur.

Dekorasyon dergileri, toplum-mimarlık ilişkisini desteklemek ve geliştirmek gibi kültürel ağırlığı olan bir sorumluluğu taşımaktadırlar. Bunun için bu yayınların, mimarlar ve mimarlıkla ilgili disiplinler arası bir ilişkiyi sağlamaya çalışmaktan çok, mimarlığı diğer insanlara tanıtmak ve pazarlamak üzere şekillendikleri gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda dekorasyon dergilerinin hedef kitleleri mimarlardan çok mimarlığa özellikle de iç mimarlığa ilgi duyan çevresi ile ilgili bir şeyler yapmak isteyen kişilerdir.

Amaçları ve hedef kitleleri doğrultusunda dekorasyon dergilerinin sayfalarında ağırlıklı olarak mimari ürünlerin imajlarına yer verdikleri gözlemlenir. Bu tür yayınlarda mimari öğeler çoğunlukla görsel özellikleri ile ele alınır kurama rastlanmamaktadır. Dolayısıyla popüler mimarlık dergilerinde anlatılmak istenenler esas olarak imajlar aracılığıyla anlatılmaktadır. Bunun sonucunda da bu yayınların sayfaları kapaktan itibaren bol resim kullanılması sayesinde oldukça renkli ve caziptir. Bu yayınlarda sayfa düzeni genel olarak imajlar üzerine kurulu olmasından dolayı metin yok denecek kadar azdır. Sayfa düzeni içinde oldukça az yer tutan metin kısımlarında imaja indirgenen mimari ürünler hakkında popülist yorumlara yer verilmektedir. Dekorasyon dergilerinde içeriğin görsel ağırlıklı oluşturulması sonucu başka yayınlarda renkli içerikleriyle öne çıkan ticari reklamlar bile sayfalar arasında kaybolmaktadır. Bu yayınlarda dekorasyon alanında faaliyet gösteren firmaların ve dekorasyon malzemelerinin reklamları yer almaktadır. Bu reklamlar incelendiğinde derginin genelinde olduğu gibi görselliğin ön planda olduğu metinin çok az kullanıldığı göze çarpmaktadır. Örnek olarak Home Art dergisinde yayınlanan bir mutfak firmasına ait olan reklam görsel ağırlığı ile diğer sayfalar arasında kaybolmaktadır.

Dekorasyon dergilerinde genel olarak kullanılan dil popüler, kişisel, sade ve samimidir. Bu tür süreli yayınlarda editörün okuyucuya seslendiği ilk sayfadan son sayfaya kadar rahat bir ifade kullanılmaktadır. Dekorasyon dergilerinin editör

sayfalarında okuyucu genellikle samimi bir hitap şekli kullanılarak sohbet niteliğindeki metinlerle karşılanmaktadır. Bu bölümde aktüel haberlerden başlanarak derginin içeriği samimi bir ifadeyle özetlenmektedir.

editörden

"Ne kadar değişmişsin böyle, daha dün saçları iki örgülü bir kızdın." "Aaa, oradaki restoran kapanmış mı? Yerine ne açıldı peki?" "Daha dün mutfaktaki elektrikli eşyaları yadırgıyordun. Şimdi elinden lap-top'unu, cep telefonunu düşürmüyorsun!"

Nasıl da çabuk değişiyor hayatımızdaki her şey. Zaman hiç durmadan koşuyor sanki. Zaman ilerledikçe, insanlar, mekânlar, koşullar, alışkanlıklar da farklılaşıp kabuk değiştiriyor.

Hepimiz sürekli bir devinim içindeyiz ama aslında özümüz aynı. Hayatı yakalama dürtüsü hiç değişmiyor. Gerçek keyifleri yakalamak için kendimizi sürekli "revize" ediyoruz. Tıpkı Vizyon Dekorasyon gibi...

Vizyon Dekorasyon şimdi hayatın tam içinde... Giydikleriniz, yedikleriniz, okuduklarınız, dinledikleriniz, baktıklarınız, yaşadıklarınız... Hepsini farklı bir yorumla bulacaksınız sayfalarımızda.

Yeni değişimleri birlikte yaşamak için iki ayda bir buluşacağız sizlerle. Mutlu buluşmalar dileğiyle şimdilik hoşçakalın...

İçim Gömüç

vizyon dekorasyon

1 NUMARA HEARST
Yönetim Kurulu Başkanı
ÖNAY BİLGİN
İmtiyaz Sahibi
ERCAN ARIKLI
Genel Yönetmen
MEHMET E. DEMİREL
Genel Müdür
GÜLİZ DEVRİM
Genel Yönetmen Yardımcısı
AHMET ÖRS
Genel Yayın Yönetmeni
İÇİM GÖMÜÇ
Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu)
HÜMRA UNCU
Kreatif Direktör
TİMUÇİN UNAN
Görsel Yönetmen
GÖNÜL SUDEN

Konular Editörü
ZEYNEP ESENİL
Yazı İşleri
ÇAĞIL SALMAN
TUBA TELLİOĞLU
Dergi Tasarımı
TİMUÇİN UNAN TASARIM
Sayfa Uygulama
ZEYNEP GÜZEL
Katkıda Bulunanlar
MAHMUT ANLAR
CEREN BÜKE
METİN GÜRSOY
MURAT PİLEVNELİ
MURAT TAMGÜÇ
İnsan Kaynakları Koordinatörü
ŞAKİR GÜLSEVER
İşletme Müdürü
AYDAN ERBUĞ

MEDİ GRUP
Genel Müdür (Dergiler)
ECE ARMAN
Satış Direktörleri
AYLA AKAY
Satış Müdürü
ARZU ÇAKARLI
Müşteri İlişkileri Direktörü
ESRA ORGA
Rezervasyon Teknik Müdürü
İSMAİL KARPUZOĞLU
Tel (212) 219 99 39
Fax (212) 296 37 50
Ankara Temsilcisi
NURCAN TÜRKÖZ TULUY
Tel (312) 468 50 50
Fax (312) 467 36 20
İzmir Temsilcisi
SEVTAP ER
Tel (232) 461 67 00
fax (232) 461 30 32

Promosyon Koordinatörü
NERGİS ARDA OK
İdare Müdürü
Yönetim Kurulu Başkanı
ÖNAY BİLGİN
İmtiyaz Sahibi
ERCAN ARIKLI
Genel Yönetmen
MEHMET E. DEMİREL
Genel Müdür
GÜLİZ DEVRİM
Genel Müdür
ZELİHA DÜNDAR
Tanıtım Görsel Yönetmeni
NACİ YAVUZ
Teknik Müdür
ENGİN ALTUNTAŞ
Ofset Hazırlık Müdürü
AKİF ÖZKAYA

VİZYON DEKORASYON
1 NUMARA HEARST YAYINCILIK A.Ş. ÜRÜNÜDÜR.
1 Numara Hearst Yayıncılık bir SABAH Grubu şirketidir.
Yazı ve fotoğrafların tüm hakları VİZYON DEKORASYON dergisine, yayımlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.
Adres: Teşvikiye Bostan Sok. No:8 Nişantaşı 80200 İstanbul
Telefon: (212) 219 97 12/3 Hat
Faks: (212) 233 38 90
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.
Okur hizmetleri servisi
Direkt (212) 219 07 40
Santral (212) 219 91 71
Baskı ve Cilt: Me-Pa Medya Pazarlama San. Tic. A.Ş.
Tel: (0212) 270 63 64
BU DERGİ BASIN MESLEK İLKELERİNE UYMAYI TAAHHÜT EDER.

Şekil 3.102 Vizyon Dekorasyon dergisi editörden sayfası

Dekorasyon dergilerinde yazarlar genellikle mimarlar ve mimarlıkla ilişkili disiplinlerden seçilen popüler isimler olmaktadır. Mimarlık çevresinin yanısıra toplum tarafından da tanınan popüler mimarların ve iç mimarların bu tür yayınlara yazılarıyla ve tasarladıkları mekanlarla katkıda bulundukları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla dekorasyon dergilerinde popüler cemiyete ait zümre mimarlığının söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda özellikle İstanbul'da ve büyük

kentlerde yer alan ünlü restoran ve clübler zaman zaman iç mekan tasarımlarıyla bu tür yayınlara yansımaktadır.

Türkiye'de 1980 yılından sonra sayıları hızla artan dekorasyon dergilerinde refah, konfor uyandıran mekanlar insanlara yeni hayat stilleri şeklinde sunulmaktadır. Bu yayınlarda yer alan yaşam tarzları, imkanlar ve yaşam mekanları toplumun geneli için geçerli olabilecekmiş gibi yansıtılmaktadır özellikle altgelir gruplarındaki ve küçük burjuvaziye ait kesimlerdeki bireylere başkalarının yaşamları, evleri, işleri, zevkleri onlarda da aynı yaşama özlemini uyandıracak biçimde sunulmaktadır. Bundan dolayı da bu tür yayınları bireyler tartışma ve eleştirme gereksinimini duymadan okumakta ve bu yayınlardaki yazıları hiçbir eleştiri yapmadan kendilerine sunulan biçimde alımlamaktadırlar.

Dekorasyon dergileri, mimarlık mesleğinin dışındaki insanlara kendi yaşama mekanlarına müdahale edebilme yetisini kazandırma amacı da taşımaktadırlar. Bunun için dekorasyon dergilerinde çok işlenen konular arasında dekorasyona yönelik pratik öneriler yer almaktadır. Bu yayınlarda "Evinizde yer kazandıracak 20 öneri", "Banyonuz için pratik çözümler", "Eski eşyalara nasıl hayat verirsiniz?" gibi başlıklar altında okuyucuya dekorasyon ile ilgili ipuçları verilmektedir. Bu önerilerden de anlaşılabileceği gibi dekorasyon dergilerinin genelinde ağırlıklı olarak eve ait mekanların dekorasyonuna yer verildiği ofis, mağaza gibi dış dünyaya ait mekanların dekorasyonuna yok denecek kadar az yer verildiği gözlemlenmektedir.

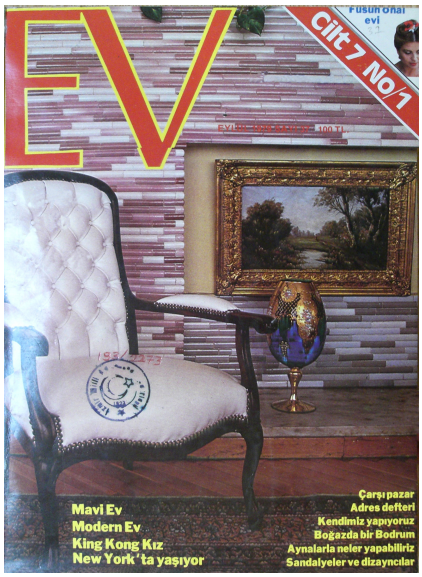
> Dekorasyon dergileri, özellikle "eve yönelik, modern barınma kültürünün bir parçası" olarak önemlidirler. Mimara gelecek müşteriyi bir tür terbiyeden geçirerek, ona belli bir donatı kazandırmaya yönelik olan söz konusu dergilerin, mimar ile kullanıcı arasında bir ara dil oluşturacak potansiyele sahip olduğundan da söz etmek gerekir (Bilgin, 1999).

Bilgin'in sözlerinden de anlaşılabileceği gibi dekorasyon dergilerinin amacı, kullanıcıları dekorasyon konusunda bilgilendirerek kendi yaşam alanlarında küçük değişiklikler yapabilmelerini sağlamanın yanısıra kullanıcıların mimarlık ile ilgili

edindikleri bu bilgiler sayesinde mimarlar ile sağlıklı ilişki kurabilmelerini sağlamaktır. Bu sayede dekorasyon dergilerinin, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde toplum-mimarlık ilişkisinin geliştirilerek toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına dolayısıyla da daha kaliteli mimari çevrelerin oluşmasına önemli katkıda bulundukları söylenebilir. Bu açıdan bu tez çalışmasında 1980 sonrası dönemde Türkiye'de dekorasyon dergiciliğinin gelişiminin incelenmesi değişen dönemlerde toplumun mimarlık bilincinin durumunu saptamak için gerekli görülmüştür. Bunun için dekorasyon dergilerine panaromik bir bakış yapılarak değişen dönemlerde tarz, içerik açısından benzerlik gösterenler gruplanmıştır. Daha sonra gruplar arasında birkaç tane seçilerek örnek vermede kullanılmıştır çünkü gruplar içinde bir tanesi genele ışık tutmaktadır.

- **80'li Yılların Dekorasyon Dergilerine Bakış**

Türkiye'de popüler mimarlık dergileri, mimarlık yayıncılığı için geç sayılabilecek bir tarihte yayımlanmaya başlamıştır. İlk dekorasyon dergisi "Ev Dekorasyon" 1976 yılında yayımlanmıştır. Dergi dekorasyon ve iç mimari dergiciliğinin Türkiye'deki ilk sürekli profesyonel örneği olması dolayısıyla konunun editoryal ve reklam fotoğrafçılığı konusunda ilk kadrolarını yetiştirmiştir.

Şekil 3.103 Ev Dekorasyon ilk sayı kapak

Ev Dekorasyon dergisi, yayımlanmaya başladıktan bir süre sonra ismini “Ev Ofis” olarak değiştirmiş ve 80’li yılların ortasında yayın hayatına son vermiştir. Derginin içeriğine bakıldığı zaman dekorasyon konusunun genellikle ünlü kişilerin, mimarların veya iç mimarların evlerinin sunumu yoluyla ele alındığı görülmektedir. Bu dergide genel olarak Fatma Girik, Hülya Koçyiğit, Gönül Yazar gibi dönemin popüler kişiliklerinin evleri çeşitli açılardan çekilmiş çok sayıda fotoğraflarla görsel olarak sunulmuştur. Derginin sayfa düzeni içinde neredeyse yok denecek kadar az olan metin kısımlarında bu evlerin dekorasyonlarıyla ilgili küçük bilgiler verilmiştir.

dekorasyon **EV**

ARALIK 1976 SAYI 4 20 TL

Sahibi :
İLBAS
İleri Basın Yayın Endüstrisi A.Ş.
adına
HALDUN SİMAVİ
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü :
Kâmil ŞÜKÜN
Müessese Müdürü :
Kemal KINACI

Danışman :
Mimar Nuri Çetin
Grafik
Yüksel Çetin

İlân Sekreteri :
Zeliha YILDIRIM
Tel. : 26 82 42
Adres :
EV DEKORASYON
Alayköşkü Cad. No. 9
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel. : 28 25 44
Telex : 22-284 - İSTANBUL
Fotoğraf Laboratuarı
Mehmet Luma
Compugraph Dizgi
Rezzan Kürşat
Kamera
Necip Zincirkıran
Montaj
Hikmet Demir
Cilt
Yücel Demiralp
EB OFSET İLERİ MATBAACILIK A.Ş.
Renk ayırımı
Işın Reprodüksiyon
Dizgi
Met/Er Matbaası
Baskı
Meydan Gazetecilik
ve Neşriyat Ltd. Şti.

Yazı ve Fotoğrafların tüm hakları EV DEKORASYON Dergisine aittir. İzinsiz iktibas edilemez.

Bu sayıda fotoğraflar : Kâmil Şükün, Nuri Çetin ve Yüksel Çetin.

Kapak : Mustafa Berdanın dekore ettiği İstanbul Bebek'teki evin mutfağından bir görünüm (Fotoğraf : Nuri ÇETİN)

Yerli firmaların ürettiği yatak odası mobilyaları ve yatak odası düzenlemelerinden örnekler *(Yazısı 44. sayfada)*
(Fotoğraf: Nurettin Usta Möbleden çekilmiştir).
Mithat Paşa Cad., No. 55/B, Ankara. Tel: 17 11 90

İÇİNDEKİ KONULAR

8 İSTANBUL, PENDİK'-DEN BİR EV
Dekoratör Hülya GÖR

16 YENİYILA GİRERKEN «NOEL AĞACI»

19 AUROVİLLE

20 GÖNÜL YAZAR'IN EVİ
Dekoratör Feridun RAHŞAN

28 HELMUT BERGER'İN ROMA'DAKİ EVİ

30 DİZAYNCI; Cemal BODUR

32 İSTANBUL, BEBEK'TEN BİR EV
Dekoratör - Mimar Mustafa BERDAN

40 HALI ÇAĞI KAPANIYOR MU?

44 YATAK ODASI MOBİLYALARI VE DÜZENLEMELERİ

52 YEŞİL BİTKİLERLE DEKORASYON

56 ÇOCUKLAR İÇİN
Yücel Dönmez

58 ÇARŞI-PAZAR

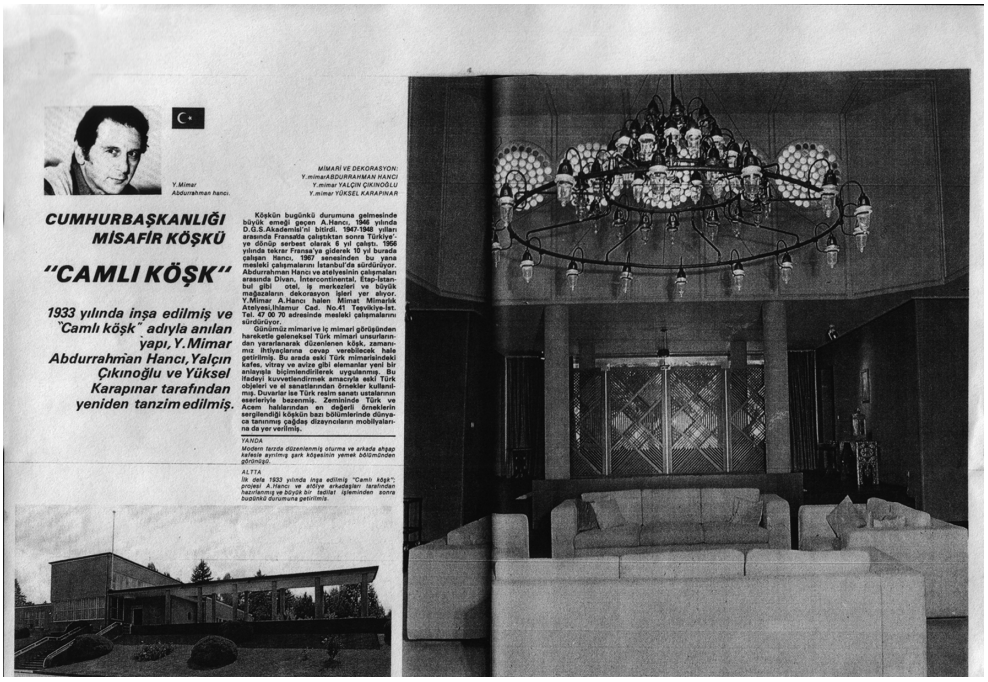
62 ÖNÜMÜZDEKİ SAYI

5

Şekil 3.104 Ev Dekorasyon dergisi içerik

Ev Dekorasyon dergisinde toplumun genelinin tanımadığı kişilerin evlerinin tanıtımına yer verileceği zaman "Tanınmış Bir Gazeteci'nin İstanbul, Esentepe'deki Evi", "Ünlü Seramik Ve Porselen Sanatçısı Füreya'nın İstanbul, Elmadağdaki Evi", "Adana'da Tanınmış Ailelerden Birinin Evi" gibi başlıkların kullanılması, ünlü kişiler aracılığıyla okuyucunun dikkatinin dekorasyona dolaylı olarak da mimarlığa çekilmeye çalışıldığının bir göstergesidir.

Popüler mimarlık dergileri, mimarlığı bir tüketim nesnesi olarak kullanan dergiler oldukları için bu tür yayınlarda mimari öğeler çoğunlukla görsel özellikleri ile ele alınmakta sayfa düzeni içinde metin kısımları oldukça sınırlı tutulmaktadır. Türkiye'de popüler mimarlık dergiciliğini başlatan dekorasyon dergilerinin ilk örneği olan Ev Dekorasyon dergisinde bu özellik oldukça belirgindir. Ev Dekorasyon'un bir sayısında "Camlı Köşk"ün dekorasyonu ile ilgili bilgilerin köşkün değişik mekanlarının fotoğraflarının yanında ne kadar az yer tuttuğu görülmektedir.

Y.Mimar
Abdurrahman hancı.

MİMARİ VE DEKORASYON:
Y.mimarABDURRAHMAN HANCI
Y.mimar YALÇIN ÇIKINOĞLU
Y.mimar YÜKSEL KARAPINAR

CUMHURBAŞKANLIĞI MİSAFİR KÖŞKÜ

"CAMLI KÖŞK"

1933 yılında inşa edilmiş ve "Camlı köşk" adıyla anılan yapı, Y. Mimar Abdurrahman Hancı, Yalçın Çıkınoğlu ve Yüksel Karapınar tarafından yeniden tanzim edilmiş.

Köşkün bugünkü durumuna gelmesinde büyük emeği geçen A.Hancı, 1946 yılında D.G.S.Akademisi'ni bitirdi. 1947-1948 yılları arasında Fransa'da çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönüp serbest olarak 6 yıl çalıştı. 1956 yılında tekrar Fransa'ya giderek 10 yıl burada çalışan Hancı, 1967 senesinden bu yana mesleki çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor. Abdurrahman Hancı ve atelyesinin çalışmaları arasında Divan, İntercontinental, Etap-İstanbul gibi otel, iş merkezleri ve büyük mağazaların dekorasyon işleri yer alıyor. Y.Mimar A.Hancı halen Mimat Mimarlık Atelyesi,Ihlamur Cad. No.41 Teşvikiye-İst. Tel. 47 00 70 adresinde mesleki çalışmalarını sürdürüyor.

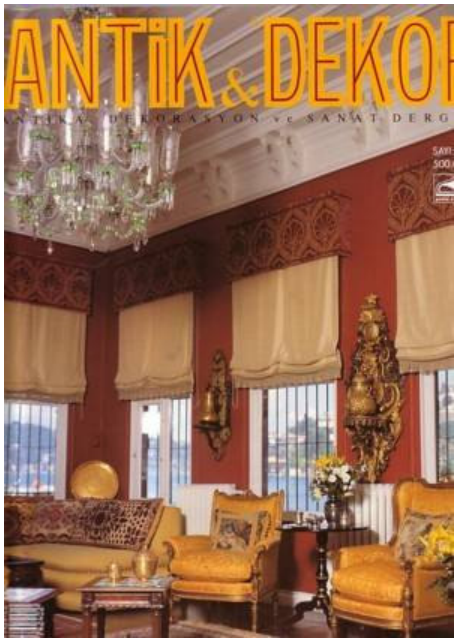
Günümüz mimarive iç mimari görüşünden hareketle geleneksel Türk mimari unsurlarından yararlanarak düzenlenen köşk, zamanımız ihtiyaçlarına cevap verebilecek hale getirilmiş. Bu arada eski Türk mimarisindeki kafes, vitray ve avize gibi elemanlar yeni bir anlayışla biçimlendirilerek uygulanmış. Bu ifadeyi kuvvetlendirmek amacıyla eski Türk objeleri ve el sanatlarından örnekler kullanılmış. Duvarlar ise Türk resim sanatı ustalarının eserleriyle bezenmiş. Zemininde Türk ve Acem halılarından en değerli örneklerin sergilendiği köşkün bazı bölümlerinde dünyaca tanınmış çağdaş dizaynçıların mobilyalarına da yer verilmiş.

YANDA
Modern tarzda düzenlenmiş oturma ve arkada ahşap kafesle ayrılmış geniş köşkünün yemek bölümünden görünüşü.

ALTTA
İlk defa 1933 yılında inşa edilmiş "Camlı köşk"; projesi A.Hancı ve atölye arkadaşları tarafından hazırlanmış ve büyük bir tadilat işleminden sonra bugünkü durumuna getirilmiş.

Şekil 3.105 Ev Dekorasyon dergisi, Camlı Köşk, Ekim 1977

Türkiye'de ilk dekorasyon dergisi "Ev Dekorasyon", 80'li yılların ortalarında yayın hayatına son vermiştir. Bundan sonra 1987 yılında "Antik & Dekor" dergisi Antika Dekorasyon ve Sanat Dergisi başlığı altında yayımlanmaya başlamıştır. Antik & Dekor dergisi, sayfalarında sanatın farklı birçok dalıyla ilgili konulara yer vermektedir. Ancak her sayısında mutlaka dekorasyon ile ilgili konulara küçük bir bölüm ayırması, "Antik Dekor"un adında dekorasyon dergisi ifadesinin de yer almasını sağlamıştır. Dergi, 1987 yılından günümüze kadar yayın hayatını kesintisiz olarak sürdürmektedir.

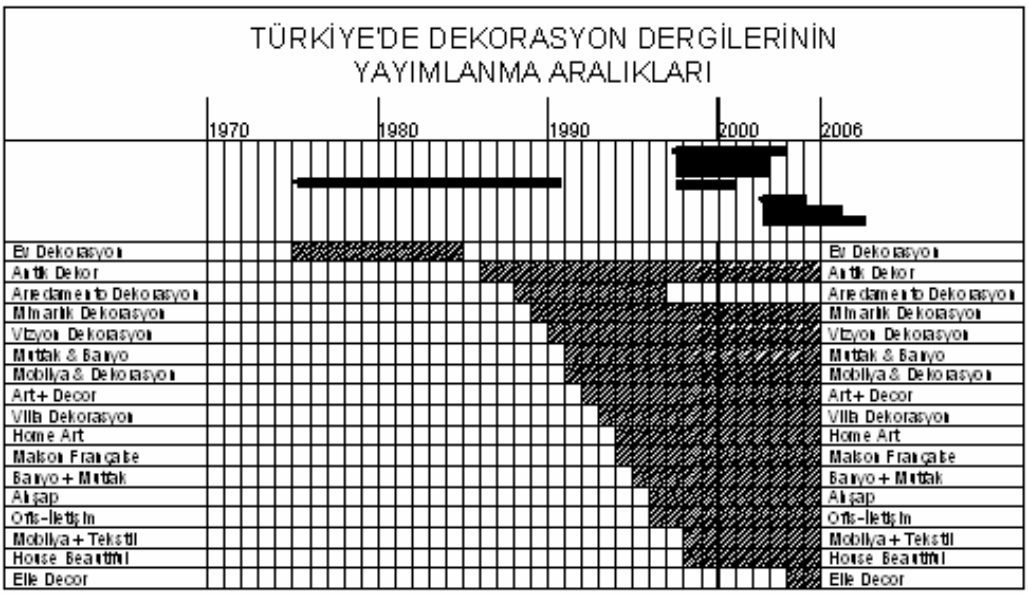
Şekil 3.106 Antik & Dekor degisi kapak örneği

- **90'lı Yıllardan Günümüze Dekorasyon Dergilerine Bakış**

Türkiye'de 1989 yılında "Arredamento Dekorasyon"un yayın hayatına başlamasının ardından dekorasyon dergiciliğinde gerçek bir patlama yaşanmıştır. Arredamento Dekorasyon dergisi, popüler mimarlık yayıncılığı alanındaki yeni potansiyeli ortaya çıkarmış ve harekete geçirmiştir. Uğur Tanyeli, derginin 75. sayısının öngörünüm yazısında Türkiye'de, Arredamento Dekorasyon'un yayın hayatına başladığı dönemi şu şekilde anlatmaktadır:

1980'lerde Türk barınma kültürünün yeni bir estetik kalite ve içerik arayışına girdiği bir noktada yayımına başladı. O yıllarda kronikleşmiş ekonomik bunalım yavaş yavaş aşılıyor gibiydi. Üretim ve ithalat tırmanıyordu ve hepsinden önemlisi, toplum tüm sınıf ve gruplarıyla, zorlu bir azla yetinme döneminden çıkıp, zaman zaman lüks olarak da nitelenebilen bir yaşama iştahına yönelmekteydi. Özellikle konut iç mekanının tasarımı alanında yoğunlaşan bu yönelim, bugün artık neredeyse başlı başına bir sektör oluşturan "dekorasyon" dergilerinin ilkinin, yani Arredamento'nun yayımına yol açtı. Günümüzde bu sektör, baskı sayısı açısından olmasa da, yayınlanan dergi sayısı açısından dünyadaki en kalabalık sektörlerden birini oluşturmaktadır (Tanyeli 1990).

Tablo 3.2 Türkiye'de dekorasyon dergilerilerinin yayımlanma aralıkları

Türkiye'de dekorasyon dergilerinin yayımlanma aralıklarını gösteren yukarıdaki tablodan da anlaşılabileceği gibi, Arredamento Dekorasyon'un 1989 yılında yayımlanmaya başlamasını takip eden dönemde Türkiye'de kullanıcılara yönelik birçok dekorasyon dergisi yayın hayatına başlamıştır. Mimarlık&Dekorasyon (1990), Vizyon Dekorasyon (1991), Mutfak&Banyo (1992), Mobilya&Dekorasyon (1992), Art+Decor (1993), Villa Dekorasyon (1994), Home Art (1995), Maison Française (1995), House Beautiful (1995), Banyo+Mutfak (1996), Ahşap (1997), Ofis-İletişim (1997), Mobilya+Tekstil (1999), Marie Claire Maison, Elle Decor (2005).

Şekil 3.107 Türkiye'de 90'lı yıllarda yayımlanmaya başlanan dekorasyon dergileri

Mimarlık & Dekorasyon dergisinin 1990 yılında Arredamento Dekorasyon ve Tasarım dergilerinden bir yıl sonra yaklaşık olarak onlarla aynı çizgide bir yayın olarak yayın hayatına başlamasına rağmen derginin yayımcılarının adındaki "dekorasyon" ifadesinin mimarlık mesleği dışındaki kesimlere de ulaşabilme kaygısı sonucu kullanıldığını açıklaması bu dönemde toplumun dekorasyon dergilerine büyük bir talep gösterdiğini kanıtlamaktadır.

Görüldüğü gibi Arredamento Dekorasyon dergisinin 1989 yılında yayımlanmaya başlanmasının ardından 90'lı yıllarda Türkiye'de dekorasyon dergiciliğinde gerçek bir patlama yaşanmıştır. Bu dönemde dekorasyon alanında birçok alana göre fazla sayıda dergi yayımlanmıştır. Bu yayınların büyük bir çoğunluğunun günümüze kadar yayınlarını aralıksız sürdürmeleri de toplumun talebinin bu doğrultuda olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki tabloda 1980 sonrası Türkiye'de yayın hayatına başlayan dekorasyon dergileri ve yayımlanma aralıkları görülmektedir.

90'lı yıllarda yayımlanan dekorasyon dergilerinde genel olarak konuların çeşitli başlıklar altında toplanarak daha sistemli bir şekilde ele alındığı ve aktarıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca 90'lı yıllarda dekorasyon dergilerinin içeriğinde ilk dekorasyon dergilerinden farklı olarak dekorasyonun dışında mimarlıkla ilgili tasarım ve kent gibi popüler olmayan konulara da yer verildiği gözlemlenmiştir. 90'lı yıllarda bu özellik Türkiye'de dünyanın birçok ülkesi ile birlikte yayımlanan batı kaynaklı dekorasyon dergisi olan Maison Française'de diğer dekorasyon dergilerine göre daha belirgindir. Çünkü diğer dergilerde tasarım ve kent konularına derginin sayfaları arasında dağınık ve sınırlı bir şekilde yer verilirken bu dergide içindekiler bölümünde "tasarım", "kent", "restorasyon" gibi başlıklar yer almaktadır. Dolayısıyla Maison Française'de mimarlığın dekorasyon dışındaki konularının düzenli bir şekilde derginin her sayısında işlendiği görülmektedir. Bu durum, 90'lı yıllarda batı toplumlarının mimarlık bilincinin Türk toplumuna oranla daha ileri düzeyde olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.108 Maison Française, İçindekiler Ocak 1995

90'lı yıllarda yayımlanan dekorasyon dergilerinde metin kısımlarının mekanların fotoğraflarının yanında ilk dekorasyon dergilerine oranla daha çok yer kapladığı görülmektedir. Ayrıca bu dönemde dekorasyonu anlatılan evlerin mimari özelliklerine yer verilmiş, evin merdiven gibi mimari öğelerinin özellikleri detaylı olarak anlatılmaya başlandığı görülür. Dolayısıyla fotoğraflar da evin mimarisinin anlaşılmasına olanak verecek açılardan çekilerek metin kısımlarının aralarında uygun yerlerde konumlandırılmışlardır. Bir genelleme yapacak olursak, 80'li yıllarda ilk dekorasyon dergilerinde dekorasyona konu olan mekanların fotoğrafları ayrı ayrı mekanlardan çekilerek evin bütününü dolayısıyla mimarisini anlatma çabası gösterilmemişken 90'lı yıllarda dekorasyon dergilerinde mekanlar bir bütün oarak sunularak mimari özellikleri ön plana çıkarılmıştır..

ekorasyon

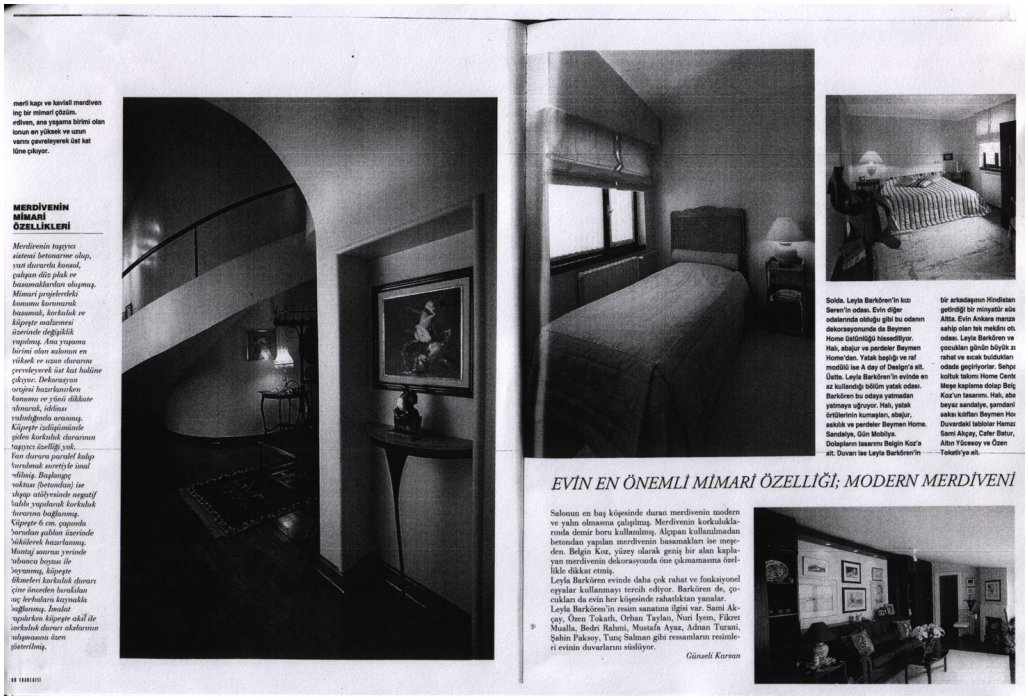
ANKARA'DA ÜÇ KİŞİLİK CENNET

Leyla Barkören eşinin ölümünden sonra çocuklarıyla birlikte yeni bir hayat kurmuş. Gaziosmanpaşa'da üç ay önce taşındığı yeni evinde hayata gülen gözlerle bakmayı sürdürüyor.

Leyla Barkören, kızı Seren ve oğlu Burak ile Ankara'nın gözde semtlerinden Gaziosmanpaşa'da, iç mimarisi Mimar Belgin Koz'a ait bir evde oturuyor. Hacettepe Üniversitesi Yüksek Sekreterlik Okulu mezunu. Çalışma hayatına mimar olan eşiyle evlenince ara vermek zorunda kalmış. Eşinin sağlığında ve onun ölümünden sonra uzun yıllar Ankara'da yaşayan ve oğlu Burak'ın eğitimi nedeniyle bir yıl kadar İstanbul'a yerleşen Barkören, bu dubleks apartman dairesine ise üç ay önce taşınmış. Dubleks dairenin ilk katında salon, mutfak, Leyla Barkören'in yatak odası ve banyo yer alıyor. Üst katta ise televizyon odası olarak da kullanılan oturma odası, çocukların odaları ve banyo bulunuyor.

Leyla Barkören evinin en çok mutfağını ve oturma odasını kullanıyor. Oturma odasının rahatlığı ve sıcak ortamı Barkören'in zamanının büyük bir bölümünü burada geçirmesini sağlıyor. Evin iç mimarı Belgin Koz da bu odayı düzenlerken hem ev sahiplerinin rahatlıkla oturabileceği, hem de misafirlerini ağırlayabilece-

Hacettepe Üniv Yüksek Sekreta Okulu mezunu Leyla Barkören Gaziosmanpaş evinde kızı Sen oğlu Burak ile birlikte yaşıyor

merli kapı ve kavisli merdiven
ing bir mimari çözüm.
erdiven, ana yaşama birimi olan
konun en yüksek ve uzun
varını çevreleyerek üst kat
lüne çıkıyor.

MERDİVENİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Merdivenin taşıyıcı sistemi betonarme olup, yan duvarda konsol, çalışan düz plak ve basamaklardan oluşmuş. Mimari projelerdeki konumu korunarak basamak, korkuluk ve küpeşte malzemesi üzerinde değişiklik yapılmış. Ana yaşama birimi olan salonun en yüksek ve uzun duvarını çevreleyerek üst kat holüne çıkıyor. Dekorasyon projesi hazırlanırken konunun yüksek dikkate alınarak, iddiası yıkıldığında aranmış. Küpeşte üzerindeki gibi korkuluk duvarının taşıyıcı özelliği yok. Yan duvara paralel kalıp borusunuk asıriyle imal edilmiş. Başlangıç noktası (betondan) ise yapıyı atölyesinde negatif kalıbı yaparak korkuluk duvarına bağlanmış. Küpeşte 6 cm. çapında borudan şablon üzerinde şekillerek hazırlanmış. Montaj sonrası yerinde tabancaya boyası ile boyanmış, küpeşte ilkeleri korkuluk duvarı için önceden hazırlan ahşap herbaları kaynakla bağlanmış. İmalat yapılırken küpeşte akıl ile korkuluk duvarı aklarının uyumuna özen gösterilmiş.

Solda. Leyla Barkören'in kızı Seren'in odası. Evin diğer odalarında olduğu gibi bu odanın dekorasyonunda da Beymen Home üstünlüğü hissediliyor. Halı, abajur ve perdeler Beymen Home'dan. Yatak başlığı ve raf modülü ise A day of Design'a ait. Üstte. Leyla Barkören'in evinde en az kullandığı bölüm yatak odası. Barkören bu odaya yatmadan yatmaya uğruyor. Halı, yatak örtülerinin kumaşları, abajur, aksesuar ve perdeler Beymen Home. Sandalye, Gün Mobilya. Dolapların tasarımı Belgin Koz'a ait. Duvarı ise Leyla Barkören'in bir arkadaşının Hindistan'dan getirdiği bir minyatür süs Altta. Evin Ankara manzarasına sahip olan tek misafir odası. Leyla Barkören ve çocukları günün büyük zamanını rahat ve sıcak bulduktan odada geçiriyorlar. Sehpa, koltuk takımı Home Center Meşe kaplama dolap Belgin Koz'un tasarımı. Halı, abajur beyaz sandalye, şamdanlar aksesuar kolları Beymen Home Duvardaki tablolar Hamdi Sami Akçay, Cefer Batur, Altın Yücesoy ve Özen Tokatlı'ya ait.

EVİN EN ÖNEMLİ MİMARİ ÖZELLİĞİ; MODERN MERDİVENİ

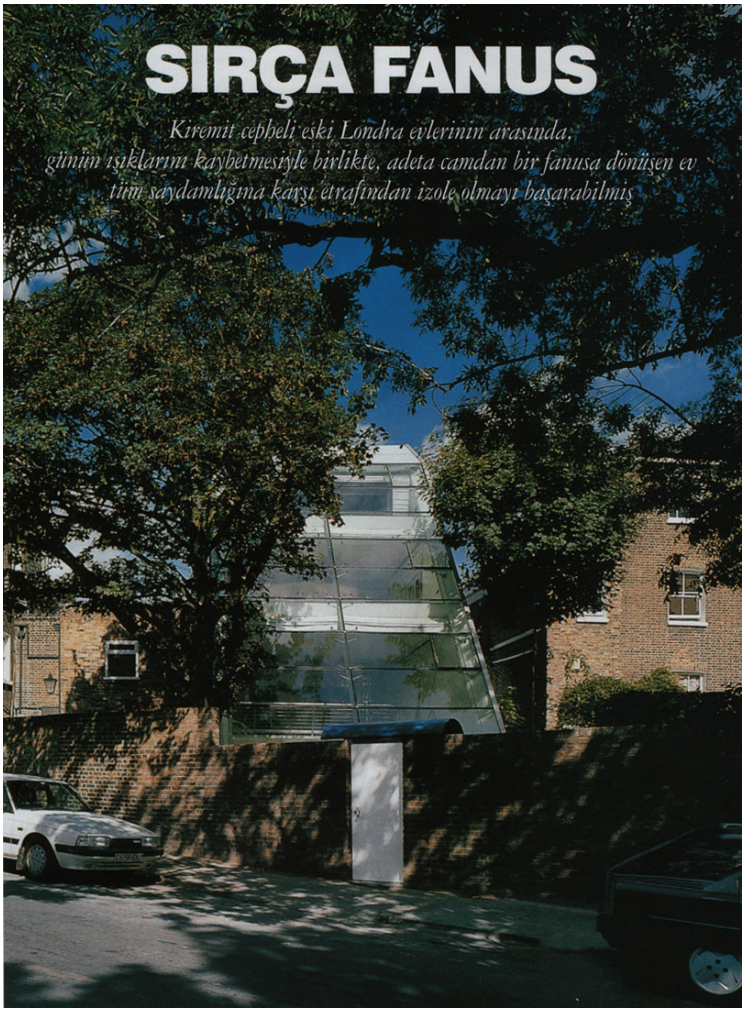
Salonun en baş köşesinde duran merdivenin modern ve yalın olmasına çalışılmış. Merdivenin korkuluklarında demir boru kullanılmış. Alçıpan kullanılmadan betondan yapılan merdivenin basamakları ise meşeden. Belgin Koz, yüzey olarak geniş bir alan kaplayan merdivenin dekorasyonda öne çıkmamasına özellikle dikkat etmiş.

Leyla Barkören evinde daha çok rahat ve fonksiyonel eşyalar kullanmayı tercih ediyor. Barkören de, çocukları da evin her köşesinde rahatlıktan yanalar. Leyla Barkören'in resim sanatına ilgisi var. Sami Akçay, Özen Tokatlı, Orhan Taylan, Nuri İyem, Fikret Mualla, Bedri Rahmi, Mustafa Ayaz, Adnan Turani, Şahin Paksoy, Tunç Salman gibi ressamların resimleri evinin duvarlarını süslüyor.

Günseli Karnan

Şekil 3.110 Maison Française, Ankara'da üç kişilik cennet, Ocak 1995

90'lı yıllarda dekorasyon dergilerinin genelinde mekanların dekorasyonu ile ilgili özelliklerin anlatımında plan, kesit, görünüş, perspektif gibi mimari sunum tekniklerine yer verilmeye başlanmıştır. Örnek olarak Home Art dergisinin 1997 yılı şubat sayısında "Sırça Fanus" başlığı altında Londra'da bir evin dekorasyonu ile ilgili özelliklerin anlatımı sırasında evin bütün kat planları verilmiştir. Ayrıca fotoğraflar evin mimari özelliklerini en iyi anlatacak açılardan çekilmiş ve merdiven detaylı olarak görüntülenmiştir. Metin kısımlarında evin planı ve merdiveni ile ilgili özellikleri detaylı olarak anlatılmıştır.

Şekil 3.111 Home Art, Sırça Fanus, Şubat 1997

DÖRDÜNCÜ KAT
1 Ebeveyn yatak odası
2 Banyo
ÜÇÜNCÜ KAT
3 Çocukların yatak odası
4 Banyo
5 Merdiven boşluğu
İKİNCİ KAT
6 Oturma odası
7 Giriş holü
BODRUM KAT
8 Yemek odası
9 Mutfak
10 Banyo
11 Kiler
12 Bebek bakıcısı odası

DÖRDÜNCÜ KAT

ÜÇÜNCÜ KAT

İKİNCİ KAT

BODRUM KAT

Londra'nın kuzeyindeki Islington'da bulunan bu evin ön cephesinin yere olan açısı 50 derece. **Viktorya** zamanından kalma bir puba ve bir 18. yüzyıl **Georgian** evine bakan yan kısımlarında ise dar, kullanılmayan bir alan dikkat çekiyor.
Paris'te **Pierre Chareau**'nun, **Maison de Verre** (1932) ismini verdiği ev ile **William Lescaze**'nin New York'un batı yakasında 48. caddede kahverengi taşlı evlerin arasında yaptığı camdan ev ve ofisten (1934) etkilenen **Future Systems** adlı mimarlık şirketi bu projenin lokomotif ismi. Londra kökenli şirketin ortakları **Jan Kaplicky** ve **Amanda Levete** cam ev projesi ile ilgili olarak "varolan malzemeleri kullanmak herkes için keşif oldu," diyorlar.
Diğer alışılagelmiş sanatçıların yanı sıra bu mimarlar müşterilerinin bir bakış açısına sahip olmaları için uğraşmışlar.

Mimarlar tarafından dekore edilen oturma bölümü, çocuk ve oyun odası, banyo. İkinci kattaki oturma odasından içeriye girince, bodrum kattaki yemek ve oturma odasına iniliyor. Buradan da sürgülü kapıdan bahçeye ulaşmanız mümkün. Üçüncü katta ise çocukların oyun ve yatak odası bulunuyor. En üst kat ebeveyn yatak odası için planlanmış. Odanın tepesinde ise asimetrik kesilmiş camlar göz alıyor. Su ve elektrik gibi gerekli olan tesisatlar ise evin tam ortasından geçiyor.

Şekil 3.112 Home Art, Sırça Fanus, Şubat 1997

Yine naylon ip ve alüminyum konstrüksiyondan oluşan merdiven; gemi kamarasını andıran hol bölümü ile ebeveyn odasından bir görüntü. Burada metal dolaplar dikkat çekiyor. İçeride ise bir başka banyo daha var.

Londra'daki bu sıradışı evde film yapımcısı ve yönetmen **Debra Hauer** ile restoran sahibi **Jeremy King** çocuklarıyla birlikte yaşıyorlar. Ev sahibesi Hauer gerçekleştirdiği **Chez New: House of Glass** adlı belgesel filmde ise kendi evinin inşası ve tasarımı sırasında geçen evreleri anlatıyor.
Geleceğin Sistemleri anlamına gelen Future Systems, adından da anlaşılabileceği gibi teknoloji ve çevreyle ilgili son gelişmeleri yansıtabilmek için doğru formlar yaratmayı amaçlıyor. Evi alüminyum bir iskelet ve berrak bir cam yüzey çerçeveliyor. Camlarda çerçeve bulunmuyor. Güneye doğru açılan camlar için bir sistem geliştirilmiş. Evin içindeki bölümler duvarlar yerine renklerle birbirinden ayrılmış. Hol tarafındaki camlar üç parçaya ayrılmış. (Bu camlar yangın anında açılan bir sisteme sahip.)
Ön taraftaki salkım söğüt ve çakıl taşlarıyla yaratılan şairane bahçe havası ve ağacın etrafından dönüp kapıyla birleşen alüminyüm iskele ise cam görünümünden hiçbir şey kaybettirmiyor. Arka bahçedeki Japonvari bahçe kapısı komşu bahçedeki firavun inciri diye bilinen bir ağaçla gölgeleniyor. Bu gölgeli alandan sonra içeride yemek bölümüne geçiliyor. Gece tüm ışıklar yakıldığında ev eşsiz bir mücevher gibi parlıyor ve yansıyan ışıklarla çok daha geniş bir alana sahipmiş izlenimini veriyor. Hauer'ın filminin ilk sahnesinde seyirci onu ve kocası King'i içerdeki büyük boşlukta hareket ederken görüyor. Seyircinin asla bilmediği şey ise dolunayda tepesi camla kaplı bir yatakta yatmanın nasıl bir duygu olduğu.

Şekil 3.113 Home Art, Sırça Fanus, Şubat 1997

Şekil 3.114 Home Art, Sırça Fanus, Şubat 1997

90'lı yıllarda Türkiye'de yayımlanan dekorasyon dergilerinin arasında Art Decor dergisinin ayrı bir yeri vardır. Çünkü Art Decor, 1993 yılında sıradan bir dekorasyon dergisi olarak başladığı yayın hayatını 2003 yılından itibaren sayfalarında tasarım ve mimarlık konularına ağırlık veren bir popüler mimarlık dergisi olarak devam ettirmiştir. Bundan sonra, Art Decor dergisinin içeriğindeki başlıklar tasarım, mimari, iç mimari, sanat, moda ve teknoloji gibi konular olmuştur. İçeriğindeki bu değişiklikten sonra Art Decor, okuyucusuna tasarım kültürünü aktarmayı ilke edinen bir tasarım, mimarlık ve sanat dergisi olma misyonunu üstlenmiştir. Bundan sonra dünyada ve Türkiye'de tasarım alanındaki günün eğilimlerini yansıtmayı ilke edinen Art Decor dergisi sayfalarına mimarlık, endüstri tasarımı, grafik gibi tasarımın farklı ölçeklerini taşımaya başlamıştır. Bu doğrultuda da derginin 2003 yılından sonra yayın akışını tasarım dünyasından son yenilikler, dekorasyon ve tasarım konulu araştırma yazıları, tasarımın her dalında başarılı portrelerle söyleşiler, mimari ve geleneksel sanatlara yönelik konular oluşturmuştur.

Şekil 3.115 Art Decor dergisinin ilk yayımlandığı dönemlere ve tasarım odaklı değişen yeni çizgisine ait kapak örnekleri

Art Decor dergisinin içeriği incelendiğinde ürün tasarımından mekan tasarımına kadar tasarımın bütün ölçeklerinin işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu dergide çeşitli mimari öğelerin tasarımının işlenmesi yoluyla mimarlık konularına yer verilmesinin yanında mimarlık başlığının altında mimarlık konularına daha direkt olarak değinildiği görülmektedir. Art Decor dergisinde mimarlık konularının anlatımı sırasında diğer dekorasyon dergilerinden farklı olarak fotoğraflardan çok plan, kesit, görünüş, perspektif ve özellikle bilgisayarda modelleme gibi mimari sunum tekniklerinden faydalanıldığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla Art Decor'un mimarlığa ayırdığı sayfalar herhangi bir mimarlık dergisinden alınmış izlenimini vermektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de 80'li yıllarda topluma mimarlığı ulaştırma amacını taşıyan dekorasyon dergilerinin günümüzde geldiği noktanın toplumda mimarlık bilincini oluşturmaya yönelik oldukça iyi olduğunu söylemek mümkündür.

"Tasarım, mimarlıkla evrimleşir"

Ürün tasarımcısı Ross Lovegrove bu defa Dünya Mimarlık Kongresi için İstanbul'daydı. Hem de 24 ana konuşmacı mimarın arasındaki tek tasarımcı olarak... Mimar Tuncer Çakmaklı, AD için, Lovegrove'la konuştu.

Röportaj: Tuncer Çakmaklı Fotoğraflar: Wilco Van Herpen

Son aylarda sıklıkla ülkemizi ziyaret eden Ross Lovegrove bir kez daha İstanbul'daydı, üstelik de mimarlık kongresi için. Bu defa konuşacaklarımız daha farklı, daha 'büyük ebatlarda' olmalı; bildiğimizden fazlasını öğrenmeliydik. İşte bu noktada yardımımıza mimar Tuncer Çakmaklı koştu. Ortaya çıkansa bir röportaj değil, iki yaratıcı zekanın dostluk filizleriydi...

- İnsan yaşamında her şey tasarlanmalı mı?

- Hayırı Çoğunlukla tasarımın bir hastalık olduğunu söylerim; tıpkı uyuşturucu gibi. Üyesine saplantı haline getirirsiniz ki, kurtulamazsınız. Benim 'yoğun tasarım' objelerini çevremde görmeme gerek yok. Gündelik yaşammda işlevselliğe ve konfora bakıyorum; bu fiziksel olarak da, zihinsel olarak da çok rahatlatıcı.

- Sizce sanat ve tasarımın katkıları neler?

- En büyük tasarım şirketlerinden birini bırakmamın nedeni, o insanları yeterince kültürlü bulmamamdı. Kimseyi üyesine yargılayacak biri değilim. Fakat o iş yerinde ne seyahat ediyorlardı, ne de iyi giyiniyorlardı; kısacası ofisin içine dışarıdan hiçbir olumlu veri girmiyordu. Gençtim ve parasız bir ailem vardı; ama tasarladıkları ürünlerle o toplumu etkileyen insanlardan daha kültürlüydüm. Benim hayatım Paris'e davet edilmemle değişti. Büyük şehirlerde insanların sirkülasyonundan bir şeyler öğrenebiliyorsunuz. Küçük şehirler ise tasarımcı için ölüm!

- Mimarlıkla endüstriyel tasarım arasında nasıl bir bağ var?

art+decor

Şekil 3.116 Art Decor, Ağustos 2005

'Blob' mimarlığı ele geçirdi!

Eğrisel düzlemler, akışkan yüzeyler, organik formlar... Mimarlar dijital tasarım olanaklarıyla yapısal çevreyi dik açılardan kurtarıyor!

Yazı: Yasemin Şener

122 art+decor

Şekil 3.117 Art Decor, Ağustos 2005

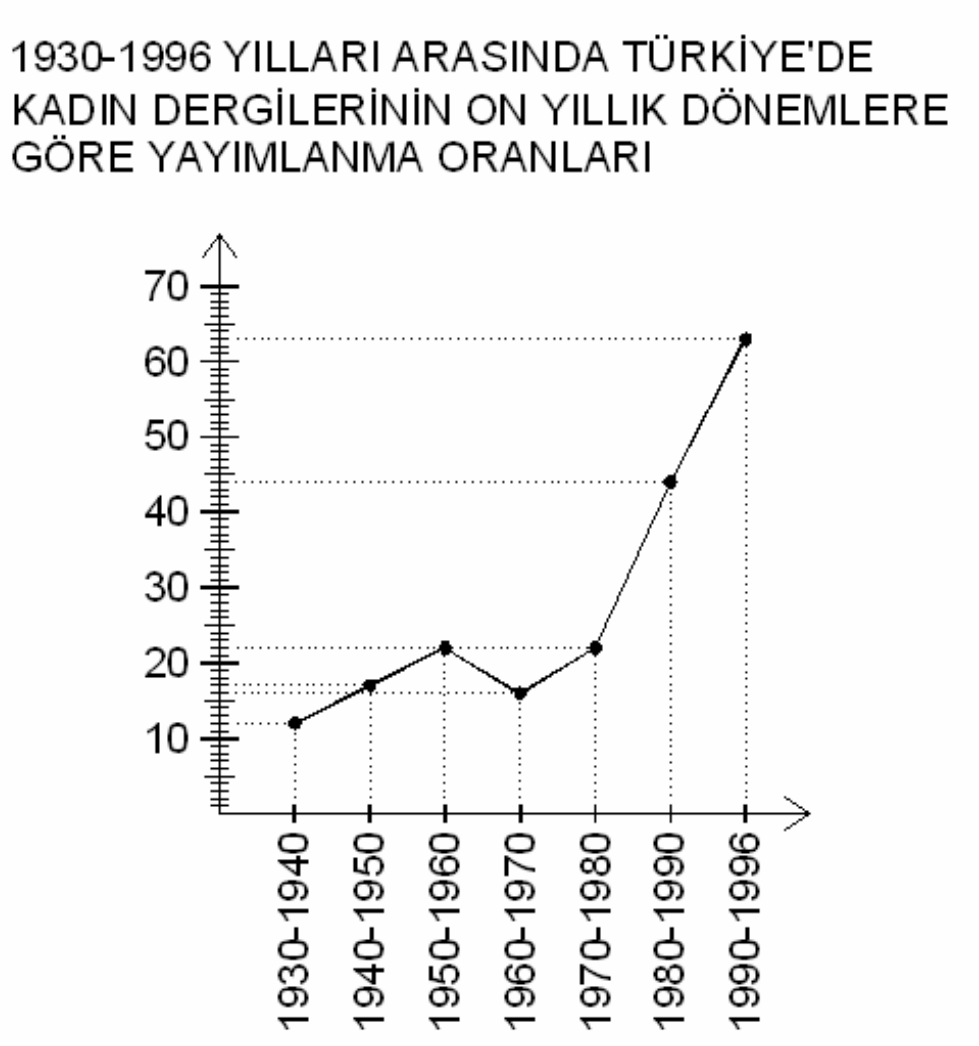
Art Decor dergisi 2003 yılında yayın hayatında 10 yılı geride bırakırken, tasarım kültürü odaklı yeni çizgisi doğrultusunda, İkon Fuarcılık ile birlikte, "A Design Fair 2003 Uluslararası İstanbul Tasarım Buluşması" adını taşıyan uluslararası bir etkinliğe imza atmıştır. A Design Fair 2003 etkinliğiyle Art Decor dergisi tasarımcı, mimar, akademisyen, üretici, ithalatçı firmaları ve tüketicileri buluşturan bir platform oluşturmak istemiştir. Bu sayede Art Decor İstanbul'u bir tasarım kenti olarak konumlayarak sergi, yarışma ve workshop gibi etkinliklerle bir hafta boyunca "tasarım"ı moda ve marka yaratma açısından kamuoyunun gündemine taşımayı hedeflemiştir. Art Decor dergisinin tasarım alanındaki organizasyonları daha küçük çapta da olsa bundan sonra da devam etmiş ancak dergi, 2006 yılının başında yayın hayatına son vermiştir.

Sonuç olarak Türkiye'de dekorasyon dergilerine içeriksel olarak genel bir bakış yapıldığında 80'li yıllarda mimarlığın sunumunun fiziki çevredeki estetik değerleri ön plana çıkaracak şekilde değil indirgenerek yapıldığı, 90'lı yıllardan itibaren ise dekorasyon ağırlıklı bu yayınlarda, zaman içinde toplum-mimarlık ilişkisinin gelişmesine bağlı olarak daha mimari bir dil kullanılmaya başlandığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla 1980 sonrası dönemde medyanın geneli gibi dekorasyon dergilerinin de toplumun mimarlık konusunda gelişmesine paralel olarak mimarlığı ele alış şekillerini geliştirdikleri gözlemlenmektedir.

3.3.2 Kadın / Moda / Sağlık Dergileri

1980'den sonra Türkiye'de kadın/moda/sağlık dergilerinin ilk defa ağırlıklı olarak dekorasyon ve tasarım konuları aracılığıyla olmak üzere sayfalarında mimarlığa yer vermeye başladıkları gözlemlenmiştir. 1980'li yıllardan itibaren kadın dergilerinin sayıca önemli ölçüde çoğalması, bu yayınların kendi aralarında çeşitlenerek her birinin belirledikleri spesifik konulara yönelmesine sebep olmuştur. Böylece 1980'den sonra kadın dergilerinde diğer birçok konu gibi mimarlık da işlenmeye başlamıştır. Dekorasyon dergilerinde olduğu gibi kadın dergilerinde de 1980 sonrası dönemde mimarlığın ele alınış biçiminin toplumun mimarlık konusunda bilgisinin artmasına bağlı olarak geliştiği görülmektedir.

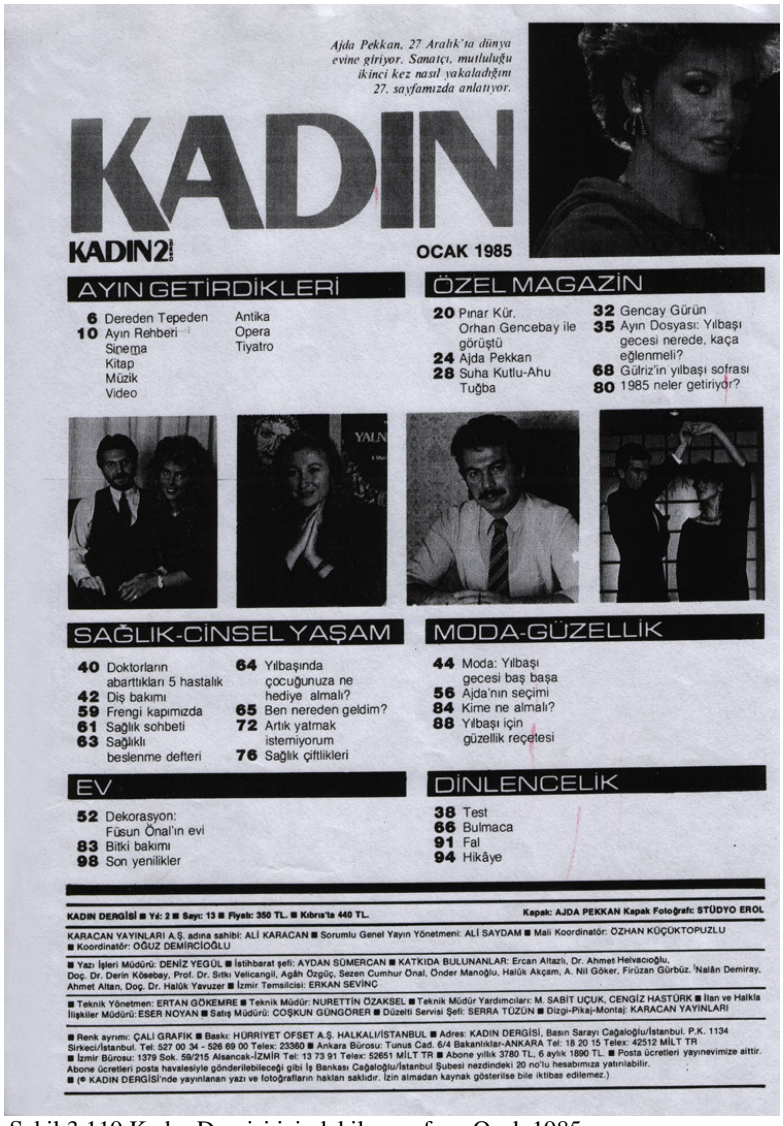
Türkiye'de kadın süreli yayınları ile ilgili yapılan bir çalışmada 1928-1996 yılları arasında yayımlanan kadın dergilerinin bibliyografyası oluşturulmuştur. Bu çalışmada Türkiye'de 1930-1940 yılları arasında 12, 1940-1950 yılları arasında 17, 1950-1960 yılları arasında 22, 1960-1970 yılları arasında 16, 1970-1980 yılları arasında 22, 1980-1990 yılları arasında ise 44, 1990-1996 yılları arasında 63 tane kadın dergisinin çıktığı tespit edilmiştir (Davaz, 1998). (Bu çalışma 1928-1996 yılları arasındaki dönemi kapsadığı için ancak 1990-1996 yılları arasındaki kadın dergilerinin sayısı verilebilmektedir). Aşağıdaki grafikte 1930-1996 yılları arasında Türkiye'de kadın dergilerinin on yıllık dönemlere göre yayımlanma oranları verilmiştir.

Şekil 3.118 Türkiye'de kadın dergilerinin dönemlere göre yayımlanma oranları

Grafikten de anlaşılabileceği gibi 1980 öncesi dönemde Türkiye'de kadın süreli yayınlarının sayılarının genelde bir artış eğilimi göstermesine rağmen sayılarında önemli bir değişiklik olmamıştır. 1980-1990 döneminde ise bir önceki on yıllık döneme göre kadın dergilerinin sayısı ikiye katlanarak büyük bir artış göstermiştir. Daha sonraki dönemlerde de Türkiye'de kadın dergilerinin sayısında artış eğiliminin devam ettiği görülmektedir.

1980'li yıllardan itibaren Türkiye'de dekorasyon dergilerinin dışında mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar olarak kadın dergilerinin sayı ve çeşit olarak önemli ölçüde arttığı gözlemlenmektedir. Kadın dergilerinin sayılarındaki artış ile birlikte içeriklerinde de önemli değişimler meydana gelmiştir. 1980 öncesi dönemde Türkiye'de yayımlanan kadın dergilerinin içeriklerine bakıldığında genel olarak moda, güzellik, sağlık, yemek, çocuk bakımı gibi kadınları ilgilendiren genel konulara yer verildiği görülmekte iken, 1980'li yıllardan itibaren bu yayınlarda dekorasyon konusunun "ev" başlığı altında ele alınmaya başlandığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde dekorasyon dergilerindeki ünlülerin evlerinin dekorasyonuna yer verme geleneğinin kadın dergilerinin dekorasyon ile ilgili bölümlerine de yansıdığını görmek mümkündür. Örneğin Kadın Dergisi'nin Ocak 1985 sayısında "Ev" başlığının altında dekorasyon konusu olarak "Füsun Önal"ın evinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca kadın dergilerinde 80'li yıllardan itibaren yer alan bu bölümde evlerin dekorasyonuna yönelik kadınların ihtiyaç duyabileceği bitki bakımı gibi konulara da yer verildiği görülmektedir.

Ajda Pekkan, 27 Aralık'ta dünya evine giriyor. Sanatçı, mutluluğu ikinci kez nasıl yakaladığını 27. sayfamızda anlatıyor.

KADIN

KADIN2

OCAK 1985

AYIN GETİRDİKLERİ

6 Dereden Tepeden
10 Ayın Rehberi
Sinema
Kitap
Müzik
Video
Antika
Opera
Tiyatro

ÖZEL MAGAZİN

20 Pınar Kür, Orhan Gencebay ile görüştü
24 Ajda Pekkan
28 Suha Kutlu-Ahu Tuğba
32 Gencay Gürün
35 Ayın Dosyası: Yılbaşı gecesi nerede, kaça eğlenmeli?
68 Gülriz'in yılbaşı sofrası
80 1985 neler getiriyor?

SAĞLIK-CİNSEL YAŞAM

40 Doktorların abarttıkları 5 hastalık
42 Diş bakımı
59 Frengi kapımızda
61 Sağlık sohbeti
63 Sağlıklı beslenme defteri
64 Yılbaşında çocuğunuza ne hediye almalı?
65 Ben nereden geldim?
72 Artık yatmak istemiyorum
76 Sağlık çiftlikleri

MODA-GÜZELLİK

44 Moda: Yılbaşı gecesi baş başa
56 Ajda'nın seçimi
84 Kime ne almalı?
88 Yılbaşı için güzellik reçetesi

EV

52 Dekorasyon: Füsun Önal'ın evi
83 Bitki bakımı
98 Son yenilikler

DİNLENCELİK

38 Test
66 Bulmaca
91 Fal
94 Hikâye

KADIN DERGİSİ ■ Yıl: 2 ■ Sayı: 13 ■ Fiyatı: 350 TL. ■ Kıbrıs'ta 440 TL. Kapak: AJDA PEKKAN Kapak Fotoğrafı: STÜDYO EROL

KARACAN YAYINLARI A.Ş. adına sahibi: ALİ KARACAN ■ Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: ALİ SAYDAM ■ Mali Koordinatör: OZHAN KÜÇÜKTOPUZLU ■ Koordinatör: OĞUZ DEMİRCİOĞLU

■ Yazı İşleri Müdürü: DENİZ YEGÜL ■ İstihbarat şefi: AYDAN SÜMERCAN ■ KATKIDA BULUNANLAR: Ercan Altazlı, Dr. Ahmet Helvacıoğlu, Doç. Dr. Derin Kösebay, Prof. Dr. Sıtkı Velicangil, Ağâh Özgüç, Sezen Cumhur Önal, Önder Manoğlu, Halûk Akçam, A. Nil Göker, Firüzan Gürbüz, Nalân Demiray, Ahmet Altan, Doç. Dr. Halûk Yavuzer ■ İzmir Temsilcisi: ERKAN SEVİNÇ

■ Teknik Yönetmen: ERTAN GÖKEMRE ■ Teknik Müdür: NURETTİN ÖZAKSEL ■ Teknik Müdür Yardımcıları: M. SABİT UÇUK, CENGİZ HASTÜRK ■ İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: ESER NOYAN ■ Satış Müdürü: COŞKUN GÜNGÖRER ■ Düzelti Servisi Şefi: SERRA TÜZÜN ■ Dizgi-Pikaj-Montaj: KARACAN YAYINLARI

■ Renk ayırımı: ÇALI GRAFİK ■ Baskı: HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL ■ Adres: KADIN DERGİSİ, Basın Sarayı Cağaloğlu/İstanbul. P.K. 1134 Sirkeci/İstanbul. Tel: 527 00 34 - 526 69 00 Telex: 23360 ■ Ankara Bürosu: Tunus Cad. 6/4 Bakanlıklar-ANKARA Tel: 18 20 15 Telex: 42512 MİLT TR ■ İzmir Bürosu: 1379 Sok. 59/215 Alsancak-İZMİR Tel: 13 73 91 Telex: 52651 MİLT TR ■ Abone yıllık 3780 TL, 6 aylık 1890 TL. ■ Posta ücretleri yayınevimize aittir. Abone ücretleri posta havalesiyle gönderilebileceği gibi İş Bankası Cağaloğlu/İstanbul Şubesi nezdindeki 20 no'lu hesabımıza yatırılabilir.

■ (© KADIN DERGİSİ'nde yayınlanan yazı ve fotoğrafların hakları saklıdır. İzin almadan kaynak gösterilse bile iktibas edilemez.)

Şekil 3.119 Kadın Dergisi içindekiler sayfası, Ocak 1985

90'lı yıllardan itibaren kadın/moda/sağlık dergilerinde dekorasyon başlığının altında değişik mekanların dekorasyon özelliklerinin geniş olarak incelendiğini görmek mümkün olabilmektedir. Örnek olarak Elle dergisinin 2001 yılı Nisan sayısında Londra'da bir dubleks evin dekorasyonu ile ilgili bütün detayların etraflıca verildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu dönemde kadın dergilerinde dekorasyon konusu ile ilgili olarak Türkiye'den seçilen örneklerin yanısıra ithal, dışarıdan örneklere de yer verildiği görülmektedir.

Londra'da Thames'in renklerinde bir dubleks

HAZIRLAYAN: MARIE-CLAIRE BLANCKAERT
FOTOĞRAFLAR: GILLES TRILLARD DERLEYEN: AYÇA KANÇAL

Sert bir çizgi, kabuklu malzemeler, karakteristik su tonları, gereksiz uygulamalardan arınmış sade bir dekor: İşte Londra'nın gözde mimarı Jonathan Reed'in tarzı.

Son zamanlarda Londra'da mimar Jonathan Reed'den çok bahsediliyor. Keten stor perdeli büyük pencereleri Thames nehrine bakan modern bir binadaki bu çatı katını da o düzenlemiş. Zevki onu sade bir mimariye ve doğal malzemelere itse de "Müşterim minimalist bir ortamda yaşayamıyor" diye açıklıyor. Müşterisinin isteklerini göz önüne alsa da, bu çatı katını dekore ederken gereksiz uygulamalardan kaçınmış ve kabuklu malzemeleri, karakteristik su tonlarını kullanarak sade ama işlevsel bir dekor uygulamış.

Parkeler ceviz ağacından ve duvarlar gri çınar lambrili. Evdeki renk paleti Thames nehrinden esinlenmiş: Cilalanmamış cam ve işlenmemiş betonla bağdaşan koyu gri ve yeşil. Ev sahibinin değişik tarzların karıştırılmasından hoşlanmasının sonucu olarak evdeki mobilyaların çizgileri 1750'lerden günümüze uzanıyor: 30'lu yılların halıları, 40'ların lambaları, 50'lerin sandalyeleri ve birçok Jonathan Reed tasarımı. Jonathan Reed geçmişle bugünü mükemmel bir şekilde kombine etmeyi başarmış. Londra'nın gözde mimarının yalın tarzının sonucu olarak Thames nehrini kucaklayan bu çatı katı aydınlık ve havadar bir dublekse dönüşmüş.

Sol sayfada: Maun ayaklı kanepeleri, maun ve ceviz karışımı sehpası ve beyazlatılmış büfesiyle (hepsi Reed Showroom) kütüphane köşesinin asma kattan görünüşü. Ön planda 50'li yılların çizgilerini taşıyan sandalyeler ve lake oyun masası göze çarpıyor. Yuvarlak halı (Veedon Fleece).

Bu sayfada: Asma kattaki yemek odasında, meşe masa ve banklar (Reed Showroom). Metal Japon vazosu. Sofra takımı (Calvin Klein).

Şekil 3.120 Londra'da Thames'in renklerinde bir dubleks Elle, Nisan 2001

Şekil 3.121 Londra'da Thames'in renklerinde bir dubleks Elle, Nisan 2001

Şekil 3.122 Londra'da Thames'in renklerinde bir dubleks Elle, Nisan 2001

Şekil 3.123 Londra'da Thames'in renklerinde bir dubleks Elle, Nisan 2001

Kadın dergilerinde ayrıca gidilebilecek mekanların daha çok da restoranların tanıtımlarında mekanların fotoğraflarına yer verilerek dekorasyonu ile ilgili özelliklerin anlatıldığı gözlemlenmektedir. Elle dergisinde "Elle Mekan" bölümünde her sayıda farklı bir mekan tanıtılarak mekanın dekorasyonu ile ilgili detayların okuyucuya aktarıldığı görülmektedir.

ELLEmekân

İSTANBUL'DA EN YENİLER...

Yemek, insanoğlunun en vazgeçilmez yaşamsal aktivitesi. Bu temel içgüdü zaman içinde, insanın sosyal evrimiyle birlikte işlevsel olmaktan çıkıp bir yaşam kültürüne dönüşmüş. Damak zevkinin peşine düşenlerse yemeği açlığı gidermekten çok ötelerde bir zevk halinde yaşıyorlar. Yemek yemeyi bir sosyal aktivite gibi görenler için İstanbul gibi büyük bir metropolde yaşamak da cennette yaşamaktan farksız. Her geçen gün bir yenisi daha açılan restoran ve kafeler, dünya mutfaklarından çok farklı lezzetleri ve o ülkelerin kültürlerini yansıtan dekorasyonlarıyla her beğeniye cevap verecek alternatifler sunuyor. İstanbul'u bizler için daha da yaşanılır kılan bu mekânlardan birkaçını sizler için görüntüledik.

Geçtiğimiz aylarda yenilenen dekorasyonuyla ultra modern bir kimliğe bürünen Kafika'da, vizyonda kaçırdığınız filmleri izlemeye ya da Porto Venere'de İtalyan mutfağının, Tokyo Restaurant'da Japon yemeklerinin, Broadway Diner'da Amerikan klasiklerinin tadına bakmaya ne dersiniz?

HAZIRLAYAN: YASEMİN ŞENER
FOTOĞRAFLAR: HALİL KAYIR

mekân mekân mekân mekân

KAÇIRDIĞINIZ FİLMLER KAFİKA'DA

"Kaçırdığınız Filmler Kahvesi" Kafika, aslında yaklaşık üç senedir Cihangir'de Balahenk Sokak'ta hizmet veriyor. Geçtiğimiz aylarda geçirdiği bir restorasyonla yepyeni bir kimlik kazanan Kafika müşterilerine vizyonda kaçırdıkları filmleri kahve içerek, biralarını yudumlayarak, hatta yemek yiyerek izleme şansı veriyor. 600 m2'lik geniş bir alana yayılan Kafika giriş katında yer alan kafesi, üst katındaki restoranı ve alt katlarındaki 6 sinema salonuyla toplam beş kattan oluşuyor. Giriş katındaki kafe bölümünde ultra modern bir tarzın hâkim olduğu mekânda sinema konseptiyle ilgili dekoratif öğeler kullanılmış. Örneğin merdiven bir sinema filmi şeridini andırıyor. Kirişlerin yan yüzleri de sinema sanatına gönül vermiş pek çok yönetmenin resimleriyle donatılmış. Ahşap masalar, köşelerde kullanılan sade deri kanepeler ve metal ayaklı sandalyeler bar bölümündeki gösterişli metal dokuyu dengeliyor. Sinema salonları ise rahat koltukları ve yer minderleriyle kendinizi evinizde hissettiriyor. Kafika yalnız film arşiviyle değil, dünya mutfağından lezzetler sunan mönüsüyle de konuklarının ilgisini çekiyor.

Adres: Balahenk Sok. No:8
Cihangir-İstanbul. Tel: 0212 244 5167

Şekil 3.124 İstanbul'da en yeniler Elle, Nisan 2001

Kadın dergilerinde 2000'li yıllardan itibaren "tasarım" bölümleri de yer almaya başlamış ve bu bölümlerde tasarımın değişik konularına yer verilmeye başlanmıştır. Elle dergisinin 2004 yılı Kasım sayısında tasarım bölümünde "Türk Lokumundan Türk Tasarımına" başlığı altında çeşitli dekorasyon ürünlerinin tasarımı konu edilmiştir. Ayrıca bu bölümde Art+Decor Dergisi ve İkon Fuarcılık tarafından düzenlenen "Adesign Fair" tasarım fuarı hakkında oldukça detaylı bilgi de verilmiştir. Bu örnekten de anlaşılabileceği gibi 2000'li yıllardan itibaren kadın dergilerinde, tasarım alanındaki gelişmelerin ve bu alanda yayın yapan süreli yayınların takip edilerek yansıtıldığı görülmektedir.

ELLEtasarım

"Fikir Küpü" tasarım grubundan Demet Bilici yarattığı modüler yaşama sistemiyle ETMK Yılın Genç Tasarımcısı ödülünü almaya hak kazandı (solda).

Atlas Dergisi Sanat Yönetmeni Tansel Baybara fuara "Nazar" konseptli tasarımlarıyla katıldı.

TÜRK LOKUMUNDAN TÜRK TASARIMINA

Art+Decor Dergisi ve İkon Fuarcılık tarafından bu yıl ikincisi düzenlenen ADesign Fair, tüm İstanbulluları hayata tasarım penceresinden bakmaya davet etti. Tasarımı Türkiye gündemine taşımayı başaran fuar İstanbul'u bir tasarım başkenti yapmayı hedefliyor.

HAZIRLAYAN: YASEMİN ŞENER

Tasarımcı Yılmaz Zenger'in akışkan yüzeyli, soyut mobilya tasarımları sanki gelecek yüzyılın trendlerini yansıtır gibiydi.

Fikri belki kaçırmış olabilirsiniz. Ama bu sene kesinlikle sizin de haberiniz oldu. 6-10 Ekim tarihleri arasında en azından bir gün sizin de Hilton Kongre ve Sergi Sarayı ile Askeri Müze arasında mekik dokurken aralıksız yağan sağanak yağmurun altında ıslandığınıza eminim. Islandınız, ama üşümediniz. Çünkü tasarım ister işiniz olsun, ister eğitimini aldığınız alan, isterse sadece ilgi alanınız ADesign Fair'in yoğun etkinlik programları ve fuar kapsamında sergilenen hepsi birbirinden yaratıcı tasarımları hem içinizi ısıttı, hem de ufkunuzu genişletti. Çünkü kullandığınız cep telefonundan kül tablasına, ayağınızdaki ayakkabıdan diş fırçanıza kadar hayatınızdaki hemen herşeyin bir tasarım ürünü olduğunu ve o ürünü satın almanızdaki en önemli etkenlerden birinin o tasarım değeri olduğunu bilir yorsunuz. Ya da en azından bu fuarı izledikten sonra öğrendiniz.

Art+Decor Dergisi'nin bir tasarım dergisine dönüşmesi süreciyle başlayan ADesign Fair'in en temel varoluş amacı zaten tam da buydu. Yani toplumdaki tasarım farkındalığını artırmak, tasarımın lincini tabana yaymak ve tasarımı konu oyunun gündemine taşımak. ADesign Fair'in misyonları bununla da sınırlı değil. Tasarımcılarla endüstriyi buluş mak, yurtdışındaki firma ve tasarımcılar için bir cazibe merkezi yaratarak ulusla rarası bir platform yaratmak ve hepsinden önemlisi orta vadede İstanbul'u Milano gibi bir tasarım kenti haline getir mek. Bu misyon ilk anda kulağa biraz ütopik gibi görünse de fuarın henüz ilk

Şekil 3.125 Türk Lokumundan Türk Tasarımına Elle, Kasım 2004

ELLEtasarım

Türkiye'de stüdyo camcılığının öncülüğünü yapan Cam Ocağı, ADesign Fair boyunca katılımcılara cam üfleme, kuma sıcak döküm, füzyon, kalıpla cam şekillendirme ve boncuk yapımı gibi farklı cam teknikleri ile ilgili bilgiler verdi. Ahmet Fethi Paşa Salonu'nda gerçekleştirilen workshop büyük ilgi gördü.

boyama, porselen, ebru gibi geleneksel el sanatlarının ustalarıyla buluşmasıydı.

Bu yıl İstiklal Caddesi de tasarıma doydu. Dünyanın en zengin hızlı yemek kültürlerinden birine sahip olan ülkemizin yemek yeme alışkanlıklarını yeniden yorumlayan AD Tasarım ekibinin projeleriyle renklendi. Çiğ köfte, midye, simit, muska ve çekirdek tezgahlarının çağdaş yorumları İstanbulluların çok ilgisini çekti.

ADesign Fair kapsamında bu sene tasarımı teşvik etmek amacıyla çeşitli ödüller de verildi. Bunlardan ADesign Fair 2004 Yılın Tasarımı Ödülü Birim Mobilya için yarattığı "Cube" isimli koltuk tasarımıyla Tanju Özelgin'e verildi.

Ünlü Tonet sandalyelerin yaratan Thonet firmasından Philiph Thonet, Alessi'nin İtalyan tasarımcısı Stefano Giovannoni, İtalya'da tasarım yapan Defne Koz ve İnci Mutlu fuarın ünlü konukları arasındaydı. ■

"HEDEFİMİZ, TASARIM KÜLTÜRÜNÜ TABANA İNDİRMEK"

Art+Decor Dergisi Yayın Direktörü Ahmet Buğdaycı, bu yıl ikincisi düzenlenen ADesign Fair'in mimarı.

ELLE: ADesign Fair nasıl doğdu?

Ahmet Buğdaycı: Böyle bir fuar yapma fikri ilk önce Art+Decor'un bir tasarım dergisine dönüşmesiyle başladı. Bir tasarım fuarı yapma fikri onunla paralel gitti. Tasarım 21.yüzyılın temel eğilimi. Bütün yaşamımızı sarıyor, bütün hizmet ve üretim sektörleri kendilerine tek farklılaştırıcı yöntem olarak tasarımı görüyorlar. Global olarak bakıldığında postmodern topluma en uygun olan şey tasarım. İşlevsellikle, yani endüstriyle sanatı birleştiren bir olgu. Belki de bu yüzden bütün dünyada insanların ilgisini en çok çeken alan. Yaşamlarının en küçük noktalarından dev üretim tesislerine kadar, cep telefonundan mobilyaya kadar herkes kendisini tasarımla farklılaştırmak istiyor. Türkiye geçen yıl itibariyle bu noktanın çok uzağındaydı ama yavaş yavaş bu işaretleri alıyorduk. Türkiye'nin aile ölçekli üretim yapısı bir anlamda tasarımla kendisini dönüştüren İtalya'ya çok benziyordu. Ayrıca güçlü bir mobilya ve zanaat geleneğinin olması tasarımın sadece bir eğilim olmasının ötesinde üretim sektörlerinin gerçekten dönüşebileceğini gösteren bir potansiyeldi. Tüm bu eğilimleri yan yana koyup, bir iletişimci olarak global bir açıyla baktığımızda bu Türkiye'nin en önemli eğilimi olacaktır, dedik. Dolayısıyla bir tasarım fuarı yapmaya karar verdik.

ELLE: Fuarın hedefleri ve misyonları neler?

A.B.: Fuarı sadece ticari bir platform olarak kurgulamadık. Benzer etkinliklerden ayıran en önemli farkı hakikaten bir misyona sahip olması. Bireysel ve kurumsal olarak yaratıcılığı teşvik etmek, genç yaratıcılarla endüstriyi buluşturmak, orta vadede İstanbul'u tasarım kenti yapmak gibi birtakım misyonlarımız var. En önemli hedefimiz bu kenttte tasarım kültürünü en tabana indirmek ve yaymak.

ELLE: Bu yıl fuardaki yenilikler nelerdi?

A.B.: Geçen sene Lütfi Kırdar'da yaptığımız fuarın sloganı "Tasarım İktidara!"ydı. Amacımız ilk etapta tasarım olgusuna çok yabancı olan kamuoyunun dikkatini çekmekti. Bunda da önemli ölçüde başarılı olduğumuzu düşünüyorum. Bu yıl fuarın farkı İstanbul'a yayılma projesinin başlangıcı olmasıydı. Hilton Kongre ve Sergi Sarayı'nda firmalar, Harbiye Askeri Müze Ahmet Fethi Paşa salonunda da bağımsız tasarımcılar yer aldı. Beyoğlu Markiz Pasajı içinde Turkish Fastfood (Seyyar Yemekler) adı altında bir tasarım sergisi yaptık. Sultanahmet'te de zanaatı tasarımla buluşturan çeşitli sergiler ve atölye çalışmaları gerçekleştirildi. ADesign Fair ayrıca tasarıma ilişkin çok değişik konuların da tartışıldığı bir fikir platfromu olmaya da aday. Fuar boyunca hergün çeşitli panel ve konferanslar düzenlendi. Bunların bir çoğunda da davetlimiz olarak gelen, konularında uzman yabancı tasarımcılar vardı. Gerçekten ilgi ve katılım çok büyüktü.

ELLE: Fuarın bu yıllki yakşaşımında yerel kültürün potansiyelini değerlendirmenin önünü açan bir yaklaşımı vardı.

A.B.: "From Turkish Delight To Turkish Design" sloganıyla vurguladığımız bu temanın yaydığı bir sirenji de oldu. Kreatif kesimin yanı sıra, özellikle toplumun hiç tasarımla ilgisi olmadığını düşündüğümüz farklı kesimlerinden insanların da fuara gelmesi dikkatimizi çekti. Global kültürün içinde her toplumun kendi çizgisiyle farklı olmak ve fark edilmek isteği çok açık bir şekilde 2000'li yıllarda görüldü. Tasarımda sadece bireysel milliyetler yok, ama Alman ya İtalyan tasarımı dendiğinde o ülkelerin kendilerine has dünya görüşlerinin ya da algılamalarının tasarıma yansıdığını görüyoruz. Kültürün bu anlamda çok önemli bir yeri var ve kendinizi bundan uzak tutamazsınız. Eğer arkanıza kültürü alamazsanız dünya tasarımında fark yaratabilmeniz çok zor. Ama bunu nasıl uyguladığınız da çok önemli. Biz hala yurtdışında "Turkish Delight"ız. Bunda gocunacak bir şey yok. Biz bu imgeyi simit, ince belli çay bardağı gibi bize dair sıcak simgelerden biri olarak yorumladık. 'Delight' algısı bir metamorfoz geçirerek 'design'a dönüşsün istedik. Dünyada rekreatif endüstrinin trendsetter'ları kendi hedef kitleleri için de çok ilginç gelebilecek ve aradan sıyrılabilecek motiflerin ve çizgilerin arayışı içindeler.

ELLE: Fuardaki 'Somata Sala' isimli yemek tasarımı projesi de bunun bir örneği miydi?

A.B.: Evet, 'Somata Sala' adını koyduğumuz 'dining design' konsepti Türkiye'de bir ilkti ve şu an dünya fuarlarında rahatlıkla ortaya çıkabileceğine inandığımız bir proje. Özgün bir fikir. Somata Sala Mevlevilerin yemek adabını günümüze uyarlayan bir projeydi. Ama bizim amacımız geçmişi yeniden canlandırmak değil, yaşadığımız dünya içinde böyle bir motifi tekrar yorumlayabilmek. Bu proje için arayışlara başlayacağız ve önümüzdeki sene uluslararası fuarlara bunu bir ADesign Fair projesi olarak götüreceğiz. Fuara katılan yabancı konuklar bu konuda bizi çok cesaretlendirdi. Son derece başarılı buldular yorumumuzu.

ELLE: Gelecek yıllar için hedefleriniz neler?

A.B.: Biz İstanbul'u bir tasarım kenti haline getirmek gibi hayalin peşine düşerek yola çıktık. Bunlar ilk anda çok iddialı sözler gibi gelebiliyor, ama bardağın dolu tarafına baktığınızda çok rahatlıkla yapılabileceğini görüyorsunuz. İstanbul zaten tarihin en kapsamlı kültürel zenginliklerine sahip bir şehir. ADesign Fair'in dünyaya açılabilmesi için uluslararası çevrelerin ve medyanın dikkatini çekmek istiyoruz. Seneye çok daha yoğun bir trafik olacak bu konuda. İlk iki yıl bebeklik çağıydı.

ELLE 130

Şekil 3.126 "Hedefimiz tasarım kültürünü tabana indirmek" Elle, Kasım 2004

Elle kadın dergisinde Art Decor Dergisi'nin yayın direktörü Ahmet Buğdaycı'nın derginin tasarım ile ilgili düzenlediği önemli etkinliklerden biri olan Adesign Fair'in mimarı olarak "Hedefimiz, Tasarım Kültürünü Tabana İndirmek" başlıklı yazısı tasarım kültürünün dolayısıyla mimarlık kültürünün topluma tanıtılması ve toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik kadın dergilerinde yayın yapıldığını gösteren önemli bir örnektir.

3.3.3 Magazin Dergileri

Magazin Dergilerinde de 1980'den sonra mimarlıkla ilgili konuların değişik bölümlerde yer verilmeye başladığını görmek mümkün olabilmektedir. Bu dönemde özellikle 1990'lı yıllardan itibaren Hello, Haftasonu gibi bazı magazin dergilerinin nadir de olsa sayfalarında dekorasyonla ilgili konulara yer verdikleri ve zaman zaman da özel dekorasyon eki yayımlamaya başladıkları görülmektedir. Magazin dergilerinde dekorasyonla ilgili yayımlanan konular doğal olarak; genellikle ünlülerin, daha çok da sanatçıların evlerinin fotoğraflarına ve özelliklerine yer verme şeklinde olmaktadır. Ayrıca değişik mekanların tanıtımına ayrılan bölümlerde daha çok restaurant olmak üzere çeşitli mekanların dekorasyon özelliklerinin anlatıldığı da görülmektedir. 1997 yılında aylık kültür sanat magazin dergisi olarak yayımlanmaya başlayan Adres dergisi, konut edinme rehberi olma özelliğinden dolayı mimarlığı içermektedir.

mekan

nonstop

FLAMM

ZEYNEP SUBAŞI
zeynepsu@merkezdergi.com.tr

BODRUM'DAN İSTANBUL'A TRANSFER OLAN FLAMM, ASMALIMESCİT'İN EN İŞLEK YERİNDE, SOFYALI SOKAKTA GEÇEN HAFTA AÇILDI. MÖNÜDE AKDENİZ MUTFAĞI AĞIRLIKTA...

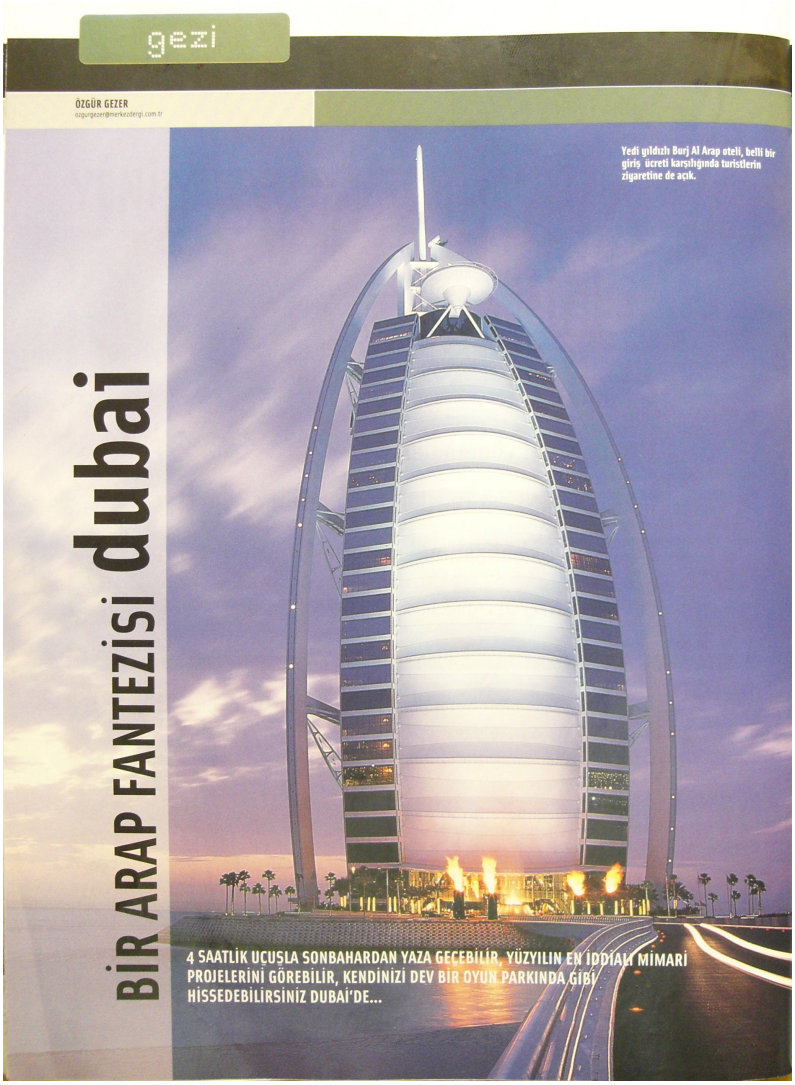
İSTANBUL'DA BİR BODRUMLU

Her yıl duymaya alıştım artık. Neymiş? "Filanca barın/restoranın sahibi bu yaz Bodrum'da yer almış. Ne iyi etmiş. Bodrum'da da bu işi zaten bilmiyorlarmış." Bunu söyleyenler halt etmiş. Son bir yılda, Flamm, Bodrum'dan sonra şehrimize geldiğini duyduğum dördüncü restoran.
Bodrum'un tanınmış oteli Maki'nin sahipleri tarafından açıldı. Maki'nin lezzetli yemeklerinin yaratıcıları Flamm'ın mönüsünden de sorumlu. Ancak Flamm, Asmalımescit'in en işlek noktasında yer alan yüsek tavanlı, kiremit duvarlı mimarisiyle o kadar koznopolit ve şehirli duruyor ki, kendinizi New York'ta bile hissetmeniz mümkün. Ya da en azından biz dört arkadaş restorana girdiğimizde böyle bir hisse kapıldık.
Yeri gelmişken bu dörtlünün ilk defa birlikte bir restorana gittiğini, ev ve işyeri sınırları içerisinde, acil açlık bastırma ihtiyacında pizza ve çikolata dışında bir şey yemediklerini, bu sebeple de birbirlerinin sadece bu iki besinle yaşadığına dair kuşkulara sahip olduklarını söylemeliyim. Onları ben çağırmıştım ve açıkcası endişeliydim.
Taa ki garsona ön yemeklerimizi sipariş edene kadar... Hepimizin birden salata ve çeşitli zeytinyağlı sebzeye dadanmış olması, endişemin çoğul, dolayısıyla yersiz olduğunu gösterdi.
Ben salata, diğer arkadaşlarım ise zeytinyağlı enginar, kerviz ve fasulye istedik. Arkasından ben 'cafe de Paris' soslu et, iki arkadaşım Flamm steak ve diğeri ise gelenekçiliğini zorlamayan beğendili kebabı denedi.
Flamm'ın hangi mutfaktan esinlendiğini söylemek zor. Durum böyle olduğunda dünya mutfağı demek yeterli oluyor zannediyorum. Daha

204

Şekil 3.127 Aktüel, 28 Nisan – 4 Mayıs 2004

Magazin dergilerinde gezi diye adlandırılan bölümlerde gezilecek yerlere örnekler verilirken söz konusu yerlerin mimari özelliklerinden de bahsedildiğini görmek mümkündür. Sözgelimi Aktüelin bir sayısında gezi bölümünde Dubai'nin tanıtımı sırasında "4 Saatlik Uçuşla Sonbahardan Yaza Geçebilir, Yüzyılın En İddialı Mimari Projelerini Görebilir, Kendinizi Dev Bir Otel Parkında Hissedebilirsiniz Dubai'de..." ifadesi kullanılmış ve Dubai'de önemli bir binanın fotoğrafı tam sayfa olarak verilmiştir.

Şekil 3.128 Dubai Aktüel, 29 Eylül –5 Ekim 2004

Magazin dergilerinin güncel sayfalarında tasarım ile ilgili haberlere de yer verildiğini görmek mümkün olabilmektedir. Örnek olarak dünyanın en ünlü tasarım dergilerinden Wallpaper'ın son sayısını 2004'ün en iyi tasarımlarına ayırdığı ve Türkiye'den de mimar Seyhan Özdemir ve iç mimar Sefer Çağlar'ın birlikte hayata geçirdikleri Autaoban markalı çalışmalarının 30 yaş altı en başarılı 7 tasarımcı arasında gösterildiği haberinin ayrıntılı olarak işlediği görülür.

Şekil 3.129 Genç Tasarımcılar Aktüel, 29 Eylül –5 Ekim 2004

90'lı yıllardan itibaren magazin dergilerinin zaman zaman dekorasyon ekleri yayımladıkları gözlemlenmiştir. Bu eklerde dekorasyon konusunun yanında deprem sorunu gibi mimarlıkla ilişkilendirilebilen değişik konuların da işlendiği görülmüştür.

Şekil 3.130 İstanbul'un butik evleri, Aktüel Dekorasyon eki

3.3.4 Kent Kültürü Dergileri

Türkiye'de mimarlığı içeren bir diğer süreli yayın olarak kent kültürü dergilerinin Türkiye'de ilk örneği olan "Çağdaş Şehir" Kent Kültürü Dergisi 1987 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Çağdaş Şehir Kent Kültürü Dergisi, Türkiye'de Kent Kültürü Dergiciliği'nin başlangıcı olması açısından önemlidir. Onu daha sonraki yıllarda Time Out, İstanbul Life, İzmir Life gibi diğer örnekler izlemiştir. 1990-2000

döneminde, Türkiye'de ilk örneğinin 1980'li yılların sonlarına doğru yayımlanmaya başladığı kent kültürü dergileri diğer süreli yayınlar kadar hızlı çoğalıp yaygınlaşmamış olsalar da İstanbul Life, İzmir Life gibi yerel örneklerinin ortaya çıkmasıyla; yayınlandıkları kentlere ait değişik mekanların tanıtımına yer verme yoluyla mimarlığı popülerleştirerek topluma ulaşmasını sağlayan önemli süreli yayınlardan olmuşlardır.

Türkiye'de ilk örnekleri 80'li yıllardan itibaren görülmeye başlanan Kent Kültürü dergilerinde de mimarlığın oldukça yoğun bir şekilde ele alındığını görebilmek mümkündür. Bu tür dergilerin özellikle yayımlandıkları kentin mimari yapıtları ve mimari dokusu ile ilgili hazırlanan sayfalar bu açıdan oldukça zengindir. Ayrıca kent kültürü dergileri bulundukları kentte gidilebilecek mekanları tanıtmaları yoluyla da mimarlığa yer vermektedirler.

Şekil 3.131 İzmir Life dergisinin ilk sayısının kapağı, Eylül 2001

İZMİRLife Gündem

Saat Kulesi'ni kaybediyor muyuz?

"İzmir biraz kordon boyu ise; biraz da Saat Kulesidir..."

Yaşar Ürük

Her zaman sevgiyle andığım, dostluğuna doyamadığım Salâh Birsel'in, tek cümlede çarpıcı biçimde ortaya koyduğu bu gerçek, zaten çoğumuz için de öyle değil midir? Bu yazının kahramanı olarak dilimize dolayıp, klavyemizin tuş tıkırtılarıyla huzurlarınıza sunacağımız İzmir Saat Kulesi nedir aslında? Yalnızca dört yüzlü bir saat mi? Ya da "O saat çalışmadığı zamanlarda da, ben her zamanki kadar alımlı ve güzeldim" diyebilecek kadar haklı zarafette kule mi? Sultan Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. Yılına İzmir armağanı olarak sunulan bu güzellik, İzmir'in koynundaki yaşamında bu kadar ünleneceğini, yüzyıllar ötesi yolculuğunda "Dalya" demeye ulaştığı gün Akdeniz'in koynundaki şehrin "Birinci sıradaki" sembolü olacağını düşünebiliyor muydu?

Yaşamının ilk yüzyılı sonunda Saat Kulesi, İzmir'in neredeyse "tek" sembolü olduğunu dosta düşmana mutlak bir gerçek olarak kabul ettirmiştir. Geçmişte ve günümüzde hiç tartışmasız İzmir şehrinde "fotoğrafı en çok çekilen star" ünlü kulemiz olmuştur. Sonuçta Büyükşehir Belediyesi de tüm yayınlarında sembol olarak kullandığı için, kulemiz tüm İzmir'in sembolü haline gelmiştir. Önceki ay Büyükşehir Belediyesi Konak'ta önemli bir düzenleme çalışması başlattı. Sarı Kışla'nın yıkıldığı 1955 yılından bu yana "meydan olamamış meydan"da ikinci kez bir proje yaşama geçiriliyor. Bu çalışmada kulemiz çevresinin nasıl bir görünüm alacağı bizim için oldukça önemli. Çünkü birkaç yıldır sürdürdüğümüz gözlemlerde Saat Kulesinin oldukça artan bir hızla yıpranmaya başladığı saptamamız vardı.

Önce temelleri sarsıldı

İzmir Saat Kulesi, II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılı anısına inşa edildiği tarihten bu yana pek de "asude" bir yaşam sürmemiştir. İnşa edildikten kısa bir zaman sonra çevresinde otomobiller, Göztepe tramvaylarının demir tekerlekleri dönmeye ve titreşimlerini kulenin temellerine yaymaya başlamışlardır. O tarihlerden günümüze kadar İzmir'in trafiği en yoğun yolu kulenin hemen dibinden geçmiş, çoğu zaman da çevresinde dönmüştür. Bu arada inşa tarihinde biraz daha küçük ve nazenin körfez vapurları zaman içinde irileşmiş ve bunlar da Konak iskelesine her yanaşışta çarpmalarının şiddetiyle mey-

Hızlanan aşınma her köşeyi kemirmeye başlamış. Çatlaklar önemsencek kadar büyümüş.

70 Haziran 2003

Şekil 3.132 Saat Kulesi'ni kaybediyor muyuz? İzmir Life Haziran 2003

İZMİR Life Kapak Konusu

Büyükşehir Belediyesi, Kemeraltı Projesi'nin Agora bölümünü tamamlayınca, Oteller Sokağı Projesi'ne başlayacak.

Türkiye'de belki de benzeri bulunmayan sokak için geliştirilmiş pek çok proje, getirilmiş öneri var. Bu emekler boşa değil; Büyükşehir Belediyesi, yaz aylarında proje çalışmalarına başlayacak. İlk söz, bu sokağın uzmanı haline gelen, "Oteller Sokağı'nın eski havasına bürünmesi mümkün" diyen Yrd. Doç. Dr. Emel Kayın'ın: "Düzenleme çalışmalarına Yeni Sadık Bey Oteli'nden başlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu, merkezi besler. İlk etapta sokağın iyileştirilmesi gerek, ikinci etapta ise restorasyon işlemlerine başlanmalı. Projenin uygulanabilmesi için kamu ve özel firmalar arasında işbirliği gerekiyor. Kendini finanse edebilecek ögeler de var tabii." Kayın, otellere tarihi dokuyu bozacak bir düzenleme yapmamaları ve var olanı tahrip etmemeleri için otel sahiplerinin ve müş-

terilerinin mutlaka bilinçlendirilmeleri gerektiğini de söylüyor.

"Dünya mirası"nda butik otel

Mimarlar Odası Şube Sekreteri Nilüfer Çınarlı da, "Bölgeyi çok önemli bir mekana dönüştürmek mümkün" diyor, Sultanahmet örneğini vererek. Onun bahsettiği, otellerin tek tek restore edilmesi değil, bölgenin turizm alanı olarak planlanması: "Çünkü farklı fonksiyonların biraradalığı, o yeri sürekli yaşanır hale getiriyor. Bu, kentsel dönüşüm projesi. Bir zamanlar kentin merkezinde konumlanan, çok kullanılan ve 'mimari miras' dediğimiz yapıların kentli tarafından iyileştirilerek, farklı fonksiyonlarla desteklenerek yaşatılması. Bu tip çalışmalarda güçler birliği gerek; belediye, valilik, esnaf, kentli, sivil toplum kuruluşları..." Çınarlı, restorasyon için sadece mal sahiplerini sorumlu tutmanın da yanlış olduğunu söylüyor. Esnaf da bu

Nebahat Tabak Yetiştirme Yurdu binasını kurtarmak için yapılan çalışmalar, ödeneksizlik nedeniyle sonuçlanamadı. Yrd. Doç. Dr. Emel Kayın, binalardan önce ise sokaklardan başlanması gerektiğini söylüyor.

Şekil 3.133 Kemeraltı projesi İzmir Life Nisan 2003

Türkiye'de ilk örneği 1980'den sonra görülen kent kültürü dergilerinin bu dönemde mimarlığı içeren diğer süreli yayınlardan farklı olarak kentleşme ile ilgili sorunlara sayfalarında oldukça geniş yer ayırdıkları görülmektedir.Kent kültürü dergilerinde kentleşme ile ilgili sorunlar aracılığıyla da mimarlık gündeme getirilmektedir.

Gündem

Menekşe Badioğlu
Berk Altınışık [fotoğraf]

Uzundere'ye yeni çehre

Kentin siluetini değiştirecek "Kent Yenileme Projesi" çerçevesinde Uzundere, Yurtoğlu ve Devrim Mahalleleri'ndeki gecekonduların yerine modern konutlar yükselecek.

Yoğun göç, beraberinde getirdiği konut sorunu ile gecekondulaşmanın en büyük nedenini oluştururken; göç edenlerin düşük gelirli olmaları ve kendi evlerini kendilerinin yapmaları, kentlerin çevresini kuşak gibi saran gecekondu bölgelerinin oluşmasına yol açıyor. Büyük metropollerde olduğu gibi İzmir'i de tehdit eden kaçak ve plansız yapılaşma sorununa müdahale etmek amacıyla "Kent Yenileme Şubesi" Konak Belediyesi Planlama Müdürlüğü bünyesinde 1999'da kurulmuş. Sağlıklı ve planlı bir kent yaratılması için hizmet veren şube, kaçak ve plansız yapılaşma gösteren Uzundere, Yurtoğlu ve Devrim Mahalleleri'ni içine alan 58 hektarlık alanda "Kent Yenileme Projesi"ni hayata geçiriyor. Seçilen alan, İzmir'in yoğun göç alan bölgelerinden. Araştırmalarda, Sivas ve

58 Şubat 2004 İzmirLife

Şekil 3.134 Uzundere'ye yeni çehre İzmir Life Şubat 2004

İZMİR Life Mekanlar

Club Cafe En Vélo

Yine, yeni, yeniden En Vélo

1990'dan bu yana İzmir'de kaliteli eğlenmeyi seven herkesin bildiği bir yer En Vélo. Yeni değil; ama yenilendi. En önemli yenilik özenerek, çok emek harcanarak hazırlanan restoran bölümü. Dekorasyonu Meral Soylu'ya ait. Her ayrıntının birbiriyle uyumuna dikkat edilmiş ve sade, zarif bir ortam yaratılmış. Restoranın kapısından adımınızı atarken fark edebileceğiniz sedef lamba, tasarımlarını Meral Soylu'nun yaptığı takılar, koltuklar ve tabaklara kadar herşey ince bir zevkin ürünü. Burada, bir restorana yalnız gittiğinizde yaşadığınız sıkıntıyı yaşamanıza imkan yok. Zaten yalnız da değilsiniz. Duvardaki aynalar sayesinde oturan herkesi görebiliyorsunuz ve onlarla bir arada olduğunuzu hissedebiliyorsunuz. Bahçeyle bütünlüğünün olması ve aydınlatması sizi rahatlatacak unsurlardan. Bunun dışında tam karşınızda bir sinevizyon var, pek çok klibi izleme olanağı yaratıyor.

Gelelim yemeklere. Lezzetten taviz vermeyen ve gözünüzü de doyuran pek çok yemek var. En çok göze çarpanlar mercimekli karides, carpaccio, yakitori gibi her yerde kolay bulamayacaklarımız. Balık çeşitleri, mutlaka denenmeli. Cafe En Velo'da bir diğer keyif ekmeklerin özel olarak taptaze üretilmesi. Yemekten sonra güzel bir tatlı diyorsanız tam yerindesiniz. Limonlu sorbeyi mutlaka tadın. Mont Blanc, sakız muhallebisi ve kuplar da önerilenlerden.

Cuma ve cumartesileri 23.00'den 02.00'ye kadar canlı müzik olan En Vélo sadece akşamları değil öğle yemeklerini de keyifle geçirebileceğiniz bir mekan hazırlamış. Akşamüstleri happy hours uygulaması var. Yenilikler sadece restoranda değil. Park sorununuz bile "vale parking" ile halledilmiş durumda. Gittiğinizde, ki gitmeden önce mutlaka rezervasyon yaptırın, çok değişmiş bir yer bulacaksınız. Tek değişmeyen ise kalitesi.

Mercimekli Karides	13.000.000
Carpaccio	9.500.000
Sardalye Frit	7.000.000
Makarna	8.000.000-9.500.000

Club Cafe En Vélo
Şair Eşref Bulvarı 92,
Alsancak
Telefon 232. 463 28 69

112 Haziran 2003

Şekil 3.135 Club Cafe En Velo İzmir Life Nisan 2003

Kent kültürü dergilerinde her sayıda kentlerdeki mekanların tanıtımına ayrılan bölümlerde ağırlıklı olarak restoranların iç mekanlarından çekilen fotoğraflarla birlikte dekorasyonunun özelliklerinin anlatıldığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla 1980 sonrası dönemde mimarlığı içeren süreli yayınlar arasında, kent kültürü dergilerinin diğer süreli yayınlardan farklı olarak mimarlığı kentsel ölçekten mimarlık ölçeğine kadar bütün boyutları ile ele aldığı görülmektedir.

BÖLÜM DÖRT
SONUÇLAR

1980'den sonra Türkiye'de birçok alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak kültürel alanda köklü değişimlerin yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu değişimlerden en önemlisi tüketim kültürünün toplum üzerindeki etkisinin oldukça yoğunlaşmasıdır. Bu dönemde tüketim kültürünün etkisiyle toplum, mimarlığı bir tüketim metası olarak görmeye başlamış ve toplumda mimarlığa karşı ilgi belirginleşmiştir. Ayrıca 1980 sonrası dönemde Türkiye'de medya alanında da önemli değişimlerin yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde medyanın büyüyerek sektör haline gelmesi sonucu ticari özelliği ağırlık kazanmış ve öncelikli amacı toplumun taleplerine cevap vererek tüketimi desteklemek olmuştur.

1980'den sonra Türkiye'de söz konusu gelişmelerin ışığında medyada mimarlığın yer almaya başladığı ve zaman içinde toplumun mimarlık konusunda gelişmesine bağlı olarak medyanın da mimarlığı ele alış biçiminin gelişme gösterdiği gözlemlenmektedir. Son yıllarda medyada mimarlığın kültürel boyutuyla birlikte ele alınması ile toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında dolayısıyla da yapılı çevrelerin mimari açıdan istenen düzeye gelmesinin sağlanmasında oldukça önemli katkının yapıldığını söylemek mümkün olabilmektedir. Bunun için bu tez çalışmasında 1980 sonrası dönemde Türkiye'de medyada özellikle de toplumun her kesimine daha yaygın ulaşma imkanı olduğu için genel medyada mimarlığın değişen dönemlerde ne şekilde ele alındığı detaylı olarak incelenmiştir.

Bu çalışmanın özgün bölümünü oluşturan 3. bölümünde "1980 Sonrası Türkiye'de Medyada Mimarlık" konusu; 1980 Sonrası Türkiye'de Mimarlık Medyası, 1980 Sonrası Genel Medyada Mimarlık, 1980 Sonrası Mimarlık Dışı Süreli Yayınlarda Mimarlık olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. İlk kısımda 1980 sonrası Türkiye'de mimarlık medyasının özellikle de mimarlık süreli yayınlarının gelişimi, yayınlarının mimarlık mesleğinin dışındaki kişilere ulaşma ve mimarlık kültürünün tanıtılması yönünde duyarlı olup olmadığı bakımından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda 1980 sonrası dönemde mimarlık

süreli yayınlarının ilk önce dekorasyon başta olmak üzere mimarlığın popüler konularına yer verme suretiyle mimarlığın topluma ulaşmasını sağladıkları 90'lı yılların sonlarından itibaren ise toplumun mimarlık konusunda gelişmesine bağlı olarak mimarlık kültürünü tanıtıcı yazılara yer vererek toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına daha direkt katkı yaptıkları görülmüştür. Özellikle 2000 yılında Tepe Mimarlık Kültürü Merkezi'nin, Mimarlık Kültürünü Yayma Projesi "2000+" kapsamında gerçekleştirdiği etkinliklerden biri olarak yayımlanmaya başlanan XXI Mimarlık Kültürü dergisinin toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasına yönelik çabasının kayda değer nitelik taşıdığı görülmüştür.

1980 Sonrası Türkiye'de Genel Medyada Mimarlık konusu çalışmanın üçüncü bölümünün ikinci kısmında, 1980 yılından günümüze kadar olan süreçte genel medyada mimarlığın ele alınmasındaki değişimler göz önüne alınarak 1980-1990, 1990-2000 ve 2000'den günümüze kadar olan dönem olmak üzere üç dönem halinde incelenmiştir. 1980-1990 döneminde genel medyada mimarlık ile ilgili ağırlıklı olarak göç olgusu ile birlikte gelişen gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, imar affı gibi kentleşme sorunlarının yer aldığı gözlemlenmiştir. 1990-2000 döneminde bir önceki dönemde olduğu gibi yine genel medyada mimarlık ile ilgili ağırlıklı olarak göç sonucu oluşan kentsel sorunların ele alındığı gözlemlenmiştir. Ancak bu dönemde söz konusu kentsel sorunların genel medyada 80'li yıllara oranla daha fazla ve somut örnekler üzerinden çok daha gerçekçi bir şekilde ele alındığı görülmüştür.

2000'den günümüze kadar olan dönemde ise genel medyada önceki iki dönemden farklı olarak kentleşmeyle ilgili olarak metropol sorunları yerine daha ufak ölçeklere inildiği, bina ve yakın çevresinden yola çıkılarak kentleşmeyle ilgili sorunların dile getirildiği gözlemlenmiştir. Bu dönemde mimarlık ile ilgili düzenlenen sergi, seminer, fuar, müze, konferans, kongre, bienal gibi kültürel etkinliklerin genel medyada hem önceden duyurularak katılımın artmasının sağlandığı, hem de etkinliğin gerçekleştirilmesinden sonra değerlendirme yazılarının yazılarak insanların mimarlık konusunda bilgilendirildiği görülmüştür. Genel medyada bu son dönemde direkt "mimarlık kültürü" ve "mimarlık bilinci" hakkında yazıların yer aldığı gözlemlenmiştir.

2000'den günümüze kadar olan dönemde genel medyada önceki dönemlerden farklı olarak henüz gerçekleştirilmemiş yapılması düşünülen binalar ve projeler hakkında önceden değerlendirme yazılarının yer almaya başladığı fark edilmiştir. Ayrıca önceki iki dönemde genel medyada kentsel sorunların sadece şikayet unsuru olarak yer aldığı gözlemlenirken 2000'li yıllardan itibaren söz konusu sorunların çözümüne yönelik gerçekleştirilmesi düşünülen projelerin çeşitli yazılarla detaylı olarak toplumla paylaşıldığı görülmüştür.

Bu tez çalışmasında 1980 sonrası dönemde Türkiye'de genel medyada mimarlığın kentsel çevre sorunları başta olmak üzere dekorasyon, emlak ilanları ve kültürel etkinlikler aracılığıyla yer aldığı tespit edilmiştir. Bunlardan kentsel çevre sorunları ve emlak ilanlarının 80'li yılların başından günümüze kadar olan süreçte her dönem genel medyada yer aldığı, dekorasyonun 90'lı yıllardan itibaren kültürel etkinliklerin ise 2000 yılından sonra genel medyaya yansıdığı saptanmıştır. 1980 sonrası dönemde genel medyada mimarlığın her dönem ağırlıklı olarak kentsel çevre sorunları üzerinden ele alındığı gözlemlenmiştir. Ancak 80'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte ele alınan kentsel çevrenin ölçeğinin giderek daraldığı ve 2000'li yıllara gelindiğinde bina ve yakın çevresinden yola çıkılarak kentleşme ile ilgili sorunların dile getirilmeye başlandığı görülmüştür. Dolayısıyla 1980 sonrası dönemde genel medyada kentsel ölçekten mimarlık ölçeğine doğru bir geçiş yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu da toplumun mimarlık konusunda gelişmesine paralel olarak genel medyanın yayınlarını mimarlık kültürünü tanıtıcı yönde geliştirdiğini ve toplumda mimarlık bilincinin oluşumuna katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bu tez çalışması sonucunda 1980 sonrası dönemde Türkiye'de genel medyada mimarlığın ele alınması ile ilgili görülen en önemli eksiklik, kentleşme ile ilgili sorunların tamamına yakınının Türkiye'nin en büyük kenti olan İstanbul'un sorunları üzerinden dile getirilmesidir. Genel medyada 80'li yıllardan günümüze kadar her dönem İstanbul'un kentsel çevre sorunlarının dolayısıyla da mimarlığının hep ön planda olduğu diğer kentlerin kentleşmeyle ilgili sorunlarına çok sınırlı yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu durum toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında medyanın rolünü zayıflatmaktadır. Çünkü Türkiye'de İstanbul dışındaki kentlerde

oturan insanların genel medyada mimarlık ile ilgili olarak ele alınan kentleşme sorunlarının kendi yaşadıkları bölgelere ait sorunlar olmamasından dolayı bu sorunlarla ilgilenme ve anlayabilme ihtimallerinin oldukça az olduğu açıktır. İstanbul'un medyanın başkenti olması genel medyada diğer kentlere göre öne çıkmasını sağlamaktadır. Bu noktada akla yerel medya gelmektedir ancak Türkiye'de yerel medya güçlü olmadığı birçok çevrede dile getirilen bir gerçektir. Dolayısıyla bu tez çalışmasında toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında belki de genel medyadan daha etkili olabilecek yerel medyadan yeterince faydalanılamadığı saptanmıştır.

1980 Sonrası Türkiye'de Medyada Mimarlık başlığını taşıyan 3. bölümün son kısmında 1980 sonrası dönemde Türkiye'de çalışma kapsamında "mimarlık dışı süreli yayınlar" olarak nitelenen dekorasyon, kadın, magazin ve kent kültürü dergileri, toplumda mimarlık bilincinin oluşumuna sağladıkları katkının saptanabilmesi için içeriksel açıdan analiz edilmiştir.

1980 sonrası dönemde Türkiye'de mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar incelendiğinde dekorasyon ve kent kültürü dergilerinin ilk örneklerinin bu dönemde yayımlanmaya başladığı görülmüştür. Türkiye'de ilk dekorasyon dergisi "Ev Dekorasyon"un 1976 yılında ilk kent kültürü dergisi "Çağdaş Şehir"in 1987 yılında yayımlanmaya başladığı tespit edilmiştir. 1980 öncesi dönemde de yayımlanan kadın dergileri ile magazin dergilerinin ise mimarlığa 1980'li yıllardan itibaren yer verdikleri gözlemlenmiştir. 1980 sonrası dönemde Türkiye'de mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar olarak belirlenen bu dört dergi grubunda mimarlık ile ilgili işlenen ortak konunun "dekorasyon" olduğu saptanmıştır. Dekorasyon dergilerinde dekorasyonun yanısıra tasarım, kent ve restorasyon gibi mimarlık konularına, kadın dergilerinde dekorasyon ve tasarıma, magazin dergilerinde dekorasyon, tasarım ve gezi sayfalarında gidilebilecek yerlerin tanıtımında kentlerdeki mimari dokuya, kalınabilecek yerlerin tanıtımında ise binaların mimari özelliklerine, kent kültürü dergilerinde de kentlerdeki mimari dokuya ve gidilebilecek mekanların tanıtımı sırasında dekorasyona yer verildiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda 1980 sonrası dönemde medyanın genelinde olduğu gibi mimarlık dışı süreli yayınlarında da mimarlığın ele alınış biçiminin zaman içinde geliştiği gözlemlenmiştir. Bu yayınlarda mimarlığın ağırlıklı olarak "dekorasyon" aracılığıyla yer almasından dolayı söz konusu gelişim daha çok dekorasyon konusunun işlenmesinde görülmüştür. 80'li yıllarda mimarlık dışı süreli yayınlarında dekorasyonu anlatılan mekanın sunumunda daha çok fotoğrafların kullanıldığı metin kısımlarının fotoğrafların arasında kaybolacak kadar az yer tuttuğu ve bu kısımlarda mekanın mimari özelliklerinden çok mekansal özelliklerine yer verildiği gözlemlenmiştir. 90'lı yıllardan itibaren ise bu yayınlarda dekorasyona ayrılan sayfalarda metin kısımlarının daha fazla yer aldığı ve bu kısımlarda mekanda bulunan merdiven gibi mimari öğelerin özelliklerine yer verilmeye başlandığı görülmüştür. Ayrıca 90'lı yıllardan itibaren mimarlık dışı süreli yayınlarında mekanların dekorasyonu ile ilgili özelliklerin anlatımında plan, kesit, görünüş, perspektif gibi mimari sunum tekniklerinin kullanılması ile mimari bir dil kullanılmaya başlandığı gözlemlenmiştir.

1980 yılından günümüze kadar olan süreçte mimarlık dışı süreli yayınlarında bir taraftan dekorasyon konusunun işlenmesinde giderek mekanların mimari özelliklerinin ön plana çıkarılması ile bir taraftan da zamanla içeriklerinde dekorasyonun yanında tasarım, kent, restorasyon gibi mimarlığın popüler olmayan konularına da yer verilmesi ile mimarlığın ele alınmasında önemli bir gelişme kaydedildiği görülmüştür. Özellikle 1993 yılında Tasarım, Mimarlık ve Sanat Dergisi olarak yayımlanmaya başlanan Art Decor dergisinin 2003 yılından itibaren içeriğinde tasarım ve mimarlık konularına daha geniş yer vermeye başlaması ile vizyonunu genişleterek okuyucusuna tasarım kültürünü aktarmayı ilke edinen bir dergi olarak yayın hayatına devam etmesi bu gelişmenin en önemli göstergesidir. Sonuç olarak bu tez çalışmasında mimarlık dışı süreli yayınlarında mimarlığa 80'li yıllarda insanlara yeni yaşam tarzları sunmak amacıyla 90'lı yıllardan itibaren ise fiziki çevredeki estetik değerleri ön plana çıkarmak için yer verildiği gözlemlenmiştir.

1980 sonrası dönemde Türkiye'de mimarlığı içeren diğer süreli yayınların incelenmesinin sonucunda mimarlığı en yoğun içeren grubun dekorasyon dergileri

olduğu anlaşılmıştır. Dekorasyon dergilerinin 1990'lı yıllardan itibaren sayıca büyük oranda artmaları ile toplum-mimarlık ilişkisinin geliştirilmesine yönelik diğer süreli yayınlara göre çok daha fazla yayın yaptıkları saptanmıştır. 90'lı yıllarda arka arkaya yayımlanmaya başlanan çok sayıda dekorasyon dergisinin tamamına yakınının günümüze kadar yayınlarını kesintisiz olarak devam ettirebilmeleri toplumun bu yayınları takip ettiğini kanıtlamaktadır. Dolayısıyla bu tez çalışması sonucunda Türkiye'de 1980 sonrası dönemde mimarlığı içeren diğer süreli yayınlar arasında dekorasyon dergileri toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında diğer yayınlara göre daha etkili bulunmuştur. Ancak kadın, magazin ve kent kültürü dergilerinin içerikleri incelendiğinde bu yayınların hedef kitlelerinin dekorasyon dergilerine oranla toplumun çok daha geniş kesimini kapsadığı görülmüş ve bu yayınların toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması için mimarlık kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik önemli bir rol oynadıkları sonucuna varılmıştır.

Bu tez çalışması sonucunda Türkiye'de 1980 yılına kadar mimarlığın sadece mimarlık medyasında yer almasından dolayı tartışmaların mimarlık disiplininin dışına taşmadığı, 80'li yıllardan itibaren ise mimarlığın genel medyaya yansıması ile birlikte geniş kitlelerce tartışılmaya başlandığı gözlemlenmiştir. Mine Kazmaoğlu ve Uğur Tanyeli "1980'li Yılların Türk Mimarlık Dünyasına Bir Bakış" başlıklı yazılarında 80'li yıllara kadar ülkemizde mimari sorunların yalnızca bilim çevrelerinde tartışıldığını 80'li yıllarda ise bir günlük gazetenin haftalarca tarihsel çevrenin korunması konusunda ekler yayınlayıp, seminer düzenleyebilmesine dikkat çekerek sözlerine şu şekilde devam etmişlerdir:

> Milliyet'in Kültür Mirasımızı Koruma Semineri (16-17 Şubat 1984) ve Kampanyası, hem mimarlık alanında çağdaş bir kamuoyu oluşturma örneğidir, hem de böyle bir 'arz'ı kaldırabilecek bir toplumsal 'talep'in varolduğunu göstermektedir. Güneş gazetesinin sürdürdüğü Tarihi İstanbul Çeşmeleri Kurtarılmalıdır kampanyası da aynı bağlamda ele alınabilir. Sorun, böylesi bir çalışmayla çeşmelerin kurtarılıp kurtarılamayacağı sorunu değildir; bir gündelik gazetenin bu tür bir uğraşa girişmesinin, artık en azından, bir reklam değeri taşıdığının keşfedilmesi sorunudur. Mimarlık ve çevre geniş bir toplum kesiminin

ilgisini çekebilmektedir ki bu, Türkiye için çok yeni bir gelişmedir (Kazmaoğlu Tanyeli, 1986).

1980'den sonra Türkiye'de mimarlığın toplumun ilgi alanına girmesi ve medyanın bunu görerek bu doğrultuda yayın yapmaya başlaması, her dönem şikayetçi olunan yapılı çevrenin mimari niteliklerinin iyileştirilmesine yönelik atılmış önemli bir adımdır. Çünkü fiziksel çevrenin gelişimi ile ilgili kararların mimarlardan çok kullanıcılar tarafından alındığı düşünüldüğünde kentlerde oluşan karmaşanın ve kimliksizliğin sorumlusunun tek başına mimarlık çevrelerinin olamayacağı, toplumun bilinçli olarak çevrenin yapılanma sürecine katılmasının gerekliliği anlaşılmaktadır.

Açıkçası, ister bireyler, isterse de bir kurumsal yapı içinde görev yapan kişiler olarak, mimarlık alanında çoğu zaman çoğu kişinin karar verici bir rol oynadığını bu ülkenin insanları da artık anlamalıdır. Çevremiz kötü tasarlanmış yapılar ve daha da genelde nesnelerle doluysa, bunlardan sorumlu olanlar sadece üreticiler değildir; 'tasarım tüketicileri'nin de onlar kadar önemli bir rolü var (Tanyeli, 1996).

Türkiye'de olumsuz olarak nitelendirilen yapılı çevrenin iyileştirilebilmesinin sadece mimarlık mesleğinin çabalarıyla mümkün olamayacağı açıktır. Bu konuda mimarlık-toplum ilişkisinin geliştirilmesi sonucu birlikte hareket edilmesinin gerekliliği görülmektedir. "Çözüm arayışlarında toplum ile mimarlık (ya da yapılı çevre üretim süreci) arasında bir yakınlığın oluşturulması, ortak bir davranış stratejisinin benimsenmesi, giderek de tutarlı bir "mimarlık kültürü"nün yaratılması bir zorunluluk olarak ortaya konulmaktadır" (Ekinci, 2001).

Genelde yapılı çevre üzerindeki irdelemelerde ağırlıklı olarak mimardan (ya da genel anlamda tasarımcıdan) söz edilmektedir. Oysa çevre oluşum süreci, mimarın da katıldığı bir kültürel değişim sürecidir. Bu bağlamda mimari ürün, sürekli değişim halinde olan yaşam biçimini ve mekanı şekillendiren bir etmendir ve diğer etmenlerle iletişim halinde olmalıdır. (İncedayı, 2002)

Toplum ile tasarımcılar arasında bütünleşme arayışlarının tartışıldığı günümüzde, "sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, kültürel tutarlılık" gibi kavramlar ön plana çıkmakta ve "kullanıcı"nın gerçek yararları konusunda bilgilendirilmesi üzerinde sıklıkla durulmaktadır (Sey, 2001). Bu bağlamda bugün mimarlık gündeminde olan önemli bir konu, kaliteli fiziksel çevrelerin elde edilmesi için mesleğin, insan ve toplum ile bütünleşerek toplum-mimarlık ilişkisinin geliştirilmesidir. Bu sayede, toplumun mimarlık kültürünü tanıması ve toplumda mimarlık bilincinin oluşturulması mümkün olabilecek dolayısıyla da yapılı çevrelerin üretim sürecinde toplumun daha doğru kararlarla katılması sağlanmış olacaktır.

Avrupa Mimarlar Konseyi'nin, "Avrupa'nın Yapılı Çevresi İçin Öneriler" başlıklı raporu, siyasetçi ve yöneticileri, kamu politikalarının yapılı çevre üzerindeki etkilerini yeniden düşünmeye, bunları toplumun acil sosyal ve kültürel gereksinimlerini daha iyi karşılayacak şekilde biçimlendirmeye çağırmaktadır.

> Bireyin çevre oluşum sürecinde yer alabileceğinin ve "yönlendirilebilme yetisi"nin kendisinde olduğunun farkında olması (bilinçlenmesi) kültürel bir değişimdir. Başka bir ifadeyle, bireyin içinde yaşadığı çevre ile bütünleşmesi, kendisini ona yabancı değil, onun bir parçası olarak görmesi, geliştirilecek kentsel politikalar ve yaklaşımlar ile doğrudan ilişkilidir (İncedayı, 2002).

Savaş (2000), kültürü eğitim aracılığı ile düşünsel ve ahlaki yetileri geliştirme eylemi, güzel ve iyi olanı ayrıştırıp seçebilme yetisi, doğuştan elde edilebilecek bir veri değil, zaman içinde kazanılan bir beceri olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla bu tez çalışmasında toplumda mimarlık bilincinin oluşturulmasında eğitimin önemi vurgulanarak bu konuda toplumun her kesimine her an ulaşma gücünü elinde bulunduran medyaya önemli görev düştüğü savunulmuştur. Ayrıca bu çalışmada kaliteli yapılı çevrelerden meydana gelen mimari açıdan nitelikli kentlerde yaşamanın ancak toplumun mimarlık bilincine sahip olarak yapılı çevrenin oluşum sürecine doğru kararlarla katılması yoluyla mümkün olabileceği iddia edilmiştir. Dolayısıyla bu tez, Türkiye'de kentlerde kaliteli yapılı çevrelerin oluşmasına hizmet etmiştir denilebilir.

1980 öncesi ve sonrası dönemde Türkiye'de, kentsel çevrenin mimari açıdan değerlendirilmesi yapıldığında, olumlu yönde büyük bir değişimin yaşanmadığı görülmektedir. Fakat 1980 yılından itibaren Türkiye'de, toplumun mimarlığa yönelen ilgisinin kentsel çevre söz konusu olduğunda da geçerli olduğu rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. Çünkü, Türkiye'de medyaya bakıldığında 80'li yıllardan itibaren, mimarlıkla ilgili yer alan konuların önemli bir bölümünün kentsel çevre sorunları ile ilgili olduğu görülmektedir. 1980'lerden sonra Türkiye'de tek tek mimari ürünler üzerinde gözlenen bir kalite yükselişinden bahsedilemez ancak toplum-mimarlık ilişkisi açısından önemli gelişmelerin toplum-mimarlık ilişkisi bakımından önemli gelişmelerin yaşandığı söylenilebilir. Bu tez çalışmasında, toplumu mimarlığa yaklaştıran ve mimarlık konusunda toplumun daha bilinçli hareket etmesini sağlayan bu gelişme, gelecekte kentlerde kaliteli yapılı çevrelerin oluşmasına zemin hazırlaması açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

Alemdar, Z. Y. (1998). A Transformative Relationship Between Architecture and Architectural Media After 1980, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Alemdar, Z. Y. (2001). Türkiye'deki mimarlık dergileri üzerine bir sınıflama. Mimarlık, (300), 37-41.

Altan, G. (17 Ocak 2003). Kent yaşam. Radikal. 2 Ağustos 2006, http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=63208.

Altıner, A. (2001). Bir tutkudur dergi çıkarmak. Mimarlık, 300, 62-68.

Anonim. (1977). Camlı Köşk. Ev Dekorasyon, 3 (14), 25-26.

Anonim. (28 Temmuz 1995). İstanbul'un yeni silueti. Hürriyet.

Anonim. (12 Haziran 2005). Boğaz'da Oscar'lık ev. Radikal.

Anonim. (7 Ekim 2005). Özgürlük Kulesi'nin başmimarı geliyor. Radikal.

Anonim. (2005). Tülin Hadi ile "Design 360" üzerine. Yeni Mimar, (10), 8-9.

Arkitera forum: mimarlığın önemini kamuya aktarmakta hangi yayın organı daha başarılı? anket sonuçları, (b.t). 12 Ağustos 2006, http://www.arkitera.com/forum/showthread.php?p=307864.asp.

Arpad, B. (12 Ekim 1982). İstanbul Sempozyumu. Cumhuriyet.

Aşık, M. (9 Şubat 2000). Haliç projeleri. Milliyet.

Atilla, N. (20 Mayıs 2004). Kentliler yaşadıkları şehrin siluetinden de sorumludur. Akşam.

Bilgin, İ., İ. Özdel (1998), İhsan Bilgin ile söyleşi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 16.11.1998.

Buğdaycı, A. (2004). Hedefimiz tasarım kültürünü tabana indirmek. Elle, Kasım, 130.

Cillov, H. (29 Mayıs 1980). Konut sorunu. Milliyet.

Davaz, A. (1998). Kadın süreli yayınları Hanımlar Aleminden Rosa'ya. İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı.

Ekinci, O. (2 Mayıs 1987). Sinan'ın minareleri ve gökdelenler. Cumhuriyet.

Gezer, Ö. (2004). Bir Arap fantezisi Dubai. Aktüel, (29 Eylül-5 Ekim), 80-83.

Gürbilek, N. (1992). Vitrinde yaşamak (3. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Hasol, D. (2003). İyi mimarlık için iyi işveren gerekiyor. Yapı, (263), 45-46.

Heper, D. (24 Aralık 1995). Hoşgeldin Habitat. Milliyet.

İncedayı, D. (2002). Yapı ve Yaşam Kongresi, Bursa.

Kazmaoğlu, M. ve Tanyeli, U. (1986). 1980'li yılların Türk mimarlık dünyasına bir bakış. Mimarlık, (86/2), 31-39.

Koloğlu, O. (1992). Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de basın. İstanbul: İletişim Yayınları

Kubat, S. A. (1994). Disney Dünyası'nda postmodernizm. Yapı, (153), 62-67.

Madra, B. (2005). 80'li yıllarda Türkiye'de sanat üretimi. 10 Mart 2006, http://www.btmadra.com/articles/articles.html.

Mimar babam belgeseli, (b.t). 6 Mayıs 2006, http://www.ntumsnbc.com/news/357864.asp.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi. (2003). Mimarlık ve medya. İstanbul: Mimarlar Odası İzmir Şubesi.

Oktay, A. (1987). Toplumsal değişme ve basın. İstanbul: BIFIS Yayınları.

Oktay, A. (1994). Türkiye'de popüler kültür. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Oskay, Ü. (1993). Toplumsal gelişmede radyo ve televizyon. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Öymen, A. (30 Kasım 1993). Park Otel. Milliyet.

Özbek, M. (1991). Popüler kültür ve Orhan Gencebay arabeski (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Özdel, İ. (1999). Architectural periodicals as a reflective medium of the agenda: a study on Turkish Architectural media during the republican period. İzmir

Özdel, İ. (2000). Dünyada ve Türkiye'de mimarlık süreli yayınları. Arredamento Mimarlık, 12, 96-110.

Özkan, F. (6 Nisan 2006). Mimarlardan faydalanmayı öğrenecekler inşallah. Radikal.

Sey, Y., (2001). UIA II. Bölge Ülkeleri Toplantısı kapsamında, "Mimarlıkta Mesleki ve Toplumsal Sorumluluk: UIA/ACE Belgeleri" konulu panelde yapılan konuşmadan.

Sözen, E. (1997). Medyatik hafıza. İstanbul: Timaş Yayınları.

Türk Serbest Mimarlar Derneği. (1998). Değişen mimari beğeni ve mimari medyanın rolü. Z. Alemdar, Z. Y. (Ed.), Mimar-Anlam-Beğeni içinde (204-211). Ankara: Türk Serbest Mimarlar Derneği.

Yazıcı, İ. (1997). Kitle iletişiminde imaj. İstanbul: Bilim Yayınları.

Zevi, B. (1990). Mimariyi görmeyi öğrenmek. (H. D. Divanlıoğlu, Çev.). İstanbul: Birsen Yayınevi.